anayasa mahkemesi

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

55/3 2018

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 55

3. Cilt

2018

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729
ISBN 978-605-2378-35-9

2018 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararlarının özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma "karar numarasına"göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu

Engin YILDIRIM (Başkan)
Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ (Üye)
Taylan BARIN (Üye)

Kitabı Yayıma Hazırlayan

Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

İletişim ve İstem Adresi

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No:4
06805 Çankaya / Ankara
Telefon:(312) 463 73 00 Faks: (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt

Epa-Mat Basım Yay. Prom. San. Tic. Ltd. Şti.
Ağaçişleri Sanayi Sitesi 1357. Sok. No:41 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 394 48 63-64 Faks: 0312 394 48 65
www.epamat.com.tr / epamat@hotmail.com / epamatbacilik@gmail.com

Baskı Tarihi:

Temmuz, 2019

Dizinler

I- Alfabetik İndeks.....2203
II- Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini 2213
III- Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler 2225
IV- Anayasa Maddeleri Dizini 2231

Esas Sayısı : 2018/48
Karar Sayısı : 2018/54
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7082 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7082 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2- (1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde

taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Göreve iade edilen kamu görevlileri

MADDE 3- (1) Ekli (3) sayılı listede yer alan kamu görevlileri 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (1) sayılı listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) Ekli (4) sayılı listede yer alan kamu görevlileri 15/8/2016 tarihli ve 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (1) sayılı listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(3) 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin hükümleri ve 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci ve 3 üncü maddelerinin hükümleri, bu maddede belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yerine getirilir.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 4- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişikleri kesilmiştir. Bunlar hakkında 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

(2) 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname gereği öğrencilikle ilişikleri kesilmiş olanlardan bu Kanuna ekli (6) sayılı listede yer alanlar, 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (2) sayılı listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesi, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.

Yayın kuruluşları

MADDE 5- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (7) sayılı listede yer alan haber ajansları, gazeteler ve dergiler kapatılmıştır. 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri bu kurum ve kuruluşlar hakkında da uygulanır.

(2) 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereği kapatılan özel radyo ve televizyonlar ile gazetelerden ekli (8) sayılı listede yer alanlar, anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (2) ve (3) sayılı listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları, bu kurum

ve kuruluşlar bakımından söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılır.

İptal edilen geçiş işlemleri

MADDE 6- (1) Bu Kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla;

a) Kuvvet Komutanlıkları tarafından temin faaliyeti tamamlanmamış olan subay ve astsubay adayları ile sözleşmeli subay ve astsubay adayları hakkındaki işlemler iptal edilmiştir.

b) 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 109 uncu maddesi uyarınca astsubaylıktan subaylığa; 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 15 inci maddesi uyarınca uzman erbaşlıktan astsubaylığa geçiş aşamasında olan ancak nasıpları onaylanmamış adayların statüye geçiş işlemleri iptal edilmiştir.

(2) Birinci fıkranın (a) bendi kapsamında işlem tesis edilenlerden herhangi bir tazminat alınmaz.

Rütbeleri alınan askeri yargı mensupları

MADDE 7- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesi uyarınca ilgili kurul veya komisyon tarafından meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilen Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi daire başkanı ve üyeleri ile askeri hakimler ve 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askeri Hakimler Kanununun ek 14 üncü maddesi uyarınca görevlerine son verilen askeri hakim adaylarının askeri rütbeleri, mahkûmiyet kararı aranmaksızın alınmıştır.

Banka ve finans işlemlerinde cezai sorumluluk

MADDE 8- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum ve kuruluşlara ve/veya faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil

kayıtları resen terkin edilen şirketlere veya işlem tarihi itibarıyla FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğunun değerlendirildiğine dair Maliye Bakanlığı tarafından hakkında bildirimde bulunulmayan gerçek ve tüzel kişilere, ilgili mevzuatı uyarınca sağlanan fon, kredi ve benzeri finansal hizmetlerden dolayı banka ve finans kuruluşları ile çalışanlarına cezai sorumluluk yüklenemez. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir.

Kayyım atanması

MADDE 9- (1) FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan gerçek ve tüzel kişilerin yüzde elliden daha az ortaklık payı olduğu şirketlerde, bu payların yönetimi ve temsili amacıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca yetkili hakim veya mahkeme tarafından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kayyım olarak atanır.

Peşin ödenen aylıklar ve mecburi hizmet

MADDE 10- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler ile doğrudan veya anılan kanun hükmünde kararnamelerde öngörülen usuller çerçevesinde meslekten, kamu görevinden veya ilgili kurumların teşkilatından çıkarılanlar ile 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesi uyarınca öğrencilikle ilişikleri kesilenlerin;

a) Çıkarıldıkları veya öğrencilikle ilişiklerinin kesildiği aya ilişkin olarak peşin ödenen mali ve sosyal haklarının çıkarılma tarihinden sonraki günlere tekabül eden kısımları geri alınmaz.

b) Mecburi hizmet yükümlülükleri ve mecburi hizmete bağlı borç yükümlülükleri ortadan kalkar, buna ilişkin dava ve borç takibi işlemlerine son verilir. Bunlardan alınmış olan yüklenme senetleri ve muteber imzalı müteselsil kefalet senetlerinde yazılı olan tutarlar, ilgili kamu personelinden yahut kefillerinden talep ve tahsil edilmez.

(2) Birinci fıkranın (a) bendi kapsamındaki mali ve sosyal haklardan bu Kanunun yayımlandığı tarihe kadar tahsil edilmiş olan tutarlar geri ödenmez.

(3) Bu madde kapsamında sonlandırılan davalarda vekalet ücreti ve yargılama giderlerine hükmedilmez, hükmedilenler tahsil edilmez.

Atanan kayyım ve yöneticilerin sorumluluğu

MADDE 11- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı nedeniyle kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ve şirketlere atanan kayyımlar ile mevzuatı gereği ilgili kurumlar tarafından görevlendirilen yöneticiler ve tasfiye memurlarına, atandıkları veya görevlendirildikleri kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ve şirketlerin doğmuş veya doğacak kamu borçları ile Sosyal Güvenlik Kurumu borçlarının, her türlü işçi alacakları ile diğer mevzuattan kaynaklanan borçlarının ödenmemiş olması nedeniyle şahsi sorumluluk yüklenemez. Ayrıca, bu kişiler hakkında 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35 inci ve mükerrer 35 inci maddeleri ile 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 10 uncu maddesi hükümleri uygulanmaz.

Muvazaalı devir işlemleri

MADDE 12- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonlarının faaliyetlerinin sürdürüldüğü dönemde üzerlerinde bulundukları, mülkiyeti kapatılanların sahibi gerçek veya tüzel kişilere ait taşınmazlardan 1/1/2014 tarihi ila bahse konu yerlerin kapatılma tarihleri arasında üçüncü kişilere devri yapılmış olan ve üzerinde kapatılanlar tarafından aynı faaliyete kapatılma tarihi itibarıyla devam edilen taşınmazların devir işlemleri muvazaalı kabul edilir ve

tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edilir.

Soruşturma süreleri

MADDE 13- (1) 15/7/2016 tarihinden 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla olağanüstü halin ilan edilmesine kadar geçen süre zarfında ve olağanüstü halin devam ettiği süre içinde görevden uzaklaştırılanlar hakkında ilgili mevzuatta bu tedbir için öngörülen süre sınırlaması, olağanüstü hal süresince uygulanmaz.

Gazilik unvanı verilenler

MADDE 14- (1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemin devamı niteliğindeki eylemler sebebiyle malul olan kamu görevlileri ve siviller ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralanan kamu görevlileri ve sivillere, yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenir.

İhraç edilen personelin bildirilmesi

MADDE 15- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler ile doğrudan veya anılan kanun hükmünde kararnamelerde öngörülen usuller çerçevesinde meslekten, kamu görevinden veya ilgili kurumların teşkilatından çıkarılanlar, işlem tarihinden itibaren en geç onbeş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce birinci fıkrada belirtilen gerekçe ile meslekten, kamu görevinden veya ilgili kurumların teşkilatından çıkarılanlar da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Dava ve takip usulü

MADDE 16- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında

yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verilir. Bu kararlar duruşma günü beklenmeksizin dosya üzerinden kesin olarak verilir ve davacılara resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce başlatılan icra ve iflas takipleri ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen takipler hakkında icra müdürlüklerince, 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca düşme kararı verilir. Bu kararlar dosya üzerinden kesin olarak verilir ve takip alacaklısına resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı takip giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile icra ve iflas takipleri hakkında 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir.

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci

maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyuşmazlık adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz.

Değişiklik hükümleri

MADDE 17- (1) 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 107 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya aşağıdaki (d) bendi ile beşinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve dokuzuncu fıkrasında yer alan "öğrenci harçlıkları" ibaresi "misafir askeri personel ve öğrencilerin maaş, harçlık ve her türlü giderleri" şeklinde değiştirilmiştir.

"ç) Sözleşmeli olarak görev yapanlar, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aynı şekilde sözleşmeli olarak görev yapmaya ve ücret almaya devam ederler."

"d) 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna göre çalışmakta olanlar anılan Kanun hükümleri çerçevesinde muvazzaf subaylığa ve muvazzaf astsubaylığa geçirilmiş sayılır ve bu maddedeki muvazzaf subay ve muvazzaf astsubaylarla ilgili hükümlere tabi olurlar."

"Ancak ilgili personelin Sağlık Bakanlığı ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi arasındaki geçişleri kurum değişikliği sayılmaz."

(2) 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kefaletten doğmaması" ibaresi "asıl borçlu ve diğer kefiller hakkında kesin aciz vesikası bulunan haller hariç olmak üzere kefaletten doğmaması" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin altıncı fıkrasına "eğitim" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve sağlık" ibaresi eklenmiştir.

(3) 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Bu sınavdan kaynaklanan davalarda hasım gösterilen idareler aleyhine herhangi bir tazminata, avukatlık ücretine ve yargılama giderine hükmolunmaz. Bu madde hükümleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, sınav sorularının ve/veya cevaplarının bazı adaylar tarafından hukuka aykırı bir şekilde sınav öncesinde ya da sınav sırasında elde edildiği gerekçesiyle adli soruşturmaya veya yargılamaya konu olan sınavlar için de uygulanır."

(4) 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) Birinci fıkra kapsamında tazminat hakkından yararlandırılanlar, 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi kapsamında aylık bağlama şartı oluşan sivillere 3713 sayılı Kanunla sağlanan tazminat, aylık bağlama hakları ve 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki ek tazminat hakkı dışında kalan haklardan ve ilgili mevzuatında sağlanan diğer haklardan aynı şekilde yararlandırılır. Bu hakların kullandırılmasında aylık bağlama şartı aranmaksızın en düşük malûliyet derecesi esas alınır."

(5) 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına karar verilen şirket, taşınmaz, hak, varlık ve alacaklar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesi uyarınca verilen elkoyma ve tedbir kararları, kayyım yetkisinin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devriyle birlikte kendiliğinden kalkar."

(6) 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 20 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu madde kapsamında Fon tarafından atanan veya görevlendirilenler hakkında ve bu kapsamda icra edilen iş ve işlemler hakkında 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 37 nci ve 38 inci maddeleri uygulanır."

Yürürlük

MADDE 18- (1) Bu Kanunun 13 üncü maddesi hükümleri 15/10/2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama

işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve "*Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır.*" denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye

tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/49
Karar Sayısı : 2018/55
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7083 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7083 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen

yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan;

a) Ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler Türk Silahlı Kuvvetlerinden,

b) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından,

c) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından,

ç) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden,

başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince Türk Silahlı Kuvvetlerinden, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından, Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından ve kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında Türk Silahlı Kuvvetlerinden, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından, Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından ve kamu görevinden çıkarılanlar, varsa

uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

Göreve iade edilen kamu görevlileri

MADDE 2- (1) Ekli (5) sayılı listede yer alan kamu görevlileri 15/8/2016 tarihli ve 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname ile 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi hükümleri ile 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesi hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Kapatılan ve kapsamdan çıkarılan kurum ve kuruluşlar

MADDE 3- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan;

a) Ekli (6) sayılı listede yer alan dernekler,

b) Ekli (7) sayılı listede yer alan basın-yayın kuruluşları,

kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Ekli (8) sayılı listede yer alan özel sağlık kuruluşu, ekli (9) sayılı listede yer alan vakıflar ve ekli (10) sayılı listede yer alan dernekler, 6749 sayılı Kanunun eki (I) ve (III) sayılı listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. 6749 sayılı Kanunun 2 nci maddesi hükümleri bu fıkra kapsamında yer alan kurum ve kuruluşlar bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

Sınavlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanlar, olağanüstü halin devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında, ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremezler.

Askeri okullardaki lisansüstü öğrenciler

MADDE 5- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinde, Harp Okulları ile kapatılan Harp Akademilerindeki enstitülerde lisansüstü

öğrenim görmekte olan sivil öğrenciler, Yükseköğretim Kurulunca üniversitelerin durumlarına uygun enstitülerine yerleştirilirler. Bu maddenin uygulanması ile ilgili olarak usul ve esasları belirlemeye, uygulamayı yönlendirmeye, her türlü tedbiri almaya ve ortaya çıkan tereddütleri gidermeye Yükseköğretim Kurulu görevli ve yetkilidir.

Tazminat taleplerine ilişkin kısıtlama

MADDE 6- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler çerçevesinde, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı nedeniyle kapatılan kurum ve kuruluşlar tarafından, kapatma dolayısıyla hiçbir surette tazminat talebinde bulunulamaz.

Kayyımlık yetkisinin devri

MADDE 7- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanmasına karar verilen şirketlerde görev yapan kayyımların yetkileri, hâkim veya mahkeme kararı ya da talep olmaksızın bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer ve şirketlerin yönetimi kayyımlar tarafından derhal Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilir.

İptal edilecek ihaleler

MADDE 8- (1) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile sermayesinin %50'sinden fazlası bu belediyelere ait ortaklıklarda, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa göre imzalanan her türlü mal veya hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin sözleşmelerdeki yüklenicilerin, terör örgütlerine iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğunun Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilmesi ya da imzalanan bu sözleşmeler nedeniyle

belediye menfaatinin önemli ölçüde ihlal edildiğinin belirlenmesi halinde bu sözleşmeler belediye başkanı veya belediye başkan vekili tarafından tek taraflı olarak resen feshedilir.

(2) Bu maddede belirtilen hallerde ayrıca protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar gelir kaydedilir. İhaleyle ilgili olarak yüklenicilere herhangi bir şekilde ceza, tazminat ya da başka bir ad altında ödeme yapılmaz.

Yürürlük

MADDE 9 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret

olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa

olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu

koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar

yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/55
Karar Sayısı : 2018/56
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7089 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7089 ***Kabul Tarihi: 7/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar

çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Rütbesi alınan emekli Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri fesih edilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (3) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Ekli (4) sayılı listede yer alan dernek, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sırasından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, söz konusu dernek bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 5- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişikleri kesilmiştir. Bunlar hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

(2) Ekli (6) sayılı listede yer alan kişi, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sırasından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişi bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.

Geri alınan madalyalar

MADDE 6- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (7) sayılı listede yer alan kişilere 24/10/1983 tarihli ve

2933 sayılı Madalya ve Nişanlar Kanunu kapsamında verilmiş olan madalyalar geri alınmıştır.

Yürürlük

MADDE 7- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel

hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu

belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya

aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını

ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın

işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/56
Karar Sayısı : 2018/57
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7090 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7090 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7090 ***Kabul Tarihi: 7/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden

çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

(3) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır.

(4) 5/6/2017 tarihli ve 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (2) sayılı listenin Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. başlıklı bölümünde yer alan "ÖZMEN" ibaresi "ÖZENCİ" şeklinde düzeltilmiştir.

Rütbesi alınan emekli Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan veya istifa eden subaylardan, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (4) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, pilot lisansları ve ilgili pasaport

birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşlar kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü malvarlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devre ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Ekli (6) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşlar, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, söz konusu kurum ve kuruluşlar bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlar tarafından yerine getirilir.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz

PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile

onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki

kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve "*Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir*

iradi tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır." denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu

denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7090 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/57
Karar Sayısı : 2018/58
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7091 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7091 ***Kabul Tarihi: 8/2/2018***

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanun ile 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen

olağanüstü hal kapsamında, darbe teşebbüsü ve terörle mücadele çerçevesinde gerekli bazı tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2- (1) Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan;

a) Ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden,

b) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler Türk Silahlı Kuvvetlerinden,

c) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatından,

ç) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından,

başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden, Türk Silahlı Kuvvetlerinden, Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatından ve Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır; bunlar hakkında ayrıca 4 üncü madde hükümleri uygulanır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Bu kişiler hakkında ilgili bakanlık ve kurumlarca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

Kişisel verilerin paylaşımı

MADDE 3- (1) Olağanüstü halin devamı süresince; 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü ve 4 üncü maddeleri uyarınca hakkında inceleme ve soruşturma yürütülen kişiler ile bunların eş ve çocuklarına ilişkin olarak yetkili kurul, komisyon ve diğer mercilerce ihtiyaç duyulan, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca müşteri sırrı kapsamında kabul edilenler hariç, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti de dahil olmak üzere her türlü bilgi ve belge, kamu ve özel tüm kurum ve kuruluşlarca vakit geçirilmeksizin verilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşlarının personeline ve bunların eş ve çocuklarına ait olup Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve faaliyet izni kaldırılan Asya Katılım Bankası A.Ş.'de veya bu Bankayla ilgili olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda ya da Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında bulunan her türlü bilgi, bu personelin çalıştığı kurum ve kuruluşlarca talepte bulunulması durumunda gecikmeksizin verilir. Bu işlemlere ilişkin olarak 5411 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlama uygulanmaz.

Bazı unvanların kullanımı

MADDE 4- (1) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve yüksek mahkeme başkan ve üyeliği, müsteşar, hâkim, savcı, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

Devir işlemlerine ilişkin tedbirler

MADDE 5- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının her türlü taşınır, taşınmaz, malvarlığı, alacak ve hakları ile belge ve evraklarının (devralınan varlık); her türlü tespit işlemini yapmaya, kapsamını belirlemeye, idare etmeye, avans dahil her türlü alacak, senet, çek ve diğer kıymetli evraka ilişkin olarak dava ve icra takibi ile diğer her türlü işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespite ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, kefaletten doğmaması ve Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garanti ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye, tahsili mümkün olmadığı anlaşılan veya tahsilinde ve takibinde yarar bulunmayan hak ve alacaklar ile taahhüt ve garantilerin tahsilinden vazgeçmeye, her türlü sulh işlemini yapmaya, devralınan varlıklarla ilişkili kredi veya gerçek bir mal veya hizmet ilişkisine dayanan borçlar nedeniyle konulmuş ve daha önce kaldırılmış takyidatları kredinin veya borcun ödenebilmesini sağlamak amacıyla kaldırıldığı andaki koşullarla tekrar koydurmaya ve ihyaya, menkul rehinleri dikkate almaya, devralınan varlıklara konulan takyidatların sınırlarını belirlemeye ve kaldırmaya, finansal kiralama dahil sözleşmelerin feshine veya devamına karar vermeye, devralınan varlıkların idaresi, değerlendirilmesi, elden çıkarılması için gerekli her türlü tedbiri almaya, gerektiğinde devralınan varlıkların tasfiyesi veya satışı amacıyla uygun görülen kamu kurum ve kuruluşlarına devretmeye, devir kapsamında olmadığı belirlenen varlıkları iadeye, kapatılanların gerçek kişiye ait olması

halinde devralınacak varlıkların kapsamını belirlemeye, tereddütleri gidermeye, uygulamaları yönlendirmeye, bütün bu işlemleri yapmak amacıyla usul ve esasları belirlemeye, vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(2) Bu madde kapsamında devralınan varlıklardan nakit ve diğer hazır değerler emanet, diğer varlıklar ise nazım hesaplarda izlenir. Nazım hesaplarda izlenen varlıklardan elden çıkarılanların tutarı emanet hesaplarına alınır. Ödenmesine karar verilen borçlar bu emanetlerden ödenerek kalan tutar bütçeye gelir kaydedilir.

(3) Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil kayıtları resen terkin edilir. Bunların devralınan varlıkları dışındaki varlıkları da Hazineye bedelsiz devredilmiş sayılır. Bu durumda şirketlere daha önce atanmış kayyımlar tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir veya bu şirketlere tasfiye memuru atanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve birinci fıkrada yer alan hususları bu şekilde devralınan varlıklar için de uygulamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(4) Birinci fıkra kapsamında tespite konu edilebilecek borç ve yükümlülüklere ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlarca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde ilgili idaresine kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak kapatma işlemlerinde ise altmış günlük süre kapatma tarihinden itibaren başlar.

(5) Borçların ödenmesinde; malvarlığının aynından doğan vergi borçları, rehinli alacaklar, çalışanların sigorta primleri, kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay gibi borçlar, enerji, iletişim ve su kullanım borçları, çeşidine bakılmaksızın beşyüz Türk Lirasını geçmeyen borçlar ve diğerleri şeklinde sıralama esas alınır.

(6) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince kapatılan vakıflara ait olup mülkiyetleri Vakıflar Genel Müdürlüğüne intikal eden taşınmazlar üzerinde bulunan eğitim tesisleri kamu kurum ve kuruluşlarına bedelsiz, özel hukuk tüzel kişilerine ise bedeli karşılığında tahsis edilebilir.

(7) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar bu madde kapsamında istenilecek bilgi ve belgeleri onbeş gün içerisinde vermek zorundadır. Bu çerçevede talepte bulunulanlar özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

2010 Kamu Personel Seçme Sınavı

MADDE 6- (1) 10-11 Temmuz 2010 tarihlerinde uygulanan Kamu Personel Seçme Sınavında genel yetenek ve genel kültür test sonuçlarına göre veya bu sonuçlar da esas alınmak suretiyle atanan personelin atama işlemlerinin geçerliliği devam eder. Ancak, bu sınav sorularını ve/veya cevaplarını hukuka aykırı bir şekilde sınav öncesinde ya da sınav sırasında elde ettiği tespit edilen kişilerin atamaları iptal edilir.

Mali suçlara ilişkin tedbirler

MADDE 7- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişi, kurum ve kuruluşlar ile ilgili olarak 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 19/A maddesinin birinci fıkrasında yedi işgünü olarak belirlenen süre, olağanüstü halin devamı süresince otuz işgünü olarak uygulanır.

Yeniden ifade alınması

MADDE 8- (1) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar bakımından, şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması

ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlem, olağanüstü halin devamı süresince, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilir.

Tazminat ödenmesi

MADDE 9- (1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralandıkları, tedavi amacıyla başvurdukları hastane ve sağlık kuruluşlarının kayıtları esas alınmak suretiyle, ilgili valinin teklifi üzerine İçişleri Bakanlığı Nakdi Tazminat Komisyonu tarafından karara bağlanan kamu görevlileri ile sivillerden, 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında aylık bağlama şartları oluşmayanlara, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile belirlenmiş esas ve usuller çerçevesinde engellilik ve yaralanma derecesine göre belirlenecek tazminatın beş katı tutarında nakdi tazminat ödenir.

(2) Birinci fıkra kapsamında tazminat hakkından yararlandırılanların kendisi veya eş ve çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kendisi veya anne, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi hakkında, 3713 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesindeki istihdama ilişkin hükümler uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler

MADDE 10- (1) 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına ilk cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu kararlar, Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır."

(2) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", gemi adamlığına ilişkin belgeleri" ibaresi eklenmiştir.

(3) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "ile bu eylemler sebebiyle yaralananlar" ibaresi yürürlükten kaldırılmış, aynı fıkranın son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bunların aylık başlangıç tarihine kadar olan genel sağlık sigortası primi dahil kendi sigortalılığı sebebiyle tahakkuk eden prim ve prime ilişkin her türlü borçları Sosyal Güvenlik Kurumunca terkin edilir."

"(3) Birinci fıkra kapsamına giren eylemler sebebiyle hayatını kaybeden, malul olan veya yaralanan kamu görevlileri ve siviller ile bunların hak sahipleri veya kanuni mirasçılarına, bu madde veya ilgili mevzuatı uyarınca ödenen gelir, aylık, emekli ikramiyesi, nakdi tazminat ve ek tazminatlar haczedilemez."

(4) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu durumda, ilgili kurum ve kuruluşlara ait ve sözleşme tarihinde mevcut bina, yapı ve tesisler hariç olmak üzere, taşınmazların üzerinde yapılan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır, alacak ve haklar, belge ve evrak 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılır."

(5) 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", gemi adamlığına ilişkin belgeleri" ibaresi eklenmiştir.

(6) 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", gemi adamlığına ilişkin belgeleri" ibaresi eklenmiştir.

(7) 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 104 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) Birinci fıkra uyarınca kapatılan eğitim kurumlarının hak ve yükümlülükleri başka bir işleme gerek kalmaksızın Milli Savunma Bakanlığına geçer. Bu yerlerin ihtiyaçlarını temin etmek maksadıyla imzalanmış sözleşmeler, devam eden ihtiyaçlar gözönüne alınarak Milli Savunma Bakanlığınca feshedilebilir ya da sözleşmede belirtilen işin miktarı azaltılabilir. Bu nedenlerle yükleniciye herhangi bir tazminat ödemesi yapılmaz. Feshedilen sözleşmelere ilişkin alınan teminatlar iade edilir ve yüklenici hakkında yasaklama işlemi yapılmaz. Kara, Deniz ve Hava Harp Okulları ile astsubay meslek yüksekokullarının ihtiyaçlarını içeren sözleşmeler hakkında da bu fıkra hükümleri uygulanabilir."

(8) 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 105 inci maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Açılmış olan davalarda yargılama giderleri ve vekalet ücretlerine hükmolunmaz, hükmolunanlar tahsil edilmez."

(9) 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 106 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Sağlık Bakanlığı bütçesinin" ibaresi "Sağlık Bakanlığı ve/veya bağlı kuruluşları bütçelerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

(10) 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 107 nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(3) Devredilen personelden;

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre alanlara, devredilmeden önce en son ayda kadrolarına bağlı olarak yapılan aylık gösterge, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam,

tazminat ve ek ödeme veya sağlık hizmetleri tazminatı ödemeleri toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); devir sonrası atandıkları yeni kadrolarına bağlı olarak yapılan aylık gösterge, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam, tazminat ödemeleri ile döner sermayeden yapılan ek ödemenin toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir.

b) Aylıklarını 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa göre alanlara, devir sonrası atandıkları yeni kadrolarında ödenen döner sermaye ek ödemesi net tutarının, devir tarihi itibarıyla eski kadrolarına bağlı olarak hesaplanan sağlık hizmetleri tazminatı net tutarından (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır) az olması halinde, aradaki fark herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir.

c) Aylıklarını 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa göre alanlara, aylık ve mali hakları (ek ödeme veya sağlık hizmetleri tazminatı dahil), rütbe ve kıdemleri ile devredildiği tarihteki aylık ve mali hak unsurları (tayın bedeli ve fiilen çalışma karşılığı yapılan ödemeler hariç) esas alınarak aynı şekilde ödenir. Bu şekilde almakta oldukları aylık ve mali hakları toplam net tutarının, devir sonrası yeni kadrolarına bağlı olarak alabilecekleri aylık ve mali hakları toplamı ile atanmış oldukları yeni kadro unvanı esas alınmak suretiyle hesaplanan döner sermaye ek ödemesi toplamının net tutarından az olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir. Bunların, subaylarda kıdemli albay, astsubaylarda ise iki kademeli kıdemli başçavuş rütbesini geçmemek ve general ve amiraller bulundukları rütbede kalmak üzere rütbe, terfi ve kıdemlilik işlemleri ile yaş haddi ve kadrosuzluk tazminatı da dahil emeklilik işlemleri, görev yaptıkları kurum tarafından 926 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır. Ancak bunlar, istekleri halinde atanmış oldukları kadronun mali ve sosyal haklarından yararlanmak kaydıyla memurlar için belirlenen yaş haddine kadar çalışmaya

devam edebilirler. Bu bent kapsamında bulunan personel hakkında 4/1/1961 tarihli ve 209 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi uygulanmaz.

ç) Sözleşmeli olarak görev yapanlar, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aynı şekilde sözleşmeli olarak görev yapmaya ve ücret almaya devam ederler; bunlara ek ödeme, döner sermaye ek ödemesi gibi ayrıca bir ödeme yapılmaz.

(4) Devredilen personel ve bunların emeklileri, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik ve Jandarma Genel Komutanlıklarına bağlı sosyal tesislerden ve varsa silah taşıma ve bulundurma hakkından emsali rütbedeki personel gibi yararlanır. Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) üyesi olanların bu üyelikleri üçüncü fıkra hükümlerine tabi oldukları sürece, fiili hizmet süresi zammından yararlananların bu hakları ise üçüncü fıkranın (c) bendi hükümleri çerçevesinde 926 sayılı Kanuna göre aylık aldıkları sürece devir tarihindeki hükümler esas alınmak suretiyle devam eder."

"(5) Üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri, ilgililer bu madde uyarınca devredildikleri kurumların kadrolarında kaldıkları sürece uygulanır.

(6) Askeri sağlık teşkillerinin yönetildiği merkez veya bölge teşkilatlarında görevli olup, sağlık teşkillerinin devri sebebiyle hizmetine ihtiyaç kalmayan sağlık ve yardımcı sağlık personeli ile görev sürelerinin bitiminde yurda dönen Girne Asker Hastanesinde görevli sağlık ve yardımcı sağlık personeli de Sağlık Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığının müşterek kararıyla devredilen personel kapsamına alınır.

(7) Gülhane Askeri Tıp Akademisinde uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi yapma hakkı kazanmış olup henüz uzmanlık eğitimine başlamamış olanlar, kıta, kurum ve karargâhlarda fiilen en az iki yıllık hizmeti tamamlamak kaydıyla devredilen personel kapsamında Sağlık Bilimleri Üniversitesinin araştırma görevlisi kadrolarına atanırlar. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde lisansüstü

eğitim yapmakta olan öğrenciler (yabancı öğrenciler dahil) ile bu hakkı kazanmış olanlar eğitimlerine Üniversitede devam eder.

(8) Devredilen personelden Türk Silahlı Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik ve Jandarma Genel Komutanlıklarına karşı mecburi hizmeti bulunan personel, bu hizmetlerini devredildikleri kurumlarda tamamlar.

(9) Uluslararası askeri anlaşma ve protokoller kapsamında Gülhane Askeri Tıp Akademisinde eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu personel ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri ile yine aynı anlaşmalar kapsamında yıllık kontenjan dahilinde ücretsiz tedavisi yapılan hastaların tedavi giderleri ile öğrenci harçlıkları Milli Savunma Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(10) Savaş hali ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurtdışı görevleri nedeniyle askeri sağlık teşkili kurulması ile buralarda görevlendirilecek Sağlık Bakanlığı personeline ilişkin usul ve esaslar, Milli Savunma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında yapılacak protokollerle belirlenir."

Yürürlük
MADDE 11- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme
MADDE 12- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin

terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının

TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen

çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 201 oyun 184'ünün kabul, 17'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/58
Karar Sayısı : 2018/59
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 8/2/2018 tarihli ve 7092 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7092 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7092 ***Kabul Tarihi: 8/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar

çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Rütbesi alınan emekli Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, istifa eden veya başka bir sebeple ayrılan subaylardan, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (3) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (4) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşlar kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü malvarlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden veya Vakıflar Genel Müdürlüğünden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devre ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Ekli (5) sayılı listede yer alan vakıf, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sırasından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, söz konusu vakıf bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 5- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (6) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişikleri kesilmiştir. Bunlar hakkında 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

Yürürlük

MADDE 6- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar

Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un

varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında,

Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

8/2/2018 tarihli ve 7092 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/59
Karar Sayısı : 2018/60
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 123 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7098 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7098 ***Kabul Tarihi: 13/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut

bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- (1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar

çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

(3) Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereği öğrencilikle ilişikleri kesilmiş olanlardan bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (3) sayılı listede yer alanlar, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.

(4) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Bu fıkraya ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Rütbesi alınan Türk Silahlı Kuvvetleri personeli

MADDE 3- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, istifa eden veya başka bir sebeple ayrılanlardan, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (5) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır ve emekli kimlikleri iptal edilir. Bu kişiler kamu görevine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı

görevlendirilemezler. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, pilot lisansları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 4- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (6) sayılı listede yer alan kurum ve kuruluşlar kapatılmıştır.

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü malvarlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devre ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

EK MADDE 1- (1) 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10 uncu maddesiyle,

a) 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere eklenen cümle,

b) 6749 sayılı Kanunun 5 inci maddesine eklenen fıkra,

c) 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Olağanüstü halin" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen ibare ve "mahkemelerce" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen ibare ile aynı maddeye eklenen fıkra,

yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 17 nci maddesiyle 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesine eklenen fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesi Hakkında Kanunun 10 uncu maddesiyle;

a) 6749 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına ilk cümlesinden sonra gelmek üzere eklenen cümle,

b) 6749 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen ibare,

c) 6749 sayılı Kanunun 7 nci maddesine eklenen fıkra,

ç) 6749 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümle,

d) 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair

Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen ibare,

e) 6756 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına "silah ruhsatları" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen ibare,

f) 6756 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine eklenen fıkra,

g) 6756 sayılı Kanunun 105 inci maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümle,

yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 6756 sayılı Kanunun 107 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 107- (1) 106 ncı madde uyarınca Komisyonlar tarafından tespit edilen personelin Türk Silahlı Kuvvetleri, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, diğer yükseköğretim kurumları ile Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarına devrine ilişkin usul ve esaslar ile devre ilişkin diğer hususları belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(2) Devredilen personelin atanacağı kadrolar, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek 78 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname eki cetvellerin ilgili kurumlara ait bölümlerine eklenmiş sayılır.

(3) Devredilen personelden;

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre alanlara, devredilmeden önce en son ayda kadrolarına bağlı olarak yapılan aylık gösterge, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam, tazminat ve ek ödeme veya sağlık hizmetleri tazminatı ödemeleri toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); devir sonrası atandıkları yeni kadrolarına bağlı olarak yapılan

aylık gösterge, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam, tazminat ödemeleri ile döner sermayeden yapılan ek ödemenin toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir.

b) Aylıklarını 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa göre alanlara, devir sonrası atandıkları yeni kadrolarında ödenen döner sermaye ek ödemesi net tutarının, devir tarihi itibarıyla eski kadrolarına bağlı olarak hesaplanan sağlık hizmetleri tazminatı net tutarından (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır) az olması halinde, aradaki fark herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir.

c) Aylıklarını 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa göre alanlara, aylık ve mali hakları (ek ödeme veya sağlık hizmetleri tazminatı dahil), rütbe ve kıdemleri ile devredildiği tarihteki aylık ve mali hak unsurları (tayın bedeli ve fiilen çalışma karşılığı yapılan ödemeler hariç) esas alınarak aynı şekilde ödenir. Bu şekilde almakta oldukları aylık ve mali hakları toplam net tutarının, devir sonrası yeni kadrolarına bağlı olarak alabilecekleri aylık ve mali hakları toplamı ile atanmış oldukları yeni kadro unvanı esas alınmak suretiyle hesaplanan döner sermaye ek ödemesi toplamının net tutarından az olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir. Bunların, subaylarda kıdemli albay, astsubaylarda ise iki kademeli kıdemli başçavuş rütbesini geçmemek ve general ve amiraller bulundukları rütbede kalmak üzere rütbe, terfi ve kıdemlilik işlemleri ile yaş haddi ve kadrosuzluk tazminatı da dahil emeklilik işlemleri, görev yaptıkları kurum tarafından 926 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır. Ancak bunlar, istekleri halinde atanmış oldukları kadronun mali ve sosyal haklarından yararlanmak kaydıyla memurlar için belirlenen yaş haddine kadar çalışmaya devam edebilirler. Bu bent kapsamında bulunan personel hakkında 4/1/1961 tarihli ve 209 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi uygulanmaz. Devredilen personele 926 sayılı Kanunun ek 17 nci maddesinin (Ç)

fıkrası uyarınca yapılacak sağlık hizmetleri tazminatı ödemelerine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye, anılan fıkrada belirtilen hükümler çerçevesinde Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığı yetkilidir.

ç) Sözleşmeli olarak görev yapanlar, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aynı şekilde sözleşmeli olarak görev yapmaya ve ücret almaya devam ederler.

d) 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna göre çalışmakta olanlar anılan Kanun hükümleri çerçevesinde muvazzaf subaylığa ve muvazzaf astsubaylığa geçirilmiş sayılır ve bu maddedeki muvazzaf subay ve muvazzaf astsubaylarla ilgili hükümlere tabi olurlar.

(4) Devredilen personel ve bunların emeklileri, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik ve Jandarma Genel Komutanlıklarına bağlı sosyal tesislerden ve varsa silah taşıma ve bulundurma hakkından emsali rütbedeki personel gibi yararlanır. Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) üyesi olanların bu üyelikleri üçüncü fıkra hükümlerine tabi oldukları sürece, fiili hizmet süresi zammından yararlananların bu hakları ise üçüncü fıkranın (c) bendi hükümleri çerçevesinde 926 sayılı Kanuna göre aylık aldıkları sürece devir tarihindeki hükümler esas alınmak suretiyle devam eder.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri, ilgililer bu madde uyarınca devredildikleri kurumların kadrolarında kaldıkları sürece uygulanır. Ancak ilgili personelin Sağlık Bakanlığı ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi arasındaki geçişleri kurum değişikliği sayılmaz.

(6) Askeri sağlık teşkillerinin yönetildiği merkez veya bölge teşkilatlarında görevli olup, sağlık teşkillerinin devri sebebiyle hizmetine ihtiyaç kalmayan sağlık ve yardımcı sağlık personeli ile görev sürelerinin bitiminde yurda dönen Girne Asker Hastanesinde görevli sağlık ve yardımcı sağlık personeli de Sağlık Bakanlığı ve

Milli Savunma Bakanlığının müşterek kararıyla devredilen personel kapsamına alınır.

(7) Gülhane Askeri Tıp Akademisinde uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi yapma hakkı kazanmış olup henüz uzmanlık eğitimine başlamamış olanlardan ihtiyaç duyulan branşlardaki personel; kıta, kurum ve karargâhlarda fiilen en az iki yıllık hizmeti tamamlamak kaydıyla Sağlık Bilimleri Üniversitesinde Milli Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıpta uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi yapar. İhtiyaç duyulmayan branşlardaki personel, devredilen personel kapsamında Sağlık Bilimleri Üniversitesinde araştırma görevlisi kadrolarına atanır. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde lisansüstü eğitim yapmakta olan öğrenciler (yabancı öğrenciler dahil) ile bu hakkı kazanmış olanlar eğitimlerine Üniversitede devam eder.

(8) Devredilen personelden Türk Silahlı Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik ve Jandarma Genel Komutanlıklarına karşı mecburi hizmeti bulunan personel, bu hizmetlerini devredildikleri kurumlarda tamamlar.

(9) Uluslararası askeri anlaşma ve protokoller kapsamında Gülhane Askeri Tıp Akademisinde eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu personel ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri ile yine aynı anlaşmalar kapsamında yıllık kontenjan dahilinde ücretsiz tedavisi yapılan hastaların tedavi giderleri ile misafir askeri personel ve öğrencilerin maaş, harçlık ve her türlü giderleri Milli Savunma Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(10) Savaş hali ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurtdışı görevleri nedeniyle askeri sağlık teşkili kurulması ile buralarda görevlendirilecek Sağlık Bakanlığı personeline ilişkin usul ve esaslar Milli Savunma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında yapılacak protokollerle belirlenir.

(11) Devredilen personele devir tarihinden sonra yapılması gereken aylık veya ücret ödemeleri yeni kurumları tarafından yapılır

ve bu ödemeler hakkında kurumlar arasında herhangi bir hesaplaşma yapılmaz."

(5) 6758 sayılı Kanunun 7082 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değişiklik yapılan 20 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kayyımlık yetkisi Fona devredilen veya Fonun kayyım olarak atandığı şirketleri ve ortaklık paylarını soruşturma ve kovuşturma süresince yönetmek ve temsil etmek üzere atananlar veya görevlendirilenler ile 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrasına göre malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla atananlar ve bu kapsamda icra edilen iş ve işlemler hakkında 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci ve 38 inci maddeleri uygulanır."

(6) 7091 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kefaletten doğmaması" ibaresi "asıl borçlu ve diğer kefiller hakkında kesin aciz vesikası bulunan haller hariç olmak üzere kefaletten doğmaması" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya "(FETÖ/PDY'ne)" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya diğer terör örgütlerine" ibaresi eklenmiş, aynı maddenin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, altıncı fıkrasına "eğitim" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve sağlık" ibaresi ile maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(5) Borçların ödenmesinde, kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay gibi borçlar, çalışanların sigorta primleri, rehinli alacaklar, enerji, iletişim ve su kullanım borçları, çeşidine bakılmaksızın beşyüz Türk Lirasını geçmeyen borçlar ve diğerleri şeklinde sıralama esas alınır. Kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları, kurs, dershane, öğrenci yurtları ve pansiyonlara avans veya peşin ödeme şeklinde kapatma tarihinden sonraki dönemler için ifa edilmiş olan öğrenim ve barınma bedelleri, yukarıda belirtilen sıraya tabi tutulmaksızın iade edilir."

"(8) Bu madde hükümleri 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler uyarınca gerçekleştirilen bütün kapatma işlemleri hakkında uygulanır."

(7) 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 77 nci maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin beşinci fıkrasına eklenen cümle yürürlükten kaldırılmıştır.

(8) 7072 sayılı Kanunun 81 inci maddesinde yer alan "Kanun Hükmünde Kararnamenin" ibaresinden sonra gelmek üzere "28 inci maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "Başbakanca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiş" ibaresi eklenmiş ve "28 inci maddesine" ibaresi "ve aynı maddeye" şeklinde değiştirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan ve bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanun hükmünde kararnamelerle doğrudan tesis edilen işlemler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hüküm ifade eder; Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvuruların süresi de ilgili kanun hükmünde kararnamelerin yürürlüğe girdiği tarihe göre belirlenir.

(2) Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan ve bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanun hükmünde kararnamelerle doğrudan tesis edilen işlemlerle ilgili olarak Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev ve yetkileri ile Komisyon tarafından alınan kararların geçerliliği devam eder.

Yürürlük

MADDE 5- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar

Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık, yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık

kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi

uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/34
Karar Sayısı : 2018/61
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7068 sayılı Kanun şöyledir:

"GENEL KOLLUK DİSİPLİN HÜKÜMLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7068 ***Kabul Tarihi : 31/1/2018***

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı

personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususları düzenlemektir.

Kapsam
MADDE 2- (1) Bu Kanun;

a) Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatında çalışan her sınıftan memurları,

b) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatlarında görev yapan subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler ile diğer sınıflardaki memurları,

kapsar.
(2) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine verilen yükümlü erbaş ve erler hakkında 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümleri uygulanır.

Tanımlar
MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Amir: Kadro ve kuruluş yönünden bağlı olunan kimse ile amir olarak yetkilendirilmiş olan diğer kişileri,

b) Bakan: İçişleri Bakanını,

c) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,

ç) Disiplinsizlik: Bu Kanuna göre disiplin cezası ile cezalandırılan fiilleri,

d) Disiplin amiri: Bu Kanun ile disiplin cezası vermeye yetkili kılınmış ilk amiri,

e) Disiplin amirleri: Disiplin amiri ile üst disiplin amirlerini,

f) Disiplin cezası: Disiplinsizlik nedeniyle disiplin amirleri veya kurulları tarafından verilen ve bu Kanunda gösterilen yaptırımları,

g) Disiplin soruşturması: Disiplinsizlik yaptığı iddia edilen personel hakkında karar vermek amacıyla disiplin amirleri veya kurulları tarafından yapılan veya yaptırılan araştırma ve incelemeyi,

ğ) Emir: Hizmete ilişkin bir fiilin yapılmasının veya yapılmamasının söz, yazı ve sair surette asta bildirilmesini,

h) Görev: Hizmetin gerektirdiği fiili yapmayı ve menettiği fiili yapmamayı,

ı) Hizmet: Mevzuatla yapılması veya yapılmaması hükme bağlanmış olan hususlar ile amir tarafından emredilen veya yasaklanan işleri,

i) Personel: Emniyet Genel Müdürlüğü için emniyet teşkilatında çalışan her sınıftan memuru; Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı için Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatlarında görev yapan subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler ile diğer sınıflardaki memurları,

j) Üst: Makam, rütbe veya kıdem büyüklüğünü,

k) Üst disiplin amirleri: Disiplin amirinin kadro ve kuruluş yönünden bağlı bulunduğu ve disiplin cezası verilecek personelden makam, rütbe veya kıdemce büyük olan yetkili sıralı tüm amirleri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Disiplin cezasını gerektiren fiillerin ve disiplin cezalarının niteliği

MADDE 4- (1) Disiplinsizlik kasten veya taksirle oluşabilir.

(2) Aynı fiil nedeniyle bu Kanunda yazılı disiplin cezalarından birden fazlası verilemez.

(3) Bir fiilin birden fazla disiplinsizlik teşkil etmesi halinde ağır olan disiplin cezası verilir.

(4) Bir fiilin diğer kanunlar kapsamında idari yaptırıma bağlanmış olması, aynı fiile bu Kanun kapsamında disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez.

Disiplin soruşturmasının adli soruşturma veya kovuşturmadan bağımsızlığı

MADDE 5- (1) Herhangi bir fiilden dolayı ilgili hakkında yapılan adli soruşturma veya kovuşturma, aynı fiilden dolayı ayrıca disiplin soruşturması ve tahkikat yapılmasını, disiplin cezası verilmesini ve bu cezanın yerine getirilmesini engellemez.

Takdir hakkının kullanımı

MADDE 6- (1) Bu Kanun ile disiplin cezası vermeye yetkilendirilen disiplin amirleri veya kurulları, disiplin cezası uygulanması ile ilgili takdir haklarını ölçülü, adaletli ve hakkaniyetli bir şekilde kullanırlar.

(2) Takdir hakkı mutlaka gerekçeli olarak kullanılır.

(3) Takdir hakkı kullanılırken;

a) Disiplinsizliğin işleniş biçimi,

b) Disiplinsizliğin işlendiği zaman ve yer,

c) Disiplinsizliğin hizmete olumsuz etkisinin ağırlığı,

ç) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı,

d) Disiplinsizlik yapan personelin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı,

e) Disiplinsizlik yapan personelin daha önceki disiplin durumu,

f) Disiplinsizlik yapan personelin samimi ikrarı ve gösterdiği pişmanlık,

gözönüne alınır.

(4) İtiraz üzerine yetkili makamlar tarafından verilen kararlar hariç olmak üzere, hiçbir idari makam tarafından, disiplin cezası ile ilgili takdir hakkının kaldırılması sonucunu doğuran bir karar verilemez veya uygulama yapılamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Disiplinsizlik ve Cezaları

Disiplin cezaları
MADDE 7- (1) Personele verilecek disiplin cezaları şunlardır:

a) Uyarma cezası: Personele görevinin icrasında veya hal ve hareketlerinde daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

b) Kınama cezası: Personele görevinin icrasında veya hal ve hareketlerinde kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

c) Aylıktan kesme cezası: Disiplin cezası verilen personelin, fiilin ağırlık derecesine göre zam ve tazminatlar hariç brüt aylığından onbeş günlüğe kadar kesinti yapılmasıdır. Ceza, aylığı tahakkuk ettiren birimce personelin aylığından kesilmek suretiyle yerine getirilir. Aylıktan kesme tam Türk Lirası üzerinden yapılır ve kuruşlar dikkate alınmaz.

ç) Kısa süreli durdurma: Personelin bulunduğu kademede ilerlemesinin dört, altı veya on ay süre ile durdurulmasıdır.

d) Uzun süreli durdurma: Personelin bulunduğu kademede ilerlemesinin oniki, onaltı, yirmi veya yirmidört ay süre ile durdurulmasıdır.

e) Meslekten çıkarma: Personelin emniyet, jandarma ve sahil güvenlik teşkilatlarında bir daha çalıştırılmamak üzere meslekten çıkarılmasıdır.

f) Devlet memurluğundan çıkarma: Personelin bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarılmasıdır.

(2) Kurumda geçmiş hizmetleri sırasında çalışmaları olumlu bulunan ve iyi veya çok iyi derecede değerlendirme puanı alan personel için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.

(3) Birinci fıkranın (c), (ç) ve (d) bentlerinin uygulanmasında, cezanın üst ve alt kademeleri ağır ya da hafif ceza sayılmaz.

(4) Bu Kanun hükümleri sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlerin kendi kanunlarında düzenlenen meslekten ayırmayla ilgili hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(5) Devlet memurluğundan çıkarma ya da meslekten çıkarma cezalarından başka bir disiplin cezasına çarptırılmış olanlar, uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından başlayarak beş yıl, diğer cezaların uygulanmasından başlayarak on yıl geçtikten sonra, atamaya yetkili amire başvurarak verilmiş olan disiplin cezalarının özlük dosyasından silinmesini isteyebilir. İlgilinin bu süreler içerisindeki davranışları, bu isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse söz konusu ceza özlük dosyasından silinir.

Disiplin cezası verilecek fiiller
MADDE 8- (1) Uyarma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Silahını, araç ve gerecini, giyim ve kuşamını temiz tutmamak, çalıştığı yerin temizliğine özen göstermemek.

b) Yetkili makamlarca belirlenmiş tasarruf tedbirlerine riayet etmemek veya kullanımına sunulan kamu kaynaklarının kullanılmasında gösterilmesi gereken makul seviyedeki özeni göstermemek.

c) İzinsiz veya kurumunca kabul edilebilir özrü olmaksızın belirli zamanda yapılması gereken faaliyetlere geç kalmak.

ç) Görevdeyken, yetkili makamlar tarafından izin verilen durumlar haricinde görev veya hizmetle ilgisi olmayan işlerle uğraşmak.

d) Özürsüz veya izinsiz olarak mesaiye geç gelmek veya erken ayrılmak ya da günlük mesai saatlerine riayet etmemek.

e) Nezaket kurallarına aykırı tavır ve davranışlarda bulunmak.

f) Emrin icrası veya sonuçları ile katılım sağlanan toplantılarla ilgili olarak görevlendirme yapan amire bilgi vermemek.

g) Usulüne uygun olarak kendisine verilmiş olan bir emir üzerine; emrin uygun olmadığı, yanlış verildiği, yapılamayacağı ve benzeri şekillerde amirini alenen eleştirmek veya amire karşı itirazda bulunmak (Amir tarafından karar verilene kadar astın fikrini savunması veya emrin kanunsuz olduğu hususundaki kanaatini belirtmek için amire yaptığı itiraz bu kapsamda disiplinsizlik teşkil etmez.).

(2) Kınama cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Görev sırasında veya dışında, mevzuat veya talimatlarla yasaklanan davranışlarda bulunmak.

b) Mevzuatta belirlenmiş usul ve kurallara riayet etmeden sözlü, yazılı veya elektronik olarak müracaat veya şikâyette bulunmak.

c) Nöbeti teslimden sonra görev yerine özürsüz olarak geç dönmek.

ç) Bildirimleri süresi içerisinde yerine ulaştırmamak.

d) Mevzuat veya talimatlarla taşınmasına veya bulundurulmasına izin verilmiş olanlar dışında, mesleğin ciddiyeti

ile bağdaşmayacak biçimde yüzük, bilezik, kolye, madalyon, rozet ve benzeri şeyleri takmak.

e) Görev sırasında veya dışında kendisi ile aynı rütbede çalışanlara veya mesai arkadaşlarına karşı saygısız davranmak.

f) Mevzuat ve talimatlarla kendisine tevdi edilmiş görevlerin gerektirdiği sorumluluğu üstlenmekten imtina ettiğini gösterecek tavır ve davranışlarda bulunmak.

g) Amirleri, üstleri, aynı rütbedeki veya çalışma arkadaşları hakkında ve onların bulunmadığı ortamlarda, onların işlem, eylem ve kişilikleri hakkında kötüleyici veya konuştuğu kişilerde kötü intiba bırakacak tarzda olumsuz sözler söylemek.

ğ) Zati demirbaş tabanca veya geçici olarak verilen demirbaş tabancanın üzerinde orijinalliğini bozacak boya, kaplama, gravür veya ciddiyetle bağdaşmayacak şekil, desen, resim ve karakter gibi değişiklikler yapmak.

h) Mevzuata veya mesleki teamüllere aykırı hitaplarda bulunmak.

ı) Bu fıkrada disiplinsizlik olarak saptanan eylem, işlem, tutum ve davranışlar dışında herhangi bir biçimde görevin takdir ve yerine getirilmesinde müsamaha ve savsaklama göstermek.

i) Kılık ve kıyafet ile ilgili olarak mevzuatta belirlenmiş kurallara uymamak.

(3) Aylıktan kesme cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Üç günlüğe kadar aylıktan kesme cezasını gerektiren fiiller;

1) Mevzuat veya talimata aykırı olarak eksik kuşam ve teçhizatla göreve çıkmak.

2) Amir ve üstlerinin, görev ve mesleki konulara veya tutum ve davranışlarına ilişkin uyarılarına uymamak ya da bu uyarılara

kayıtsız kalmak, amir ve üstleri tarafından sorulan soruları gereken süre içinde yanıtlamamak.

3) Özlük hakları ile ilgili veya başka bir kişisel menfaat temini için başkalarını aracı koyup öncelik ve ayrıcalık talep etmek.

4) İzinsiz veya kurumunca kabul edilebilir bir özrü olmaksızın yirmidört saate kadar göreve gelmemek.

5) Görev dışında amir veya üstlerine saygısız davranmak.

6) Nöbet görevine gelmemek veya nöbet ya da nokta görevinde mevzuatla ve talimatlarla belirlenen kurallara aykırı hareket etmek.

7) Görevli bulunduğu sırada görev gereği olmaksızın veya amirin izni olmadan resmi kıyafet ile kahvehane, kıraathane, lokal, kulüp ve benzeri yerlerde oturmak.

8) Amirinden izin almaksızın görevli bulunduğu il sınırları dışına çıkmak.

9) Emrinde çalışanları veya Devletin araç ve gereçlerini idarece kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın özel işlerinde kullanmak.

10) Kendisine verilmiş olan personel kimlik kartını kabul edilebilir bir neden olmaksızın kaybetmek.

11) Bazı isteklerini yerine getirmek, kişisel bir menfaat sağlamak, görev veya sorumluluktan kaçmak gibi amaçlarla hastalığını abartmak veya olmadığı halde bir rahatsızlığı varmış gibi göstererek günlük mesainin bir kısmına katılmamayı alışkanlık haline getirmek.

12) Herhangi bir yolu, yeri veya kişiyi arayıp soranlara cevap vermemek, baştan savmak.

13) Görevde kayıtsızlık göstermek, görevi savsaklamak veya geçerli bir özrü olmaksızın belirtilen sürede bitirmemek.

14) Haklı bir neden olmadan kişileri bekletmek.

15) Selamlama ile ilgili olarak belirlenmiş kurallara riayet etmemek.

16) Resmi protokol kurallarına aykırı tavır ve davranışlarda bulunmak.

b) Dört ila on günlüğe kadar aylıktan kesme cezasını gerektiren fiiller;

1) Kendisi ile aynı rütbede çalışanlara, astlarına veya mesai arkadaşlarına karşı onur kırıcı söz söylemek, davranışta bulunmak veya söz, yazı ya da eylemle hakaret etmek.

2) Resmi belge veya göreve ilişkin evrakı kaybetmek.

3) Önlem almamak veya tedbirli davranmamak yüzünden kendisine teslim edilen Devlet malı eşyanın hasar görmesine veya kaybolmasına neden olmak.

4) İzinli olduğu zamanlarda resmi kıyafetle, izinli olmadığı zamanlarda görevli olmaksızın resmi veya sivil kıyafetle, personelin girmesine veya oturup eğlenmesine izin verilen yerler dışındaki kahvehane, lokal, kulüp veya benzeri yerlerde oyun oynamak.

5) İzinsiz veya kurumunca kabul edilebilir bir özrü olmaksızın yirmidört saatten fazla ve iki güne kadar (ikinci gün dahil) göreve gelmemek.

6) Mühür veya beratını kabul edilebilir bir neden olmaksızın kaybetmek.

7) Yükümlü bulunduğu devir ve teslim işlemlerini tamamlamadan ya da devir ve teslim işleri tamamlanamadığı takdirde ilgili mevzuatında belirtilen süre dolmadan görev yerinden ayrılmak.

8) Görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri görevin sona ermesine ya da kurumca istenmesine rağmen geri vermemek.

9) İzin verilen haller dışında üniforma giymemek.

c) Onbir ila onbeş günlüğe kadar aylıktan kesme cezasını gerektiren fiiller;

1) İzinsiz veya kurumunca kabul edilebilir bir özrü olmaksızın iki günden fazla ve üç güne kadar (üçüncü gün dahil) görevine gelmemek.

2) İzinli bulunduğu sürede, hizmet ve görevin gerektirdiği durumlarda, görevine derhal dönmesi kendisine sözlü, yazılı ya da herhangi bir iletişim vasıtasıyla duyurulduğu halde, kabul edilebilir özrü bulunmaksızın görevine makul sürede dönmemek.

3) Amir ve üstlerine iletilmesi gereken olay, bilgi ve emirleri zamanında iletmemek.

4) Görev sırasında kişilere karşı onur kırıcı söz söylemek veya davranışta bulunmak.

5) Denetleme ve soruşturmaları uzatmak, denetleme raporları ve soruşturma raporlarını süresinde ilgili yerlere vermemek veya göndermemek ya da kabul edilebilir bir neden olmadan soruşturmayı eksik bırakmak.

(4) Kısa süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Dört ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Amir ve memurlara görevle ilgili olarak yalan söylemek.

2) Denetim görevini yerine getirmemek.

3) İzinsiz ya da kurumca kabul edilebilir özrü olmaksızın kesintisiz olarak üç günden fazla ve beş güne kadar (beşinci gün dahil) göreve gelmemek.

4) Amirlerini, üstlerini, aynı rütbedeki arkadaşlarını, astlarını veya diğer mesai arkadaşlarını haksız yere şikâyet etmek.

5) Astlarını, aynı rütbedeki arkadaşlarını ve diğer mesai arkadaşlarını dövme girişiminde bulunmak.

6) Toplu olarak sözlü veya yazılı şikâyette bulunmak.

7) Görev sırasında amir veya üstlerine saygısız davranmak.

8) Bu Kanunda ayrıca disiplinsizlik olarak tanımlanmamış olmak kaydıyla astları veya mesai arkadaşlarına yönelik olarak sürekli ve sistemli her türlü baskı ve taciz uygulamak.

b) Altı ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Doğrudan veya aracı eliyle astlarından ya da iş sahiplerinden hediye veya borç almak.

2) Kabul edilebilir mücbir sebepler haricinde borçlanıp ödememeyi alışkanlık haline getirmek.

3) Görevde kullanılan telsiz haberleşme araçlarıyla görevle ilgili olmayan veya saygısızca konuşmalar yapmak ya da anlaşılmaz sesler çıkarmak.

4) Teslim aldığı her çeşit motorlu araç, makine, cihaz ve teçhizatta ağır kusur veya hizmetten ayrılabilen kişisel kusurla hasara sebep olmak.

5) Görev içinde veya dışında amir ya da üstlerinin eylem veya işlemlerini olumsuz yönde eleştirici nitelikte söz söylemek ya da yazı yazmak.

6) Hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak.

7) Bir görevin kendisine tevdi edildiğini öğrendikten sonra mazeretler ileri sürmek suretiyle göreve başlamayı geciktirmek.

c) On ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Amir ve üstlerine iletilmesi gereken olayları ve bunlarla ilgili bilgileri amirlerinden ve resmen istenmesi halinde görevli ve yetkili kuruluş ve kişilerden gizlemek.

2) Yetkili olmadığı halde basın, haber ajansları, radyo ve televizyon kurumları veya diğer iletişim kanalları vasıtasıyla kamuoyuna bilgi ya da demeç vermek.

3) Silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu yaralamaya sebebiyet vermek, kendisini yaralamak ya da bu fiillerin başkaları tarafından işlenmesine neden olmak.

4) Hizmet aracıyla ağır kusuru veya hizmetten ayrılabilen kişisel kusuruyla trafik kazası sonucu yaralamaya sebebiyet vermek.

(5) Uzun süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Oniki ay uzun süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak.

2) Görev sırasında kişilere veya herhangi bir nedenle kurum binalarına gelen ya da getirilenlere hakaret etmek.

b) Onaltı ay uzun süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Devlet malı motorlu araçları, muhabere araçlarını, silah veya mühimmatı ihmal nedeniyle kaybetmek.

2) Hizmet içinde resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak.

3) Görevde uyumak.

c) Yirmi ay uzun süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) İzinsiz veya kurumca kabul edilebilir özrü olmaksızın kesintisiz olarak beş günden fazla ve dokuz güne kadar (dokuzuncu gün dahil) görevine gelmemek.

2) Muhafazası veya sevkiyle yükümlü bulunduğu şüpheli, sanık, tutuklu veya hükümlünün uyanık davranmamak ya da önlem almamak yüzünden kaçmasına neden olmak ya da yakalama görevini savsaklamak.

ç) Yirmidört ay uzun süreli durdurma cezasını gerektiren fiiller;

1) Silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu ölüme sebebiyet vermek ya da bu fiilin başkaları tarafından işlenmesine neden olmak.

2) Silahıyla yaralama suçunu kasten işlemek.

3) Meskûn yerlerde, binalarda, herkesin dolaşıp gezebileceği veya oturabileceği yerlerde silah atmak.

4) Amirin usulüne göre verdiği emri yerine getirmemek.

5) Amirin izni olmaksızın görev yerini terk etmek.

6) Kişinin iffetine yönelik söz söylemek, fiil veya harekette bulunmak.

7) Amir veya üste hakaret etmek.

8) Amir veya üstlerini söz, yazı, tutum veya davranışlarıyla küçümsemek.

9) Amir veya üstlerini dövmeye teşebbüs etmek.

10) Amir veya üstlerini sözlü veya fiili olarak tehdit etmek.

11) Göreve ilişkin her türlü yazılı kağıt, belge, mikrofilm aslı veya kopyalarını kasıtlı olarak yok etmek, ortadan kaldırmak ya da belge niteliği taşıyan bilgisayar programlarını, dosyalarını, verilerini

hukuka aykırı olarak ele geçirmek, başkasına zarar vermek üzere kullanmak, tahrip etmek, değiştirmek, silmek, sistemin işlemesine engel olmak ya da yanlış biçimde işlemesini sağlamak.

12) Kriptolu telsiz cihazının ve her türlü kriptolu cihazın kaybını veya çalındığını, idarece kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın ilgili birime derhal bildirmemek.

13) Hizmet aracıyla ağır kusuru veya hizmetten ayrılabilen kişisel kusuruyla trafik kazası sonucu ölüme sebebiyet vermek.

(6) Meslekten çıkarma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak veya personel arasında bu yolda ayrım yapıcı tutum ve davranışlarda bulunmak.

b) Göreve çıkılmaması için propaganda yapmak, kışkırtmak, zorlamak, karar alınmasını sağlamak, alınan bu karara katılmak veya karar uyarınca göreve çıkmamak.

c) Amir ya da üstlerinin icraatına karşı çıkmak ve bu hareketi toplu hale dönüştürerek görev yapılmasını ya da göreve çıkılmasını engellemek, buna katılmak, katılmaya tahrik ya da teşvik etmek.

ç) Yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla ya da kin ve dostluk gibi nedenlerle kötüye kullanmak.

d) Hizmetle ilgili her türlü dosya, kayıt, resmi evrak veya belgeyi ya da örneklerini yetkisiz kişilere vermek, verilmesini emretmek, verilmesine göz yummak.

e) Gizli tutulması zorunlu olan ve görev ile ilgili bulunan bilgi ve belgeleri görevli veya yetkili olmayan kişilere açıklamak.

f) Muhafazası veya sevkiyle görevli olduğu şüpheli, sanık, tutuklu veya hükümlünün kaçmasına bilerek ve isteyerek imkân vermek.

g) Bilerek ve isteyerek suç kanıtlarını yok etmek veya bunların yok olmasına neden olmak, kanıtları silmek, gizlemek, değiştirmek, bozmak veya bu fiillere yardımcı olmak.

ğ) Devlet malı araç, gereç, hayvan, silah, mermi ve mühimmatı satmak veya mal edinmek, personel kimlik kartını, araç, gereç, hayvan, silah ve mühimmatı başkalarının kullanımına vermek.

h) Kasıtlı olarak gerçek dışı rapor vermek veya tutanak düzenleyip imza etmek veya ettirmek.

ı) Görev sırasında yardım isteyen güvenlik görevlilerine haklı bir neden yokken yardımdan kaçınmak veya bildiği ya da gördüğü bir suçun izlenmesi ve suçlunun yakalanması için gerekli girişimde bulunmamak.

i) Mesleğin saygınlığını zedeleyecek şekilde uygunsuz yerlere gitmek.

j) Görev mahallinde veya görevli bulunduğu sırada alkollü içki içmek veya içilmesine göz yummak.

k) Göreve sarhoş veya alkollü içki içtiği belli olacak biçimde gelmek.

l) Resmi kıyafetle umuma açık yerlerde alkollü içki içmek veya resmi kıyafetli olarak gizlenemeyecek derecede sarhoş görünmek.

m) Uyuşturucu maddeleri yapmak veya kullanmak, bunların yapılmasına, kullanılmasına, saklanmasına, nakledilmesine, yakalanacağı sırada ortadan kaldırılmasına, satılmasına veya satın alınmasına aracı olmak.

n) Kumar oynamak veya oynatmak, kumar oynatanlarla ilişki kurmak.

o) Kaçakçılık yapmak veya kaçakçılarla ilişki kurmak.

ö) Geliri ile uygun sayılmayacak biçimde yaşadığı ve aşırı harcamada bulunduğu kanıtlanmış olmak ve bunun haklı kaynağını gösterememek.

p) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile öngörülen grev yasağı kapsamına giren eylemlerde bulunmak.

r) Devlet memurları tarafından yapılamayacağı 657 sayılı Kanunda belirtilen kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak.

s) Siyasi partilerin yararına veya zararına çalışmak ya da siyasal eylemlerde bulunmak, görevli olmaksızın siyasal amaçla yapılacak açık veya kapalı yer toplantılarına ya da gösteri yürüyüşlerine katılmak.

ş) İffetsizliği bilinen veya anlaşılmış olan bir kimse ile bilerek evlenmek ya da evlilik bağını devam ettirmek veya böyle bir kimseyi yanında bulundurmak ya da nikahsız olarak devamlı surette yaşamakta ısrar etmek.

t) Kanuna aykırı olarak sendikalara üye olmak, sendikaların veya üyesi bulunmadıkları derneklerin yapacakları bilimsel, kültürel ve teknik nitelik taşımayan açık veya kapalı yer toplantılarına ya da gösteri yürüyüşlerine görevli olmaksızın katılmak, açık yer toplantı ve gösteri yürüyüşlerine resmi kıyafetli veya silahlı olarak katılmak ya da üyesi bulundukları derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaçları dışındaki çalışmalarını veya bu nitelikteki toplantı ya da gösteri yürüyüşlerini düzenlemek veya bunlara katılmak.

u) Görevde kullanılan telsiz, telefon haberleşmesini veya kurum içi iletişim sistemlerini kasıtlı olarak engellemek.

ü) Mesleğin onur ve saygınlığını zedeleyici veya amir ya da üstlerinin eylem ve işlemlerini olumsuz yönde eleştirici nitelikte tek başına veya topluca bildiri dağıtmak ya da basın, haber ajansları, radyo ve televizyon kurumları ve diğer iletişim kanalları vasıtasıyla kamuoyuna yönelik bilgi, yazı ve demeç vermek.

v) Amir ya da üste karşı itaatsizliğe, mukavemete ya da fiilen taarruza tahrik ya da teşvik etmek.

y) Menşei belli olmayan, bulundurulması ve taşınması yasak olan her çeşit silah, mühimmat ve benzerlerini bulundurmak.

z) Hukuka aykırı olarak kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal etmek, kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini ifşa etmek, kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın kaydetmek, kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kaydedilmesi suretiyle elde edilen verileri ifşa etmek, kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal etmek, kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri ifşa etmek, kişisel verileri kaydetmek, kişisel verileri bir başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmek, kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olduğu halde bu görevini kasıtlı olarak yerine getirmemek, gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla suç delillerini yok etmek, silmek, gizlemek, değiştirmek veya bozmak, sayılan fiilleri emir vererek yaptırmak.

aa) Yetkili olmadığı halde hukuka aykırı olarak elektronik ortamda veya bilgisayar loglarında kişisel verilerle ilgili sorgulama yapmak, bu şekilde elde edilen bilgileri paylaşmak veya yayın yoluyla duyurmak, log kayıtlarını değiştirmek veya silmek.

bb) Görevi gereği öğrendiği veya edindiği kişisel bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilerle paylaşmak ya da basın ve yayın kuruluşlarına veya diğer iletişim kanallarına vermek.

cc) Bir kimseyle gayri tabii mukarenette bulunmak yahut bu fiili kendisine rızasıyla yaptırmak.

çç) Görevine, sosyal ve aile yaşantısına zarar verecek derecede menfaatine, içkiye, kumara ve benzeri kötü alışkanlıklara düşkün olmak.

dd) Aynı rütbedeki meslektaşları ile diğer mesai arkadaşlarına fiili tecavüzde bulunmak.

ee) Görevde kullanılan telsiz haberleşme araçlarıyla amir ya da üstleri hakkında olumsuz yönde eleştirici nitelikte konuşmalar yapmak.

ff) Dernek kurmak ya da spor dernekleri dışındaki derneklere üye olmak.

gg) Vakıf kurmak veya Bakanlıkça belirlenmiş vakıflardan başka vakıfların organlarında görev almak.

(7) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında, terfileri 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine tabi olan personelin;

a) Kısa süreli durdurma cezası verilmesini gerektiren hallerde brüt aylıklarının 1/5'i ila 1/4'ü,

b) Uzun süreli durdurma cezası verilmesini gerektiren hallerde brüt aylıklarının 1/3'ü ila 1/2'si,

kesilir.

(8) Yedinci fıkrada yer alan cezalar yetkili disiplin kurullarınca verilir.

Devlet memurluğundan çıkarma

MADDE 9- (1) Devlet memurluğundan çıkarma cezası uygulanacak fiiller ve bu cezayı verme yetkisi ile ilgili olarak 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Ayrıca, aşağıdaki filleri işleyen personel de Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılır;

a) Ülkenin bağımsızlığını zedelemeye, bütünlüğünü bozmaya ve milli güvenliği tehlikeye düşürmeye yönelik herhangi bir faaliyette bulunmak veya aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, vakıf, dernek ve benzeri teşekküle katılmak, bunlara yardım etmek veya bu yapılarla ilişki içerisinde bulunmak.

b) İşkence yapmak.

Ağırlaştırıcı nedenler

MADDE 10- (1) Amirin emrinin yapılmaması fiilinin neticesinde, Devlet ya da kişiler zarara uğratılmış ya da hizmetin gecikmesine ya da durmasına neden olunmuşsa doğan zararın derecesine ya da durumun ağırlığına göre meslekten çıkarma cezası uygulanabilir.

(2) Görev yerinden ayrılmak fiili uzun süreli veya görevi aksatacak biçimde olmuşsa ya da Devleti veya kişileri zarara uğratmışsa durumun niteliğine, ağırlığına ya da zararın derecesine göre meslekten çıkarma cezası uygulanabilir.

(3) Yazılı kağıt, belge ve kayıtlar üzerinde işlenen yasak fiiller Devlet veya kişileri zarara uğratmış ya da hizmetin gecikmesine, durmasına veya aksamasına neden olmuşsa durumun ağırlığına ya da zararın derecesine göre meslekten çıkarma cezası verilebilir.

(4) Nöbet görevine gelmemek veya nöbet talimatına aykırı davranmak fiili Devlet veya kişilerin zarara uğramasına yol açmış ise durumun niteliğine ve ağırlığına göre meslekten çıkarma cezası uygulanabilir.

(5) Silahıyla ölüme sebebiyet vermek fiilinin işleniş şekli, durumun ağırlığı ya da zararın derecesine göre meslekten çıkarma cezası verilebilir.

(6) Silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu yaralamaya sebebiyet vermek fiilinin işleniş şekli, durumun ağırlığı ya da zararın derecesi ile fiilin konusunun önem ve değerine göre meslekten çıkarma cezası verilebilir.

(7) Meskûn yerlerde silah atmak fiili Devlet veya kişilerin zarara uğramasına yol açmış ise durumun niteliğine ve ağırlığına göre meslekten çıkarma cezası uygulanabilir.

(8) Görevde uyumak fiili Devlet veya kişilerin zarara uğramasına yol açmışsa durumun niteliğine ve ağırlığına göre meslekten çıkarma cezası uygulanabilir.

(9) Muhtelif mazeretler ileri sürmek suretiyle tevdi edilen göreve gitmemek fiili hizmetin aksamasına veya kamu zararının oluşmasına neden olmuşsa meslekten çıkarma cezası verilebilir.

(10) Görevin takdir ve yerine getirilmesinde müsamaha veya savsaklama fiili Devleti veya kişileri zarara uğratmış veya hizmetin gecikmesine, durmasına ya da aksamasına neden olmuşsa durumun ağırlığına ve zararın derecesine göre daha ağır cezalardan birisi verilebilir.

(11) Silahıyla yaralamaya kasten sebebiyet vermek fiilinin işleniş şekli, durumun ağırlığı ya da zararın derecesine göre yirmidört ay uzun süreli durdurma cezası verilebilir.

(12) Denetleme ve soruşturma görevlerini savsaklamak fiili hizmetin gecikmesine, durmasına, aksamasına neden olmuş veya Devlet ya da kişileri zarara uğratmışsa durumun ağırlığına yahut zararın derecesine göre, dört ay kısa süreli durdurma cezası uygulanabilir.

(13) Bu Kanunda belirlenmiş ve bir disiplin cezasıyla yaptırıma bağlanmış fiillerin sahil güvenlik personelince yurtdışı liman ziyaretlerinde veya Türk karasuları dışında işlenmesi halinde, uyarma ve kınama cezası gerektiren fiillerde meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı da dikkate alınarak aylıktan kesme, kısa veya uzun süreli durdurma cezası; aylıktan kesme, kısa veya uzun süreli durdurma cezası gerektiren fiillerde ise yine meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak meslekten çıkarma cezası verilebilir.

Geçici olarak kontrol altına alma

MADDE 11- (1) Jandarma Genel Komutanlığının terörle mücadele harekatı kapsamındaki operasyonlarında ve Sahil

Güvenlik Komutanlığının seyir halindeki gemi ve botlarında, bunların komutanları, diğer kanunlar ile verilmiş yakalama yetkisi haricinde aşağıdaki durumlardan birisi bulunduğunda veya benzer bir amaçla emri altındakileri geçici olarak kontrol altına almaya veya aldırmaya yetkilidir.

a) Kendisine, başkalarına veya çevresine ya da hizmete ait bir eşyaya zarar vereceği açık bir şekilde belli olanların bu durumunun engellenmesi.

b) Ciddi şekilde bozulan disiplinin yeniden tesis edilmesi.

c) Sarhoşluk süresince kişinin kontrol altında tutulması.

(2) Kontrol altında bulundurma, bu amaç için hazırlanacak mahallerde, Jandarma Genel Komutanlığı için operasyon komutanının uygun gördüğü mahallerde ve yirmidört saati geçmeyecek şekilde uygulanır. Tedbir süresinin oniki saati geçmesi halinde, personelin yakınlarına ve tedbiri uygulayan komutanın üstüne en kısa sürede bilgi verilir.

(3) Kontrol altına alınanlarla ilgili olarak durumun gerektirdiği tedbirler, disiplin amirlerince alınır veya alınması sağlanır. Bunlar hakkında disiplin cezası uygulamasında, eyleminin karşılığı olan cezanın üst sınırı ceza üst sınırdaysa veya cezanın üst sınırı yok ise bir üst ceza uygulanır.

Disiplin ceza puanına bağlı olarak meslekten çıkarma cezası verilmesi

MADDE 12- (1) Aşağıda belirtilen durumlar disiplinsizliği alışkanlık haline getirme olarak kabul edilir ve personel hakkında meslekten çıkarma cezası yetkili disiplin kurullarınca verilir:

a) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde yirmi disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam oniki defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

b) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son beş yıl içinde kırk disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmibeş defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

(2) Aynı disiplin dosyası kapsamında birden fazla disiplin cezası verilmesi halinde en yüksek olanın puanı değerlendirmeye esas alınır.

(3) Birinci fıkra kapsamında ceza puanlarının hesaplanması usulü Emniyet Genel Müdürlüğü personeli için ekli (1) sayılı çizelgede, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli için ekli (2) sayılı çizelgede gösterilmiştir.

(4) Sözleşmeli personelin sözleşmelerinin feshine ilişkin özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Disiplin Amirleri ve Disiplin Kurulları

Disiplin amirleri

MADDE 13- (1) Disiplin amirinin, disiplin cezası verilecek personelden makam, rütbe veya kıdemce büyük olması ve amir konumunda bulunması gerekir.

(2) Emniyet Genel Müdürlüğü personeline resen disiplin cezası vermeye yetkili olanlar, disiplin cezası verilecekler ile verebilecekleri cezalar ekli (3) sayılı çizelgede, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline resen disiplin cezası vermeye yetkili olanlar, disiplin cezası verilecekler ve verebilecekleri cezalar ekli (4) sayılı çizelgede gösterilmiştir.

(3) Kaymakamlar ilçe, valiler il teşkilatındaki diğer disiplin amirlerine göre en üst disiplin amiridir. Valiler kaymakamlara, Bakan ise Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Genel Komutanı ve Sahil Güvenlik Komutanı ile valilere göre bir üst disiplin amiridir.

(4) Disiplin amirleri, disiplin amiri oldukları her rütbe ve derecedeki tüm personel hakkında disiplin soruşturması açabilir.

(5) Disiplin soruşturması yapma ve disiplin cezası verme görev ve yetkisi üst disiplin amirleri tarafından da kullanılabilir.

(6) Bakanlık merkez, taşra ve bağlı kuruluşları personelinden görevlendirme, atama veya herhangi bir nedenle mensubu bulunduğu teşkilat dışında görev yapanlar hakkında disiplin soruşturması fiilen görevli olduğu teşkilat bünyesinde yapılır ve disiplin soruşturma dosyası bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılmak üzere hakkında disiplin soruşturması yapılan personelin mensubu olduğu teşkilatın yetkili disiplin amiri ve kurullarına gönderilir.

Disiplin amirlerinin soruşturmaya ilişkin yetkileri

MADDE 14- (1) Maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil eden bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirleri, olayın araştırılmasının gerektiğine kanaat getirirse bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapar.

(2) Disiplin soruşturmacısı olarak hakkında disiplin soruşturması yapılacak kişinin üstü konumundaki bir veya birden fazla kişi ya da Bakanlık ve/veya ilgisine göre Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ya da Sahil Güvenlik Komutanlığı müfettişi görevlendirilebilir. Ancak gerek görülmesi halinde, heyet başkanı hariç olmak üzere hakkında disiplin soruşturması yapılacak kişinin astı konumunda heyet üyeleri görevlendirilebilir. Disiplin soruşturmacısı olarak mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı ile ilgisine göre emniyet hizmetleri, jandarma hizmetleri ve sahil güvenlik hizmetleri sınıflarından olanlar haricinde herhangi bir personel görevlendirilemez.

(3) Disiplin soruşturmacıları ve heyeti, kendilerini görevlendiren disiplin amiri adına disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme, keşif yapma, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dahil olmak üzere her türlü inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir. Müfettişlerin özel mevzuatlarından doğan yetkileri saklıdır.

(4) Disiplin soruşturmacısı olarak görevlendirilebileceği belirtilenler, boşanmış olsalar dahi eşleri veya ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları olan personel hakkında yürütülen soruşturmalarda görevlendirilemez.

(5) 3/5/2016 tarihli ve 6713 sayılı Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması Hakkında Kanunun disiplin soruşturması işlemleri ile ilgili hükümleri saklıdır.

Disiplin amirinin disiplin cezası verme yetkisi

MADDE 15- (1) Disiplinsizlik yaptığı tespit edilen personele disiplin amiri tarafından bu Kanundaki esaslara uygun olarak disiplin cezası verilir.

(2) Disiplin amiri olarak tayin edilen unvanlara ait görevleri vekâleten, ikinci görevle, geçici görevle veya kanunlarda yazılı diğer hallerde yetkili olarak yürütenler de bu görevi yürüttükleri sürece disiplin amirlerine tanınan yetkileri kullanabilirler.

(3) Disiplin amirleri boşanmış olsalar dahi eşleri veya ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları olan personel hakkında, bu sıfatlarından doğan yetkilerini kullanamazlar. Bu hallerde, disiplin amirliği yetkisi, üst konumdaki disiplin amiri tarafından kullanılır.

(4) Disiplin amirliği yetkisi devredilemez.

Emniyet teşkilatı disiplin kurulları

MADDE 16- (1) Emniyet teşkilatında, disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilen görevleri yapmak üzere, illerde, eğitim ve öğretim kurumlarında birer polis disiplin kurulu, merkezde ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu ve Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulur.

a) İl polis disiplin kurulu, vali yardımcısının başkanlığında aşağıdaki kişilerin katılımıyla oluşur.

1) İl hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısı.

2) Emniyet müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcılarından biri, müdür yardımcısı bulunmadığı durumda il emniyet kuruluşunda emniyet müdüründen sonra gelen en yüksek rütbeli, rütbelerde eşitlik varsa daha kıdemli amir.

3) Asayiş şube müdürü.

4) Personel şube müdürü.

b) Eğitim ve öğretim kurumlarındaki polis disiplin kurulları, kurum müdürünün başkanlığında, aynı kurumda görevli personel arasında en yüksek rütbeli, rütbelerde eşitlik durumunda kıdemli üç amir ile aynı kurumdaki öğretmenler arasından Emniyet Genel Müdürü tarafından seçilen bir kişinin katılımıyla oluşur.

c) Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu, personel işleriyle görevli genel müdür yardımcısının başkanlığında aşağıdaki kişilerin katılımıyla oluşur:

1) Personel Daire Başkanı.

2) Polis Teftiş Kurulu Başkanınca görevlendirilecek bir polis başmüfettişi.

3) Emniyet Genel Müdürünce görevlendirilecek bir daire başkanı.

4) Hukuk Müşavirliğinde görevli hukuk müşavirleri arasından Emniyet Genel Müdürü tarafından görevlendirilecek bir hukuk müşaviri.

ç) Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu, Emniyet Genel Müdürü başkanlığında aşağıdaki kişilerin katılımıyla oluşur.

1) Bakan tarafından görevlendirilecek iki emniyet genel müdür yardımcısı.

2) Polis Teftiş Kurulu Başkanı.

3) Birinci Hukuk Müşaviri.

(2) Birinci fıkranın (b) bendi gereğince hangi eğitim ve öğretim kurumunda polis disiplin kurulu oluşturulacağı ve disiplin kurulu oluşturulmayan eğitim ve öğretim kurumları personeli hakkında karar vermeye yetkili kurullar, Bakanlıkça belirlenir.

Emniyet teşkilatı disiplin kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 17- (1) Emniyet teşkilatı disiplin kurullarının disiplin cezası verebilecekleri personel ve uygulamaya yetkili oldukları cezalar aşağıda gösterilmiştir.

a) İl polis disiplin kurulları, kuruldukları il emniyet kadrosundaki;

1) Polis memurları, çarşı ve mahalle bekçileri ile atanması il makamlarına ait personele bütün disiplin cezalarını,

2) Komiser yardımcısı, komiser ve başkomiserlere meslekten çıkarma cezası dışında kalan diğer disiplin cezalarını,

b) Eğitim ve öğretim kurumlarındaki polis disiplin kurulları, kurum kadrosunda görevli polis memuru ile kurumda öğrenim gören polis memuru ve adaylarına bütün disiplin cezalarını,

c) Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu, emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarından;

1) Genel Müdürlük, il, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarındaki 8 inci meslek derecesinden 5 inci meslek derecesine (bu derece dahil) kadar olan personele meslekten çıkarma cezası dışında kalan diğer disiplin cezalarını,

2) İl emniyet kadrolarındaki komiser yardımcısı, komiser ve başkomiserler hakkında meslekten çıkarma cezasını,

3) Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı ve eğitim ve öğretim kurumları kadrolarındaki komiser yardımcısı, komiser, başkomiserler ile Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görevli polis memurları hakkında bütün disiplin cezalarını,

ç) Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu, emniyet hizmetleri sınıfında bulunanlardan;

1) Genel Müdürlük, il, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarındaki 8 inci meslek derecesinden 5 inci meslek derecesine (bu derece dahil) kadar olan personel hakkında meslekten çıkarma cezasını,

2) Genel Müdürlük, il, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarındaki 1 inci, 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü meslek derecelerinde bulunan personel hakkında durdurma cezaları ile daha alt cezaları,

verebilir.

(2) Emniyet hizmetleri sınıfında bulunanlardan 1 inci, 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü meslek derecelerindeki personel hakkında meslekten çıkarma cezası vermeye Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yetkilidir.

(3) Emniyet teşkilatında görev yapan personelden emniyet hizmetleri sınıfı dışındaki sınıflara mensup olanlar hakkında disiplin cezaları;

a) Kadro derecesi (5) ve daha aşağı olanlardan il emniyet kuruluşunda görevli olanlara il polis disiplin kurulunca, eğitim ve öğretim kurumlarında görevli olanlara o kurumun polis disiplin kurulunca, daha yukarı kadro derecesinde olanlara Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulunca,

b) Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görevli olanlardan kadro derecesi (5) ve daha aşağı olanlara Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulunca, daha yukarı olanlara ise Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca,

verilir.

Emniyet teşkilatı disiplin kurullarınca verilen kararların kesinleşmesi

MADDE 18- (1) Disiplin kurullarınca verilen kararlardan;

a) İl polis disiplin kurulunun polis memurları hakkında verdiği meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları valinin onayıyla; meslekten çıkarma cezası kararları valinin önerisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

b) Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu ile eğitim ve öğretim kurumlarındaki polis disiplin kurullarının meslekten çıkarma dışındaki kararları Emniyet Genel Müdürünün onayıyla; meslekten çıkarma kararları Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

c) Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunun kararları, Bakanın onayıyla,

kesinleşir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca intikal eden ve Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca uygun görüş belirtilmeyen dosyalar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

(3) İl polis disiplin kurulunca verilen ve vali tarafından uygun görülmeyen kararlar Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca; Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu ile eğitim ve öğretim kurumlarındaki polis disiplin kurullarınca verilen ve Emniyet Genel Müdürü tarafından uygun görülmeyen kararlar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

Jandarma teşkilatı disiplin kurulları

MADDE 19- (1) Jandarma Genel Komutanlığı merkez ve taşra teşkilatlarında aşağıdaki disiplin kurulları bulunur.

a) İl jandarma disiplin kurulu, vali yardımcısının başkanlığında,

1) İl hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısı,

2) İl jandarma komutanı veya görevlendireceği yardımcılarından biri, komutan yardımcısı bulunmadığı durumda il jandarma kuruluşunda il jandarma komutanından sonra gelen en kıdemli subay,

3) Personel şube müdürü veya geçici bölge komutanlığı personel şube müdürü,

4) Asayiş şube müdürü veya geçici bölge komutanlığı asayiş şube müdüründen,

oluşur.

b) Eğitim ve öğretim kurumlarında disiplin kurulları, kurum amiri veya yardımcısının başkanlığında kurum merkezinde görevli personel arasından en kıdemli üç komutan ile kurum merkezindeki öğretmenler arasından ilgili jandarma genel komutan yardımcısı tarafından seçilen bir kişiden oluşur. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi personeli için Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Disiplin Kurulu bu fıkradaki usul ve esaslara göre Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanı tarafından oluşturulur. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Disiplin Kurulu, eğitim ve öğretim kurumlarındaki disiplin kurullarına ilişkin usul ve esaslara göre görev yapar. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Disiplin Kurulunun meslekten çıkarma dışındaki kararları Bakanlık Müsteşarının onayıyla, meslekten çıkarma kararları Bakanın onayıyla kesinleşir.

c) Asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları disiplin kurulları; ilgili komutan, komutan yardımcısı veya kurmay başkanı başkanlığında, ilgili komutanlık personeli arasından belirlenecek en kıdemli üç personel ile personel şube müdüründen oluşur.

ç) Jandarma Genel Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulu, personel işlerinden sorumlu jandarma genel komutan yardımcısının

başkanlığında, Personel Başkanı, Hukuk Hizmetleri Başkanlığı disiplin işleri şube müdürü, Jandarma Genel Komutanının seçeceği üç daire başkanı ve Tayin Daire Başkanından oluşur.

d) Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu, Jandarma Genel Komutanının veya görevlendireceği jandarma genel komutan yardımcısının başkanlığında, personel işlerinden sorumlu genel komutan yardımcısı, Personel Başkanı, İstihbarat Başkanı, Asayiş Başkanı, Personel Plan ve Yönetim Dairesi Başkanı, Tayin Daire Başkanı, Kıdem Sicil Şube Müdürü ve Hukuk Hizmetleri Başkanından oluşur.

(2) Astsubayların disiplin işlerinin görüşülmesinde ve karara bağlanmasında; Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu ve Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu hariç olmak üzere diğer disiplin kurullarında, hakkında disiplin soruşturması yapılandan daha kıdemli bir astsubay üyeye de yer verilir. Hakkında disiplin soruşturması yapılandan daha kıdemli bir astsubay yok ise kendisinden sonra en kıdemli astsubay üye olarak görevlendirilir.

Jandarma teşkilatı disiplin kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 20- (1) Jandarma teşkilatı disiplin kurullarının disiplin cezası verebilecekleri personel ve uygulamaya yetkili oldukları cezalar aşağıda gösterilmiştir.

a) İl jandarma disiplin kurulu il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıklarındaki;

1) Yüzbaşı ve altı rütbelerdeki subay, astsubay, uzman jandarma ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan diğer disiplin cezalarını,

2) Uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlere tüm disiplin cezalarını,

b) Eğitim ve öğretim kurumlarında disiplin kurulları, kurum kadrosunda görevli ya da kurumda öğrenim gören;

1) Yüzbaşı ve altı rütbelerdeki subay, astsubay, uzman jandarma ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan diğer disiplin cezalarını,

2) Uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlere tüm disiplin cezalarını,

c) Asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları disiplin kurulu;

1) Komutanlıklar bünyesinde bulunan yüzbaşı ve altı rütbelerdeki subay, astsubay, uzman jandarma ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan diğer disiplin cezalarını,

2) Uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlere tüm disiplin cezalarını,

ç) Jandarma Genel Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulu;

1) Genel Komutanlık merkez teşkilatında görevli yüzbaşı ve altı rütbelerdeki subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlere ve diğer sınıflardaki memurlara tüm disiplin cezalarını,

2) Genel Komutanlık merkez teşkilatı ile il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarında bulunan binbaşı ve yarbay rütbelerindeki subaylara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası hariç diğer disiplin cezalarını,

3) Asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları, il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarında bulunan yüzbaşı ve altı rütbelerdeki subay, astsubay,

uzman jandarma ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezasını,

d) Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu;

1) Genel Komutanlık merkez teşkilatı, asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları, il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarında bulunan binbaşı ve yarbay rütbelerindeki subaylara meslekten çıkarma cezasını,

2) Genel Komutanlık merkez teşkilatı, asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları, il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarında bulunan albay rütbesinde bulunanlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

verebilir.

(2) Genel Komutanlık merkez teşkilatı, asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları, il jandarma, ilçe jandarma ve geçici bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları kadrolarında bulunan;

a) Albay rütbesindeki personele meslekten çıkarma cezasını,

b) Generaller hakkında tüm disiplin cezalarını,

vermeye Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yetkilidir.

Jandarma teşkilatı disiplin kurullarınca verilen kararların kesinleşmesi

MADDE 21- (1) Jandarma teşkilatı disiplin kurullarınca verilen kararlardan;

a) İl jandarma disiplin kurulunun meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları valinin onayıyla; meslekten çıkarma cezası kararları valinin önerisi, Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

b) Asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları disiplin kurulu, Genel Komutanlık Merkez Disiplin Kurulu ile eğitim ve öğretim kurumlarındaki disiplin kurullarının meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları Jandarma Genel Komutanının onayıyla, meslekten çıkarma cezası kararları Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

c) Genel Komutanlık Yüksek Disiplin Kurulunun kararları Bakanın onayıyla,

kesinleşir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca intikal eden ve Genel Komutanlık Yüksek Disiplin Kurulunca uygun görüş belirtilmeyen dosyalar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

(3) İl jandarma disiplin kurulunca verilen ve vali tarafından uygun görülmeyen kararlar Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunca; asayiş kolordu komutanlıkları, komando tugay komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı, eğitim tugay ve birlik komutanlıkları disiplin kurulu, Genel Komutanlık Merkez Disiplin Kurulu ile eğitim ve öğretim kurumları disiplin kurulu tarafından verilen ve Jandarma Genel Komutanı tarafından uygun görülmeyen kararlar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı disiplin kurulları

MADDE 22- (1) Sahil Güvenlik Komutanlığı merkez ve taşra teşkilatlarında aşağıdaki disiplin kurulları bulunur.

a) Bölge komutanlığı disiplin kurulu, vali yardımcısının başkanlığında;

1) İl hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısı,

2) Bölge komutanı veya görevlendireceği yardımcılarından biri, komutan yardımcısı bulunmadığı durumda bölge komutanlığı kuruluşunda bölge komutanından sonra gelen en kıdemli subay,

3) Personel işlerinden sorumlu şube müdürü,

4) Harekattan sorumlu şube müdüründen,

oluşur.

b) Eğitim ve öğretim kurumlarında disiplin kurulları, kurum amiri veya yardımcısının başkanlığında kurum merkezinde görevli personel arasından en kıdemli üç subay ile kurum merkezindeki öğretmenler arasından Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından seçilen bir kişiden oluşur.

c) Sahil Güvenlik Hava Komutanlığı disiplin kurulu, kurum amiri veya yardımcısının başkanlığında kurum merkezinde görevli personel arasından en kıdemli üç subay ile kurum merkezindeki personel arasından Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından seçilen bir kişiden oluşur.

ç) Sahil Güvenlik Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulu, personel işlerinden sorumlu sahil güvenlik komutan yardımcısının başkanlığında ve onun belirleyeceği iki daire başkanı, bir şube müdürü ve bir kurum avukatından oluşur.

d) Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu, Sahil Güvenlik Komutanının veya görevlendireceği sahil güvenlik komutan yardımcısının başkanlığında, Personel Başkanı, Harekat Başkanı, Atama Daire Başkanı ve Hukuk Hizmetleri Başkanından oluşur.

(2) Astsubayların disiplin işlerinin görüşülmesinde ve karara bağlanmasında; Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu hariç olmak üzere diğer disiplin kurullarında, hakkında disiplin soruşturması yapılan personelden daha kıdemli bir astsubay üyeye de yer verilir. Hakkında disiplin soruşturması yapılandan daha kıdemli bir astsubay yok ise kendisinden sonra en kıdemli astsubay üye olarak görevlendirilir.

Sahil güvenlik teşkilatı disiplin kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 23- (1) Sahil güvenlik teşkilatı disiplin kurullarının disiplin cezası verebilecekleri personel ve uygulamaya yetkili oldukları cezalar aşağıda gösterilmiştir.

a) Bölge komutanlığı disiplin kurulu;

1) Bölge komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklardaki bölge komutanı ve amiraller hariç subaylar, astsubaylar ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

2) Bölge komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklardaki uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlere Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

b) Eğitim ve öğretim kurumları disiplin kurulu;

1) Kurum komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklarda görevli öğretim komutanı ve amiraller hariç, öğrenim gören ve görevli subaylar, astsubaylar ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

2) Kurum komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklarda görevli veya öğrenim gören uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlere Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

c) Sahil Güvenlik Hava Komutanlığı Disiplin Kurulu;

1) Hava komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklardaki hava komutanı ve amiraller hariç subaylar, astsubaylar ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

2) Hava komutanlığı ve bağlı olan komutanlıklar ile bölgedeki diğer komutanlıklardaki uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlere Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

ç) Sahil Güvenlik Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulu;

1) Komutanlık merkez teşkilatında görevli komutan yardımcıları, başkanlar ve amiraller hariç subaylar, astsubaylar ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

2) Komutanlık merkez teşkilatında görevli uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erlere Devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

d) Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu;

1) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinin (1) numaralı alt bentlerinde sayılanlara meslekten çıkarma cezasını,

2) Komutanlık merkez teşkilatında görevli komutan yardımcıları, başkanlar ve amiraller hariç subaylar, astsubaylar ve diğer sınıflardaki memurlara meslekten çıkarma cezasını,

3) Amiral rütbesinde olmadıkları takdirde bölge komutanı, Eğitim ve Öğretim Komutanı, Hava Komutanı, merkez teşkilatında görevli komutan yardımcıları ve başkanlar hakkında memuriyetten çıkarma cezası dışında kalan disiplin cezalarını,

verebilir.

(2) Sahil Güvenlik Komutanlığı merkez teşkilatı, bölge komutanlıkları, eğitim ve öğretim kurumları, Hava Komutanlığı ile bunlara bağlı komutanlıklar ve bağlıları kadrolarında bulunan amiraller hakkında tüm disiplin cezalarını vermeye Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yetkilidir.

Sahil güvenlik teşkilatı disiplin kurullarınca verilen kararların kesinleşmesi

MADDE 24- (1) Sahil güvenlik teşkilatı disiplin kurullarınca verilen kararlardan;

a) Bölge komutanlığı disiplin kurulunun meslekten çıkarma kararları hariç diğer disiplin cezası konuşlu olduğu il valisinin onayıyla, meslekten çıkarma cezası kararları Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

b) Hava Komutanlığı Disiplin Kurulu, Eğitim ve Öğretim Komutanlığı Disiplin Kurulu ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulunun meslekten çıkarma cezası kararları hariç diğer disiplin cezası kararları Sahil Güvenlik Komutanının onayıyla, meslekten çıkarma cezası ise Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun görüşü ve Bakanın onayıyla,

c) Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun kararları Bakanın onayıyla,

kesinleşir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca intikal eden ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunca uygun görüş

belirtilmeyen dosyalar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

(3) Bölge komutanlığı disiplin kurulunca verilen ve vali tarafından uygun görülmeyen kararlar Sahil Güvenlik Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulunca; Hava Komutanlığı Disiplin Kurulu, eğitim ve öğretim kurumlarındaki disiplin kurulları ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Merkez Disiplin Kurulu tarafından verilen ve Sahil Güvenlik Komutanı tarafından uygun görülmeyen kararlar Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca kesin karara bağlanır.

Kurumların en üst amirleri hakkında soruşturma

MADDE 25- (1) Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Genel Komutanı ve Sahil Güvenlik Komutanının disiplin cezasını gerektiren fiilleri öğrenildiğinde haklarında Bakan onayıyla Bakanlık müfettişleri görevlendirilir.

(2) Soruşturma sonucunda Bakanın resen verebileceği cezalardan daha ağır bir cezayı gerektiren disiplinsizlik tespit edilmesi halinde, dosya Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunca karara bağlanır.

(3) Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunun bu maddedeki görevlerine ilişkin sekretarya hizmetleri Bakanlık Personel Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

(4) Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunun bu madde uyarınca yapılan görüşme ve toplantılarına Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından gelen üyeler katılamazlar.

Disiplin amirlerinin ve kurullarının belirlenmesi ve çalışmasına dair esaslar

MADDE 26- (1) Karar vermeye yetkili disiplin amirinin veya disiplin kurulunun tespit ve tayininde, disiplinsizlik yaptığı iddia edilen personelin son görev ve sıfatı esas alınır.

(2) Görevlerini vekâleten, geçici görevle veya kanunlarda yazılı diğer hallerde yetkili olarak yürüten personel hakkında yapılacak inceleme ve soruşturmalarla ilgili olarak yetkili disiplin amirlerinin ve disiplin kurullarının belirlenmesinde, asılın görev unvanı esas alınır.

(3) Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının kendi aralarında ya da diğer kurum ve kuruluşlarda geçici olarak görevlendirilen personelin yetkili disiplin amirlerinin ve disiplin kurullarının belirlenmesinde, bu personelin asıl görev ve sıfatları esas alınır.

(4) Jandarma teşkilatında geçici olarak kurulan bölge komutanlıklarındaki personelin disiplin amirleri, 19 uncu maddeye göre belirlenir. Bölge komutanlığı personeli hakkında diğer disiplin iş ve işlemleri ise bölge komutanlığının konuşlu bulunduğu ilin il jandarma komutanlığı personelinin tabi olduğu usul ve esaslara göre yürütülür.

(5) Makam olarak belirlenmeyen disiplin kurulu üyeleri ve bunların görev, izin veya başka sebeplerle bulunmadığı durumlarda yerine katılacak olanlar her yıl Aralık ayında belirlenir.

(6) Disiplin kurulu üyeleri; boşanmış olsalar dahi eşleri, birinci ve ikinci derece kan ve kayın hısımları olan veya disiplin cezası verdikleri ya da disiplin soruşturmasını yaptıkları personelin durumlarının görüşüleceği toplantılara katılamazlar. Bu durumda geri kalan üyeleri ile toplanan kurul eksiksiz toplanmış kabul edilir.

(7) Disiplin kurullarında, kanuna uygun olarak bir sendikaya üye olan personelin soruşturma dosyasının görüşülmesi sırasında, personelin talebi halinde yetkili sendika temsilcisi de disiplin kuruluna üye olarak katılır.

(8) Disiplin kurulları salt çoğunlukla toplanır. Kararlar oy çokluğu ile alınır. Çekimser oy kullanılamaz. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar alınmış sayılır.

(9) Disiplin kurulları; disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme, keşif yapma, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dahil olmak üzere her türlü inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma Usulü, Karar, Zamanaşımı, İtiraz

Soruşturma sonucu verilecek karar

MADDE 27- (1) Disiplin kurulu, soruşturma sonucunda disiplin cezası verilmesine yer olmadığına veya disiplin cezası verilmesine yahut kurulun yetkisizliğine karar verebilir.

(2) Yapılan soruşturma sonucunda fiilin, disiplin kurulunun görev alanına giren başka bir disiplinsizliği oluşturduğu anlaşılırsa buna uygun olan disiplin cezası tayin edilir.

(3) Disiplin kurulu kararları gerekçeli olarak yazılır. Ceza verilmesi halinde, gerekçede disiplinsizlik unsurları ile ceza miktarının tayininde esas alınan hususlar gösterilir. Karar, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve ilgililere tebliğ edilir.

Görevden uzaklaştırma

MADDE 28- (1) Disiplin soruşturması nedeniyle görevden uzaklaştırma hususunda 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(2) Disiplin kurullarınca haklarında meslekten çıkarma cezası veya Devlet memurluğundan çıkarma cezası verilenlerden görevi başında kalmasında sakınca görülenler, kararın onaylanarak uygulanmasına kadar birinci fıkra kapsamında görevlerinden uzaklaştırılabilir. Bunlardan meslekten çıkarma cezası daha hafif bir cezaya indirilerek onaylanmış olanlar hakkında görevden uzaklaştırma önlemi derhal kaldırılır.

Zamanaşımı

MADDE 29- (1) Bu Kanunda sayılan fiilleri işleyenler hakkında bu fiillerin işlendiğinin disiplin amiri tarafından öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kısa ve uzun süreli durdurma cezalarında bir ay içinde,

b) Meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezasında altı ay içinde,

disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(2) Disiplin cezasını gerektiren fiillerin işlendiği tarihten itibaren iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(3) Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği, zincirleme suçlarda ise son suçun işlendiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(4) Fiilin hatalı olarak vasıflandırıldığı veya düzeltilebilir bir şekil noksanlığı bulunduğu gerekçeleriyle disiplin cezasının mahkeme tarafından iptal edilmesi durumunda, kararın kesinleştiği tarihteki yetkili disiplin kurulu veya disiplin amiri, kararın tebliğinden itibaren ceza verme yetki ve sorumluluğu kapsamında yeniden değerlendirme yapar.

Cezalara itiraz ve cezanın kesinleşmesi

MADDE 30- (1) Disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı, cezanın tebliğ edilmesinden itibaren on gün içinde itiraz edilebilir. İtiraz, bir üst disiplin amirine yazılı olarak yapılır. Ancak vali, Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının doğrudan verdikleri disiplin cezalarına karşı Bakanlık Yüksek Disiplin Kuruluna itiraz edilir. İtiraz üzerine Kurulun verdiği karar kesindir. Kaymakamın doğrudan verdiği

disiplin cezalarına karşı ise valiye itiraz edilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen cezalar kesinleşir.

(2) İtiraz, yetkili merci tarafından otuz gün içinde karara bağlanır.

(3) İtiraz haklı görülürse itirazı inceleyen merci verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilir. İtiraz haklı görülmez ise ret olunur. Karar itiraz edene tebliğ edilerek kesinleşir.

(4) İtiraz üzerine önceki cezadan daha ağır ceza verilemez.

(5) Bakan ile disiplin kurullarının verdiği disiplin cezalarına karşı ancak idari yargı yoluna başvurulabilir.

Savunma hakkı

MADDE 31- (1) Disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından savunma alınmadan disiplin cezası verilemez.

(2) Disiplin amirince veya yetkili disiplin kurulu başkanı ya da görevlendireceği kurul üyelerinden biri tarafından ilgiliden savunma istenir. Savunma için verilen süre yedi günden az olamaz. Süresi içinde savunmasını yapmayan personel, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.

(3) Hakkında disiplin soruşturması yapılan personel, ikinci fıkra gereğince kendisinden savunma istenmesinden itibaren soruşturma evrakını inceleme hakkına sahiptir.

(4) Hakkında meslekten çıkarma cezası veya Devlet memurluğundan çıkarma cezası istenen personel, soruşturma evrakını incelemeye, tanık dinletmeye, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma yapma hakkına sahiptir.

Yargı denetimi

MADDE 32- (1) Kesinleşen disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir.

(2) Dava açma süresi, kesinleşen cezanın personele tebliğinden itibaren başlar. Ancak Sahil Güvenlik Komutanlığının seyir halindeki gemi ve botlarında verilen cezalarda dava açma süresi, geminin bağlı bulunduğu üsse veya limana dönmesiyle başlar.

Cezanın yerine getirilme zamanı

MADDE 33- (1) Disiplin cezaları, kesinleşmesini müteakip yerine getirilir.

(2) Aylıktan kesme cezası, kesinleşme tarihini takip eden aybaşında uygulanır.

(3) Verilen disiplin cezaları üst disiplin amirine, meslekten çıkarma cezası ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası ayrıca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

ALTINCI BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Uygulanacak hükümler

MADDE 34- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 657 sayılı Kanunun disipline ilişkin hükümleri uygulanır.

(2) 657 sayılı Kanundaki kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, bu Kanundaki uzun süreli durdurma cezası gibi telakki edilir ve uygulanır.

(3) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında terfileri 926 sayılı Kanun hükümlerine tabi olan personel hakkındaki kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, 8 inci maddenin yedinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri hükmüne göre yerine getirilir.

Yönetmelik

MADDE 35- (1) Disiplin kurullarının toplanma, görüşme ve karar vermesine ilişkin usul ve esaslar ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Bakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 36- (1) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 122 nci maddesinin üçüncü fıkrasına "Emniyet Genel Müdürlüğü" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi eklenmiştir.

(2) 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 4- Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu; Müsteşarın veya Bakanın uygun gördüğü Müsteşar Yardımcısının başkanlığında Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı, Birinci Hukuk Müşaviri ve Personel Genel Müdürü ile;

a) Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı personeliyle ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Müsteşar veya Bakanın uygun gördüğü Müsteşar Yardımcısının katılımıyla,

b) Emniyet Genel Müdürlüğü personeliyle ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Emniyet Genel Müdürü veya Bakanın uygun gördüğü Emniyet Genel Müdür Yardımcısının katılımıyla,

c) Jandarma Genel Komutanlığı personeliyle ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Jandarma Genel Komutanı veya Bakanın uygun gördüğü Jandarma Genel Komutan Yardımcısının katılımıyla,

d) Sahil Güvenlik Komutanlığı personeliyle ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Sahil Güvenlik Komutanı veya Bakanın uygun gördüğü Sahil Güvenlik Komutan Yardımcısının katılımıyla,

e) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü personeliyle ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Genel Müdür veya Bakanın uygun gördüğü Genel Müdür Yardımcısının katılımıyla,

f) Diğer memurlarla ilgili işlerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı toplantılarına Bakanın belirlediği ana hizmet birimlerinden birisinin en üst amirinin katılımıyla,

oluşur.

EK MADDE 5- Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı, Bakanlığa bağlı kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memurlar hakkında gerek görülmesi halinde Devlet memurluğundan çıkarma cezasını vermek.

b) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu kararları kesindir."

(3) 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"l) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler,"

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 37- (1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 82 nci maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 83 üncü, ek 4 üncü, ek 5 inci, ek 6 ncı, ek 7 nci, ek 8 inci ve ek 9 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 19 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 657 sayılı Kanun, 6413 sayılı Kanun ve 3201 sayılı Kanun

ile 23/3/1979 tarihli ve 7/17339 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre resen veya yetkili disiplin kurullarınca verilmiş olan disiplin cezaları bu Kanun hükümleri uyarınca verilmiş addolunur.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte devam etmekte olan disiplin soruşturmaları ile ilgili olarak bu Kanun hükümleri uygulanır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından verilmiş ve infaz edilmiş disiplin cezalarına bağlı olarak yapılmış idari işlemler aynen muhafaza olunur.

(4) Sahil güvenlik ve jandarma teşkilatlarında görev yapan Milli Savunma Bakanlığı personelinin disiplin işlemleri, görevleri süresince bu Kanun hükümlerine göre yürütülür.

Yürürlük

MADDE 38- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 39- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI ÇİZELGE

EMNİYET PERSONELİ DİSİPLİN CEZA PUANLARI

CEZANIN CİNSİ	*CEZA PUANI*
Uyarma	*1*
Kınama	*2*
Aylıktan kesme	*3*
Kısa süreli durdurma	*4*
Uzun süreli durdurma	*5*

(2) SAYILI ÇİZELGE
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK PERSONELİ DİSİPLİN CEZA PUANLARI

CEZANIN CİNSİ	*CEZA PUANI*
Uyarma	*1*
Kınama	*2*
Aylıktan kesme	*3*
Kısa süreli durdurma karşılığı aylıktan kesme	*5*
Uzun süreli durdurma karşılığı aylıktan kesme	*6*

(3) SAYILI ÇİZELGE
EMNİYET PERSONELİ DİSİPLİN AMİRLERİNİN CEZA YETKİLERİ

	Uyarma	*Kınama*	*Aylıktan kesme*
Ceza verilecek personelin Ceza rütbesi verecek disiplin amirlerinin rütbe ve makamları	*Her rütbe ve her sınıftan personele*	*Her rütbe ve her sınıftan personele*	*Her rütbe ve her sınıftan personele*
Kriminal Laboratuvar Müdürü, Şube Müdürü, İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Emniyet Amiri ve Polis Merkezi Amiri	*Verebilir*	*Verebilir*	*3 güne kadar*

Birinci Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Eğitim ve Öğretim Kurumu Müdürleri, Polis Moral Eğitim Merkezi Müdürleri, İl Emniyet Müdürleri, Kaymakamlar	*Verebilir*	*Verebilir*	*10 güne kadar*
Emniyet Genel Müdürü, Valiler	*Verebilir*	*Verebilir*	*15 güne kadar*
Bakan	*Verebilir*	*Verebilir*	*15 güne kadar*

*(4) SAYILI ÇİZELGE**
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK PERSONELİ DİSİPLİN AMİRLERİNİN CEZA YETKİLERİ

	Uyarma	*Kınama*	*Aylıktan kesme*
Ceza verilecek personelin Ceza rütbe ve statüsü verecek disiplin amirlerinin rütbe ve makamları	*Her rütbe ve her sınıftan personele*	*Her rütbe ve her sınıftan personele*	*Her rütbe ve her sınıftan personele*
Uzm. Erb., Söz. Erb. ve Erb. (Müfrez görev yaptıkları sürece)	-	-	-
Uzm. J., Asteğmen, Teğmen, Astsb. Çvş., Astsb. Kd. Çvş.	*Verebilir*	*Verebilir*	-
Astsb. Çvş. ve Astsb. Kd. Çvş. hariç astsubaylar ile üsteğmen ve yüzbaşı	*Verebilir*	*Verebilir*	*3 güne kadar*
*Bnb., Yb., Ş. Md., D. Bşk.***	*Verebilir*	*Verebilir*	*3 güne kadar*
Kaymakam/Albay	*Verebilir*	*Verebilir*	*10 güne kadar*
Tümg./Tüma., Tuğg./Tuğa.	*Verebilir*	*Verebilir*	*10 güne kadar*
Vali/Müsteşar, Korg./Kora.	*Verebilir*	*Verebilir*	*15 güne kadar*
İçişleri Bakanı, Org./Ora.	*Verebilir*	*Verebilir*	*15 güne kadar*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu

niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu

doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" ya da "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/35
Karar Sayısı : 2018/62
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7069 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7069 ***Kabul Tarihi: 31/1/2018***

MADDE 1- 22/4/1925 tarihli ve 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Düşey engel bilgileri

EK MADDE 5- Uçuş emniyetini etkileyebilecek nitelikte ülke sınırları içinde yapılmış, yapılacak ve/veya kaldırılacak olan yapı, tesis ve benzeri tüm düşey engellere dair bilgiler; bu yapı ve tesisleri yapan, yaptıran, kaldıran, yapımına veya kaldırılmasına izin veren kurum ve kuruluşlar tarafından doğruluğu teyit edilerek Harita Genel Komutanlığına gönderilir. Bu kurum ve kuruluşlar, kendilerine ait bilgilerin güncelliğinin sağlanmasından ve Harita Genel Komutanlığına gönderilmesinden sorumludur. Harita Genel Komutanlığı bu bilgileri elektronik ortamda yayınlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelik ile belirlenir."

MADDE 2- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 10- Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve askerliğe elverişli oldukları anlaşılan yükümlülerden, yoklama kaçağı ve bakayalar dahil bu Kanunda yazılı geçerli mazereti olmayanlar, Millî Savunma Bakanlığınca belirlenecek celp ve sevk esaslarına göre silah altına alınırlar."

MADDE 3- 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"A) İzinli olduğu durumlar hariç, ülke sınırları dışında üç günü geçirenler."

MADDE 4- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Subay Sicil" ibaresi "Yüksek Askeri Şûra" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 926 sayılı Kanunun 57 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına "olanlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 20/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir yıl" ibaresi "iki yıl" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Birinci fıkra kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla açılan davalarda; davalının adres kayıt sisteminde adresinin bulunmaması veya bulunup da tebligata elverişli olmaması halinde, mahkemece, dava dilekçesinin özeti tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri vasıtasıyla ilan edilir. Yapılacak ilanda davalının bir ay içinde yurtiçinde tebligata elverişli bir adres veya 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/a maddesi uyarınca kayıtlı elektronik posta adresi bildirmemesi ya da davada kendisini avukatla temsil ettirmemesi halinde, yargılamaya yokluğunda devam olunacağı, yargılama aşamalarında başkaca tebligat yapılmayarak hüküm verileceği ve hükmün de aynı usulle tebliğ edileceği ihtar edilir. Adresi yabancı ülkede bulunan davalıya çıkarılacak tebligatta, bu fıkrada belirtilen ilanda yer alan hususlar ile yabancı ülke adresine bir daha tebligat yapılmayacağı ihtarına yer verilir.

Birinci fıkra kapsamında açılan davaların kısmen veya tamamen reddi halinde, davacı aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmolunur. Ancak belirlenen ücret dava değerini geçemez."

MADDE 8- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 399 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Kayyımlık görevi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yürütülen şirketlerde faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar denetçi seçilememiş olması halinde denetçi, şirket yönetim kurulunun teklifi üzerine Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından atanır. Bakan bu yetkisini Fon Kuruluna devredebilir."

MADDE 9- 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 20 nci maddesinin ikinci fıkrasına (ç) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi şeklinde teselsül ettirilmiştir.

"d) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak,"

MADDE 10- 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak."

MADDE 11- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde

yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında

incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" ya da "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık

Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/36
Karar Sayısı : 2018/63
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7070 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7070 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

BİRİNCİ BÖLÜM
Yargı ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 149 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından yürütülen kovuşturmalarda, duruşmada en çok üç avukat hazır bulunabilir."

MADDE 2- 5271 sayılı Kanunun 151 inci maddesinin;

a) Üçüncü fıkrasında yer alan "tutuklu ve" ibaresi "şüpheli, sanık veya" şeklinde, "kovuşturma açılması halinde tutuklu veya hükümlünün müdafilik veya vekilliğini" ibaresi "soruşturma ya da kovuşturma bulunması halinde müdafilik veya vekillik görevini" şeklinde değiştirilmiştir.

b) Dördüncü fıkrasında yer alan "müdafi veya vekil hakkında açılan kovuşturmanın yapıldığı" ibaresi "hâkim veya" şeklinde, "Kovuşturma sonunda" ibaresi "Soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi veya kovuşturma sonunda" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya "Müdafilik görevinden yasaklama kararı," ibaresinden sonra gelmek üzere "avukat hakkındaki soruşturma veya" ibaresi ve "Ancak," ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma veya" ibaresi eklenmiştir.

c) Beşinci fıkrasında yer alan "tutuklu" ibaresi "şüpheli, sanık" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5271 sayılı Kanunun 154 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imâl ve ticareti suçları bakımından gözaltındaki şüphelinin müdafi ile görüşme hakkı Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, hâkim kararıyla yirmidört saat süreyle kısıtlanabilir; bu zaman zarfında ifade alınamaz."

MADDE 4- 5271 sayılı Kanunun 178 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ancak, davayı uzatmak amacıyla yapılan talepler reddedilir."

MADDE 5- 5271 sayılı Kanunun 188 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Müdafiin mazeretsiz olarak duruşmaya gelmemesi veya duruşmayı terk etmesi halinde duruşmaya devam edilebilir."

MADDE 6- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 59 uncu maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddeye bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Görüşme sırasında; hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmaya ilişkin olarak kendilerinin tuttukları kayıtlar incelenemez; hükümlünün avukatı ile yaptığı görüşme dinlenemez ve kayda alınamaz.

(5) Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinde ve İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanların avukatları ile görüşmelerinde, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürüldüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirildiğine, bu örgütlere emir ve tâlimat verildiğine veya yorumları ile gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletildiğine ilişkin bilgi, bulgu veya belge elde edilmesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, üç ay süreyle; görüşmeler teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilir, hükümlü ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli görüşmede hazır bulundurulabilir, hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tuttukları kayıtlara elkonulabilir veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir.

(6) İnfaz hakimliği hükümlünün; kurallara uyumunu, toplum veya ceza infaz kurumu bakımından arz ettiği tehlikeyi ve rehabilitasyon çalışmalarındaki gelişimini değerlendirerek, kararda belirttiği süreyi üç aydan fazla olmamak üzere müteaddit defa uzatabileceği gibi kısaltılmasına veya sonlandırılmasına da karar verebilir.

(7) Beşinci fıkra kapsamına giren hükümlünün yaptığı görüşmenin, aynı fıkrada belirtilen amaca yönelik yapıldığının anlaşılması hâlinde, görüşmeye derhal son verilerek, bu husus gerekçesiyle birlikte tutanağa bağlanır. Görüşme başlamadan önce taraflar bu hususta uyarılır.

(8) Hükümlü hakkında, yedinci fıkra uyarınca tutanak tutulması hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığının istemiyle hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi infaz hâkimince altı ay süreyle yasaklanabilir. Yasaklama kararı, hükümlüye ve yeni bir avukat görevlendirilmesi için derhal ilgili baro başkanlığına bildirilir. Cumhuriyet başsavcılığı baro tarafından bildirilen avukatın değiştirilmesini baro başkanlığından isteyebilir. Bu fıkra hükmüne göre görevlendirilen avukata, 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine göre ücret ödenir.

(9) İnfaz hâkimi tarafından bu madde uyarınca verilen kararlara karşı 4675 sayılı Kanuna göre itiraz edilebilir.

(10) Bu madde hükümleri 9 uncu maddenin üçüncü fıkrasına göre yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler ile beşinci fıkradaki suçlardan hükümlü olup, başka bir suçtan dolayı şüpheli veya sanık sıfatıyla avukatıyla görüşen hükümlüler hakkında da uygulanır.

(11) Tutuklular hakkında bu madde hükümlerine göre karar vermeye soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme yetkilidir."

MADDE 7- 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 10- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi olarak en az iki yıl süreyle uzman erbaş statüsünde çalıştıktan sonra 20/10/2016 tarihine kadar kendi istekleriyle sözleşmelerini feshetmiş olup, sözlü sınavın son başvuru tarihi itibarıyla otuz beş yaşını doldurmamış olanlardan, yaş ve merkezi sınav şartı hariç İnfaz ve Koruma Memuru olarak istihdam edilebilmek için öngörülen şartları taşıyanlar, 30/6/2017 tarihine kadar Bakanlıkça ya da Bakanlıkça belirlenecek adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca yapılacak sözlü sınav sonuçlarına göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası uyarınca İnfaz ve Koruma Memuru unvanlı vize edilmiş pozisyonlarda sözleşmeli personel olarak istihdam edilebilir.

Bu madde çerçevesinde sözleşmeli personel olarak istihdam edileceklerin başvuruları, sözlü sınava alınacakların belirlenmesi, sözlü sınav konuları, sözlü sınavın usul ve esasları, sözlü sınavı kazanan personelin yerleştirilmeleri ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Bakanlıkça yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir."

İKİNCİ BÖLÜM
Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 8- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinde yer alan "geçici köy" ibareleri "güvenlik" şeklinde, 74 üncü ve ek 18 inci maddelerinde yer alan "Geçici köy" ibareleri "Güvenlik" şeklinde, 74 üncü maddesinde yer alan "Geçici Köy" ibaresi "Güvenlik" şeklinde, 74 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "gönüllü korucu" ibaresi "gönüllü güvenlik korucusu" şeklinde ve aynı fıkrada yer alan "gönüllü korucular" ibaresi "gönüllü güvenlik koruculari" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 442 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 19- Diğer mevzuatta geçen "geçici köy korucusu" ibarelerinden "güvenlik korucusu"; "gönüllü köy korucusu" ibarelerinden "gönüllü güvenlik korucusu" anlaşılır."

MADDE 10- 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Umuma mahsus pasaport almak isteyenlerin başvuru yerleri ve istenecek belgeler İçişleri Bakanlığınca tespit edilir."

MADDE 11- 5682 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Demiryolu personeli kimlik belgeleri, anlaşmalarda öngörülen yetkili makamlarca tasdik edilmedikçe pasaport yerine kullanılamaz. Gemi adamı cüzdanı ve uçak mürettebatı belgesini düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar, ilgililerin bu Kanunun 22 nci maddesi kapsamındaki durumlarını yetkili merciden teyit etmek zorundadır."

MADDE 12- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanun kapsamına giren silahlar için verilen taşıma ve bulundurma ruhsatları yenileme harcı alınmak şartı ile beş yıl için geçerlidir. Ruhsatların veriliş sebeplerinin ortadan kalkması halinde ruhsat sahibi durumu ruhsatı veren makama altı ay içinde bildirmekle yükümlüdür. Aksine hareket edenler ile süresi dolduğu halde altı ay içerisinde ruhsatını yeniletmeyenlerin ruhsatları iptal edilir. Ancak, gerekli şartları haiz olan kişilere üçbin Türk Lirası idari para cezası ödemeleri kaydıyla tekrar ruhsat verilebilir. Bu fıkra hükmüne göre idari para cezası vermeye mülki amir yetkilidir."

MADDE 13- 6136 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına "yetki veren kayıt ve belgeler" ibaresinden sonra gelmek

üzere "ile 442 sayılı Kanunun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik koruculari ile köy veya mahalle muhtarları ve belediye başkanlarının edinecekleri en fazla bir adet silaha ait taşıma veya bulundurmaya yetki veren kayıt ve belgeler" ibaresi, beşinci fıkrasına "sayılan kişilere ait silahlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile 442 sayılı Kanunun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik koruculari ile köy veya mahalle muhtarları ve belediye başkanlarının edinecekleri en fazla bir adet silah" ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ateşli silahla işlenen suçlardan hükümlü bulunanlar ile taksirli suçlar hariç olmak üzere bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olanlara, affa uğramış olsalar bile ateşli silah taşıma ve bulundurma izni verilemez."

MADDE 14- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Sahil Güvenlik Komutanlığının ihtiyaçları, İçişleri Bakanlığı tarafından Savunma Sanayii Müsteşarlığına doğrudan teklif edilir. Bu ihtiyaçlar İçişleri Bakanlığının güvenlik önceliklerine göre değerlendirilir."

MADDE 15- 2692 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Sosyal tesisler

EK MADDE 4- Sahil Güvenlik Komutanlığı, vardiya yatakhaneleri, eğitim ve kongre merkezleri, sosyal tesisler, gazinolar, moral eğitim merkezleri ve kantinler kurabilir. Bu tesislere ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 16- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Sosyal tesisler

EK MADDE 8- Jandarma Genel Komutanlığı, vardiya yatakhaneleri, eğitim ve kongre merkezleri, sosyal tesisler, gazinolar, moral eğitim merkezleri ve kantinler kurabilir. Bu tesislere ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 17- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Yürürlükteki anlaşmalar

GEÇİCİ MADDE 7- Jandarma Genel Komutanlığının halihazırda devam eden yabancı ülkeler ile eğitim ve işbirliği faaliyetleri askeri eğitim işbirliği anlaşmaları ve protokollerinde belirtilen esaslara göre İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülür."

MADDE 18- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 23- Araç tescil belgesi ve tescil plakasının, araç üzerinde uygun durumda bulundurulması zorunludur.

Araç tescil belgesini araçta bulundurmayan veya tescil plakasını monte edilmesi gereken yerin dışında farklı bir yere takan sürücülere 92 Türk Lirası idari para cezası verilir. Araç bilgileri doğrulanıncaya ve plaka uygun yere takılıncaya kadar araç trafikten men edilir.

Yönetmelikte belirtilen nitelik veya ölçülere aykırı plaka takan, öngörülen sayıda plaka takmayan ya da farklı okunmasına veya okunamamasına neden olacak şekilde plakasında değişiklik yapan araç sahibine 412 Türk Lirası idari para cezası verilir, plakanın uygun duruma getirilmesi için 7 gün süre tanınır. Bu süre sonunda tescil plakalarını uygun duruma getirmeyenler hakkında 844 Türk Lirası idari para cezası verilir ve tescil plakası uygun duruma getirilinceye kadar araç trafikten men edilir.

Tescilli aracı plakasız kullanan sürücüye 1.698 Türk Lirası idari para cezası verilir ve tescil plakası takılıncaya kadar araç trafikten men edilir.

Başka bir araca tescilli veya sahte plakayı takan veya kullananlara 5.000 Türk Lirası idari para cezası verilir ve araç trafikten men edilir. Ayrıca bu kişiler Türk Ceza Kanununun 204 üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır."

MADDE 19- 2918 sayılı Kanunun 131 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Basılı kâğıtlar ve tescil plakalarının yetkilendirilenler dışında basımını veya dağıtımını yapanlara 10.000 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca bu kişiler Türk Ceza Kanununun 204 üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır."

MADDE 20- Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin İçişleri Bakanlığına ait bölümüne eklenmiş ve aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelde yer alan Emniyet Genel Müdürlüğüne ait yurtdışı teşkilatına ilişkin kadrolar iptal edilmiştir.

MADDE 21- 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına (i) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (j) bendi (k) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

"j) Pasaport hizmetlerini yürütmek,"

MADDE 22- 3152 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "merkez ve taşra" ibaresi "merkez, taşra ve yurtdışı" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"İçişleri Bakanlığı, 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı

kurmaya yetkilidir. İçişleri Bakanlığının yurtdışı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 23- 3152 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (f) bendi (g) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

"f) Pasaport, pasaport yerine geçen belgeler ve sürücü belgelerinde yer alacak bilgiler ile biyometrik verinin türü, niteliği ve alınma yaşını tespit etmek, bu belgelerin tasarımı, temini, basımı, dağıtımı, teslimi ile üretim ve kişiselleştirilmesine ilişkin işlemleri yürütmek ve bunlara dair usul ve esasları belirlemek."

MADDE 24- 3152 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 11- Emniyet Genel Müdürlüğünce yürütülen pasaport ve sürücü belgesi hizmetlerine ilişkin iş ve işlemler, bir yıl içerisinde Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne devredilir. Bu sürenin uzatılmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Devir işlemleri tamamlanıncaya kadar, pasaport ve sürücü belgesi işlemlerine ilişkin görev ve hizmetler daha önce bu görev ve hizmetleri yapmakta olan birimler veya personel tarafından yürütülmeye devam olunur.

Pasaport ve sürücü belgelerine ilişkin olarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne devredilen görevler hakkında diğer mevzuatta Emniyet Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne, mahalli emniyet makamlarına yapılmış olan atıflar ise nüfus müdürlüklerine yapılmış sayılır."

MADDE 25- 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "merkez, taşra ve yurt dışı" ibaresi "merkez ve taşra" şeklinde değiştirilmiş,

aynı fıkranın (A) bendinin sonuna aşağıdaki cümleler eklenmiş ve (C) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"Genel müdür yardımcılarının sayısı müşterek kararname ile yediye kadar çıkarılabilir. Gerek görülmesi halinde, genel müdür yardımcılarından biri mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı personel arasından genel hükümlere göre atanabilir."

MADDE 26- 3201 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 34- Ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğüne ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 27- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"g) Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının yapım, onarım, etüt ve proje işleri, araştırma-geliştirme projeleri, yiyecek ve giyecek alımları makine-teçhizat ile silah, mühimmat ve teçhizat alımlarıyla bunların bakım, onarım ve imalat işleri."

MADDE 28- 5018 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ilgisine göre" ile "veya İçişleri Bakanlığı" ibareleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının bir mali yıl içinde tamamlanması mümkün olmayan asayiş ve güvenlik hizmetlerine yönelik alımları için gelecek yıllara yaygın yüklenmelere girişmeye İçişleri Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 29- 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının bir mali yıl içinde tamamlanması mümkün olmayan asayiş ve güvenlik hizmetlerine yönelik alımlarının avans ve kredi işlemlerine ilişkin usuller İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelik ile düzenlenir."

MADDE 30- 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına "hâlinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 31- 6458 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler."

"(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir."

MADDE 32- 6458 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Genel Müdürlük, sınır kapılarına yolcu getiren, sınır kapılarından yolcu götüren ve Türkiye içinde yolcu taşıyan taşıyıcılardan, hareketleri öncesi, hareketleri anı ve hareketleri sonrasında tüm yolcu ve mürettebat bilgilerini isteyebilir."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının Kadroları

MADDE 33- 18/5/1929 tarihli ve 1453 sayılı Zabitan ve Askeri Memurların Maaşatı Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının 2 nci madde uyarınca 2016 yılı için belirlenmiş olan fiili kadroları 2016 yılı sonuna kadar uygulanır.

Jandarma Genel Komutanlığı, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile Sahil Güvenlik Komutanlığının 2017 yılı fiili kadroları 2016 yılı sonuna kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca belirlenir."

MADDE 34- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 11- Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatının geçici 7 nci maddenin (b) fıkrası uyarınca 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen kadroları bu maddenin yayımı tarihinde iptal edilmiştir."

MADDE 35- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8- 13/A maddesinin onyedinci fıkrası ile ihdas edilen kadrolar ile geçici 4 üncü maddenin (b) fıkrası uyarınca 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen kadrolar iptal edilmiştir."

MADDE 36- 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Üniversite Öğretim elemanları" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 37- 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına "emniyet hizmetleri sınıfında" ibaresinden sonra gelmek üzere ", jandarma hizmetleri sınıfında ve sahil güvenlik hizmetleri sınıfında" ibaresi ve aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er istihdamı da bu fıkra hükmüne tabidir."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Millî Savunma ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 38- 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"3 üncü maddedeki hizmetleri veya yedek subaylığı esnasında bulundukları sınıfta istihdama elverişli olmadığı Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarınca verilecek raporla anlaşılanlar, sağlık durumlarının müsait olduğu sınıfa nakledilebilirler."

MADDE 39- 1076 sayılı Kanunun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 11- Malûliyet iddia edenlerin sevkleri, bulundukları askerlik şubelerince Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili en yakın sağlık kurullarına yapılır."

MADDE 40- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinde yer alan "askeri hastaneler" ibaresi "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 41- 1111 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yükümlülerin sağlık muayeneleri Türk Silahlı Kuvvetleri sağlık yeteneğine ilişkin yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara göre yapılır. Bu muayeneler, askerlik şubesinin bulunduğu yerde öncelikle varsa kayıtlı olduğu aile hekimi tarafından, yoksa en yakın resmi sivil sağlık kuruluşunda tek tabip tarafından yapılır. Aile hekimlerince veya resmi sağlık kuruluşunca hakkında karar verilmeyenler Sağlık Bakanlığınca belirlenen en yakın yetkili sağlık kurullarına sevk edilir.

Yükümlüler hakkında ertesi yıla bırakma, sevk geciktirmesi veya askerliğe elverişli değildir kararlı sağlık raporlarını tanzim etmeye yetkili makam, Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kuruluşu sağlık kuruludur. Ancak, yatalaklar ile gözle görülür rahatsızlığı bulunanlar hakkında ertesi yıla bırakma, sevk geciktirmesi veya askerliğe elverişli değildir kararlı sağlık raporları, askerlik şubesi başkanı veya vekili ile mülki amirliklerce görevlendirilen resmi iki sivil (varsa biri aile hekimi) tabipten teşkil edilecek geçici sağlık kurulunca verilebilir. Geçici sağlık kurulunca karar verilemeyen yükümlüler askerlik şubelerince Sağlık Bakanlığınca belirlenen en yakın yetkili sağlık kurullarına sevk edilirler."

MADDE 42- 1111 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "askeri hastanelerde" ibaresi "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarında" şeklinde ve aynı fıkrada yer alan "askeri hastanelere" ibaresi "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 43- 1111 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "asker hastanesine" ibaresi "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 44- 1111 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "askeri hastaneye" ibaresi "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarına" şeklinde ve aynı fıkrada yer alan "Askeri hastane sağlık" ibaresi "Hastane sağlık" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 45- 1111 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "asker hastanesinde" ibareleri "Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarında" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 46- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 115 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci ve üçüncü cümleleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 47- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir.

"EK GEÇİCİ MADDE 94- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yedinci hizmet yılını tamamlamış ve onuncu hizmet yılını bitirmemiş olan astsubaylara, 109 uncu maddedeki diğer şartları taşımaları kaydıyla bu maddenin yayımı tarihinden sonra yapılacak ilk astsubaylıktan subaylığa geçiş sınavına müracaat hakkı verilir."

MADDE 48- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 10- Millî Savunma Bakanlığı fiili kadrosuna dahil 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personelden Bakanlığın özelliği ve hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar göz önüne alınarak Bakanlığa intibak edemedikleri üstlerince teklif edilenlerden Bakanlıkta oluşturulacak komisyona yaptırılacak tahkikat sonucuna göre Millî Savunma Bakanınca uygun görülenler, genel hükümlere göre merkezî yönetim bütçe kanununda öngörülen atama sınırlamalarına tabi olmadan Başbakanlık aracılığıyla başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanır."

MADDE 49- 1325 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- Bakanlık merkez teşkilatı kadrolarına 2017 yılı sonuna kadar yapılacak atamalar merkezi yönetim bütçe kanunlarındaki sınırlamalara tabi tutulmaz.

GEÇİCİ MADDE 4- Mesleğe özel yarışma sınavı ile girip en az üç yıllık yetişme döneminden sonra yapılan yeterlik sınavını kazanarak 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarında Atama Usulüne İlişkin Kanuna göre müşterek kararla atanmış olan ve bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla kırk yaşını aşmayanlardan, kurumlarında Başmüfettiş, Başdenetçi, Başkontrolör unvanlarını taşıyanlar Başmüfettiş kadrolarına, Müfettiş, Denetçi, Kontrolör unvanlarını taşıyanlar ise Müfettiş kadrolarına, Teftiş Kurulu Başkanlığında görev yapmak üzere bu maddenin yayımı tarihinden itibaren iki yıl içerisinde naklen atanabilirler. Bu şekilde atananların sayısı elliyi geçemez.

GEÇİCİ MADDE 5- Yapılacak sınav tarihi itibarıyla en az üç yıl görev yapmış ve halen Kuvvet Komutanlıkları hariç Millî Savunma Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak görevli bulunanlardan; yaş, KPSS ve yabancı dil şartı aranmaksızın, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesinde belirtilen şartları taşıyanlar; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bir yıl içerisinde ve bir defaya mahsus olmak üzere Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar kapsamında yapılacak veya yaptırılacak yazılı ve sözlü veya yalnızca sözlü sınavda başarılı olanlardan Millî Savunma Uzmanı toplam kadro sayısının %20'si kadarı, tespit edilecek başarı sırasına göre Bakanlıkça belirlenen Millî Savunma Uzmanı kadrolarına atanabilir.

GEÇİCİ MADDE 6- Yapılacak sınav tarihi itibarıyla en az üç yıl görev yapmış ve halen Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında 657 sayılı Kanuna tabi olarak görevli bulunanlardan; yaş, KPSS ve yabancı dil şartı aranmaksızın, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesinde belirtilen şartları taşıyanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bir yıl içerisinde ve bir defaya mahsus olmak üzere ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı veya Bakanlıkça uygun görülecek usul ve esaslar kapsamında yapılacak veya yaptırılacak yazılı ve sözlü veya yalnızca sözlü sınavda başarılı olanlardan Silahlı Kuvvetler

Uzmanı toplam kadro sayısının %20'si kadarı, tespit edilecek başarı sırasına göre Silahlı Kuvvetler Uzmanı kadrolarına atanabilir.

GEÇİCİ MADDE 7- 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi kapsamında mesleğe alınanlardan, özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılan yeterlik sınavlarında başarı göstererek uzmanlığa atananlar, Millî Savunma Bakanlığının uygun görmesi halinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bir yıl içerisinde; toplam Millî Savunma Uzmanı kadrosunun %20'si kadarı ile sınırlı kalmak kaydıyla, merkezi yönetim bütçe kanununda yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın Millî Savunma Uzmanı olarak naklen atanabilirler."

MADDE 50- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kırkbeş" ibaresi "elliiki" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 51- 3269 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı nedeniyle sözleşmeleri feshedilen uzman erbaşlar hakkında 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır."

MADDE 52- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesine (B) fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"C) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu kapsamında harcırah alanlar hariç olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına dayanılarak yabancı ülkelere birlik hâlinde veya münferiden gönderilen subay, astsubay, uzman

jandarma, sivil memur, işçi, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erlere (40.000), erbaş ve erlere ise (20.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık tutarı geçmemek üzere, fiilen sınır ötesinde icra edilen görev süresince damga vergisi dahil hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat ödenir.

Ödenecek tazminatın tutarı, ödenme usul ve esasları ile hangi hallerde kesileceği Millî Savunma Bakanlığının teklifi ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine Başbakan onayı ile tespit edilir."

MADDE 53- 11/5/2000 tarihli ve 4566 sayılı Harp Okulları Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 5- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak temin faaliyeti ile harp okullarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarına üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğrenci alınabilir. Harp okullarına geçişe ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 54- 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak temin faaliyeti ile astsubay meslek yüksek okullarına üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğrenci alınabilir. Astsubay meslek yüksek okullarına geçişe ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 55- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 56- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle sözleşmeleri feshedilen sözleşmeli erbaş ve erler hakkında 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır."

MADDE 57- 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Üst yönetici: Bakanlıklarda müsteşarı ve kamu idarelerinde en üst yöneticiyi,"

MADDE 58- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan "rütbe" ibaresi "makam yahut rütbe" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 59- 6413 sayılı Kanunun 8 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(9) 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde sayılan makamlara atananlardan; anılan maddenin dokuzuncu fıkrasındakiler rütbe karşılıkları, Özel Kalem Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri ile taşra teşkilatındaki makam sahipleri albaylar, şube müdürleri ise yarbaylar gibi, bu Kanuna tabi personele disiplin veya üst disiplin amiri olarak ek-1 sayılı çizelgede gösterilen cezaları verebilirler."

BEŞİNCİ BÖLÜM
Kamu Personeline İlişkin Bazı Düzenlemeler

MADDE 60- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

"8. Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak."

MADDE 61- 657 sayılı Kanunun 125 inci maddesinin birinci fıkrasının (E) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

"l) Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak."

MADDE 62- 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye 45 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 45/A maddesi eklenmiştir.

"Sözleşmeli sağlık personeli istihdamı

MADDE 45/A- (1) Bakanlık ve bağlı kuruluşları, merkez teşkilatları hariç olmak üzere ve öncelikle personel istihdamında güçlük çekilen yerlerde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası uyarınca ilgili mevzuatı gereği kura ile ataması öngörülenler dışında 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı kapsamında yer alan unvanlarla vize edilmiş pozisyonlarda bu maddede öngörülen şartlarla sözleşmeli personel istihdam edebilir.

(2) Bu kapsamdaki sözleşmeli sağlık personeli Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) sonucuna göre Bakanlık ve bağlı kuruluşlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığı tarafından

yapılacak yerleştirme ile atanabileceği gibi pozisyon ve ihtiyaç durumuna göre KPSS puanı esas alınarak Bakanlık tarafından yapılacak sözlü sınavla da atama yapılabilir. Sözlü sınav ve yerleştirmeye ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(3) Bu madde uyarınca atanan sözleşmeli sağlık personeli dört yıl süreyle başka bir yere atanamaz. Aile birliği mazeretine bağlı yer değiştirmelerde bu madde uyarınca istihdam edilen personelin eşi bu personele tabidir. Ancak sözleşmeli sağlık personelinin bulunduğu ilde bir yıl görev yapması ve vizeli pozisyon bulunması durumunda; eşlerin her ikisinin de Bakanlık ve bağlı kuruluşlarında sözleşmeli veya eşlerden birinin sözleşmeli, diğerinin Bakanlık ve bağlı kuruluşlarında veya diğer bir kamu kurum veya kuruluşunda kadrolu statüde istihdam ediliyor olması halinde hizmet ihtiyacının daha fazla olduğu yere atamaları yapılabilir.

(4) Sözleşmeli sağlık personelinden dört yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri halinde bulundukları yerde 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (A) bendi kapsamındaki kadrolara atanır. Bu kadrolara atananlar, aynı yerde en az iki yıl daha görev yapar, bunlar hakkında adaylık hükümleri uygulanmaz.

(5) Bu madde hükümlerine göre kadrolara atananların, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) bendi uyarınca sözleşmeli pozisyonlarda geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir.

(6) Bu madde kapsamında memur kadrolarına atananlara iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ve 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uyarınca ödenecek emekli ikramiyesine esas toplam hizmet süresinin hesabında dikkate alınır.

(7) Bu madde çerçevesinde sözleşmeli personelin atanacağı memur kadroları, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerde yer alan sınıf, unvan ve derecelerine uygun olmak şartıyla, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin yapıldığı tarih itibarıyla ihdas edilerek ilgisine göre Bakanlık veya bağlı kuruluşlarının 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş ve kadrolara atananların pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. İhdas edilen kadrolar ile iptal edilen pozisyonlar; unvanı, sınıfı, adedi, derecesi, teşkilatı ve birimi belirtilmek suretiyle atama tarihinden itibaren iki ay içinde Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

(8) Bu madde kapsamında sözleşmeli sağlık personeli pozisyonlarına yapılan atama, sözleşmenin imzalanmasıyla geçerlilik kazanır. Sözleşme, imzalanmadan herhangi bir hak doğurmaz."

ALTINCI BÖLÜM
Millî Eğitim ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 63- 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "çeşitli kursları," ibaresinden sonra gelmek üzere "özel öğretim kurslarını," ibaresi ile aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"ö) Özel öğretim kursu: Kişilerin, Bakanlıkça belirlenmiş bilim gruplarına uygun eğitim ortamlarında, öğrenim seviyelerine, ilgi ve isteklerine uygun öğretim programları doğrultusunda, bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirdiği, serbest zamanlarını değerlendirdiği bir bilim grubunda eğitim veren kurumları,"

MADDE 64- 5580 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Okullar ile özel öğretim kursları hariç olmak üzere başka adlarla da olsa ilköğretim ve ortaöğretim örgün

eğitim programlarının aynısı veya bir kısmını uygulayan ya da bu programlara yönelik deneme, seviye tespit sınavı gibi adlarla toplu sınav organizasyonları yapmak üzere faaliyet göstermek için yüz yüze veya uzaktan öğretim yöntemi ile özel öğretim kurumları veya yerler açılamaz, işletilemez, öğretim programları oluşturulamaz. Sivil toplum kuruluşları ile yükseköğretim kurumlarının sürekli eğitim merkezleri gibi birimlerinde de bu faaliyetler yürütülemez. Belediyeler ise il millî eğitim müdürlükleri ile yapılan ve Bakanlıkça onaylanan ortak işbirliği protokolleri çerçevesinde, örgün eğitim programlarına destek mahiyetinde ücretsiz kurslar açabilir."

MADDE 65- 5580 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 6- Bu maddenin yayımı tarihinde faaliyet gösteren özel öğretim kursları, eğitim ve öğretim faaliyetlerine 1/8/2017 tarihinden itibaren bir bilim grubunda devam edebilirler. Kurum açma izinleri de buna uygun olarak düzenlenir ve en geç 4/8/2017 tarihi itibarıyla bir bilim grubunda faaliyet göstermek üzere kurum açma izinleri düzenlenmeyen özel öğretim kursları hakkında sürekli kapatma işlemi uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar ile bilim grubu tanımı Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 66- 17/6/2016 tarihli ve 6721 sayılı Türkiye Maarif Vakfı Kanununun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Türkiye Maarif Vakfı tarafından örgün ve yaygın eğitim kurumları açılan ülkelerde, Millî Eğitim Bakanlığı dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarının aynı amaçla başka birimler açması veya oluşturması Millî Eğitim Bakanlığının iznine tabidir."

MADDE 67- 6721 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Personel görevlendirilmesi

EK MADDE 1- (1) 2 nci maddede sayılan faaliyetlerinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulan personelin temini amacıyla kamu kurumlarında istihdam edilen Devlet memurları ile öğretim elemanlarından gerekli nitelikleri taşıyanlar, Türkiye Maarif Vakfının talebi ve kendilerinin isteği üzerine kurumlarınca;

a) En fazla iki yıl süreyle Türkiye Maarif Vakfında görevlendirilebilir. Söz konusu görevlendirmeler, iki yılın dolmasından sonra gerektiğinde aynı usulle ikişer yıl süreyle en fazla üç defa uzatılabilir. Bu şekilde görevlendirilenler bu görevleri süresince aylıklı izinli sayılırlar. Bunlara, yurtdışında görev yaptıkları süre için, görevlendirildikleri ülkede sürekli görevle bulunan ve 9 uncu derecenin 1 inci kademesinden aylık alan bekâr meslek memuruna ödenmekte olan yurtdışı aylığını geçmemek üzere Mütevelli Heyetince belirlenecek tutarda Vakıf tarafından ödeme yapılabilir.

b) En fazla iki yıla kadar aylıksız izin verilmek suretiyle anılan Vakıfta görevlendirilebilir. Bu izin her iki yılda bir atamaya yetkili amirinin onayı ile memuriyetleri süresince on yıla kadar uzatılabilir. Bunlara, yurtdışında görev yaptıkları süre için, görevlendirildikleri ülkede sürekli görevle bulunan ve 9 uncu derecenin 1 inci kademesinden aylık alan bekâr meslek memuruna ödenmekte olan yurtdışı aylığının üç katını geçmemek üzere Mütevelli Heyetince belirlenecek tutarda Vakıf tarafından ödeme yapılabilir. Bunlardan görevlerine dönenlerin Türkiye Maarif Vakfında geçirdikleri hizmet sürelerinin her yılı bir kademe ilerlemesine ve her üç yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.

(2) Görevlendirilen personele bu maddeye göre ödenecek ücrete, ikili andlaşma bulunmaması nedeniyle ilgili ülke mevzuatına göre vergi tahakkuk ettirilmesi halinde ödenmesi gereken vergi tutarını, Vakıf bütçesinden ödetmeye Mütevelli Heyeti yetkilidir.

(3) Bu şekilde görevlendirilebilecek azami personel sayısı Millî Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.

(4) Türkiye Maarif Vakfı, bu madde kapsamında görevlendirilen veya aylıksız izin verilen personelin, görevlendirildiği yere gidiş ve geliş harcırahı ile yurtdışında görev yaptığı sürece alacağı ücret ödemelerini kendi bütçesinden yapar.

(5) Bu madde kapsamında aylıksız izin verilmek suretiyle görevlendirilenlerden, önceki görevleri sebebiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi veya geçici 4 üncü maddesi kapsamında sigortalı veyahut iştirakçi sayılanların; aylıksız izinli sayıldıkları sürece aynı kapsamdaki sigortalılık veya iştirakçilik ilişkisi devam eder. İlgililerin bu şekilde aylıksız izinde geçirdikleri süreler önceki kadro unvanları esas alınmak suretiyle emekli keseneğine esas aylık unsurlarının veya sigorta primine esas kazanç unsurlarının tespitinde dikkate alınır. Bu şekilde aylıksız izne ayrılanların önceki kadroları için tespit edilen sigorta primine esas kazanç veya emekli keseneğine esas aylık tutarı esas alınmak suretiyle hesaplanacak sigorta primleri veya kişi keseneği ve kurum karşılıkları ile genel sağlık sigortası primlerinin ödeme yükümlülüğü Türkiye Maarif Vakfına aittir. Bu fıkra kapsamına girenlerin aylıksız izinli sayıldıkları süreler emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınır.

(6) Bu madde kapsamına girenler ile bunların yurtdışında birlikte yaşadıkları ve 5510 sayılı Kanuna göre bakmakla yükümlü oldukları kişilerin yurtdışındaki sağlık giderleri, aylıksız izin dönemini geçmemek kaydıyla sürekli görevle yurtdışına gönderilen Devlet memurları için 5510 sayılı Kanunda belirlenmiş olan usul ve esaslar çerçevesinde karşılanır.

(7) İlgili kurumlar, söz konusu görevlendirmeleri süresi dolmadan sonlandırabileceği gibi Türkiye Maarif Vakfının gerekçeli talebini uygun görmesi halinde de sonlandırabilir.

(8) Bu madde uyarınca görevlendirilenlerden görev süresinin bitimini veya görevlendirmenin sonlandırılmasını izleyen onbeş gün içinde görevlerine dönmeyenler memuriyetten çekilmiş sayılırlar."

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 68- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "Genelkurmay Başkanlığı" ibaresi "Milli Savunma Bakanlığı" şeklinde, aynı maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile aynı maddenin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve beşinci fıkrasının birinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Yükseköğretim Kurulu tarafından profesörler ve bakanlık merkez teşkilatlarında en az on yıl müfettiş veya denetçi olarak çalışanlar arasından önerilecek onbeş üyeden,"

"Üyelerin görev süresi üç yıldır. Görev süreleri boyunca üyelerin kurumlarıyla ilişikleri kesilir. Üyelerin yaş haddi, öğretim üyelerinde olduğu gibidir."

MADDE 69- 2547 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Devlet üniversitelerinde rektör Yükseköğretim Kurulu tarafından önerilecek, profesör olarak en az üç yıl görev yapmış üç aday arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Bir aylık sürede önerilenlerden birisinin atanmaması ve Yükseköğretim Kurulu tarafından, iki hafta içinde yeni adaylar gösterilmemesi halinde Cumhurbaşkanınca doğrudan atama yapılır. Rektörün görev süresi 4 yıldır. Süresi sona erenler aynı yöntemle yeniden atanabilirler. Ancak aynı Devlet üniversitesinde iki dönemden fazla rektörlük yapılamaz. Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eder. Vakıflarca kurulan üniversitelerde rektör, mütevelli heyetinin Yükseköğretim Kuruluna teklifi ve Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanır."

MADDE 70- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 72- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Yükseköğretim Denetleme Kurulu üyesi olarak görev yapmakta olanlardan üç yılını tamamlayanların görevleri kendiliğinden sona erer."

MADDE 71- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "sermayesinin yarıdan fazlası devlete ait kurum ve kuruluşlarının" ibaresi "sermayesinin yarıdan fazlası devlete ait kurum ve kuruluşlar ile kayyım sıfatıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yönetilen şirketlerin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 72- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 73- 3713 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 16- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 21 inci maddenin birinci fıkrasının mülga (ı) bendi kapsamında Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumundan burs almakta olanların bursları, normal öğrenim sürelerinin sonuna kadar ilgili mevzuat hükümlerine göre verilir. Söz konusu bende istinaden yargı mercilerinde Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu aleyhine açılan davalardan feragat edilmiş sayılır. Feragat nedeniyle mahkemece yargılama giderleri ve vekalet ücretine hükmedilemez, verilmiş olan kararlar üzerine ayrıca herhangi bir işlem yapılmaz."

MADDE 74- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 75- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : YURTDIŞI

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
SGH	İÇİŞLERİ MÜŞAVİRİ	1	5	5
JH	İÇİŞLERİ MÜŞAVİRİ	1	55	55
EMH	İÇİŞLERİ MÜŞAVİRİ	1	40	40
TOPLAM			100	100

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
EMH	Genel Müdür Yardımcısı	1	1	1
MİAH	Genel Müdür Yardımcısı	1	1	1
TOPLAM			2	2

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde

de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında

incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 245 oyun 225'inin kabul, 20'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/37
Karar Sayısı : 2018/64
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7071 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7071 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7071 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

BİRİNCİ BÖLÜM
Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte güvenlik korucusu olanlardan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla;

a) 49 yaşını dolduranların görevleriyle ilişiği bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde kesilir ve bunlara önceden peşin ödenmiş olan ücretin kalan günlere isabet eden tutarı geri alınmaz.

b) 44 yaşını doldurmuş ancak 50 yaşından gün almamış ve hizmet süresi onbeş yıl ve üzeri olanlardan bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde başvuruda bulunanların görevleriyle ilişiği başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde kesilir ve bunlara önceden peşin ödenmiş olan ücretin kalan günlere isabet eden tutarı geri alınmaz.

Birinci fıkra kapsamında ilişiği kesilenlere bu Kanunun ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca aylık bağlanır. Aylık miktarı hesaplanırken onbeş yıldan daha az hizmeti olanlar için onbeş yıl esas alınır.

Birinci fıkra kapsamında ilişiği kesilenlerin yerine aynı yerleşim biriminde görev yapmak üzere öncelikle ve sırasıyla varsa 30 yaşını doldurmamış olmak kaydıyla çocuklarından birisi, yoksa kardeşlerinden birisi güvenlik korucusu olarak görevlendirilebilir.

Birinci fıkranın (b) bendine göre ilişiği kesilen güvenlik korucularına, ilişiklerinin kesildiği tarihi takip eden aybaşından 50 yaşından gün alacakları tarihi takip eden aybaşına kadar olan ay sayısının, en son aldıkları aylık ücretleri ile ilişiklerinin kesildiği tarihi takip eden aybaşında bu Kanunun ek 16 ncı maddesi uyarınca bağlanan ilk aylıkları arasında oluşan farkın yarısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda tazminat defaten ödenir. Verilecek tazminat tutarından herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz."

MADDE 2- 26/6/1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına "bekar odaları,"

ibaresinden sonra gelmek üzere "günübirlik kiralanan evler," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3- 1774 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "2," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 1774 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan özel veya resmi her türlü konaklama tesisleri tüm kayıtlarını bilgisayarda günü gününe tutmak, genel kolluk kuvvetlerinin bilgisayar terminallerine bağlanarak mevcut bilgi, belge ve kayıtları genel kolluk kuvvetlerine anlık olarak bildirmek zorundadırlar.

İkinci fıkrada belirtilen genel kolluk kuvvetlerinin terminallerine bağlanmayanlara onbin Türk Lirası, anlık veri göndermeyen veya gerçeğe aykırı kayıt tutanlara beşbin Türk Lirası idari para cezası, mülki idare amirlerince verilir. Bu fiillerin tekrarı halinde işletme ruhsatları iptal edilir. Bu maddeye göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan özel veya resmi her türlü konaklama tesisleri, ikinci fıkrada belirtilen genel kolluk kuvvetlerinin terminallerine bağlanmak için gerekli işlemleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde tamamlar.

Bu maddenin uygulanması ile görevi gereği bu verileri kullanan kamu personelinin denetimine ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenir."

MADDE 5- 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 27/A maddesinin birinci fıkrasına "Türk Silahlı Kuvvetlerine" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Sahil Güvenlik Komutanlığına" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türk Silahlı Kuvvetlerine, Sahil Güvenlik Komutanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına ve Emniyet Genel Müdürlüğüne ait harekat, eğitim ve savunma amaçlı yapılar için bu Kanun hükümlerinden hangisinin ne şekilde uygulanacağı Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 7- 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Türk Silahlı Kuvvetlerine" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya Sahil Güvenlik Komutanlığına" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 8- 3621 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendine "Sahil Güvenlik Komutanlığının faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıdan başka yerde yapılması mümkün olmayan Sahil Güvenlik Komutanlığı bağlısı gemi/bot karakolları ve destek birimi binaları," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Türk Silahlı Kuvvetlerine" ibaresi "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğüne" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Türk Silahlı Kuvvetleri (Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dahil)" ibaresi "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 75 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri ile bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde, vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir."

İKİNCİ BÖLÜM
Millî Savunma ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 12- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 54- 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemin devamı niteliğindeki eylemlere, görevi olmadığı halde mukavemet ederken şehit olanların kendinden olma erkek çocukları ile aynı anne ve babadan kardeşlerinin tamamı hakkında, 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (9) numaralı bendinin (b) alt bendinin ikinci paragrafında düzenlenen hükümler uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 13- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 14 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına aşağıdaki cümleler ile dördüncü fıkrasına "bir yıllık" ibaresinden sonra gelmek üzere "(doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere subay nasbedilenler için iki yıl)" ibaresi eklenmiştir.

"Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere subay nasbedilecek olanların yaş ve diğer giriş şartları Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir."

"Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere subay nasbedilenlerin deneme süresi iki yıldır."

MADDE 14- 926 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere muvazzaf subaylığa nasbedilenler, doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrine atanırlar."

"Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığında görev yapmak üzere subay nasbedilenler sınıflarına bakılmaksızın Özel Kuvvetler Komutanlığında eğitime tabi tutulurlar. Bu eğitimlerde sağlık nedenleri hariç olmak üzere başarı gösteremeyenlerin Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişikleri kesilir ve aldıkları aylıkları dışında Devletçe bunlara yapılan masraflar, kanuni faizleriyle birlikte kendilerinden tahsil olunur. Sağlık nedenleri ile başarı gösteremeyenler bir sonraki dönem eğitimine katılırlar. Bunlardan ikinci dönem eğitimde de sağlık nedenleri ile başarı gösteremeyenler kuvvet komutanlıklarınca sınıf ve rütbelerine uygun görevlere atanırlar. Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığında görev yapmak üzere subay nasbedilenlerden sonradan Özel Kuvvetler Komutanlığı dışına atananlar, ayrıca sınıflarına ilişkin eğitimlere tabi tutulurlar."

MADDE 15- 926 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki cümle ile dördüncü fıkrasına "atandıkları görevde bir yıllık" ibaresinden sonra gelmek üzere "(doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere astsubay nasbedilenler için iki yıl)" ibaresi ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere astsubay nasbedilecek olanların yaş ve diğer giriş şartları Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir."

"Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığı emrinde görev yapmak üzere astsubay nasbedilenlerin deneme süresi iki yıldır. Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığında görev yapmak üzere

astsubay nasbedilenler sınıflarına bakılmaksızın Özel Kuvvetler Komutanlığında eğitime tabi tutulurlar. Bu eğitimlerde sağlık nedenleri hariç olmak üzere başarı gösteremeyenlerin Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişikleri kesilir ve aldıkları aylıkları dışında Devletçe bunlara yapılan masraflar, kanuni faizleriyle birlikte kendilerinden tahsil olunur. Sağlık nedenleri ile başarı gösteremeyenler bir sonraki dönem eğitimine katılırlar. Bunlardan ikinci dönem eğitimde de sağlık nedenleri ile başarı gösteremeyenler kuvvet komutanlıklarınca sınıf ve rütbelerine uygun görevlere atanırlar. Doğrudan Özel Kuvvetler Komutanlığında görev yapmak üzere astsubay naspedilenlerden sonradan Özel Kuvvetler Komutanlığı dışına atananlar, ayrıca sınıflarına ilişkin eğitimlere tabi tutulurlar."

MADDE 16- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 36- Kriz veya harekât kaynaklı ihtiyaç durumlarında kuvvet komutanlıklarının pilot ihtiyacının muvazzaf personel dışında harbe hazır pilotlarla karşılanabilmesi maksadıyla; bu komutanlıklar bünyesinde pilot olarak hizmet vermiş ve kendi istekleriyle görevden ayrılmış olanlar, uçuculuk niteliklerini haiz olmak kaydıyla ilgili kuvvet komutanlığının teklifi ve Millî Savunma Bakanlığının onayı ile ihtiyat pilot olarak görevlendirilebilirler. İhtiyat pilotlara, belirli aralıklarla ayda üç işgününden kısa olmamak ve bir sözleşme yılında toplam altmış işgününü geçmemek kaydıyla, belirlenecek hava araçlarında ve bölgelerde görev uçuşu yaptırılır ve bu süre içinde ihtiyaca göre tazeleme ve harbe hazırlığın devamı eğitimi verilir. İhtiyat pilot sayısı, ilgili kuvvet komutanlığının önerisi ve Millî Savunma Bakanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.

İhtiyat pilotlar, sözleşme ile ihtiyat pilot statüsüne alınırlar. Bir tüzel kişilik tarafından istihdam edilenlerin sözleşmeleri, ihtiyat pilotun yazılı rızası alınmak kaydıyla istihdam edildikleri tüzel kişilikle, diğerlerinin sözleşmeleri ise kendileriyle yapılır. Tüzel kişilik ve/veya gerçek kişilerle yapılan sözleşme, ilgili kuvvet komutanlığının teklifi ve Millî Savunma Bakanlığının uygun görmesi halinde tek taraflı olarak feshedilebilir.

İlgili kuvvet komutanlıkları tarafından eğitim veya görev amaçlı uçuş yapacak olan ihtiyat pilotun uçuş süreleri ve uçuş görev süreleri, pilotun görev yaptığı tüzel kişiliğe bildirilir. Uçuş görev süreleri ve uçuş süreleri ilgili komutanlık ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün ilgili mevzuatında belirtilen süreleri kapsar ve karşılıklı koordine ile düzenlenir.

Sosyal güvenliğe ilişkin olarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) İhtiyat pilot olarak çalıştırılanlar hakkında 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanır. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaları sebebiyle yaşlılık veya emekli aylığı kesilmiş olanlardan bu maddenin beşinci fıkrasının (d) bendi kapsamında görevlendirilenler hariç olmak üzere herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan yaşlılık ve emekli aylığı alanlar hakkında 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi hükümleri uygulanmaz.

b) İhtiyat pilotların hizmetleri, ilgili kuvvet komutanlığı tarafından çalıştığı sürelerle sınırlı olarak bildirilir.

c) Bu kapsamda çalışanlar hakkında, emeklilik ve yaşlılık aylığı alanlar hariç 5510 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tablonun (13) numaralı sırasındaki hükümler uygulanır.

d) İhtiyat pilot olarak çalıştırılanlara 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Mali hususlarda aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) İhtiyat pilot olarak çalıştırılanlara, aylık görev süresi içinde toplamda üç saati geçmemek üzere, ilgili kuvvet komutanlığınca kayıt altına alınan her uçuş saati başına jet pilotları için (10.000), pervaneli pilotları için (7.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda uçuş tazminatı ödenir. Görev yapılan her gün için ise jet pilotlarına (2.500), pervaneli

pilotlarına (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ayrıca ödeme yapılır. Bir saatten az uçuş süreleri için uçulan süreyle orantılı olarak ödeme yapılır. Bu ödemeler, uçuşun gerçekleştiği ayı takip eden aybaşında yapılır.

b) İhtiyat pilot olarak çalıştırılanlara, aylık görev süresi içinde ilgili komutanlıkça ihtiyaç duyulması halinde üç saatten fazla uçulan her uçuş saati başına jet pilotları için (5.000), pervaneli pilotları için (3.500) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu uçuş tazminatı her sözleşme yılının sonunda ödenir. Bu ödemenin yapılmasında yıllık seksen saatten fazla uçuşlar dikkate alınmaz. Yıllık sözleşme süresini tamamlamadan ayrılanlara toplu uçuş tazminatı ödenmez.

c) Bu kapsamda yapılan ödemelerden damga vergisi hariç herhangi bir vergi kesintisi yapılmaz.

d) İlgili kuvvet komutanlığının talebi, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun muvafakati ve personelin rızası üzerine kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen ihtiyat pilotlara bu madde kapsamında ödeme yapılmaz. Ancak bu personelin ihtiyat pilot olarak komutanlık bünyesindeki uçuş saatleri, tabi oldukları mevzuat uyarınca uçuş sürelerinde değerlendirilir.

e) İhtiyat pilotlara, bu maddede öngörülen ödemeler ile 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre hak kazanılması halinde yapılabilecek harcırah ödemeleri dışında ilgili kuvvet komutanlığınca herhangi bir ödeme yapılmaz.

İhtiyat pilotların göreve çağrılma usulleri, tabi olacakları disiplin hükümleri, sağlık yetenekleri, kıyafetleri, yapılacak sözleşmeler ile diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 17- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı Hakkında Kanuna 2 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 2/A maddesi eklenmiştir.

"Askeri fabrikalar ve tersaneler

MADDE 2/A- Askeri fabrikalar ve tersaneler, üretim planlaması çerçevesinde ve asli görevlerini aksatmamak kaydıyla genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden, kamu iktisadi teşebbüslerinden, yabancılar dahil gerçek ve tüzel kişilerden sipariş almaya veya bunların ihtiyaçları için teklif vermeye, bu siparişler ve teklifler sebebiyle her türlü ticari işlemlere girişmeye ve gerektiğinde müşterek imalatta bulunmaya, atıl durumda olan tezgâh ve ekipmanlarını kiralamaya yetkilidir. Bu faaliyetlerin icrasında, 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz. Bu kapsamda yürütülecek faaliyetlerle ilgili usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 18- 1325 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8- 31/12/2020 tarihini geçmemek kaydıyla, emekli subay ve astsubaylar Millî Savunma Bakanlığı ve bağlı birimlerinde personel ve askeri öğrenci temin faaliyetine yönelik hizmetlerin yürütülmesi için görevlendirilebilir. Bunlara görev yaptıkları her gün için (1.500) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ücret verilir. Bu kapsamda görevlendirilebilecek toplam personel sayısı üçyüzü geçemez. Bu şekilde görevlendirileceklerin seçimi, nitelikleri, görev ve yetkileri, verilecek ücretin tutarı ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 19- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte 7 nci hizmet yılını tamamlamış ve 10 uncu hizmet yılını bitirmemiş

olan uzman erbaşlara, 15 inci maddedeki diğer şartları taşımaları kaydıyla bu maddenin yayımı tarihinden itibaren yapılacak ilk astsubaylığa geçiş sınavına müracaat hakkı verilir."

MADDE 20- 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"j) 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun ek 36 ncı maddesi kapsamında istihdam edilen ihtiyat pilotlar ile Millî Savunma Bakanlığı ve bağlı birimlerinde personel ve askeri öğrenci temin faaliyetine yönelik hizmetlerin yürütülmesi için görevlendirilen emekli subay ve astsubaylar,"

MADDE 21- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ayrıca Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi daire başkanı ve üyeleri ile askeri hâkimlerin askeri rütbeleri, mahkûmiyet kararı aranmaksızın alınır."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 22- 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 35- Emniyet Genel Müdürlüğü, adli süreçlerin hızlandırılması amacıyla, siber suçlarla mücadele birimlerindeki adli bilişim incelemeleri ve siber suç analizlerinde personel yetersizliği nedeniyle ihtiyaç duyulan teknik personeli, bu madde kapsamında aynı anda çalıştırılacak toplam personel sayısının beşyüzü aşmaması ve sözleşme süresinin 31/12/2020 tarihini geçmemesi kaydıyla, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen pazarlık

usulüyle, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 27 nci maddesi, 28 inci maddesinin beşinci fıkrası ve 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinde belirtilen sınırlamalar ile aynı Kanunun ek 8 inci maddesinde öngörülen uygun görüş alma şartına tabi olmaksızın, mali yılla sınırlı yüklenme, ertesi yıla geçen yüklenme ve gelecek yıllara yaygın yüklenmelere girişmek suretiyle hizmet alımı yoluyla temin edebilir."

MADDE 23- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun ek 11 inci maddesinin onuncu fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Mahkeme tarafından kayyım atanıncaya kadar kurucu vakıf, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilir."

MADDE 24- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 73- Ek 11 inci maddenin onuncu fıkrasının yürürlüğe girdiği tarihten önce faaliyet izni geçici olarak durdurulan vakıf yükseköğretim kurumları ve bu kurumların kurucu vakıfları hakkında da aynı fıkra hükümleri uygulanır."

MADDE 25- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Sağlık Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığınca müştereken belirlenen yerlerde askerlik hizmetini yedek subay olarak yerine getirenler, Devlet hizmeti yükümlülüğünü tamamlamış sayılır."

MADDE 26- 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 16- 31/12/2023 tarihine kadar uygulanmak üzere, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar dahil 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri, mülga 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı

Bankalar Kanununa tabi faaliyeti devam eden kamu bankaları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların, Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen işsizlik sigortası prim borçlarına karşılık, mülkiyeti bu idarelere ait ve üzerinde herhangi bir takyidat bulunmayan taşınmazlardan Kurum tarafından uygun görülenler Sosyal Güvenlik Kurumunun görevlendireceği üç temsilci ile taşınmazın bulunduğu yerdeki defterdarlık tarafından görevlendirilecek iki temsilciden oluşan komisyon tarafından ve gerektiğinde bilirkişi mütalaası alınmak suretiyle takdir edilecek değeri üzerinden, borçlu kurumun da uygun görüşü alınarak Kurum bütçesinin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin Kurumca satın alınabilir.

Bu idarelerin satın alınan taşınmazlarının tapu işlemlerine esas olan ve birinci fıkrada belirtilen şekilde tespit edilen değerine eşit tutarda Kuruma ait olan ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen işsizlik sigortası prim borcu, satın alma işlemi sonuçlandığında Sosyal Güvenlik Kurumunca terkin edilir.

Bu madde hükümleri, birinci fıkrada sayılan kuruluşlar dışında kalan, borcunu ödemede çok zor duruma düştüğü Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı denetim elemanlarının inceleme raporu ile tespit edilen ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen işsizlik sigortası prim borcu bulunan diğer mükelleflerin (tüzel kişiliği bulunanların ortaklarına ait olanlar dahil) taşınmazları için de uygulanabilir.

Bu madde uyarınca Kurum tarafından satın alınan taşınmazlardan, Maliye Bakanlığınca kamu hizmetlerinde kullanılmak veya gerektiğinde genel hükümlere göre değerlendirilmek üzere talep edilenler, Kurum Yönetim Kurulunun uygun görüşü ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı onayıyla bedeli karşılığında Hazineye devredilir.

Devir bedeli; bu madde uyarınca satın alınan taşınmazlar için satın alma bedeli, satın alma tarihinden altı ay geçtikten sonra devir halinde satın alınan bedele geçen sürede yeniden değerleme oranı kadar artış yapılmak suretiyle belirlenir. Devir bedeli Fona aktarılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumu ve Kurum tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 27- 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun ek 2 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten" ibaresi "18/4/2013 tarihinden" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya "kullanma izni bedeli" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile mevcut tesisle proje bütünlüğü bulunan ve izinsiz kullanılan alanlar için ön izin verilmesi, irtifak hakkı tesis edilmesi ve/veya kullanma izni verilmesi halinde ecrimisil ve katılım payı" ibaresi eklenmiş, altıncı fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"İhale sonucunda en yüksek teklifte bulunan yatırımcıdan katılım payı tahsil edilerek kırkdokuz yıl süreyle bağımsız ve sürekli nitelikli irtifak hakkı tesis edilir ve/veya kullanma izni verilir." "Yatırımın tamamlanması sonrasında irtifak hakkı ve/veya kullanma izni Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygun görüşü ve Bakanlığın izni ile devredilebilir."

MADDE 28- 4706 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 20- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Hazinenin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde tersane, tekne imal ve çekek yeri (yat çekek yeri hariç) yatırımı yapılmak amacıyla lehine irtifak hakkı tesis edilen ve/veya adına kullanma izni verilen yatırımcılar tarafından Bakanlığa başvurulması ve bu Kanunun ek 2 nci

maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirilmesi halinde yeni sözleşme düzenlenmek suretiyle bu yatırımcılar lehine bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere irtifak hakkı ve/veya kullanma izni bedeli alınmaksızın toplam yıllık hasılattan binde bir oranında pay alınarak kırk dokuz yıl süreli bağımsız ve sürekli nitelikli irtifak hakkı tesis edilir ve/veya kullanma izni verilir. Yatırımın tamamlanması sonrasında irtifak hakkı ve/veya kullanma izni Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygun görüşü ve Bakanlığın izni ile devredilebilir.

Bu Kanunun ek 2 nci maddesinin beşinci fıkrası kapsamında yatırımcılardan 18/4/2013 tarihinden sonraki dönem için tahsil edilmiş olan ecrimisiller alınacak hasılat paylarından mahsup edilir."

MADDE 29- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"g) Terör örgütlerine iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilen gerçek ve tüzel kişiler ile bu kapsamda olduğu Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından bildirilen yurt dışı bağlantılı gerçek ve tüzel kişiler."

"Birinci fıkranın (g) bendi kapsamındaki bildirimlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir. Söz konusu bent kapsamında olduğu tespit edilen istekliler ihale dışı bırakılır, ancak bunların teminatları hakkında dördüncü fıkrada yer alan hüküm uygulanmaz. Aynı bent kapsamındaki işlemlerin yürütülmesinde görev alan kamu görevlilerinin, yaptıkları iş ve işlemler nedeniyle hukukî, idari, mali ve cezai sorumluluğu doğmaz. Söz konusu bent hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen bilgi ve kayıtları, hukuka aykırı olarak kullanan, bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılır."

MADDE 30- 4734 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Kamu alımlarının bölgesel kalkınma ve teknolojik gelişme amaçlı kullanımı

EK MADDE 9- Mal alımlarının; bölgesel kalkınmanın sağlanması, stratejik sektörlerin ve teknoloji transferine dayalı yerli üretimin geliştirilmesi, proje bazlı yatırımlar ile araştırma, geliştirme ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi amaçlarına yönelik olarak temin edilmesi halinde bu madde hükümleri uygulanır.

İhtiyaçlar, ilan yapılmak ya da davet edilmek suretiyle bir veya birden fazla alım kapsamında, bir veya daha fazla istekliden süre, miktar ya da kısımlar bakımından bölünerek de karşılanabilir. İhtiyacın özelliğine göre teknik şartlar, maliyet ile performans kriterleri ve sözleşme koşulları müzakere edilebilir ve gerekli hallerde idareler ile istekliler arasında işbirliği yapılabilir.

Yerli üretim yapma şartı ile yerli katkı şartının öngörüldüğü alımlarda bu şartların nasıl yerine getirileceğine ilişkin hususlara dokümanda yer verilir.

Bu madde kapsamındaki mal alımları, sadece yurtiçinde üretilen malları teklif eden isteklilerin veya bölgesel kalkınma programı uygulanan illerde üretilen malları teklif eden isteklilerin katılımına açık gerçekleştirilebilir. Yurtiçinde üretilen malları teklif eden isteklilerin katılımına açık olan mal alımlarında, bölgesel kalkınma programı uygulanan illerde üretilen malları teklif eden istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir.

Mal alımlarında, ihtiyacın belli kısmının yüklenici tarafından, bölgesel kalkınma programı uygulanan illerde üretim yapan veya faaliyet gösteren diğer gerçek veya tüzel kişilerden tedarik edilmesi veya sağlanması yönünde dokümanda düzenleme yapılabilir.

Stratejik sektörlerde ve yurtiçinde üretimi bulunmayan veya sınırlı bulunan orta-yüksek ve yüksek teknoloji transferine dayalı yerli üretimin geliştirilmesi, araştırma, geliştirme ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi, bölgesel kalkınmanın sağlanması amaçlarına ve proje bazlı yatırımlara yönelik mal alımlarında yerli üretim, yerli

katkı, yatırım, istihdam, ihracat ve teknoloji transferi gibi şartların bir veya birkaçının yerine getirilmesi ve ayrıca maliyet ve performans kriterlerinin karşılanması şartıyla alım garantisi verilebilir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığının eğitim ve öğretime yönelik bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin mal ve hizmet alımlarında da alım garantisi verilebilir.

Bölgesel kalkınma programları kapsamında Devlet Malzeme Ofisi, idarelerin ihtiyaçlarını ana statüsünde yer alan mallarla sınırlı kalmaksızın temin edebilir ve bu alımlarda bu Kanunun 3 üncü maddesinin (g) bendinde yer alan parasal limit iki kat olarak uygulanır.

Bu madde kapsamında yapılacak alımlara ilişkin; alım yapacak idareler, alım yapılacak ürünler, alım garantisi verilecek ürünler ve garanti süreleri, ürünün yerli katkı oranı, uygulanacak fiyat avantajı oranı ve süresi, yüklenme süresi, miktar, parasal limitler, alım yöntem ve kuralları, fiyat farkı, iş artışı ve eksilişi ile sözleşmeye ilişkin hususları da kapsayan uygulama usul ve esasları ile sınırlamalar Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir.

Bu madde kapsamında yapılacak alımlarda, ceza, ihalelerden yasaklama ve sonuç bildirimine ilişkin hükümleri hariç olmak üzere bu Kanun ve 4735 sayılı Kanun hükümleri ile ilgili mevzuatında yüklenmeyle ilgili süre, konu ve diğer sınırlamalar uygulanmaz.

Diğer kanunlarda yer alan kamu alım garantisi ile ilgili sınırlamalar ve şartlar, bu madde kapsamında kamu alım garantisi yoluyla yapılacak alımlarda uygulanmaz. Aynı şekilde bu maddede yer alan kamu alım garantisi ile ilgili hükümler, diğer kanunların kamu alım garantisi ile ilgili hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez."

MADDE 31- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 134 üncü maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturulmasına karar verilmesinden itibaren iki yıl içerisinde ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturan varlıklar ile ilgili işletmelere ait menkul, gayrimenkul ve her türlü hak ve alacaklar ile üçüncü kişiler nezdindekiler de dahil nakit varlıklarının imtiyazlı alacaklılar dâhil üçüncü kişiler tarafından haczi, muhafaza altına alınması ve satışı talep edilemez, mahcuzların maliklerinin iflasına karar verilemez, ilgili takyidatlar hakkında zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez."

"Temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fon tarafından devralınan şirketler veya Fon iştiraklerince alınan tescile tabi tüm kararlar, yönergeler, sirküler ile imza beyannameleri Fonun talebi üzerine noter onayı şartı aranmaksızın ticaret sicil müdürlüklerince vergi, resim ve harca tabi olmaksızın resen tescil ve ilan edilir."

MADDE 32- 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 63 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(1) Karar verilmiş veya başlanmış olan kanuni bir grev veya lokavt; genel sağlığı veya millî güvenliği, büyükşehir belediyelerinin şehir içi toplu taşıma hizmetlerini, bankacılık hizmetlerinde ekonomik veya finansal istikrarı bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı altmış gün süre ile erteleyebilir. Erteleme süresi, kararın yayımı tarihinde başlar."

MADDE 33- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine "Ancak," ibaresinden sonra gelmek üzere "bu kişilere kayyım sıfatıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yönetilen şirketlerde yapılacak görevlendirmeler dolayısıyla Fon Kurulunca belirlenecek tutarda yapılacak ödemeler ile" ibaresi eklenmiştir.

TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketlerin kefaleti

MADDE 34- (1) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, şirketin doğrudan veya dolaylı borçlarının ödenmesi için öncelikle şirket lehine kefil olan ve şahsi malvarlığı değerlerine kayyım atanmamış ortak, yönetici veya üçüncü gerçek veya tüzel kişilerin malvarlığına müracaat edilir. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, bu kapsamda şirket borçlarının ödenmesi ya da şirket sermaye ihtiyacının karşılanmasını teminen öncelikle şahsi malvarlığı değerlerine kayyım atanmamış kefillerin varlıklarına müracaat edilmek kaydıyla kefillerin varlıklarının doğrudan veya ticari ve iktisadi bütünlük yoluyla satılması konusunda yetkilidir.

(2) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerin, müşterek müteselsil borçluluğu kapsayan kefaletler dahil, kefil olduğu borçlarda ise kayyımlık kararının devamı süresince borcun öncelikle asıl borçludan ya da diğer kefillerden tahsili yoluna gidilir.

(3) 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik hükümleri, 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarih itibarıyla başlatılmış olan takip ve tahsil işlemleri hakkında da uygulanır.

MADDE 35- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 36- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde

de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden,

söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 266 oyun 236'sının kabul, 30'unun ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7071 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/38
Karar Sayısı : 2018/65
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7072 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7072 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

BİRİNCİ BÖLÜM
Yargı ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 1- 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 7 nci maddesinin onuncu fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 2797 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Yargıtayın ilk derece mahkemesi olarak bakmakla görevli olduğu davalarda, iş yoğunluğunun zorunlu kılması halinde Birinci Başkanlık Kurulu bir veya birden fazla daireyi sadece bu işlere bakmak amacıyla görevlendirebilir. Bu durumda, görevlendirilen dairenin bakmakta olduğu işler, bir sonraki takvim yılı beklenmeksizin Birinci Başkanlık Kurulu tarafından başka dairelere verilebilir."

MADDE 3- 2797 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"3. İlk derece mahkemesi olarak ilgili dairelerce verilen hükümlerin temyiz yoluyla incelemesini yapmak,"

MADDE 4- 2797 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kuruluna" ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesine" şeklinde ve aynı maddenin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü halinde genel hükümlere göre yürütülen soruşturma sonucunda dosya, düzenlenen fezlekeyle birlikte Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır."

MADDE 5- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 9/A maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "en az yetmiş puan almak kaydıyla" ibaresi ile aynı fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 2802 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hâkim ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir."

MADDE 7- 2802 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 20- Bu maddeyi ihdas eden Kanun Hükmünde Kararnameyle 9/A maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişiklik, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan ve sonucu açıklanmayan yazılı sınava katılanlar bakımından da uygulanır."

MADDE 8- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(6) Vali ve kaymakamların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yapılır."

MADDE 9- 5271 sayılı Kanunun 172 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni

delil elde edilmedikçe ve bu hususta sulh ceza hâkimliğince bir karar verilmedikçe, aynı fiilden dolayı kamu davası açılamaz."

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 173 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(6) İtirazın reddedilmesi halinde aynı fiilden dolayı kamu davası açılabilmesi için 172 nci maddenin ikinci fıkrası uygulanır."

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine "başvurmayan" ibaresinden sonra gelmek üzere "şüpheli veya" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 248 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kaçak sanığın" ibaresi "Kaçağın" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 38 inci maddesinin yedinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kuruluna," ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesine," şeklinde ve aynı maddenin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(8) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı iddianamesini düzenleyerek evrakı, görevle ilgili suçlarda Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda ise Yargıtay ilgili ceza dairesine gönderir."

MADDE 14- 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kurulunca" ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesince" şeklinde ve aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kuruluna" ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesine" şeklinde değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
Medya Hizmet Sağlayıcılara İlişkin Hükümler

MADDE 15- 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinin birinci paragrafı ile aynı fıkranın (ı) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurumda kadro karşılığı sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu personelin unvanları, sayısı, kadro iptal ve ihdasları, ücretleri, kadrolara uygulanacak ek göstergeler, özel hizmet tazminatı, fazla çalışma ücreti gibi personele sağlanacak her türlü mali ve sosyal haklar, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir. Kurum personeline sağlanan mali ve sosyal ödemeler ile ücretlerin toplamı, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bu Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak yürürlüğe konulan Bakanlar Kurulu kararları kapsamında tespit edilen ortalama ücret toplamı üst sınırını geçemez."

"ı) Sözleşmeli personel; Kurumda radyo-televizyon yayın, yapım, teknik ve bilişim hizmetlerini yürütmek üzere Kurumca yapılacak sınavla istihdam edilen, istihdama ve sözleşmeye ilişkin usul ve esasları Yönetim Kurulunca belirlenen yerli veya yabancı uyruklu personeldir. Bu suretle çalıştırılacaklar, sosyal güvenlikleri bakımından 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükümlerine tabidir. Sözleşmeli personelin ücreti Genel Müdürün teklifi ve Yönetim Kurulu kararı ile tespit edilir. Kurumun yabancı dilde yayın yapan televizyon kanallarında fiilen çalışanlar hariç, sözleşmeli personelin ücretleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilenlere uygulanan sözleşme ücreti tavanının dört katını geçemez ve bu ücret dışında herhangi bir ödeme yapılamaz. Bu şekilde istihdam

edilecek personel sayısı 300'ü geçemez. Ancak, Kurumun yabancı dilde yayın yapan televizyon kanallarında fiilen çalıştırılmak üzere bu sayıya ilaveten 450'yi geçmemek üzere sözleşmeli personel istihdam edilebilir. Bu bentte belirtilen sözleşmeli personel sayıları Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Yabancı uyruklular dışında kalan sözleşmeli personel yönetici kadrolarında görevlendirilebilir."

MADDE 16- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 7 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Bu madde ile 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu uyarınca getirilen yayın yasak ve kısıtlamalarına aykırı olarak yayın yapılması hâlinde, Üst Kurul tarafından medya hizmet sağlayıcı kuruluşun programlarının yayını bir gün durdurulur ve bu halde 32 nci maddenin dördüncü fıkrası uygulanır. Bir yıl içinde; aykırılığın tekrarı halinde medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayınlarının beş güne kadar, ikinci kez tekrar edilmesi halinde onbeş güne kadar durdurulmasına, üçüncü kez tekrar edilmesi halinde ise yayın lisansının iptaline karar verilir."

MADDE 17- 6112 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"t) Terör eylemini, faillerini ve mağdurlarını terörün amaçlarına hizmet edecek sonuçlar doğuracak şekilde sunamaz."

MADDE 18- 6112 sayılı Kanunun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(2) Üst Kurul, lisans başvurularına ilişkin olarak ilgili kurumların görüşü de alınmak suretiyle millî güvenlik, kamu düzeninin korunması ve kamu yararı gereklerinden kaynaklanan sebeplerle lisans taleplerini reddedebilir.

(3) Ortakları ile yönetim kurulu başkan ve üyelerinin terör örgütlerine iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu Millî İstihbarat

Teşkilatı veya Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilen medya hizmet sağlayıcı kuruluşların lisans başvuruları reddedilir."

MADDE 19- 6112 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "(s) ve (ş)" ibaresi "(s), (ş) ve (t)" şeklinde ve aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan "(a) ve (b)" ibaresi "(a), (b) ve (d)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 6112 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İç Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 21- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Valinin teklifi ve İçişleri Bakanının uygun görmesi halinde, bu Kanunun mülga ek 16 ncı ve mülga ek 17 nci maddeleri ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 15 inci maddesi çerçevesinde görevden ilişiği kesilmiş güvenlik korucuları operasyonel faaliyetler maksadıyla tekrar göreve çağrılabilirler. Ayrıca, gönüllü güvenlik korucuları da aynı usulle operasyonel faaliyetlerde görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirilenler, bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen harcırahtan ve yedinci fıkrasında belirtilen ek tazminattan yararlandırılırlar. Bu ödemeler dolayısıyla her ne ad altında olursa olsun kamudan aldıkları ödemelerden kesinti yapılamaz."

MADDE 22- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 10 uncu maddesinin (13) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"13. Harp okulları, Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve astsubay meslek yüksek okulları, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi veya Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı adına okudukları üniversite, fakülte veya yüksek okullardan ilişiği kesilenlerin, bu okullarda ay olarak

okudukları sürenin üçte biri muvazzaflık hizmetinden sayılır. Bu yükümlüler mutlaka askerlik eğitimine tabi tutulur. Ancak harp okullarında veya Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde geçen sürenin muvazzaf askerlik hizmet süresini karşılaması halinde bunlar temel askerlik eğitimine tabi tutulmadan yedeğe geçirilirler."

MADDE 23- 1111 sayılı Kanunun 77 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Askerlik hizmetinin gerektirdiği görev ve yükümlülükleri yerine getirme konusunda gayret ve çalışmaları sonucu emsalleri arasında üstün başarı gösteren erbaş ve erlerden, muvazzaf askerlik hizmetleri boyunca, disiplin amiri, disiplin kurulu veya mahkemelerden herhangi bir ceza almamış olanlara, asgari Tugay Komutanlarının (Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında eşidi), Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığında ise asgari Alay Komutanı veya eşidinin onayı ile birinci fıkrada yazılı izinlere ek olarak 5 inci maddenin birinci fıkrasına tâbi erbaş ve erler için azami yedi güne, 5 inci maddenin ikinci fıkrasına tâbi erbaş ve erler için azami üç güne kadar ilave izin verilebilir. Verilecek bu ilave izinlerin usul ve esasları ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca belirlenir."

MADDE 24- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türk Silahlı Kuvvetlerince yetiştirilen ve Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığına tertiplenen sıhhiye sınıfına mensup erbaş ve erler de birliklerinde görev yaptıkları süre ve görevle sınırlı olmak üzere küçük sıhhi işlemleri yapmaya yetkilidirler."

"Türk Silahlı Kuvvetleri muharip unsurlarından, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı operasyonel unsurlarından ve Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Dairesi

Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatı personelinden görevlendirilen ve ilgili eğitimi başarıyla tamamlayanlar, görev yaptıkları süre ve görevle sınırlı olmak üzere, sağlık personeli yokluğunda, sağlık hizmetine ulaşıncaya kadar acil tıbbi müdahaleleri yapmaya yetkilidir. Söz konusu personelin yetki ve sorumlulukları ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, İçişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 25- 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununa 13 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 13/A maddesi eklenmiştir.

"Kayıp çocukların araştırılması

MADDE 13/A- Kaybolan çocukların bulunması amacıyla, polis, sulh ceza hâkiminin veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki idare amirinin yazılı veya sonradan yazılı hale getirilmek üzere sözlü emri ile kayıp çocuğa ait veya başkasına ait olmakla birlikte kayıp çocuk tarafından kullanılan her türlü banka hesap hareketlerini talep edebilir, telekomünikasyon yoluyla iletişimini denetleyebilir ve sinyal bilgilerini değerlendirebilir. Tedbir kararı, en çok bir ay için verilebilir; ancak bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere bir ay daha uzatılabilir.

Mülki idare amirinin kararı, derhal mahkemenin onayına sunulur. Mahkeme kararını en geç yirmidört saat içinde verir."

MADDE 26- 2559 sayılı Kanunun ek 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Polis, sanal ortamda işlenen suçlarda, yetkili Cumhuriyet başsavcılığının tespiti amacıyla, internet abonelerine ait kimlik bilgilerine ulaşmaya, sanal ortamda araştırma yapmaya yetkilidir. Erişim sağlayıcıları, yer sağlayıcıları ve içerik sağlayıcıları talep edilen bu bilgileri kolluğun bu suçlarla mücadele için oluşturduğu birimine bildirir."

MADDE 27- 2559 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesinin;

a) Birinci fıkrasına "ülke seviyesinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve sanal ortamda" ibaresi eklenmiştir.

b) İkinci fıkrasında yer alan "yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürünün veya İstihbarat Dairesi Başkanının" ibaresi "yazılı suçlar ile bilişim suçlarının işlenmesinin önlenmesi amacıyla hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürünün, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanının veya bilişim suçlarıyla sınırlı olmak üzere bilişim suçları ile ilgili daire başkanının" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya "telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya internet bağlantı adresleriyle internet kaynakları arasındaki veri trafiği ile iletilen veriler" ibaresi eklenmiştir.

c) Dördüncü fıkrasında yer alan "veya iletişim bağlantısını" ibaresi ", ilgili internet bağlantı adresi veya bağlantıyı" şeklinde değiştirilmiştir.

ç) Sekizinci fıkrasında yer alan "görevlilerince" ibaresi "görevlileri ile bilişim suçlarıyla sınırlı olmak üzere bilişim suçlarıyla ilgili daire başkanlığı görevlilerince" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Harp okulları ve astsubay meslek yüksekokullarında okuyanlar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi fakülte ve yüksekokullarında okuyanlar, üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı adına öğrenim görenler ya da kendi hesabına öğrenim görmekte iken Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik

Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler, Polis Akademisi ile Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde veya üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görenler veya kendi hesabına öğrenim görmekte iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görmeye devam edenler, Emniyet Genel Müdürlüğü veya Millî İstihbarat Teşkilatı hesabına açılan okullarda öğrenim görenler ile Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü adına öğrenim görmek üzere temel ve intibak eğitimine tabi tutulanlardan; 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmamış olup bu öğrenimleri veya eğitimleri nedeniyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki terör eylemlerinde hedef alınarak hayatını kaybedenlerin hak sahibi yakınlarına veya engelliliğinin derecesi itibarıyla bu Kanun hükümlerine göre malul olduğuna karar verilenler, birinci fıkra hükümlerinden aynı şekilde yararlandırılırlar."

MADDE 29- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 12- Terör veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen ya da 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları sebebiyle elkonulan, millî savunma veya iç güvenlik hizmetleriyle doğrudan ilgili silah, mühimmat, araç ve gereç ile sarf malzemesinin delil olarak saklanmasına gerek bulunmaması halinde, bu eşyaların Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığına tahsis edilmesi, mahallin en büyük mülki amiri tarafından soruşturma evresinde hâkim veya kovuşturma evresinde mahkemeden talep edilebilir. Talep üzerine verilen kararlara karşı itiraz edilebilir. Soruşturma veya kovuşturma sonunda elkonulan eşyanın iadesine karar verildiği takdirde iadenin konusunu rayiç değer oluşturur. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet, İçişleri,

Maliye ve Millî Savunma Bakanlıklarınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 30- 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "askeri öğrencilerin" ibaresi "askeri öğrenciler ile Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı adına okuyan öğrencilerin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 31- 6245 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "askerî birliklere" ibaresi "askerî birlikler ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 6245 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin başlığına "Türk Silahlı Kuvvetleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi eklenmiş, birinci fıkrasında yer alan "askeri birlikler halinde yabancı ülkelere gönderilecek Türk Silahlı Kuvvetleri" ibaresi "askeri birlikler/birlikler halinde yabancı ülkelere gönderilecek Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" şeklinde, ikinci fıkrasında yer alan "bu birliklere" ibaresi "bu birlikler ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına" şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan "Millî Savunma ve Maliye ve Gümrük Bakanlıklarınca" ibaresi "Millî Savunma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca" şeklinde ve beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Birinci fıkradaki hâller dışında, uluslararası mahiyetteki tatbikat ve manevralara katılmak, açık deniz eğitimi veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin temsili gibi maksatlarla yabancı ülkelere gönderilecek askeri birliklerin, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı unsurlarının (Deniz Kuvvetlerine ve Sahil Güvenlik Komutanlığına ait gemilerle gidişte, denizde seyir halinde bulunulan günler hariç, münhasıran yabancı ülke limanlarında geçirilen günler için) subay, astsubay, askeri öğrenci, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı adına okuyan öğrenci,

sivil memur, uzman jandarma, uzman erbaş/er, sözleşmeli erbaş/er ve hizmetlilerin aylık derecelerine (askerî öğrencilere ve Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı adına okuyan öğrencilere teğmen rütbesine) göre yurt dışı gündeliği; yukarıda yazılı haller ile eğitim veya gemi, uçak, tank ve sair savaş araç ve gereci ve her türlü yedek parça ve ikmal maddesinin teslim ve tesellümü ve benzeri görevler için yabancı ülkelere birlik veya grup halinde ya da münferiden gönderilecek erbaş ve erlere teğmen yurt dışı gündeliğinin 1/3'ü; yurt dışından gemi tedariki için görevlendirilen erbaş ve erlere gemilerin tesellümünden itibaren yabancı ülke limanlarında geçirecekleri günler için teğmen yurt dışı gündeliğinin 1/5'i tutarında gündelik ödenir."

MADDE 33- 6245 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine "Silahlı Kuvvetler Denetleme ve Tetkik Kurulları Başkan ve Üyeleri," ibaresinden sonra gelmek üzere "Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Denetleme, Teftiş ve Tetkik Başkan ve Üyeleri ile Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 34- 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanununa bağlı "Değerli Kağıtlar Tablosu"nun (11) numaralı sırası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 35- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "(Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hariç)" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 36- 8/9/1971 tarihli ve 1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Polis ve jandarma" ibaresi "Polis, jandarma ve sahil güvenlik" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 37- 1481 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Polis veya jandarmaya" ibaresi "Polis, jandarma veya sahil güvenliğe" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 38- 11/9/1981 tarihli ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "beşyüz" ibaresi "beşbin" şeklinde, "beşbin" ibaresi "ellibin" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan "ikiyüz" ibaresi "ikibin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 2521 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "elli" ibaresi "her tüfek için beşyüz" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan "elli" ibaresi "beşyüz" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 40- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 7 nci maddesine sekizinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Sahil Güvenlik Komutanlığının ihtiyaç fazlası ve standart dışı malzemelerinin bedelli veya bedelsiz devir işlemleri 12/4/2001 tarihli ve 4645 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemenin Satış, Hibe, Hek ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Kanun hükümlerine göre yürütülür. Ayrıca, Sahil Güvenlik Komutanlığı, 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun kapsamında Türk Silahlı Kuvvetlerinin yararlandığı hak ve imkânlardan aynen yararlanır."

MADDE 41- 2692 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Hizmetleri Sınıfı" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 42- 2692 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"Para mükâfatı

EK MADDE 5- 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinden;

a) Ülkenin güvenlik ve esenliği, Devletin çıkarları ve kişilerin can, ırz ve mallarını korumada yüksek hizmetleri görülenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının iki katından beş katına kadar,

b) Olağanüstü durumlarda yaşamını ortaya koyarak büyük yararlıklar gösterenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının altı katından yirmidört katına kadar,

para verilerek ödüllendirilir.

Adli yardım

EK MADDE 6- Kanunlarla verilen; karakol, karakol nöbetçisi, devriye, sevk, nakliyat muhafazası hizmetlerinde veya emniyet ve asayiş, kamu düzeninin korunması ile kaçakçılığın men, takip ve tahkiki için görevlendirilen ve adli görev ile hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında veya bu görevlerinden dolayı, karargâh personeli dahil sanık durumuna düşen personelin vekalet verdiği avukatın ücreti, olayın mahiyetine ve kusurun derecesine göre durumunun uygun görülmesi halinde Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanır.

Avukat tutma ve ücret ödeme usul ve esasları ile adli yardıma esas olan görevlerin mahiyeti ve sınırları İçişleri Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 43- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 13/A maddesine;

a) Altıncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Akademide görevli Jandarma Hizmetleri Sınıfı ile Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfından öğretim elemanlarının özlük haklarına ilişkin ödemelerde 926 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Ancak bu kapsamdaki öğretim elemanlarına, 2914 sayılı Kanunun 12 nci maddesine göre hesaplanacak üniversite ödeneği ile Türk Silahlı Kuvvetleri hizmet tazminatından hangisi fazla ise o ödenir. Öğretim elemanlarından 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunundan istifade edenlerin anılan Kanuna göre ödenen tazminatlarının Türk Silahlı Kuvvetleri hizmet tazminatı ile üniversite ödeneğinden fazla olması halinde, tazminat ödemeleri 2629 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır.

Jandarma Hizmetleri Sınıfı ile Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfındaki öğretim elemanlarından; görev süresi dolup yeniden atanamayanlar, kendi isteğiyle öğretim elemanlığından ayrılanlar ile Başkanlıkça öğretim elemanlığına devam etmesi uygun görülmeyenler, Akademi dışındaki Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarına atanırlar. Akademi bünyesinde istihdam edilecek öğretim elemanlarının seçim, atama ve görevlendirmelerine ilişkin hususlar Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

b) Onbeşinci fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu çerçevesinde askerlik hizmetine başlamadan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisine alınanların sevkleri, Akademinin teklifine istinaden, subay ve astsubay nasbedilinceye kadar, Millî Savunma Bakanlığı tarafından tehir edilir."

c) Onyedinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Akademi bünyesindeki faaliyetlere yönelik olarak döner sermaye işletmesi kurulmuştur. İşletmeye onmilyon Türk lirası

sermaye tahsis edilmiştir. Bu tutar, Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile artırılabilir. Başlangıç sermayesi Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinden karşılanır. İşletmenin sermayesi, Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulacak ödenekler, ayni yardımlar, faaliyet sonucu elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur. Ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra, kalan yıl sonu kârı döner sermaye işletmesinin hizmetlerinde kullanılmak üzere ertesi yılın gelirine ilave edilir. 2547 sayılı Kanunun 58 inci maddesi çerçevesinde döner sermaye gelirlerinden tahsil edilen kısmın en az yüzde beşi, Akademi bünyesinde yürütülen bilimsel araştırma projelerinin finansmanı için kullanılır. Döner sermaye işletmesinin faaliyet alanları, gelir ve giderleri ile yönetimine ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bilimsel araştırma projelerine ilişkin ödenekler, Akademi Senatosu tarafından gerekli görüldüğü takdirde her bir proje için avans verilmek suretiyle kullanılabilir."

MADDE 44- 2803 sayılı Kanunun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Jandarma Genel Komutanlığının ihtiyaç fazlası ve standart dışı malzemelerinin bedelli veya bedelsiz devir işlemleri 12/4/2001 tarihli ve 4645 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemenin Satış, Hibe, Hek ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Kanun hükümlerine göre yürütülür. Ayrıca, Jandarma Genel Komutanlığı, 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun kapsamında Türk Silahlı Kuvvetlerinin yararlandığı hak ve imkânlardan aynen yararlanır."

MADDE 45- 2803 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde yer alan "Hizmetleri Sınıfı" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 46- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"Para mükâfatı

EK MADDE 9- 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla Jandarma Genel Komutanlığı personelinden;

a) Ülkenin güvenlik ve esenliği, Devletin çıkarları ve kişilerin can, ırz ve mallarını korumada yüksek hizmetleri görülenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının iki katından beş katına kadar,

b) Olağanüstü durumlarda yaşamını ortaya koyarak büyük yararlıklar gösterenler, fiilen almakta oldukları aylık tutarlarının altı katından yirmidört katına kadar,

para verilerek ödüllendirilir.

Atıflar

EK MADDE 10- 4678 sayılı Kanun ile 3269 sayılı Kanunda; Jandarma Genel Komutanlığı mensubu sözleşmeli subay ve astsubay ile uzman erbaş statüsündeki personel için Türk Silahlı Kuvvetlerine yapılan atıflar Jandarma Genel Komutanlığına, Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığına yapılan atıflar İçişleri Bakanlığına yapılmış sayılır.

Adli yardım

EK MADDE 11- Kanunlarla verilen; karakol, karakol nöbetçisi, devriye, sevk, nakliyat muhafazası hizmetlerinde veya emniyet, asayiş ile kamu düzeninin korunması ve kaçakçılığın men, takip ve tahkiki için görevlendirilen ya da önleyici, caydırıcı, düzenleyici, koruyucu, istihbari ve adli görev ile hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında veya bu görevlerinden dolayı, karargâh personeli dahil sanık durumuna düşen personelin vekalet verdiği avukatın ücreti, olayın mahiyetine ve kusurun derecesine göre durumunun uygun görülmesi halinde Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanır.

Avukat tutma ve ücret ödeme usul ve esasları ile adli yardıma esas olan görevlerin mahiyeti ve sınırları İçişleri Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir.

Yaş haddi

EK MADDE 12- Jandarma Genel Komutanlığına mensup sözleşmeli subay ve astsubaylar için muvazzaf subay ve astsubaylığa geçişte belirlenen üst sınır, subaylar için yüzbaşılık rütbe yaş haddi, astsubaylar için astsubay kıdemli üstçavuşluk rütbe yaş haddi şeklinde uygulanır.

Yüzbaşılık ve astsubay kıdemli üstçavuşluk normal bekleme süresinin bitiminden sonra muvazzaf subay ve astsubay olanlar, geçmişe yönelik herhangi bir hak talebinde bulunamaz."

MADDE 47- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Mecburi hizmet süresi

GEÇİCİ MADDE 9- Bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında muvazzaf subay ve astsubay olanlar için mecburi hizmet yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Subay veya astsubay nasbedildikleri tarihten itibaren fiilen 15 yıl hizmet esas alınmak suretiyle mecburi hizmetlerinin kalan kısmı aynen devam eder.

b) Subay veya astsubay nasbedildikten sonra; Jandarma Genel Komutanlığı hesabına yurt içindeki fakülte ve yüksekokullarda lisans veya lisansüstü öğrenim yapanların yükümlülükleri, buralarda geçen süreler kadar uzatılır.

c) Kuvvet Harp Akademisi ve Silahlı Kuvvetler Yüksek Sevk ve İdare Akademisi eğitimlerini veya komutanlık ve karargâh subaylığı öğrenimini bitiren subayların ve Astsubay Üst Karargâh Hizmetleri Eğitimini bitiren astsubayların yükümlülükleri, buralarda geçen süreler kadar uzatılır.

ç) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hesabına yurt içinde tıpta, diş hekimliğinde uzmanlık veya yan dal uzmanlık eğitimi ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hesabına yurt içinde tıpta, diş hekimliğinde veya eczacılıkta doktora eğitimini bitirenlerin yükümlülükleri, buralarda geçen sürelerin yarısı kadar uzatılır.

d) Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimini) bitirenlerin yükümlülükleri üç yıl uzatılır.

e) Yabancı memleketlere altı ay veya daha fazla süre ile öğrenim, staj, kurs, ihtisas veya görgü ve bilgilerini artırmak maksadıyla gidenlerin yükümlülükleri, masrafların ödenme şekline bakılmaksızın, gidiş ve dönüş tarihleri arasında geçen sürenin iki katı kadar uzatılır.

f) Yurt dışı sürekli göreve atanan subay veya astsubayların yükümlülükleri, buralarda geçen süreler kadar uzatılır. Ancak, yaş haddinden, herhangi bir nedenle resen veya kadrosuzluktan emekli edilecekler ile tutuklulardan kendi isteği ile emekli olmak isteyenlere bu yükümlülük süresi uygulanmaz.

g) (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentleri gereğince yükümlülüklere eklenecek hizmet sürelerinin başlangıç tarihleri; yükümlülük süresini tamamlamadan gidenlerin, yükümlülük süresini tamamladıktan sonra, yükümlülük süresini tamamlayarak gidenlerle, yükümlülüklerini bu süre içinde tamamlayanların kadro görevine fiilen katıldıkları tarihten başlar.

Durumları birinci fıkra hükümlerine uyanlardan mezun olup olmadığına bakılmaksızın mecburi hizmetle yükümlü olduğu süre içinde, istifa edenler veya ilişiğinin kesilmesini gerektiren bir suç işleyenler ya da sağlık sebebi hariç başka herhangi bir sebeple ayrılanlar, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından belirlenen; öğrenci, subay ve astsubay nasbedildikten sonra kendilerine yapılan öğrenim, eğitim ve yetiştirme masraflarını, yükümlülük sürelerinin eksik kalan kısmı ile orantılı olarak kanunî faizi ile birlikte tazminat olarak öderler.

Yabancı memleketlere öğrenim, staj, kurs, ihtisas veya görgü ve bilgilerini artırmak amacıyla gitmiş olanlardan durumları bu maddede yazılı hallere uyanlar hakkında ilgili hükümler uygulanmakla birlikte, orada bulundukları süre içerisinde aldıkları aylık ve Devletçe yapılan masrafların dört katı ayrıca tazminat olarak alınır.

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde ya da Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına diğer yükseköğretim kurumlarında öğrenim görüp nasbedilen muvazzaf subay ve astsubaylar bakımından da bu maddenin birinci fıkrasının (b), (ç), (d), (e) ve (f) bentleri uygulanır.

Öğrenim, eğitim ve yetiştirme masraflarının hangi unsurlardan oluşacağı ve tahsiline ilişkin usul ve esaslar; İçişleri ve Maliye Bakanlıkları tarafından müştereken yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 48- 22/9/1983 tarihli ve 2893 sayılı Türk Bayrağı Kanununun 3 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına "Türk Silahlı Kuvvetleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 49- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"d) Mahallin güvenlik amirleri; illerde il emniyet müdürü ve il jandarma komutanını, ilçelerde ilçe emniyet amiri veya komiseri ve ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığı için Sahil Güvenlik Bölge Komutanını, Sahil Güvenlik Grup Komutanını ve Sahil Güvenlik Karakol Komutanı ile Sahil Güvenlik Gemi/Bot Komutanını,"

MADDE 50- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun Dördüncü Kısım başlığı ile aynı Kısmın Birinci Bölüm başlığında yer alan "ve Trafik" ibareleri yürürlükten kaldırılmış,

21 inci maddesinin başlığında yer alan "Trafik belgesi" ibaresi "Tescil belgesi" şeklinde, birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Trafik Belgesi" ibaresi "Tescil Belgesi" şeklinde, aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "trafik belgesi" ibaresi "tescil belgesi" şeklinde ve dördüncü fıkrasında yer alan "Trafik belgesi, tescil" ibaresi "Tescil" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 51- 2918 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasının mülga (e) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"e) Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığına ait bütün araçların tescilleri Emniyet Genel Müdürlüğünce,"

MADDE 52- 2918 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Araç muayene raporu:

MADDE 24- Bu Kanunun 35 inci maddesiyle yetkilendirilen kuruluşlarca araç muayene raporu tanzim edilebilmesi için araç tescil belgesi veya sahiplik belgesi ile zorunlu mali sorumluluk sigortasının ibrazı zorunludur.

Tescil belgesi ve tescil plakalarının verilmesi şartları, geçerlilikleri, süreleri, nitelik ve nicelikleri ile diğer esaslar yönetmelikte gösterilir."

MADDE 53- 2918 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "trafik belgesi" ibaresi "tescil belgesi" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 54- 2918 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasına "Emniyet" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Jandarma ve Sahil Güvenlik" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 55- 2918 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "trafik belgesine" ibaresi "tescil belgesine" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 56- 2918 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına ait taşıtların muayeneleri ilgisine göre Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yapılır."

MADDE 57- 2918 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "trafik belgesi" ibaresi "tescil belgesi" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 58- 2918 sayılı Kanunun 115 inci maddesinin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sürücüsünün Türk vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın yabancı plakalı araçlara uygulanacak olan trafik idari para cezaları, tebligat şartı aranmaksızın sürücüsü bilgilendirilmek suretiyle tahsil edilir. Trafik cezaları tahsil edilmeden yabancı plakalı aracın ülkeyi terk etmesine izin verilmez. Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezaları, cezanın yazıldığı araç sahibinden tahsil edilir. Bu fıkra hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır."

MADDE 59- 2918 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve trafik" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 60- 2918 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Noterliklere devir

EK MADDE 18- Emniyet Genel Müdürlüğünce yürütülen araç tescil hizmetlerine ilişkin iş ve işlemler, bu Kanunun 131 inci maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye Noterler Birliği koordinesinde noterliklere devredilebilir. Bu durumda;

a) Araç tescil işlemlerine ilişkin olarak noterliklere devredilen iş ve işlemler hakkında mevzuatta Emniyet birimlerine yapılmış olan atıflar, noterliklere yapılmış sayılır.

b) Araç sicil ve tescil sistemi veri tabanı Türkiye Noterler Birliğince tutulur ve bu kuruluşça yönetimi ve güvenliği sağlanır. Veri tabanında yer alan bilgiler anlık olarak Emniyet Genel Müdürlüğü ile paylaşılır.

c) Araç tescil işlemi karşılığında, noterler tarafından alınacak ücret, araç tescil hizmetlerine ilişkin iş ve işlemler ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Türkiye Noterler Birliğinin görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

ç) Devir işlemleri tamamlanıncaya kadar, araç tescil işlemlerine ilişkin iş ve işlemler daha önce bu görev ve hizmetleri yapmakta olan birimler tarafından yürütülmeye devam olunur.

Araç sicilleri ve bu sicillerin tutulmasına dayanak olan belgeler gizlidir. Bunlar, yetkili ve sorumlular ile teftiş ve denetim yetkisi olanlar dışında kimse tarafından görülüp incelenemez. Mahkemeler bu hükmün dışındadır. Bu bilgileri işleyen görevliler ve araç kayıtlarından faydalanan diğer görevliler de bu gizliliğe uymak zorundadırlar.

Birinci fıkrada devre ilişkin öngörülen hükümler istihbarat, gizlilik veya güvenlik gerektiren hizmetlerde kullanılan araçların her türlü tescil işlemi ile belge ve plakalarını verme ve sivil plaka işlemleri hakkında uygulanmaz."

MADDE 61- 2918 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 23- Mevcut araçları için Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca bu Kanunun

22 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre yapılacak tescil işlemleri bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde tamamlanır.

GEÇİCİ MADDE 24- Bu Kanunun 115 inci maddesinin sekizinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin yönetmelik, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde yürürlüğe konulur."

MADDE 62- 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "28" ibaresi "31" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 63- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"i) Yedek subay okulu öğrencileri, harp okulları ve astsubay meslek yüksekokullarında okuyanlar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi fakülte ve yüksekokullarında okuyanlar, üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı adına öğrenim görenler ya da kendi hesabına öğrenim görmekte iken Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler, Polis Akademisi ile Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde veya üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görenler veya kendi hesabına öğrenim görmekte iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına öğrenim görmeye devam edenler, Emniyet Genel Müdürlüğü veya Millî İstihbarat Teşkilatı hesabına açılan okullarda öğrenim görenler ile Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü adına öğrenim görmek üzere temel ve intibak eğitimine tabi tutulanlardan; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmamış olup bu öğrenimleri veya eğitimleri nedeniyle bu Kanun kapsamındaki

terör eylemlerinde hedef alınarak hayatını kaybedenler ile yaralanan veya engelli hâle gelenlerden ilgili mevzuatına göre malullük aylığı bağlanması koşullarının oluştuğu tespit olunanların kendileri, 2330 sayılı Kanuna göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c), (d) ve (g) bentlerindeki haklardan, bunların eş, ana ve babaları ile bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamına giren çocukları da bu fıkranın (d) bendinde düzenlenen haklardan yararlandırılır. Yukarıda sayılanlardan aynı sebeplerle hayatını kaybedenlerin veya bu fıkra kapsamında malul olması sebebiyle aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin dul aylığına müstehak eşi, ana ve babaları ile yetim aylığına müstehak çocukları 2330 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlanması hakkından ve bu fıkranın (c) ve (d) bendindeki haklardan yararlandırılır."

MADDE 64- 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun 5 inci maddesinin başlığı "Faaliyet izni" şeklinde, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddeye üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkrasında yer alan "Kurucu" ibarelerinden sonra gelmek üzere ", temsilci" ibareleri eklenmiştir.

"Kurucu, yönetici, eğitici ile şirket tüzel kişi ortağının yetkilendirdiği temsilcilerde de 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (a), (d), ve (h) bentlerinde belirtilen şartlar aranır. Yöneticilerin ayrıca lisans mezunu olmaları ve 14 üncü maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmaları gerekir.

Yöneticiler sadece bir faaliyet izin belgesinde yönetici unvanı alabilirler. Özel güvenlik birimleri veya özel güvenlik şirketlerinin şubelerinde veya onbeş kişi ve üzerinde özel güvenlik görevlisi istihdam edilen yerlerde en az bir güvenlik sorumlusu belirlenir. Güvenlik sorumlularında 10 uncu maddede belirtilen şartlara ilave olarak en az önlisans mezunu olma şartı aranır."

MADDE 65- 5188 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mülki idare amirleri; kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde özel güvenlik izni verilen yerlerde alınan özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve yetersiz bulduğu takdirde ek önlemler aldırmaya yetkilidir."

MADDE 66- 5188 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Özel güvenlik görevlileri 7 nci maddede sayılan yetkileri sadece görevli oldukları süre içinde ve görev alanlarında kullanabilirler.

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir. Kişi korumasında çalışan özel güvenlik görevlilerinin görev alanı; koruduğu kişi ile birlikte olduğunda ülke geneli, koruduğu kişi olmaksızın kişi koruma izni verilen ilin sınırlarıdır."

MADDE 67- 5188 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

1) Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.

2) Affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin

ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarından mahkûm olmamak.

3) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak."

"h) Güvenlik soruşturması olumlu olmak."

MADDE 68- 5188 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde, alarm izleme merkezlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda kurucu ve/veya yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe çalışma izni verilir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bir ay içinde tamamlanır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması her kimlik verilmesi veya ihtiyaç duyulması halinde yenilenir. Şirketlerde eğitici ve temsilci olacaklar ile şirket ortağı tüzel kişi ortaklarında da kuruculardа aranan şartlar aranır ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır."

"Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliği iptal edilir."

"Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya irtibatı olduğu tespit edilen kişiler, özel güvenlik alanında faaliyet yürüten şirket veya birimlerde çalışamazlar."

MADDE 69- 5188 sayılı Kanunun 20 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İdari para cezası veya yaptırım gerektiren fiiller

MADDE 20- Bu Kanunda öngörülen idari para cezasını veya yaptırımı gerektiren fiiller şunlardır:

a) Özel güvenlik kimlik kartını başkasına kullandıran özel güvenlik yöneticisi ve görevlisine üçbin Türk Lirası idari para cezası verilir ve bu kişilerin özel güvenlik kimlik kartı valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik alanında çalışamazlar.

b) Diğer kişi, kurum ve kuruluşlara sağlanacak özel güvenlik hizmetini 5 inci maddede belirtilen süre içinde ilgili valiliğe bildirmeyen özel güvenlik şirketlerine her bildirim için üçbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

c) 6 ncı madde uyarınca mülki idare amirlerince istenen ilave tedbirleri almayan kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine altıbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

d) Mülki idare amirinin veya birlikte görev yapılan yetkili genel kolluk amirinin verdiği emirleri yerine getirmeyen veya bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de bu suç ile ilgili yetkili genel kolluğa bilgi vermeyen özel güvenlik yöneticisi ve görevlileri ile bu emrin yerine getirilmemesi eylemine sebep olan özel güvenlik yöneticisi ve görevlisinin bağlı oldukları kişi, kurum, kuruluş veya şirket yetkilileri bir yıl süreyle özel güvenlik alanında görev alamazlar.

e) Geçerli mazereti olmadan denetim esnasında güvenlik sorumlusunu veya yöneticiyi bulundurmayan, denetim kapsamındaki bilgi, belge ve kayıtları vermeyen kişi, kurum, kuruluş ve şirketlere beşbin Türk Lirası, denetimlerde tespit edilip giderilmesi istenen eksiklikleri gidermeyen kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine altıbin Türk lirası idari para cezası verilir.

f) Özel güvenlik görevlisini koruma ve güvenlik hizmetleri dışında başka bir işte çalıştıran, üniforma giydirmeyen veya izin verilen dışında teçhizat giydirerek çalıştıran kişi, kurum ve kuruluşlara her tespit için üçbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

g) 11 inci maddenin ikinci fıkrası ile 12 nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen bildirimleri süresinde yerine getirmeyenlere üçbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

h) Yetkili genel kolluk kuvvetlerine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla direnen veya cebir kullanan ya da tehdit eden özel güvenlik yöneticisi ve görevlisi ile ateşli silâhını bu Kanuna aykırı veya görev alanı dışında kullanan, görevi dışında üniforması ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katıldığı tespit edilen özel güvenlik görevlilerinin özel güvenlik kimlik kartı valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik alanında çalışamazlar.

ı) Grev yasağına uymayan özel güvenlik görevlileri altı ay süreyle özel güvenlik alanında görev alamazlar.

Bu maddede öngörülen cezalar mahalli mülki amir tarafından verilir."

MADDE 70- 5188 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü ya da terör örgütlerine aidiyeti, irtibatı ya da iltisakı bulunduğu tespit edilen şirketlerin faaliyet izni iptal edilir. Bu şekilde faaliyet izni iptal edilen şirketlerin kurucu, temsilci ve yöneticileri özel güvenlik alanında faaliyette bulunamazlar."

MADDE 71- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetleri" ibaresi "Millî Savunma Bakanlığı" şeklinde ve aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan "(d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiş ve dördüncü fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adaylar,"

MADDE 72- 5510 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "silâhlı kuvvetler" ibaresi "Millî Savunma Bakanlığı" şeklinde, aynı fıkrada yer alan "tabi tutulan adayların" ibaresi "tabi tutulan adaylar ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyanlar ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adayların" şeklinde ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "Türk Silahlı Kuvvetleri" ibaresi "Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 73- 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302 nci, 309 uncu, 310 uncu, 311 inci, 312 nci, 313 üncü, 314 üncü ve 315 inci maddelerinde yazılı suçlar nedeniyle hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen ve yabancı ülkede bulunması nedeniyle kendisine ulaşılamayan vatandaşlar, bu durumun soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı veya kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde vatandaşlıklarının kaybettirilmesi amacıyla Bakanlığa bildirilir. Bakanlıkça Resmî Gazetede yapılan yurda dön ilanına rağmen üç ay içinde yurda dönmemeleri halinde, bu kişilerin Türk vatandaşlıkları Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla kaybettirilebilir."

MADDE 74- 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca ihtiyaç duyulan veteriner hizmetleri ile gıda, denetim ve kontrol hizmetleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, bunun mümkün olmadığı mahallerde ise Millî Savunma Bakanlığının ilgili birimlerince ücretsiz olarak karşılanır. Buna ilişkin usul ve esaslar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 75- 10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Yurt içinde at yarışları düzenleme, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen at yarışları üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etme hak ve yetkilerine ilişkin lisanslar, topluca 1/1/2018 tarihinden itibaren 49 yıl süreyle 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca kurulan Fona verilmiştir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına at yarışları düzenleme amacına yönelik olarak tahsis edilmiş veya fiilen bu amaçla kullanılan taşınmazlar ile üzerlerindeki yapı ve tesisler, 49 yıl süre boyunca lisans sahibi Fonun kullanımına verilir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, lisans süresince yurt içinde at yarışları düzenleyemez, düzenletemez, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen at yarışları üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul edemez.

Lisans konusu faaliyetlerin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütülmesini izlemeye ve denetlemeye Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 76- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Sağlık Bakanlığınca uygun görülen" ibaresinden sonra gelmek üzere "Millî Savunma Bakanlığı ve" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 77- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Üçüncü fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde sayılan maluller ile 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesine göre tazminat hakkından yararlandırılanların kendileri kırkbeş yaşını bitirmiş olsalar bile istihdam hakkından faydalanabilirler."

MADDE 78- 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 49 uncu maddesinin mülga üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"(3) Yerleşim yeri adresi yurt dışında olan Türk vatandaşlarının adres kayıtları, yaşadıkları ülkede kullanılan adres verilerine veya o ülke ve bağlı olduğu temsilcilik bilgisine göre tutulur."

MADDE 79- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen şirketler hariç olmak üzere; birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki şirketler, soruşturma ve kovuşturma sonuna kadar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun gözetiminde, Tasarruf Mevduatı Sigorta

Fonunun ilişkili olduğu Bakanın atadığı yöneticiler tarafından ticari teamüllere uygun olarak ve basiretli tüccar gibi yönetilir. Bu şirketlerin yöneticileri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından atanır ve görevden alınır. Bu şirketlerin mali durumu, ortaklık yapısı, piyasa koşulları veya diğer sorunları nedeniyle mevcut halin sürdürülebilir olmadığının tespit edilmesi durumunda, şirketin yahut varlıklarının veya 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrasında belirtilen malvarlığı değerlerinin satılmasına veya feshi ile tasfiyesine Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından karar verilebilir. Satış ve tasfiye işlemleri ilgili şirketin yönetim kurulu veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yerine getirilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan onayıyla belirlenir."

MADDE 80- 4/4/1988 tarihli ve 320 sayılı Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"EK MADDE 2- Karşılığı nakit olmak üzere oynatılan Piyango, Hemen-Kazan, Sayısal Loto, Şans Topu, On Numara ve Süper Loto oyunları ile ilgili mevzuat çerçevesinde izin verilebilecek olan benzer şans oyunlarına ilişkin lisans, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 49 yıl süreyle 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca kurulan Türkiye Varlık Fonuna verilmiştir. Lisansın Türkiye Varlık Fonu tarafından üçüncü kişilere devredilmesinden sonra, İdare lisansa konu şans oyunlarını düzenleyemez ve bu oyunlar için ayrı bir lisans veremez. Lisans konusu faaliyetlerin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütülmesini izlemeye ve denetlemeye İdare yetkilidir."

MADDE 81- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesine (C) fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ç) Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personel (işçiler dahil), Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına dayanılarak Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin gönderilmesine karar verilen ülkelerde geçici olarak görev yapmak üzere görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca görevlendirilen personele, (40.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık tutarı geçmemek üzere görev süresince damga vergisi dahil hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat ödenir. Bunlara ayrıca, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödenen yol gideri dışında harcırah ödenmez. Görevlendirmeye ilişkin usul ve esaslar, ödenecek tazminatın tutarı ile hangi hallerde kesileceği ve ödemeye ilişkin usul ve esaslar Başbakan onayı ile tespit edilir."

MADDE 82- 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinin birinci fıkrasına (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak,"

MADDE 83- 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 45 inci maddesinin birinci fıkrasına (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak,"

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürütülmekte olan kovuşturmalarda, 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle mahkemelerin görev ve yetkisine ilişkin yapılan düzenlemeler nedeniyle görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilemez; bu davalara ilgili mahkemesinde bakılmaya devam olunur.

MADDE 84- Bu Kanunun;

a) 34 üncü, 50 nci, 52 nci, 53 üncü, 55 inci, 57 nci ve 59 uncu maddeleri 1/7/2017 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 85- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı,

bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve

uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir

şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 266 oyun 237'sinin kabul, 29'unun ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/39
Karar Sayısı : 2018/66
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7073 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Milli Savunma İle İlgili Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7073 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA MİLLİ SAVUNMA İLE İLGİLİ BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7073 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

MADDE 1- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 1 inci maddesinde yer alan "(Jandarma dahil)" ve "(Sahil Güvenlik dahil)" ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 211 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (c) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Askeri kurum: Kıta ve karargah anlamı dışında kalan okul, ordu evi, dikim evi, fabrika, tersane, askerlik şubesi, ikmal merkezi ve depo gibi askeri tesis ve teşkillerdir."

MADDE 3- 211 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 19- Astlar, üniformalı veya üniformasız asker amirleri ile sivil amirlerinin verdiği emirleri yerine getirmek zorundadır."

MADDE 4- 211 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "askerî hastanelere" ibaresi "Sağlık Bakanlığı veya üniversite hastanelerine" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 211 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 211 sayılı Kanunun 70 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 211 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin (b) fıkrasında yer alan "astsubay hazırlama ve" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 8- 211 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan "Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında" ibaresi "Genelkurmay Başkanlığı kadrolarında" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun 2 nci maddesine "hava taşıtları" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve zırhlı ambulanslar ile" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10- 23/2/1961 tarihli ve 257 sayılı Er ve Erbaş Harçlıkları Kanununun 5 inci maddesinin (B) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"B) Milli Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarına dahil askeri sanatkarlar, memurlar ve sanatkar astsubaylarla sivil sanatkarlar kadrolarında çalıştırılacaklardan ehliyetleri tasvip olunacak er ve erbaşların harçlıkları,"

MADDE 11- 257 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (a) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarına dahil ücretli sivil şoförler ve operatörler yerinde kullanılacak şoför ve iş makineleri operatörü er ve erbaşlarına ayda 90 lirayı geçmemek üzere;"

MADDE 12- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde yer alan "Kuvvet Harp Akademileri" ibaresi "Milli Savunma Üniversitesi Enstitüleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 926 sayılı Kanunun mülga 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"MADDE 13- Milli Savunma Bakanlığı nam ve hesabına eğitim göreceklerin lisans ve lisansüstü eğitime gönderilmeleri ile askeri eğitimleri ve bu eğitimleri sırasında yapılacaklara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

MADDE 14- 926 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığınca gösterilecek lüzuma göre Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 15- 926 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığınca" ibaresi "Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığınca" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer

alan "ve Genelkurmay Başkanının" ibaresi "üzerine Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16- 926 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"g) Kuvvet komutanlıklarınca, her yıl subay sınıflandırmaya ilişkin yönetmelikte belirtilen zamanlarda hizmet fazlası veya ihtiyaç duyulan personel sayısı Milli Savunma Bakanlığına bildirilir.

Milli Savunma Bakanlığınca, ilgili kuvvet komutanlıklarının görüşleri alındıktan sonra bu personelin kuvvetleri değiştirilebilir.

Bu personel, yeni kuvvetinde, sınıfı görevinde istihdam edilebileceği gibi ihtiyaç duyulan sınıflarda istihdam edilmek üzere, yeniden sınıflandırmaya da tâbi tutulabilir.

h) Eşleri farklı kuvvetlere mensup subayların kuvvetleri, aile bütünlüklerinin korunabilmesi amacıyla subay sınıflandırmaya ilişkin yönetmelikte gösterilen usul, esas ve şartlara göre ilgili kuvvet komutanlıklarının da görüşleri alındıktan sonra Milli Savunma Bakanlığınca değiştirilebilir."

MADDE 17- 926 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Subaylığa nasıp Milli Savunma Bakanının onayı ile yapılır.

Asteğmen-albay rütbeleri arasında rütbe terfileri, ilgisine göre İçişleri Bakanının veya Milli Savunma Bakanının onayı ile yapılır."

MADDE 18- 926 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "jandarma, sahil güvenlik," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 19- 926 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Kuvvet Komutanlıkları Jandarma

Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca" ibaresi "Kuvvet Komutanlıklarınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 926 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının" ibaresi "Kuvvet Komutanlıklarının" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan ", Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 21- 926 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a), (c), (d), (i) ve (j) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Türk Silahlı Kuvvetlerinde general-amiral kadroları (b) bendinde gösterilen rütbe miktarlarına ait kontenjanları aşmamak, görev ve hizmet ile kadro ve teşkilat ihtiyaçları da dikkate alınmak suretiyle Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir."

"c) (b) bendindeki cetvelde gösterilen rütbe miktarlarında her rütbenin yıllık kontenjanlarının eşit olması esastır. Ancak lağv, tensik, teşkilatta vaki olabilecek değişiklik veya hizmet gerekleri nedeniyle Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanının teklifi ve Yüksek Askerî Şûranın kararı ile yukarıdaki cetvelde gösterilen rütbe miktarlarındaki genel toplam sayısı aynı kalmak kaydı ile tuğgeneral-tuğamiral, tümgeneral-tümamiral ve korgeneral-koramiral rütbelerinde değişiklik yapılabilir.

Değişiklik yapılan tuğgeneral-tuğamiral, tümgeneral-tümamiral ve korgeneral-koramiral rütbelerine ait yıl kontenjan miktarları buna göre yeniden düzenlenir. Ayrıca her terfi yılı için yıllık kontenjan verilmesi mümkün olmayan orgeneral-oramirallerin yıllık kontenjanlarının hangi yıllarda kullanılacağı kadro ve hizmet gerekleri esas alınarak Yüksek Askerî Şûraca saptanır.

Her yıl terfi sırasına girenlere, terfi edecekleri rütbenin birinci yılına ait kontenjanlar verilmek suretiyle, bir üst rütbeye terfileri sağlanır. Bu şekilde yapılan terfilerde o rütbeye ait general-amiral miktarlarının tamamlanamadığı hallerde birinci yıl kontenjanı artırılabilir. Şu kadar ki yıl kontenjanı artırılarak terfi ettirilen general-amiraller en geç üçüncü yılın sonunda rütbe bekleme süresinin sonuna kadar (b) bendinde gösterilen miktarlar dışına çıkarılırlar ve rütbe bekleme süresi sonunda, 47 nci maddenin (f) bendi hükmü saklı kalmak şartıyla 54 üncü madde esaslarına göre değerlendirmeye tabi tutulurlar.

Düzenlenen bu miktarlara göre terfi sırasına giren albaylardan tuğgeneral-tuğamiral olacakların yıl kontenjanının kara, deniz ve hava kuvvetlerindeki sınıflara dağılımı, kadro ve hizmet gerekleri gözetilerek ve Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanının teklifi üzerine Yüksek Askerî Şûraca tespit edilir."

"d) Hizmet ve görev ihtiyacı sebebiyle bulundukları rütbede hizmete devam etmelerinde zaruret görülen muharip ve yardımcı sınıf general ve amirallerden her yıl en fazla 36 general ve amiral, terfi için yapılan yeterlik sıralamasında yıllık kontenjana göre yeterlik notu bir üst rütbeye yükseltilenlerden sonra gelmek şartıyla, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanının teklifi üzerine Yüksek Askerî Şûranın üçte iki çoğunluğunun kararı ile bir yıl daha aynı rütbede hizmete devam edebilirler.

Bir üst rütbede yıllık kontenjanı olmayan gruplardaki general-amirallerin aynı rütbede bir yıl daha hizmete devam edebilmeleri diğer kuvvetlerden yıllık kontenjanı olan gruplardaki emsalinin terfi veya hizmete devam ederken aldığı yeterlik notu kadar veya daha fazla not alması şartıyla, yukarıdaki fıkra hükümlerine göre olur. Görev süreleri uzatılanlar 47 nci maddenin (f) bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla müteakip yıl 54 üncü madde esaslarına göre yeniden değerlendirmeye tabi tutulur.

Normal rütbe bekleme süresi sonunda bu bendin birinci ve ikinci fıkralarındaki esaslara göre, görev süresi uzatılarak bir yıl daha hizmete devam edenler, aynı esaslara göre her yıl yeniden değerlendirilmek ve rütbeye mahsus yaş haddini geçmemek şartıyla üç yıl daha bulundukları rütbede hizmete devam ettirilebilirler. Ayrıca bu bentteki hükümlere göre görev süresi uzatılarak hizmete devam ettirilen tabip, yüksek mühendis, mühendis, askeri hakim ve öğretmen sınıflarından olan tümgeneral-tümamiral, tuğgeneral-tuğamirallerden ihtiyaç duyulanlar her yıl yeniden değerlendirilmek kaydıyla Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanının teklifi üzerine Yüksek Askerî Şûranın üçte iki çoğunluğunun kararı ile rütbesinin yaş haddine kadar hizmete devam ettirilebilirler.

Zaruri hallerde hizmetin gereklerine göre Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanının teklifi üzerine Yüksek Askerî Şûranın kararı ile bu bendin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca hizmete devam ettirilen general ve amiral miktarı 47'ye kadar artırılabilir.

Yukarıdaki fıkralara göre hizmete devamına karar verilen general-amiraller (b) bendinde gösterilen miktarlar dışına çıkarılırlar."

"i) Kuvvet Komutanlığına atanan orgeneral-oramiraller iki yıl bu görevde kalabilirler. Bu süre, Milli Savunma Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile birer yıllık sürelerle yaş haddine kadar uzatılabilir. Görevdeki kalış sürelerinin tespitinde, atanmış bulundukları yılın 30 Ağustos tarihi esas alınır.

Ancak bu süreler içinde rütbeye mahsus yaş haddini geçemeyecekleri gibi gerektiğinde atanma usulüne uygun bir işlemle Kuvvet Komutanlığı görevinden alınabilirler.

Kuvvet Komutanlığı esnasında rütbe bekleme süresi dolan orgeneral-oramiraller (b) bendinde belirtilen miktarlar dışına çıkarılırlar."

"j) Hizmet ve görev ihtiyacı nedeniyle hizmete devam etmelerinde zaruret görülen orgeneral veya oramirallerin rütbe bekleme süreleri, Milli Savunma Bakanı ile Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı müşterek kararname ile bir yıla kadar uzatılabilir. Bu suretle hizmete devam edecek orgeneral-oramiral sayısı üçten fazla olamaz.

Bu süre içinde rütbeye mahsus yaş haddini geçemeyecekleri gibi gerektiğinde rütbe bekleme süresinin uzatılması usulüne uygun bir işlemle emekliye sevk edilebilirler.

Bu şekilde hizmete devam ettirilen orgeneral-oramiraller (b) bendinde gösterilen miktarlar dışına çıkarılır."

MADDE 22- 926 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan ", Jandarma Genel Komutanlığından ve Sahil Güvenlik Komutanlığından" ibaresi ile aynı maddenin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 23- 926 sayılı Kanunun 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki (c) bendi eklenmiştir.

"b) Fakülte, yüksek okul veya meslek yüksek okulları,"

"c) Milli Savunma Bakanlığı nam ve hesabına Bakanlıkça belirlenen fakülte, yüksek okul ve meslek yüksek okullarıdır."

MADDE 24- 926 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (c) bendi eklenmiştir.

"c) Milli Savunma Bakanlığı nam ve hesabına eğitim göreceklerin önlisans eğitimine gönderilmeleri ile askeri eğitimleri ve bu eğitimleri sırasında yapılacaklara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

MADDE 25- 926 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit edilecek" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 26- 926 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Astsubaylığa nasıp Milli Savunma Bakanının onayı ile yapılır.

Rütbe terfileri, ilgisine göre İçişleri Bakanının veya Milli Savunma Bakanının onayı ile yapılır."

MADDE 27- 926 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 89- Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarına ait astsubay kadroları, her yıl 30 Ağustos tarihine kadar sınıfı (varsa branşı) belirtilerek kuvvet komutanlıklarının teklifi üzerine Genelkurmay Başkanlığınca tespit edilir."

MADDE 28- 926 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin beşinci fıkrasında yer alan ", Genelkurmay Başkanlığınca geçerli mazeret olarak değerlendirilen" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 29- 926 sayılı Kanunun 112 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "10" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 926 sayılı Kanunun 113 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"c) Milli Savunma Üniversitesi bünyesindeki enstitülerde öğrenim görenlerin yükümlülükleri, buralarda geçen süreler kadar uzatılır."

"d) Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimi) bitirenlerin yükümlülük süresi üç yıl daha uzatılır."

"g) Yükümlülük sürelerinin bu madde hükümlerine göre uzatılan kısmı toplamı 8 yılı geçemez."

MADDE 31- 926 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "10" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 926 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ilgili kuvvet komutanları, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının" ibaresi "ilgili kuvvet komutanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 33- 926 sayılı Kanunun 119 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıklarınca" ibaresi "Milli Savunma Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 34- 926 sayılı Kanunun 120 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığınca" ibaresi "kuvvet komutanlıklarınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 35- 926 sayılı Kanunun 121 inci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"b) General ve amirallerin atanmaları, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak müşterek kararla,

c) Kuvvet Komutanlarının atanmaları, müşterek kararla,

d) Askerî hâkimlerin atanmaları özel kanunları gereğince;"

MADDE 36- 926 sayılı Kanunun 124 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 124- Muvazzaf subay ve astsubaylar, Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı hizmetlerinden başka bir göreve verilemezler. Ancak, zorunlu durumlarda Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı kadrolarında gösterilmek ve aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlarını ve istihkaklarını mevcut hükümler çerçevesinde, kendi bağlı bulunduğu Bakanlık bütçesinden almak şartı ile Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı dışındaki Devlet hizmetleri ile

Türk Hava Kurumu hizmetlerinde görevlendirilebilirler. Bu personelin görev süresi azami iki yıl olup görevlendirme süresi Bakanlar Kurulu kararında belirtilir. Milli Savunma Bakanlığının teklifi ile bu süre kısaltılabilir veya uzatılabilir. Görev süresi uzatılmayan personel, yeni bir karara gerek kalmaksızın görev süresinin sonunda Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı kadrolarındaki asli görevine iade edilir.

Müşterek kararla atananlar hariç olmak üzere subay ve astsubaylar, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlarını ve istihkaklarını mevcut hükümler çerçevesinde Milli Savunma Bakanlığından almak şartıyla Milli Savunma Bakanı tarafından Milli Savunma Bakanlığının bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarında görevlendirilebilirler."

MADDE 37- 926 sayılı Kanunun 126 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"d) Türk Silâhlı Kuvvetlerinde gerekli uzmanlık dallarında ve ihtiyaç duyulan branşlarda yurt içinde öğrenim için general ve amirallere Milli Savunma Bakanlığınca, bu Kanun kapsamına giren diğer personelden Genelkurmay Başkanlığına bağlı olanlara Genelkurmay Başkanlığınca, Milli Savunma Bakanlığına bağlı olanlara Milli Savunma Bakanlığınca, özlük hakları saklı kalmak şartıyla öğrenim süresi kadar veya eğitim öğretim programının özelliğine göre ve programın safhaları dikkate alınarak ihtiyaç duyulan sürelerde bölümler halinde izin verilebilir."

MADDE 38- 926 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin birinci fıkrasının giriş cümlesi aşağıdaki şekilde ve ikinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığınca" ibaresi "Milli Savunma Bakanlığınca" şeklinde değiştirilmiştir.

"Türk Silahlı Kuvvetleri personelinden general ve amirallere Milli Savunma Bakanlığınca, bu Kanun kapsamına giren diğer personelden Genelkurmay Başkanlığına bağlı olanlara Genelkurmay Başkanlığınca, Milli Savunma Bakanlığına bağlı olanlara Milli Savunma Bakanlığınca;"

MADDE 39- 926 sayılı Kanunun 132 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 40- 926 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve İçişleri Bakanlıklarınca müştereken tanzim edilecek" ibaresi "tarafından çıkarılan" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 41- 926 sayılı Kanunun 150 nci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 42- 926 sayılı Kanunun 202 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "(Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dahil)" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 43- 926 sayılı Kanunun ek 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milli Savunma Üniversitesi ile sınıf okullarında ders görevi verilenlerin ücreti:

EK MADDE 4- Milli Savunma Üniversitesi ile sınıf okullarında ders görevi verilen üniversite öğretim üyeleri, öğretim görevlileri veya profesör, doçent, yardımcı doçent unvanını kazanmış asker ve sivil kişiler ile öğretim görevliliği niteliği üniversite senatosunca kabul edilen asker ve sivil kişilere ders saati başına ödenecek ücret her yıl bütçe kanunlarında gösterilir."

MADDE 44- 926 sayılı Kanunun ek 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "muvafakati ve" ibaresi "görüşü alınarak" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "muvafakati," ibaresi "görüşü alınarak" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 45- 926 sayılı Kanunun ek 17 nci maddesinin (Ç) fıkrasının üçüncü paragrafının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri ile dördüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına ait kadrolarda ihtiyaç duyulması halinde Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurum ve

kuruluşlarında veya üniversite hastanelerinde görevli öğretim üyeleri ile diğer sağlık personeli, Sağlık Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu tarafından görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilen öğretim üyesi, uzman tabip, uzman diş tabibi, tabip ve diş tabiplerine de döner sermaye ödemeleri dikkate alınmak suretiyle sağlık hizmetleri tazminatı ödenir. Görevlendirileceklere ödenecek sağlık hizmetleri tazminatına ilişkin hususlar aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde ayrıca belirlenir."

"Sağlık hizmetleri tazminatının oranları ile usul ve esasları, personelin rütbesi, unvanı, görevi, çalışma şartları ve süresi, görev yeri ve özellikleri, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ve mesleki uygulamaları ve özellik arz eden riskli bölümlerde çalışma gibi hizmete katkı unsurları esas alınarak Genelkurmay Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 46- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 42- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce astsubaylıktan subaylığa, uzman jandarmalıktan veya uzman erbaşlıktan astsubaylığa geçmiş olanlar için yaş hadleri aşağıda belirtilmiştir.

Rütbe	*Yaş Haddi*
Teğmen, üsteğmen	*49*
Yüzbaşı	*55*
Binbaşı	*56*
Yarbay	*57*
Albay	*60*
Astsubay çavuş, kıdemli çavuş	*43*
Üstçavuş, kıdemli üstçavuş	*52*
Başçavuş	*54*
Kıdemli Başçavuş	*55*

GEÇİCİ MADDE 43- 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar olmak kaydıyla, bu Kanunun 150 nci ve ek 4 üncü maddesi kapsamında Milli Savunma Bakanlığına bağlı yükseköğretim kurumlarında ders vermek üzere görevlendirilen emekli subay ve astsubaylar ile emekli öğretim elemanlarına (varsa akademik unvanları da gözönünde bulundurularak) 2914 sayılı Kanuna göre belirlenen tutarın üç katını geçmemek üzere ek ders ücreti ödenir. Bu kapsamda ödenecek ek ders ücreti haftada 20 saati geçemez. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığınca müştereken belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 44- Bu Kanunun geçici 38 inci maddesinin 109 uncu madde hükümlerine göre subay nasbedilmiş olanlar hakkındaki hükümleri, 3/7/2003 tarihli ve 4917 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bu Kanunun 14 üncü maddesi hükümlerine göre astsubaylıktan subaylığa geçenler ile bunlardan bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bu görevleri üzerinden emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı ile dul ve yetim aylığı alanlar hakkında da aynı usul ve esaslar çerçevesinde uygulanır."

MADDE 47- 926 sayılı Kanunun ek geçici 36 ncı maddesinin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 48- 926 sayılı Kanunun ek geçici 46 ncı maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 49- 926 sayılı Kanunun ek geçici 80 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

"10/7/2003 tarihinden önce 109 uncu maddeye göre astsubaylıktan subaylığa geçirilenlerin yükselebilecekleri rütbe ve rütbe bekleme süreleri aşağıda belirtilmiştir.

Rütbeler	*Normal Bekleme Süreleri*
Teğmen	*3 yıl*
Üsteğmen	*6 yıl*
Yüzbaşı	*6 yıl"*

MADDE 50- 926 sayılı Kanunun ek geçici 91 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 51- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki ek geçici maddeler eklenmiştir.

"EK GEÇİCİ MADDE 95- Mülga ek 26 ncı madde kapsamında Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına ait kadrolarda görevlendirilmiş olan öğretim üyesi, uzman tabip, uzman diş tabibi, tabip ve diş tabiplerine 31/7/2016 tarihinden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar ödenmeyen sağlık hizmetleri tazminatı ödenir.

EK GEÇİCİ MADDE 96- Gerekli düzenlemeler yapılıncaya kadar Türk Silahlı Kuvvetleri özel bakım merkezleri, mülga 17/11/1983 tarihli ve 2957 sayılı Bazı Askerî Hastanelere Döner Sermaye Tahsisine Dair Kanun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre faaliyetlerine devam ederler."

MADDE 52- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 9- 31/12/2020 tarihini geçmemek kaydıyla, personel ve askeri öğrenci temin faaliyetleri için oluşturulan komisyonlarda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerden ve Milli Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığından Milli Savunma Bakanı onayı ile görevlendirilenlere, görev yaptıkları her gün için (1.000) gösterge ve ayda (15.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere

ücret ödenir. Ödenecek ücret, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz."

MADDE 53- 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanununun 7 nci maddesinin (d) fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"3. Paraşütçü, denizaltıcı, dalgıç ve kurbağa adamlardan hizmet yılı içerisinde zorunlu atlayış miktarlarını ve dalış sürelerini sınır ötesi operasyonlar nedeniyle tamamlayamayanlar hakkında statü ve hakları saklı kalmak üzere 3 yıla kadar yıllık zorunlu atlayış miktarı ve dalış süresi aranmaz."

MADDE 54- 2629 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8- Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek ihraç edilen personel hariç olmak kaydı ile, 2015-2016 hizmet yılı içerisinde zorunlu atlayış miktarlarını ve dalış sürelerini 15 Temmuz 2016 tarihi ve sonrasında tamamlayamayanlar hakkında, statü ve hakları saklı kalmak üzere 7 nci maddede düzenlenen yıllık zorunlu atlayış miktarı ve dalış süreleri aranmaz. Bu kapsamda bulunan personel, bu Kanunun öngördüğü haklardan aynen istifade eder."

MADDE 55- 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ilgisine göre İçişleri Bakanlığı veya" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 56- 3212 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, beşinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığınca tespit edilen" ibaresi "Milli Savunma Bakanlığı ve

Genelkurmay Başkanlığınca müştereken tespit edilen" şeklinde ve aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan ", Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Bütçelerinin" ibaresi "bütçesinin" şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasında yer alan ", Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi ve beşinci fıkrasının (2) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"Özel döviz hesabına kaydedilen bu dövizler, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığının vereceği talimata uygun şekilde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Türk Lirası nakti aranmaksızın bekletilmeden transfer edilir."

MADDE 57- 3212 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yer alan "ve İçişleri bakanlıkları" ibaresi "Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 58- 3212 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde, aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "ilgili bakanın" ibaresi "Milli Savunma Bakanının" şeklinde ve "ilgili bakan" ibaresi "Milli Savunma Bakanı" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasına dair her türlü faaliyet ve muamelelerin yapılmasına ilişkin usul ve esaslar, Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile tespit edilir."

"Parasal limiti ve cinsi her yıl Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen mal veya hizmetlerin, anlaşma akdedilmeksizin dost veya müttefik devletlere ve bu devletlerde bulunan kamu veya özel nitelikteki kurum ve kuruluşlara hibesi, mübadelesi veya yardım olarak verilmesine Milli Savunma Bakanı yetkilidir."

MADDE 59- 3212 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde yer alan "ücretinin" ibaresi "ücretinden" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 60- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından hazırlanan ve ilgisine göre Milli Savunma veya İçişleri Bakanlıklarınca onaylanan uzman onbaşı ve uzman çavuş kadrolarına göre her yıl alınacak uzman erbaşlarla ilgili kadro görev yerleri yayımlanarak duyurulur."

MADDE 61- 3269 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Genelkurmay Başkanlığınca" ibaresi "Sahil Güvenlik Komutanlığınca" şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanının" ibaresi "ilgisine göre Milli Savunma veya İçişleri Bakanlıklarının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 62- 3269 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "asker hastanelerinde, asker hastanelerinin bulunmadığı garnizonlarda ise" ve "ve asker hastanelerinden" ibareleri ile aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan "asker hastanelerinden veya" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 63- 3269 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde ve dördüncü fıkrasında yer alan "on" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiş ve birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendinde yer alan "Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit edilecek" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

"1) Lise veya dengi okullardan mezun olmak,"

MADDE 64- 3269 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Asgari dört yıl fiili hizmetlerini, komando birliklerinde komando olarak veya kadro görev yeri sadece yüzer birliklerde bulunan sınıflarda tamamlamış olan uzman erbaşlar ile uzman erbaşların istihdam edildiği kadro görev yerinin herhangi bir nedenle kaldırılması veya bu kadrolarda uzman erbaş istihdam edilmesine gerek kalmaması durumlarında uzman erbaşlar, kuvvet

komutanlıkları tarafından, ihtisas sahibi olduğu diğer birliklerdeki boş olan uzman erbaş kadro görev yerlerine atanabilirler veya başka bir sınıfta istihdam edilebilirler. Bu durumda olan uzman erbaşların ilgili kuvvet komutanlıklarının, görüşleri alındıktan sonra Milli Savunma Bakanlığı tarafından kuvvetleri değiştirilebilir. 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen uzman erbaşlar, istihdam edildiği kadro görev yerinin herhangi bir nedenle kaldırılması veya bu kadrolarda uzman erbaş istihdam edilmesine gerek kalmaması durumlarında, kuvvet komutanlıkları tarafından sağlık niteliklerine uygun diğer birliklerdeki boş olan uzman erbaş kadro görev yerlerine atanabilir. Bu fıkra uyarınca atanan, kuvvet veya sınıf değişikliği işlemine tabi tutulan uzman erbaşlar, sözleşmenin feshini isteyebilir. Bu şekilde sözleşmenin feshini isteyen uzman erbaşların istekleri kabul edilir ve bunlara bu Kanun esaslarına göre tahakkuk edecek ikramiye ödenir."

MADDE 65- 3269 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"EK MADDE 1- İlköğretim mezunlarından ihtiyaç duyulacak özel ihtisası gerektiren sınıf, branş ve ihtisaslarda çok üstün başarı belgesi alanlar; kuvvet komutanları, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının kararı ile uzman erbaş olarak alınabilirler. Bunların uzman çavuşluğa yükselmelerinde lise mezunu olma şartı aranmaz."

MADDE 66- 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanının" ibaresi "ilgisine göre Milli Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 67- 4678 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "on" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 68- 4678 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığınca tespit edilecek bölüm veya branşlarda" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 69- 4678 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "on" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 70- 4678 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "asker hastanelerinin bulunmadığı garnizonlarda ise" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 71- 4678 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte onikinci hizmet yılını tamamlamış olan sözleşmeli subay ve astsubaylara, diğer şartları taşımaları kaydıyla, yapılacak ilk muvazzaf subay veya astsubaylığa geçiş sınavına müracaat hakkı verilir."

MADDE 72- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (10) numaralı bendinde yer alan "60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1), (2) ve (7) numaralı alt bentleri ile yedinci ve sekizinci" ibaresi "60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1), (2) ve (7) numaralı alt bentleri ile yedinci, sekizinci ve onikinci" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 73- 5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "6 ncı maddenin birinci fıkrasının (d)," ibaresi "6 ncı maddenin birinci fıkrasının" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Askerlik hizmetlerini er ve erbaş olarak yapmakta olanlar askere sevk tarihi ile terhis tarihi arasında, yedek subay öğrencileri ve adayları askere sevk tarihi ile yedek subay nasıp tarihi arasında, askeri öğrenci adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrenci adayları ise intibak eğitimine başladıkları tarih ile yemin ettikleri tarih arasında primleri ilgili kamu idaresi tarafından karşılanmak suretiyle genel sağlık sigortalısı sayılır. Bu sürenin hesabında, mevzuatı uyarınca askerlik hizmet süresinden sayılmayan

haller (disiplin kurulları tarafından verilen cezalar ve sağlık sebepleri hariç) dikkate alınmaz. Bu kapsamda genel sağlık sigortalısı sayıldıkları sürece bu maddenin diğer fıkraları kapsamında genel sağlık sigortalısı ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayılmazlar.

Uluslararası Askeri Eğitim İşbirliği Anlaşmaları kapsamında Türkiye'de eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu misafir askeri personel ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinden, söz konusu anlaşmada sağlık hizmeti giderleri, kabul eden devlet tarafından karşılanacağı hüküm altına alınanlar genel sağlık sigortalısı sayılır.

Uluslararası Eğitim İşbirliği Anlaşmaları kapsamında Türkiye'de Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığında eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu misafir personel ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinden, söz konusu anlaşmada sağlık hizmeti giderleri, kabul eden devlet tarafından karşılanacağı hüküm altına alınanlar genel sağlık sigortalısı sayılır."

MADDE 74- 5510 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin yedinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"60 ıncı maddenin onikinci fıkrası kapsamındaki er ve erbaşlar ile yedek subay öğrencileri ve adaylarının genel sağlık sigortası bildirimi, askerlik şubesinden sevk tarihi, askeri öğrenci adayları ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrenci adaylarının genel sağlık sigortası bildirimi, intibak başlangıç eğitimine başladıkları tarih itibarıyla; 60 ıncı maddenin onüçüncü ve ondördüncü fıkraları kapsamında sayılanların bildirimi, personelin eğitim ve öğretime başladığı tarih itibarıyla ilgili kamu idaresi tarafından yapılır."

MADDE 75- 5510 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"60 ıncı maddenin onikinci fıkrası kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlara bu maddeye göre yöntem, tür, miktar ve

kullanım süreleri belirlenen, Kurumca finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri dışında sunulan sağlık hizmetlerinin usul ve esasları İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Kurumca müştereken belirlenir."

MADDE 76- 5510 sayılı Kanunun 65 inci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu hüküm, 60 ıncı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkralarında sayılan kişiler için uygulanmaz."

MADDE 77- 5510 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"e) 60 ıncı maddenin onikinci fıkrası kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlardan özel mevzuatlarında belirtilen usule uygun olarak sürekli veya geçici görevle gönderilenlere,"

MADDE 78- 5510 sayılı Kanunun 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "(c) ve (f) bentleri hariç diğer bentleri gereği" ibaresi "(c) ve (f) bentleri ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları hariç" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"60 ıncı maddenin onikinci fıkrası kapsamındaki genel sağlık sigortalılığı sona erenler, terhis tarihinden itibaren 30 gün süreyle genel sağlık sigortasından yararlanırlar."

MADDE 79- 5510 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"h) 60 ıncı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlar."

MADDE 80- 5510 sayılı Kanunun 70 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine "alt bentlerinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "sayılanlar ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve

ondördüncü fıkraları kapsamında genel sağlık sigortalısı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 81- 5510 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesine "yükümlü oldukları" ibaresinden sonra gelmek üzere "kişiler ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılan" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 82- 5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişiler için asgari ücret" ibaresi "60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkralarında belirtilen kişiler için asgari ücret" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 83- 5510 sayılı Kanunun 87 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "(c) bendinde" ibaresi "(c) bendi ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkralarında" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 84- 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin üçüncü fıkrasına "(g) bentleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları" ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile aynı maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları kapsamına girenler için prim ödeme yükümlülerinin ödeyecekleri genel sağlık sigortası primi; primin tahakkuk ettirileceği ay itibarıyla anılan maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) ve (2) numaralı alt bentleri ve onikinci fıkrası ile bakmakla yükümlü oldukları kişiler dahil olmak üzere onüçüncü ve ondördüncü fıkralarında sayılan kişi sayısının üçe bölünmesi suretiyle bulunacak kişi sayısı, aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) ila (10) numaralı alt bentlerinde sayılan kişiler için ise kişi sayısı esas alınarak hesaplanır. Ancak 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki kişilerden aynı

zamanda anılan fıkranın diğer bentleri kapsamına girerek genel sağlık sigortalısı sayılanlar, bu fıkraya göre tespit edilecek kişi sayısı hesabına dahil edilmez. Ayrıca 60 ıncı maddenin onikinci fıkrasındaki genel sağlık sigortalılığı kapsamında başlayan tedavilerin 67 nci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen süreyi aşması halinde, bir yıla kadar genel sağlık sigortası primleri, 87 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendi gereği ilgili kamu idaresi tarafından ödenmek suretiyle sağlık hizmetlerinden yararlandırılırlar."

MADDE 85- 21/11/2007 tarihli ve 5715 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Hasta Besleme Kanununun 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ayrıca askerî öğrenci, er ve erbaşlardan Türk Silahlı Kuvvetlerine ait yataklı tedavi yerleri ile diğer resmi sağlık kuruluşlarından taburcu olanlara, gerekli görüldüğünde, birliğine veya varacağı yere bağlı olarak uygun cins ve miktarda kumanya verilir."

MADDE 86- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(1) Bu Kanun; askeri hâkimler hariç subaylar, astsubaylar, uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler, erbaş ve erler ile askeri öğrencileri kapsar."

MADDE 87- 6413 sayılı Kanunun 7 nci maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Milli Savunma Bakanınca gerek görülmesi halinde Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca da disiplin soruşturması yürütülebilir."

MADDE 88- 6413 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan ", uzman jandarma" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 89- 6413 sayılı Kanunun Dördüncü Bölümünün başlığında yer alan ", Uzman Jandarma" ibaresi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ", uzman jandarma" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 90- 6413 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, aynı maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanının" ibaresi "Genelkurmay Başkanı veya Milli Savunma Bakanının" şeklinde değiştirilmiştir.

"Yükümlülük veya sözleşme süresi sona ermeden Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan personel, kalan yükümlülük veya sözleşme süresince Milli Savunma Bakanlığı ve/veya Türk Silahlı Kuvvetleri nam ve hesabına verilen eğitimler, kurslar ve seminerler sonucunda elde ettikleri diploma, sertifika, uzmanlık belgesi, kurs bitirme belgesini kullanamazlar ve bunlara bağlı olarak herhangi bir meslek icra edemezler."

"(2) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; Milli Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir. Kararlar, ilgisine göre Milli Savunma Bakanı veya ilgili kuvvet komutanı onayı ile yerine getirilir. General ve amiraller hakkında ise Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulu tarafından verilir ve yerine getirilir."

"(4) Kuvvet komutanlıklarında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulları; kurmay başkanının başkanlığında personel, istihbarat, harekât, lojistik ve genel plan ve prensipler başkanları, tayin dairesi başkanı, hukuk hizmetleri başkanı veya hukuk müşaviri ile yüksek disiplin kurulu işlemlerinin yürütülmesinden sorumlu şube müdüründen oluşur. Genelkurmay Başkanlığı Yüksek Disiplin Kurulu; Genelkurmay Başkanının başkanlığında kuvvet komutanları ile Genelkurmay İkinci Başkanı, Genelkurmay Personel Başkanı ve Genelkurmay Hukuk Hizmetleri Başkanından oluşur. Milli Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli personel hakkında

karar vermek üzere teşkil edilecek Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu; Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında personel ve hukuk hizmetlerinden sorumlu müsteşar yardımcıları ile Personel Genel Müdürü ve Hukuk Müşavirinden oluşur. Yüksek disiplin kurullarında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oylar dağılırsa, hakkında tahkikat yapılanın en çok aleyhinde olan oy, çoğunluk elde edilinceye kadar kendisine daha yakın olan oya tabi olur."

MADDE 91- 6413 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(1) Aşağıda belirtilen durumlar disiplinsizliği alışkanlık hâline getirme olarak kabul edilir ve bu durumlarda sözleşmeli subay ve astsubaylar hariç subaylar ve astsubaylar hakkında ayırma cezası verilebilir.

a) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde onsekiz disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam oniki defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

b) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son beş yıl içinde otuzbeş disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmibeş defa veya daha fazla disiplin cezası almak."

"(3) Disiplin ceza puanına bağlı olarak ayırma cezası verilmesi istemiyle gelen dosyaların incelenmesi sonucunda yüksek disiplin kurulunca, cezaların usulüne uygun verilmediğine veya ceza tayininde objektiflikten uzaklaşıldığına kanaat getirilirse verilen cezaların tamamının veya bir kısmının kaldırılmasına yahut personelin görev yerinin değiştirilmesine ve durumunun bir yıllık deneme süresi sonunda yeniden incelenmesine karar verilir."

MADDE 92- 6413 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında yer alan "uzman jandarma," ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 93- 6413 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erlere verilen disiplin cezalarına ilişkin evrakın birer sureti personelin mensubu olduğu kuvvet komutanlıklarına gönderilir."

MADDE 94- 6413 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan ", Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Bu Kanunla verilen görevleri yapmak üzere, asgari tugay (Deniz ve Hava Kuvvetlerinde eşidi) veya ihtiyaç duyulması hâlinde daha alt seviyedeki birlik, karargâh ve kurumlarda bir disiplin kurulu teşkil edilir."

"(4) Disiplin kurullarının yetki alanı ilgili kuvvet komutanlıkları tarafından belirlenir. Birden fazla kuvvete mensup birliklerin bulunduğu garnizonlardaki görev ve yetkiye ilişkin hususlar ilgili kuvvet komutanlıklarının teklifi üzerine Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 95- 6413 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "uzman jandarma," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 96- 6413 sayılı Kanunun 49 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 49- (1) Disiplin soruşturması ve tahkikat usul ve esasları, disiplin cezalarının verilmesi ve yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu Kanunun uygulanmasına yönelik diğer hususlar Milli Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikler ile düzenlenir."

MADDE 97- 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirlerin Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına

Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanunun 106 ncı maddesinin yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 98- Bu Kanunun;

a) 72 ila 84 üncü maddeleri ile 97 nci maddesi 1/3/2017 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 99- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve

sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının

TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen

çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 274 oyun 237'sinin kabul, 37'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7073 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Milli Savunma ile İlgili Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/40
Karar Sayısı : 2018/67
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7074 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7074 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7074 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

MADDE 1- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa aşağıdaki ek madde ile geçici madde eklenmiştir.

"EK MADDE 3- 21 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (h), (i) ve (j) bentleri kapsamında terör eylemi nedeniyle yaralanmış

olup ilgili mevzuatına göre malul sayılmamaları nedeniyle aylık bağlanamayanlardan, talepleri üzerine 13/7/1953 tarihli ve 4/1053 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara, bu dereceleri esas alınarak aşağıda yazılı gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda, nakdi tazminat karar tarihini takip eden aybaşından başlamak üzere aylık bağlanır.

Dereceler	*Göstergeler*
1	*22.382*
2	*20.821*
3	*19.259*
4	*17.698*
5	*16.136*
6	*14.616*

Ancak, herhangi bir sigortalılık statüsüne tabi çalışmaları olanlara bağlanacak ilk aylığın tutarı, aylık bağlanmasına ilişkin şartlar aranmaksızın bu aylığa hak kazanıldığı tarihteki unsurlar ve mevcut hizmet süreleri esas alınarak hesaplanacak emekli veya yaşlılık aylığının % 25 artırımlı tutarından az olamaz. Bunlardan aylık başlangıç tarihinden önce ilgili mevzuatı uyarınca aylık bağlanmış olanlara, durumuna göre belirlenecek gösterge rakamı karşılığı bulunacak aylık miktarından az olmamak üzere, aylık başlangıç tarihinde ödenmekte olan veya aylıkları kesilmiş olanlar için ödenebilecek emekli, yaşlılık veya malullük aylıkları % 25 oranında artırılır. Bu madde uyarınca aylık bağlananlar hakkında 5510 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümleri uygulanır. Bu aylıklar, vefatları halinde, anne ve baba için herhangi bir şart aranmaksızın, 5510 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi esas alınarak hak sahiplerine ölüm aylığı olarak intikal ettirilir. Bu şekilde aylığa hak kazanılmasından önce geçen her türlü sigortalılık ve prim ödeme süreleri, iştirakçilik ve fiili hizmet süreleri ile bunların itibari ve fiili hizmet süresi zammı olarak değerlendirilen süreleri; aylığa hak kazanılmasından sonra geçen sigortalılık ve

çalışma sürelerinin tabi olacağı sigortalılık haliyle birleştirilmez ve sonradan geçen sigortalılık veya çalışma süreleri yaşlılık/emekli, malullük ya da ölüm/dul veya yetim aylığı bağlanmasında veya toptan ödeme yapılmasında ilgili mevzuatına göre ayrı bir çalışma veya sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Bu şekilde aylık bağlananlardan, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlara, ikramiyeye esas hizmet süreleri için ayrıca emekli ikramiyesi ödenir. Ayrıca, aylık bağlandıktan sonraki çalışmaları için 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

Bu madde uyarınca aylık bağlananlardan söz konusu yaralanmalarına bağlı olarak sonradan malul olduklarına karar verilenlere, karar tarihini takip eden aybaşından itibaren ilgisine göre bu Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası hükümleri uygulanır ve bu madde hükümlerine göre bağlanmış olan aylıkları vazife malullüğü aylığının başladığı tarihten itibaren kesilir. Bunlardan emekli ikramiyesine hak kazanacak olanların emekli ikramiyesinin hesabında daha önce ikramiye ödenen süreler dikkate alınmaz. Bu Kanunun 21 inci maddesi kapsamında vazife malullüğü aylığı bağlanmış olup, kontrol muayenesi sonucunda maluliyetlerinin sona erdiğine karar verilenlerden bu madde kapsamına girenlere, vazife malullüğü aylığına hak kazanıldığı tarihteki mevcut hizmet süreleri, unsurlar ve memur aylık katsayısı ile varsa almakta oldukları aylıklar esas alınarak birinci fıkra uyarınca hesaplanacak tutarın; aylık artışları ile artırılması sonucu bulunacak tutar üzerinden vazife malullüğünün kesildiği tarihten itibaren bu madde hükümleri uyarınca aylık bağlanır. Ancak, bu kapsamda aylık bağlanması sebebiyle ikramiye ödenmez.

Bu maddedeki hükümler saklı kalmak kaydıyla bağlanan bu aylıklar hakkında vazife malullüğü aylığı hükümleri uygulanır ve Sosyal Güvenlik Kurumunca bağlanan aylıklar her yıl sonunda faturası karşılığında Maliye Bakanlığından tahsil edilir."

"GEÇİCİ MADDE 17- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 21 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (h), (i) ve (j) bentleri

kapsamında terör eylemi nedeniyle yaralanmış olup ilgili mevzuatına göre malul sayılmamaları nedeniyle aylık bağlanamayanlardan talepte bulunanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihteki hizmet süreleri, unsurlar ve memur aylık katsayısı ile ödenmekte olan aylıkları esas alınarak ek 3 üncü madde hükümlerine göre tespit olunacak tutarda bu maddenin yürürlüğe girdiği takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır."

MADDE 2- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesinin (c) bendinde yer alan "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının banknot ve kıymetli evrak üretim ve basımı ile ilgili mal veya hizmet alımları," ibaresi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının teknolojiye, güvenliğe, banknot ve kıymetli evrak üretimi ve basımına ilişkin mal ve hizmet alımları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının dış kaynak temini ve danışmanlık hizmeti alımları;" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 4734 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 18- 11 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendi hükümleri, 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesi kapsamında kayyımlık yetkisi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketler hakkında uygulanmaz."

MADDE 4- 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "cenaze giderleri" ibaresi "cenaze giderlerinin" şeklinde değiştirilmiş ve "ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılan yardımların" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 143 üncü maddesine birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Sermayesinin yarıdan fazlası doğrudan veya dolaylı olarak kamuya ait olan veya kamu tarafından kontrol edilen bankaların alacaklarının varlık yönetim şirketlerine satışında uygulanacak usul ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir."

MADDE 6- 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 92 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) Bu madde kapsamında Kurul tarafından açılan dava ve takipler ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinde Kurul her türlü harç ve teminattan muaftır."

MADDE 7- 6362 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) 92 nci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları bu madde bakımından da uygulanır."

MADDE 8- 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "doksan gün" ibaresi "yüzseksen gün" şeklinde değiştirilmiştir.

"(1) Ön ödemeli konut satışında sözleşme tarihinden itibaren yirmidört aya kadar tüketicinin herhangi bir gerekçe göstermeden sözleşmeden dönme hakkı vardır. Sözleşmeden dönülmesi durumunda satıcı; konutun satışı veya satış vaadi sözleşmesi nedeniyle oluşan vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülüklerden doğan masraflar ile sözleşme tarihinden itibaren ilk üç ay için sözleşme bedelinin yüzde ikisine, üç ila altı ay arası için yüzde dördüne, altı ila oniki ay arası için yüzde altısına ve oniki ila yirmidört ay arası için de yüzde sekizine kadar tazminatın ödenmesini isteyebilir."

MADDE 9- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) İktisadi devlet teşekküllerinden, bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme, işletme birimleri ile varlıkları ve iştiraklerindeki kamu paylarından, sermayesinin tamamı veya yarısından fazlası Devlete ve/veya diğer kamu tüzel kişilerine ait olan ticari amaçlı kuruluşlardaki kamu paylarından, sermayesinin tamamı kamuya ait olan ticari amaçlı kuruluşların sahip olduğu hisse ve varlıklardan, Devletin diğer iştiraklerindeki kamu paylarından ve Hazineye ait paylardan Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına veya Şirket tarafından yönetilmesine karar verilenlerden,"

MADDE 10- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Gözaltı süresi, şüphelinin yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yedi günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle Cumhuriyet savcısı, gözaltı süresinin yedi gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir."

MADDE 11- 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "otuz günü geçemez" ibaresi "şüphelinin yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yedi günü geçemez" şeklinde değiştirilmiş, aynı bende aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı fıkranın (m) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"Delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle Cumhuriyet savcısı, gözaltı süresinin yedi gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir."

GEÇİCİ MADDE 1- 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar nedeniyle gözaltına alınan kişiler hakkında gözaltı süresi en çok otuz gün olarak uygulanır.

MADDE 12- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve

sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının

TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına

ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 284 oyun 242'sinin kabul, 42'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7074 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/41
Karar Sayısı : 2018/68
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7075 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİ İNCELEME KOMİSYONU KURULMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7075 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

Komisyonun Oluşumu

MADDE 1- (1) Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı

faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur.

(2) Komisyon, yedi üyeden oluşur. Üyelerin üçü kamu görevlileri arasından Başbakan tarafından, bir üye Adalet Bakanlığının merkez teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanınca, bir üye mülki idare amirleri sınıfına mensup personel arasından İçişleri Bakanınca, birer üye Yargıtayda ve Danıştayda görev yapan tetkik hâkimleri arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir. Komisyon, kendi üyeleri arasından yapacağı seçimle bir başkan ve bir başkanvekili seçer.

(3) Komisyonun toplantı ve karar yeter sayısı dörttür. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Komisyonun görevleri

MADDE 2- (1) Komisyon, olağanüstü hal kapsamında doğrudan kanun hükmünde kararnameler ile tesis edilen aşağıdaki işlemler hakkındaki başvuruları değerlendirip karar verir.

a) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişiğin kesilmesi.

b) Öğrencilikle ilişiğin kesilmesi.

c) Dernekler, vakıflar, sendika, federasyon ve konfederasyonlar, özel sağlık kuruluşları, özel öğretim kurumları, vakıf yükseköğretim kurumları, özel radyo ve televizyon kuruluşları, gazete ve dergiler, haber ajansları, yayınevleri ve dağıtım kanallarının kapatılması.

ç) Emekli personelin rütbelerinin alınması.

(2) Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle gerçek veya tüzel kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen ve birinci fıkra kapsamına girmeyen işlemler de Komisyonun görev alanındadır.

(3) Bu maddede belirtilen işlemlere bağlı olarak olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerde yer alan ilave tedbirler ile kanun yollarının açık olduğu işlemler hakkında ayrıca başvuru yapılamaz.

Komisyonun görev süresi

MADDE 3- (1) Komisyon, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle görev yapar. Bakanlar Kurulu, gerek görmesi halinde bu süreyi bitiminden itibaren birer yıllık sürelerle uzatabilir.

(2) Komisyonun ilk seçilen üyeleri, iki yıllık sürenin sonuna kadar görev yapar. Sürenin uzatılmasına karar verilmesi halinde 1 inci maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre yeni üyeler belirlenir. Daha önce görev yapan üyeler de yeniden görev alabilir.

Üyelerin güvenceleri ve hakları

MADDE 4- (1) Üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak üyenin;

a) Komisyon tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam beş Komisyon toplantısına katılmaması,

b) Ağır hastalık veya engellilik nedeniyle iş göremeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi,

c) Görevi ile ilgili olarak işlediği suçlardan dolayı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi,

ç) Geçici iş göremezlik halinin üç aydan fazla sürmesi,

d) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302 nci, 309 uncu, 310 uncu, 311 inci, 312 nci, 313 üncü, 314 üncü ve 315 inci maddelerinde yazılı suçlar nedeniyle hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılması,

e) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle hakkında Başbakanlıkça idari soruşturma başlatılması veya soruşturma izni verilmesi,

hallerinin tespit edilmesi üzerine Komisyon tarafından üyeliğine son verilir. Ölüm, istifa veya herhangi bir diğer nedenle boşalan üyelikler için en geç iki ay içinde 1 inci maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre yeni üyeler belirlenir.

(2) Komisyon üyeleri hakkında birinci fıkranın (d) bendinde belirtilen suçlardan soruşturma açılması Başbakanın iznine tabidir.

(3) Üyeler, Komisyondaki görevleri süresince kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Üyeler, mali ve sosyal haklarını kurumlarından almaya devam ederler. Üyelerin görevli oldukları süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır. Hâkim ve savcılar dahil üyelerin görevli oldukları süreler, kendi kurumlarında veya mesleklerinde fiilen geçirilmiş sayılır. Üyelere, kurumlarınca mali haklar kapsamında bir ayda yapılan toplam ödeme tutarı ile (142.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutar arasındaki fark, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ve görev yaptıkları süreyle orantılı olmak üzere Başbakanlıkça ayrıca her ay ilave ücret olarak ödenir.

(4) Komisyon üyelerinin üyelik görevleri kapsamındaki karar, görev ve fiillerine ilişkin hukuki, idari, mali ve cezai sorumlulukları hakkında 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü

Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci maddesi uygulanır."

Bilgi ve belge talep etme yetkisi

MADDE 5- (1) Komisyon, görev alanı ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi ilgililerden talep edebilir.

(2) Soruşturmanın gizliliğine ve Devlet sırlarına ilişkin ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercileri, Komisyonun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Komisyona göndermek veya yerinde incelenmesine imkân sağlamak zorundadır.

Gizlilik

MADDE 6- (1) Üyeler ve Komisyon çalışmalarında görevlendirilenler, görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri, kamuya, ilgililere ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri, bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Başvurularda usul ve süre

MADDE 7- (1) Komisyona başvurular valilikler aracılığıyla yapılır. Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılanlar ya da ilişiği kesilenler, en son görev yaptıkları kuruma da başvurabilir. Başvuru tarihi, valiliklere veya ilgili kurumlara başvurunun yapıldığı tarih olarak kabul edilir. Valilikler ve ilgili kurumlar kendilerine yapılan başvuruları gecikmeksizin Komisyona iletir. Mükerrer başvurular işleme alınmaz.

(2) Bu Kanun kapsamında yapılan başvurular hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanmaz.

(3) Komisyonun başvuru almaya başladığı tarihten önce yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle ilgili olarak başvuru alma tarihinden itibaren altmış gün içinde; bu tarihten sonra yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle ilgili olarak ise Resmi Gazetede yayımlanma tarihinden itibaren altmış gün içinde yapılmayan başvurular işleme alınmaz.

Ön inceleme

MADDE 8- (1) Komisyona yapılan başvurular, aranan şartlara uygunluk bakımından ön incelemeye tabi tutulur. Ön inceleme sonucunda süresi içinde yapılmadığı, başvuru sahibinin konuyla ilgili hukuki menfaatinin bulunmadığı, bu Kanun kapsamına girmediği veya diğer şekil şartlarını taşımadığı tespit edilen başvurular reddedilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Komisyon tarafından belirlenir.

İnceleme ve karar

MADDE 9- (1) Komisyon incelemelerini dosya üzerinden yapar. Komisyon, inceleme sonucunda başvurunun reddine veya kabulüne karar verebilir.

Kararların uygulanması

MADDE 10- (1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü halinde karar Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu şekilde bildirilen personelin atama teklifleri; statüleri, unvanları ve yürüttükleri görevler itibarıyla başka kurumlarda görevlendirilmeleri mümkün olmayanlar hariç olmak üzere daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve unvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara Devlet Personel Başkanlığı tarafından ikamet ettikleri il dikkate alınarak onbeş gün içinde yapılır. Bu fıkra kapsamında kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerden, yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanların atamalarında, yöneticilik görevinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanları dikkate alınır. Bu kapsamda yer alan personele ilişkin kadro ve pozisyonlar; atama teklifi gerçekleştirilen kamu

kurum ve kuruluşları tarafından ilgililere ilişkin atama onaylarının alındığı tarih itibarıyla diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. İhdas, tahsis ve vize edilmiş sayılan kadro ve pozisyonlar 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerin ilgili bölümüne eklenmiş sayılır. Yükseköğretim kurumlarında kamu görevinden çıkarılan öğretim elemanlarına ilişkin kamu görevine iade kararı alınması halinde karar, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir. Bunların atama teklifleri; Ankara, İstanbul, İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine önceki kadro unvanlarına uygun olarak onbeş gün içinde yapılır. Bu fıkra kapsamında yükseköğretim kurumlarına ataması yapılanların kadroları, başka bir işleme gerek kalmaksızın atama işleminin tamamlandığı tarih itibarıyla ihdas edilerek 2/9/1983 tarihli ve 78 sayılı Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerin ilgili yükseköğretim kurumlarına ait bölümlerine eklenmiş sayılır.

(2) Kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin başvurunun kabulü halinde ilgili kanun hükmünde kararname hükümleri, söz konusu kurum ve kuruluş bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte söz konusu kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

(3) Komisyonun karara bağladığı dosyaya ilişkin olarak Komisyonda bulunan tüm evrak, birinci fıkra kapsamına giren dosyalarda ilgilinin son görev yaptığı kurum veya kuruluşa, ikinci fıkra kapsamına giren dosyalarda ilgili kurum veya kuruluşa, diğer dosyalarda ise ek 1 inci maddeye göre husumetin yöneltileceği kurum veya kuruluşa devredilir.

Yargı denetimi

MADDE 11- (1) Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde ilgilinin en son görev yaptığı kurum veya kuruluş aleyhine iptal davası açılabilir. Bu davalarda ayrıca Başbakanlığa ve Komisyona husumet yöneltilemez.

(2) 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenler, kararın kesinleşmesinden itibaren altmış gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya dava açabilir.

Sekretarya

MADDE 12- (1) Komisyonun sekretarya hizmetleri Başbakanlık tarafından yerine getirilir. Bu hizmetler için yeteri kadar personel Komisyona tahsis edilir. Bu şekilde görevlendirilen personelin görevli oldukları süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır. Hâkim ve savcılar dâhil görevlendirilen personelin Komisyonda geçirdikleri süreler, kendi kurumlarında veya mesleklerinde fiilen geçirilmiş sayılır.

(2) Komisyon çalışmaları kapsamında sekretaryada görevlendirilenlere her ay (11.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutarı geçmemek kaydıyla Başbakanlıkça ilave ücret ödenir. İlave ücret ödemesi damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. İlave ücret ödemesi; görevlendirilen personelin sınıfı, kadro unvanı, atanma biçimi, yapmış olduğu görevin önem ve güçlüğü ve çalışma süresi gibi kriterler dikkate alınmak suretiyle Komisyon Başkanı tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılır. Bu personele ayrıca herhangi bir ad altında fazla mesai ücreti ödenmez.

Usul ve esaslar

MADDE 13- (1) Başvurulara ve Komisyonun çalışmasına ilişkin usul ve esaslar, Komisyonun teklifi üzerine Başbakanlık tarafından belirlenir ve ilan edilir.

Açılacak davalarda husumet

EK MADDE 1- (1) Komisyon kararlarına karşı açılacak iptal davaları;

a) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlerce en son görev yapılan kurum veya kuruluş,

b) Devlet memurları ve işçiler dahil Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılanlarca Millî Savunma Bakanlığı,

c) Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatlarından çıkarılanlarca İçişleri Bakanlığı,

ç) Öğrencilikle ilişiği kesilen öğrencilerce Milli Eğitim Bakanlığı,

d) Kapatılan derneklerce İçişleri Bakanlığı,

e) Kapatılan vakıflarca Vakıflar Genel Müdürlüğü,

f) Kapatılan sendika, federasyon ve konfederasyonlarca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

g) Kapatılan özel sağlık kuruluşlarınca Sağlık Bakanlığı,

ğ) Kapatılan özel öğretim kurumları, özel öğrenci yurt ve pansiyonlarınca Millî Eğitim Bakanlığı,

h) Kapatılan vakıf yükseköğretim kurumlarınca Millî Eğitim Bakanlığı,

ı) Kapatılan özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,

i) Kapatılan gazete, dergi, yayınevi, dağıtım kanalı ve haber ajanslarınca Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü,

j) Resen emekliye sevk edilmiş, kendi isteğiyle emekli olmuş, Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılmış ya da müstafi sayılmış olup rütbeleri alınan Emniyet Teşkilatı personelince İçişleri Bakanlığı,

k) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri fesih edilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 926 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilmiş olup rütbesi alınan ve emekli kimlikleri iptal edilen Türk Silahlı Kuvvetleri personelince Milli Savunma Bakanlığı, bu fıkra kapsamına giren Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personelince İçişleri Bakanlığı,

aleyhine açılır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Komisyonun ilk üyeleri, bu maddenin yayımından itibaren bir ay içinde seçilir.

(2) Bu Kanun kapsamında Komisyon tarafından başvuruların alınmaya başlanacağı tarih, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ayı geçmemek üzere Başbakanlık tarafından ilan edilir.

(3) Komisyonun görev alanına giren konularda daha önce herhangi bir yargı merciine başvurmuş veya dava açmış olanlar için de 7 nci maddedeki usul ve süreler uygulanır. Bu dosyalar hakkında yargı mercilerince karar verilmesine yer olmadığına ve tarafların yaptıkları masrafların üzerlerinde bırakılmasına dosya üzerinden kesin olarak karar verilir, vekâlet ücretine hükmedilmez. Bu dosyalar,

yeni bir başvuru şartı aranmaksızın incelenmek üzere Komisyona gönderilir.

(4) Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 6749 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenler, bu Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren altmış gün içinde 11 inci maddenin ikinci fıkrasında yer alan hükümlere göre dava açabilir. Bu kapsamda idare mahkemelerinde derdest olan davalar Danıştaya gönderilir. Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce açılmış olup da karar verilen dosyalarda da bu fıkra hükümleri uygulanır.

Komisyona intikal ettirilecek başvurular

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanun kapsamına giren konularda bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan başvurular, süre şartı hariç 7 nci maddedeki şartlara uygun olması halinde ilgili kurumlarca işleme alınmak üzere Komisyona intikal ettirilir.

Yürürlük

MADDE 14- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde

de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden,

söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 279 oyun 241'inin kabul, 38'inin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/50
Karar Sayısı : 2018/69
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN

İptali talep edilen 7084 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7084 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla*

irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2- *(1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını*

kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

İade hükümleri

MADDE 3- *(1) Ekli (3) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.*

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 4*- (1) 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname gereği öğrencilikle ilişikleri kesilmiş olanlardan bu Kanuna ekli (4) sayılı listede yer alan kişi, 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (5) sayılı listenin ilgili sırasından çıkarılmıştır. 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, bu kişi bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.*

Kapatılan ve kapsamdan çıkarılan kurum ve kuruluşlar

MADDE 5- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alan dernekler kapatılmıştır.*

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Ekli (6) sayılı listede yer alan dernekler, ilgisine göre 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun eki (III) sayılı listenin ilgili sıralarından ve 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (6) sayılı listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. 6749 sayılı Kanunun 2 nci maddesi hükümleri ile 677 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri, söz konusu dernekler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(4) Ekli (7) sayılı listede yer alan gazeteler, ilgisine göre 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun eki (3) sayılı listenin ilgili sıralarından ve 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (7) sayılı listenin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. 6755 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri ile 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin birinci fıkrası hükümleri, söz konusu gazeteler bakımından tüm hüküm

ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır.

Değişiklik hükümleri [1]

MADDE 6- *(1) 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;*

"(5) Borçların ödenmesinde, kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay gibi borçlar, çalışanların sigorta primleri, rehinli alacaklar, enerji, iletişim ve su kullanım borçları, çeşidine bakılmaksızın beşyüz Türk Lirasını geçmeyen borçlar ve diğerleri şeklinde sıralama esas alınır. Kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları, kurs, dershane, öğrenci yurtları ve pansiyonlara avans veya peşin ödeme şeklinde kapatma tarihinden sonraki dönemler için ifa edilmiş olan öğrenim ve barınma bedelleri, yukarıda belirtilen sıraya tabi tutulmaksızın iade edilir."

(2) 15/8/2016 tarihli ve 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (1) sayılı listenin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Merkez/ Taşra Teşkilatı başlıklı bölümünün 55 inci sırasının sicil numaralarına ilişkin sütununda yer alan "12447803" ibaresi "13958213" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 5- (1) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında ikramiye ödemesi yapılması gereken kişilerden; terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğunun değerlendirilmesi üzerine kamu görevinden çıkarılanların paylarına düşen miktarlar ödenmez. Aynı nedenle haklarında adli veya idari soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişilerin paylarına düşen miktarlar ise soruşturma veya kovuşturma sonuçlanıncaya kadar 10/12/2013 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında emanete alınır."

(4) 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Birinci fıkranın (b) bendi kapsamındaki borç yükümlülükleri çerçevesinde bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihe kadar tahsil edilmiş olan tutarlar geri ödenmez."

(5) 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (4) numaralı listenin Yüksek Öğretim Kurumları-İdari Personel başlıklı bölümünün 469 uncu sırasının Unvan sütununda yer alan "Personel Dairesi Başkanı" ibaresi "Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni" şeklinde, aynı listenin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başlıklı bölümünün 15 inci sırasının Sicil sütununda yer alan "400373" ibaresi "400185" şeklinde değiştirilmiştir.

(6) 31/10/2016 tarihli ve 678 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 37 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "alacaklıdan" ibaresi "borçludan" şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlük
MADDE 7- *(1) Bu Kanunun;*

a) 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası 1/9/2016 tarihinden, beşinci ve altıncı fıkraları 22/11/2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

Yürütme
MADDE 8- *(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişikliklerin yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet

Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasp edildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle Kanun Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve "*Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır.*" denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık

Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/51
Karar Sayısı : 2018/70
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130 maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN

İptali talep edilen 7085 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7085 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla*

irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- *(1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.*

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır.

Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve

sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Kapatılan kurum ve kuruluşlar

MADDE 3- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan özel televizyonlar kapatılmıştır.*

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan özel televizyonlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Doçentlik başvuruları

MADDE 4- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olması ya da değerlendirilmesi sebebiyle görevden uzaklaştırılan veya haklarında adli soruşturma ya da kovuşturma yapılan doçent adaylarının, görevden uzakta geçirdikleri süre boyunca veya adli soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanıncaya kadar doçentlik başvurularına ilişkin işlemler durdurulur. Bunlardan haklarında kamu görevinden çıkarılma veya mahkûmiyet kararı verilenlerin doçentlik başvuruları iptal edilir.*

Sermaye piyasasına ilişkin tedbir

MADDE 5- *(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle doğrudan veya anılan kanun hükmünde kararnamelerde öngörülen usuller çerçevesinde*

bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ve olağanüstü halin devamı süresince terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ve gruplara aidiyeti, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek hakkında çeşitli tedbir ve yaptırımlar uygulanmış olan halka açık ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumları ve/veya bunların iş ve işlemleri hakkında 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında açılan dava ve takiplerde idare aleyhine yargılama giderine ve vekalet ücretine hükmedilemez, hükmedilenler tahsil edilemez.

Türk Lirası ile yapılacak tahsilat

MADDE 6- *(1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa tabi tüm kamu idareleri ve bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklar, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme programında bulunan ve sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait işletmeci kuruluşlar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kanunlar ile kurulmuş anonim ortaklıklar, niteliğine bakılmaksızın yabancı para cinsinden yurtiçi ödeme yükümlülüğü olan alacaklarını, borçlunun talebi üzerine 2/1/2017 tarihinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından açıklanan döviz alış kurundan, 31/12/2017 tarihine kadar Türk Lirası olarak tahsil edebilirler. Bu madde kapsamındaki işlemler ve sonuçları, bütçe gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmez.*

Şahsi sorumluluk davalarına ilişkin tedbir

MADDE 7- *(1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan şirketlerin, kayyım atanmasından önceki sahipleri, ortakları, yönetim kurulu üyeleri, müdürleri ve diğer sorumlu yetkilileri aleyhine kayyımlar tarafından açılmış veya açılacak şahsi sorumluluk davalarında ilgili tüzel kişiliğin genel kurulunun veya yetkili kurulunun kararı aranmaz.*

(2) Kayyım atanan şirketlerin soruşturma kapsamındaki şüpheli ortakları ile kayyım tarafından hakkında şahsi sorumluluk davası açılan

şirket ortaklarına ait ortaklık hak ve payları, soruşturma veya davanın açıldığı tarihten soruşturma, kovuşturma veya davanın kesin hükümle sonuçlandığı tarihe kadar devir ve temlik edilemez. Ortaklık hak ve paylarına ait temsil ve idare yetkisi kayyım tarafından kullanılır. Devir ve temlik yasağı Cumhuriyet savcılığı veya mahkeme tarafından resen ticaret sicili müdürlüklerine bildirilir ve tescil edilir.

Yürürlük
MADDE 8- *(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

Yürütme
MADDE 9- *(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.*"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve

sürekli nitelikte değişikliklerin yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasp edildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15.

maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya

uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle Kanun Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar

yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/52
Karar Sayısı : 2018/71
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7086 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7086 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla*

irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- *(1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.*

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve

sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

(3) Olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereği öğrencilikle ilişikleri kesilmiş olanlardan bu Kanuna ekli (3) sayılı listede yer alanlar, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, bu kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden itibaren ortadan kalkmış sayılır.

Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler

MADDE 3- *(1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (4) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.*

Muvazaalı devir işlemleri

MADDE 4- *(1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan şirketlerde*

ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak soruşturmanın başladığı tarihten bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemleri muvazaalı kabul edilerek geçersiz sayılır ve ticaret sicilinden resen terkin edilir.

Yürürlük
MADDE 5- *(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

Yürütme
MADDE 6- *(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini

aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişikliklerin yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı

tarafından gasp edildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu

doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle Kanun Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/53
Karar Sayısı : 2018/72
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7087 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7087 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7087 ***Kabul Tarihi: 7/2/2018***

İade hükümleri

MADDE 1- *(1) Ekli listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.*

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Yürürlük
MADDE 2- *(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

Yürütme
MADDE 3- *(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişikliklerin yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle

TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasp edildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle Kanun Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte*

birinin bir fazlasından az olamaz" denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7087 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/54
Karar Sayısı : 2018/73
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek saptanmasına,

B. Yok hükmünd

e olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7088 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7088 ***Kabul Tarihi: 7/2/2018***

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı*

olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

İade hükümleri

MADDE 2- *(1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.*

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı

herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür.

Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 3- *(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan gazete, dergi, vakıflar, dernekler ve özel sağlık kuruluşları kapatılmıştır.*

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden veya Vakıflar Genel Müdürlüğünden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

(3) Ekli (4) sayılı listede yer alan dernekler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, söz konusu dernekler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 4*- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı*

veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişikleri kesilmiştir. Bunlar hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

Değişiklik hükümleri

MADDE 5- *(1) 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasına "Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya diğer terör örgütlerine" ibaresi ve aynı maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.*

"(8) Bu madde hükümleri 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler uyarınca gerçekleştirilen bütün kapatma işlemleri hakkında uygulanır."

(2) 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(2) Birinci fıkrada belirtilen taşınmazların devredildiği üçüncü kişilerin terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya irtibatı olması halinde, taşınmaz üzerinde aynı faaliyete devam edildiğine bakılmaksızın devir işlemleri muvazaalı kabul edilir ve tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edilir.

(3) Bu madde kapsamında görülmekte olan davalarda konusuz kalma nedeniyle davanın esası ve yargılama giderleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilir."

Yürürlük
MADDE 6- *(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

Yürütme
MADDE 7- *(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.*"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda, olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişikliklerin yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin

aşıldığı ve yasama yetkisinin gasp edildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasp edildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un

varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının, TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle Kanun Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde, *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula "kabul

edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/20
Karar Sayısı : 2018/75
Karar Tarihi : 5/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 121 milletvekili (2017/20)

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Bakırköy 19. İş Mahkemesi (E.2018/4)
2. Bakırköy 31. İş Mahkemesi (E.2018/29)

DAVA ve İTİRAZLARIN KONUSU:

A. 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun;

1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasının,

2. 4. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

b. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

4. 12. maddesinin 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına, 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin,

2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 9., 10., 13., 36., 48., 49. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleridir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

A. 6754 sayılı Kanun'un 3., 4., 10. ve 12. maddelerinin ilgili bölümleri şöyledir:

"MADDE 3- …

(8) Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi ile bu Sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamaz."

"MADDE 4- (1) Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Bilirkişilik Danışma Kurulu kurulmuştur.

(2) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Adalet Bakanlığı Müsteşarı

b) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreteri

c) Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürü

ç) Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü

d) Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu tarafından Yargıtay ceza ve hukuk dairelerinden seçilen birer üye olmak üzere toplam iki kişi

e) Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından Danıştay idari dava daireleri ve vergi dava dairelerinden seçilen birer üye olmak üzere toplam iki kişi

f) Yükseköğretim Kurulu tarafından üniversitelerin öğretim üyeleri arasından seçilen toplam üç kişi

g) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından, istekleri bulunan, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinde görev yapan birer hâkim olmak üzere seçilen toplam iki kişi

ğ) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından, istekleri bulunan ve birinci sınıf olan; adli yargı ilk derece hukuk ve ceza mahkemelerinde görev yapan birer hâkim, bir Cumhuriyet savcısı ve idari yargı ilk derece idare ve vergi mahkemelerinde görev yapan birer hâkim olmak üzere seçilen toplam beş kişi

h) Adalet Bakanlığı tarafından Adlî Tıp Kurumunda görev yapanlar arasından seçilen bir kişi

ı) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunda görev yapanlar arasından seçilen bir kişi

i) İçişleri Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Kriminal Daire Başkanlığında ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığında görev yapanlar arasından birer olmak üzere seçilen toplam iki kişi

j) Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından avukatlar arasından seçilen bir kişi

k) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından mühendis veya mimarlar arasından seçilen bir kişi

l) Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavirler arasından seçilen bir kişi

m) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

n) Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

o) Türk Tabipleri Birliği Yönetim Kurulu tarafından seçilen bir kişi

(3) ***Danışma Kurulunun Başkanı Adalet Bakanlığı Müsteşarıdır.*** *Müsteşar gerekli gördüğünde yardımcılarından birini Kurula başkanlık etmek üzere görevlendirebilir. Başkan, Danışma Kurulunu temsil eder ve Kurul toplantılarının gündemini belirler.*

…"

" MADDE 10- …

(4) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirmediği takdirde, bilirkişilik siciline ve listesine kaydedilemez*."*

"MADDE 12- (1) Bilirkişilik sicilinde aşağıdaki hususlar ile gerekli görülen diğer bilgiler yer alır:

…

(6) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak ***uzmanlık dalında*** *bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurulları bilirkişilik listelerinden, burada da bulunmaması hâlinde, 10 uncu maddenin (d), (e) ve (f) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.*

…"

B. 6100 sayılı Kanun'un 266. ve 268. maddeleri şöyledir:

"MADDE 266- (1) Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. (Değişik cümle: 3/11/2016-6754/49 md.) Ancak genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. (Ek cümle: 3/11/2016-6754/49 md.)

Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez."

"MADDE 268- (Değişik : 3/11/2016-6754/50 md.)

(1) Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(2) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak ***uzmanlık dalında*** *bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden; burada da bulunmaması hâlinde, Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesinin (d), (e) ve (f) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları da taşımak kaydıyla listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.*

(3) Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak kamu görevlilerine, bağlı bulundukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez."

II. İLK İNCELEME

A. E.2017/20 Sayılı Dava Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 9/2/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2018/4 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 18/1/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C. E. 2018/29 Sayılı Başvuru Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 15/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. E. 2018/4 Sayılı Başvuru Yönünden

4. A. 6754 sayılı Kanun'un;

1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasında yer alan *"…veya çözülebilen sorunlar…"* ibaresinin,

2. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

3. 12. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

B. 6100 sayılı Kanun'un;

1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin,

2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2018/4 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2017/20 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasın kapatılmasına, esas incelemenin E.2017/20 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 18/1/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2018/29 Sayılı Başvuru Yönünden

5. A. 6754 sayılı Kanun'un;

1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasının,

2. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

3. 12. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

B. 6100 sayılı Kanun'un;

1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin,

2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değişiklik yapılan (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2018/29 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2017/20 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasın kapatılmasına, esas incelemenin E.2017/20 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 15/3/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

6. Dava dilekçesi, başvuru kararları ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava ve itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

7. 6754 sayılı Kanun'un 1. maddesinde bu Kanun'un amacı bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulması olarak açıklanmaktadır.

8. 6754 sayılı Kanun'un 2. maddesinde bilirkişi "*çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi*" olarak tanımlanmıştır. 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da bilirkişi; çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, mahkemece taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden oy ve görüşünün alınmasına karar verilen üçüncü kişi olarak ifade edilmektedir.

9. 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesi gereğince bilirkişiye başvurulmasına hâkimin karar vereceği, 6100 sayılı Kanun'un 282. maddesinde de hâkimin bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendireceği belirtilmektedir. Bu hükümlere göre bilirkişi incelemesi takdiri deliller arasındadır ve kanunlarda öngörülen durumlar dışında bilirkişiye başvurulması zorunlu değildir. Bilirkişi incelemesi gerekli görüldüğünde de inceleme sonucunda sunulan bilirkişinin görüşü hâkimi bağlamaz.

10. 6754 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde

açıklandığı üzere genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.

11. 6754 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile 6100 sayılı Kanun'un 268. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Böylece idari ve adli yargı yolları için geçerli yeni bir bilirkişilik sistemi benimsenmiş, adli ve idari yargıda görev alacak bilirkişilerin tek bir kaynakta toplanarak bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle kurulan bilirkişilik bölge kurullarınca hazırlanan listelerden görevlendirilmesi esası kabul edilmiştir.

12. 6754 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince bilirkişilik hizmetlerine ilişkin temel ve alt uzmanlık alanları, (b) bendi gereğince ise temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikler, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından tespit edilmektedir.

B. 6754 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin (8) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

13. Başvuru kararlarında özetle, kanun koyucunun özel uzmanlık gerektiren yargılamalarda hesaplamaların bizzat hâkimler tarafından yapılmasını hedeflediği ancak hesap raporlarının çözümü özel bilgiyi gerektirdiğinden hesap bilirkişilerinin görevlendirilmesinin zorunluluk arz ettiği, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) belirtilen yasal düzenleme gereğince eklenen hesap tablosunun/sistem raporunun uyuşmazlıkları hesaplamada yetersiz olduğu, bazı durumlarda doğru sonucu vermeyeceği, yargılamanın bir süjesi olan hâkimin yargılamayı yürüten ve hüküm veren kişi olarak tarafların ispat araçları arasında bulunan bilirkişi delili neticesinde ortaya çıkacak raporu hazırlamasının yasal yönden mümkün olmadığı, bilirkişi raporu sayesinde tarafların itirazlarını sunabilecekleri ve hukuki dinlenme haklarını kullanabilecekleri, aksi takdirde bu hakkın ihlal edileceği, UYAP'a

entegre edilmiş yazılımlar kullanılarak hazırlanacak raporların ihsası reye ve bunun sonucunda hâkimin reddi itirazları ile karşılaşmaya sebebiyet vereceği, taraflarca denetlenemeyeceği, ülke gerçekleri ve hâlihazırdaki usul kuralları ile uyuşmayan, alt yapısı oluşturulmadan hayata geçirilen bu düzenlemenin her dosyada hâkimin tüm verileri inceleyerek hesaplama yapması ve alacak kalemlerini hesaplaması nedeniyle mahkemelerdeki iş yükünü artırarak yargılamanın makul sürede bitirilmesini engelleyeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 9., 36. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

14. İtiraz konusu kural, UYAP ile bu sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamayacağını öngörmektedir.

15. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

16. Anayasa'nın 9. maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı belirtilmiştir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme hakkı ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir.

18. Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında; hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak

vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri, ikinci fıkrasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilerek hukuk devleti olmanın zorunlu bir gereği olan yargı bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

19. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilerek yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasının ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesinin yargının görevlerinden olduğu ifade edilmiştir.

20. Hâkim, bilirkişinin görüşünü ve raporunu serbest bir şekilde takdir etme yetkisine sahiptir. Bu durumda çözümü özel veya teknik bilgi gerektiren hususlarda mahkemelerin kullanımına sunulan sistemler veya yazılımlar aracılığı ile uyuşmazlığın çözümü mümkün ise bilirkişiye başvurulması gerektiği söylenemez. Söz konusu sistemler veya yazılımlar bu konuda uzman olan kişilerce hazırlandığından bu programların kullanılmasının hâkimin uzmanı olmadığı bir hususu çözmesi şeklinde nitelendirilmesi mümkün değildir. Kaldı ki hâkimin asli görevi hukuku resen uygulayarak uyuşmazlığı çözmektir. Ayrıca bu sistemlerde veya yazılımlarda eksiklik ya da yanlışlık olduğu, programın hatalı kullanıldığı iddialarına karşı kanun yollarında inceleme yapılabileceğinden kuralın tarafların adil yargılanma haklarını zedelediği de söylenemez.

21. Hukuk devletinde kamusal her yetkinin hukuka uygun kullanılması gerektiği gibi mahkemelerin de önlerine gelen uyuşmazlıklar hakkında karar verirken ilgili kanunlara uyma yükümlülüğü vardır. Anayasa'nın 138. maddesinde; hâkimlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri belirtilmiştir. Bu nedenle bilirkişiye başvurulamayacağına ilişkin yasağa uyularak kuralda belirtilen bilişim sistemleri veya yazılımlar ile sorunların bizzat mahkeme tarafından çözülmesinin yargı bağımsızlığını ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

22. UYAP ile bu sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla özel bilgilerin veya teknik bilgilerin elde edilmesi, bu suretle bilirkişiye gerek kalmaksızın sorunun çözülmesi söz konusudur. Eğer

mahkeme, sorunu bilirkişi yerine sözü edilen sistemler ve yazılımlar aracılığı ile çözebiliyorsa yargılama sürecinin daha az masrafla ve daha hızlı bir biçimde sonuçlandırılması da sağlanmış olacaktır.

23. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 9., 36. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. 6754 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin ve (3) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

24. Dava dilekçesinde özetle Bilirkişi Danışma Kurulu üyesi ve aynı zamanda bu Kurulun başkanı olan Adalet Bakanlığı Müsteşarının siyasi bir kimliğinin bulunduğu, Kanun uyarınca Müsteşarın, bilirkişilerin listede olup olmamasına karar vermesinin ve Bilirkişilik Daire Başkanlığının görev alanına giren konularla ilgili önerilerde bulunabilmesinin bağımsız olması gereken yargılama sürecini etkileyeceği, kurallar ile Kurulun yargıya müdahalesine kanuni zemin hazırlandığı, bilirkişilik görevinin bağımsızlığına ve tarafsızlığına gölge düşürüldüğü, muhakemenin adil bir şekilde neticelenmesi açısından bilirkişinin bağımsız ve tarafsız olmasının hayati önem taşıdığı, bireylerin hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkı yönünden bilirkişilik kurumunun her türlü siyasi baskıdan ari bir şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 36. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

25. Adalet Bakanlığı Müsteşarının Bilirkişilik Danışma Kurulunun üyesi ve aynı zamanda başkanı olması dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

26. Kanun'un 5. maddesine göre Bilirkişilik Danışma Kurulu, bilirkişilik hizmetlerinin yürütülmesinde yaşanan sorunların çözümü, Bilirkişi Daire Başkanlığının görev alanına giren konular ile Daire Başkanlığının ve bölge kurullarının yıllık faaliyetleri hakkında önerilerde bulunmak, kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak üzere oluşturulmuş bir kuruldur. Kanun'un 4. maddesinde; Kurulun Adalet Bakanlığını, yargıyı, değişik kurum, kurul, meslek odaları ve birlikleri temsil eden toplam yirmi sekiz üyeden meydana

geleceği, üyelerin seçim usulü, süreleri, toplantı zamanları ve sekretarya hizmetlerinin Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından yerine getirileceği açıklanmıştır.

27. Bilirkişilik Danışma Kurulunun görevlerinin düzenlendiği 5. madde göz önünde bulundurulduğunda Kurula tanınan görevlerin icra edilmesi değil Kurulun önerilerde bulunması biçiminde olduğu anlaşılmaktadır. Kaldı ki Kurulun hem üyesi hem de başkanı olan Adalet Bakanlığı Müsteşarı -Anayasa Mahkemesinin 29/4/1993 tarihli ve E.1992/39 K.1993/19 sayılı kararında açıklandığı üzere- Bakanlık hizmetlerinin yürütülmesinde bakana yardımcı olması ve Anayasa uyarınca Hâkimler ve Savcılar Kurulunun tabiî üyeliği sıfatını taşıması nedeniyle "*meslekten yetişmiş ve teminatlı uzman olduğu için bakanlığın en yetenekli ve sürekli ögesi*" sayılan diğer bakanlık müsteşarlarından farklı bir hukuksal konumda bulunmaktadır.

28. Kuvvetler ayrılığı ilkesi, erklerin birbirleriyle bağlantısız bir şekilde çalışmalarını değil aksine Anayasa'nın Başlangıç'ında belirtildiği üzere medeni bir işbölümü ve işbirliği içinde çalışmalarını gerektirmektedir. Bu çerçevede yürütme ve yargı erklerinin yetki alanları içindeki faaliyetlerinin zaman zaman birbirleriyle kesişmesi mümkün olup her erkin Anayasa tarafından belirlenmiş yetki sahasında kalması ve diğer erkin yetkisine müdahale etmemesinin sağlanması gözetilmelidir. Bilirkişilik Danışma Kurulunun da görevi esas itibarıyla bilirkişilik hizmetleriyle ilgili konularda önerilerde bulunmaktır. Bu bağlamda adalet hizmetlerinin sunulmasında Kurulun idari görevlerinin bulunduğu tartışmasızdır. Dava konusu kurallarda bu idari görevleri aşan herhangi bir yargısal yetkinin tanınması veya yargı erkine müdahale sonucunu doğuracak bir uygulamaya izin verilmesi söz konusu değildir. Kurulun varlığı; mahkemelerce bilirkişilerin görevlendirilmeleriyle ilişkili olmadığından, bilirkişilere verilen görevin tarafsız bir şekilde yerine getirilmesini, dolayısıyla yargılamanın adil bir şekilde sonuçlandırılmasını da engellemediğinden adil yargılanma hakkını ihlal etmemektedir.

29. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 36. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Ç. 6754 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrası ile 6100 Sayılı Kanun'un 266. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

30. Dava dilekçesinde 6754 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki "…*hukuk alanı dışında*…" ibaresinin, başvuru kararlarında ise 6754 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin iptalleri talep edilmiştir. Dava dilekçesi ve başvuru kararlarında özetle; kuralların özel bir uzmanlık gerektirmeyen ve hâkimin genel hukuk bilgisiyle çözümleyebileceği konularla sınırlı olarak uygulanabileceği, hâkimin genel hukuk bilgisiyle çözemeyeceği, hukukun ihtisaslaşma gerektiren alanlarında ise hukukçu bilirkişiye başvurabilmesi gerektiği, kuralların lafzı itibarıyla açıklık ve belirlilik ilkesine uygun olmadığından hukukçu kimselerin bilirkişilik yapamayacağı şeklinde bir algılamaya ve yoruma yol açtığı, bu durumun uygulamada bireylerin hak arama hürriyetleri yönünden bir sınırlamaya sebebiyet vereceği, bireylerin tarafı oldukları davalarda muhakemenin sonuçlandırılması ve adil bir yargılamanın gerçekleştirilebilmesi bakımından uyuşmazlık konusuyla ilgili hukukçu bilirkişinin görüşünü talep etme hakkını ortadan kaldırabilecek nitelik taşıdığı, kuralların bir meslek grubunu yok sayarak bu gruba yönelik kanuni yasaklama getirdiği, önceden bilirkişilik yapan hukukçuların kazanılmış haklarını ihlal ettiği, bilirkişilik için diğer meslek gruplarının lisans eğitimleri yeterli sayılırken hukuk öğrenimi görmüş kişilerin lisans eğitimlerinin yetersiz sayılmasının eşitsizliğe neden olduğu, hâkimin bilirkişi seçiminde serbest olması gerektiği, bilirkişi seçiminin sınırlandırılmasının yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağına dair hükme aykırılık teşkil ettiği, hâkimlerin delil toplama yetkisinin sınırlandırıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 9., 10., 13., 36., 48., 49., 138. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

31. 6754 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (4) numaralı fıkrası, hukuk öğrenimi görmüş kişilerin hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa

sahip olduklarını ve aynı maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aranan şartları taşıdıklarını belgelendirmedikleri takdirde bilirkişilik siciline ve listesine kaydedilemeyeceklerini öngörmektedir. 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde ise hukuk öğrenimi görmüş kişiler hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe bu kişilerin bilirkişi olarak görevlendirilemeyecekleri düzenlenmektedir.

32. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir.

33. Hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri de kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış hak kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın yeni yasadan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir.

34. Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, hâkimlerin görevlerinde bağımsız olduklarını ifade etmektedir. Hâkimlerin görevlerinde bağımsızlıkları ise onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp adaletin dolaylı dolaysız her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşkudan uzak şekilde dağıtılması amacını gütmektedir. Yargının bir karakteri olan bağımsızlık; hâkimin çekinmeden ve endişe duymadan, Anayasa'nın öngördüğü gereklerden başka herhangi bir dış etki altında kalmadan, yansız tutumla, özgürce karar verebilmesidir.

35. İptali istenen kurallar 6754 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının ikinci cümlesinde, hâkimin yargılama sırasında hukuk bilgisiyle çözebileceği konularda bilirkişiye başvurmasını yasaklayan düzenlemelerin doğal bir sonucudur.

36. Kurallara ilişkin madde gerekçelerinde de açıklandığı üzere hukuki sorunları hâkimin mesleki bilgi ve deneyimleriyle çözmesi gerektiğinden bu sorunların en yetkin kişisi hâkim olup Anayasa'nın 138. maddesinde de hukuka uygun olarak hüküm verme yetkisi hâkime tanınmıştır. Ayrıca 6754 sayılı Kanun'un kuralla ilgili madde gerekçesinde; düzenlemenin amacının hâkime verilen mutlak yargı yetkisinin -bilirkişi vasıtasıyla dahi olsa- bir başkasına devrini önlemek olduğu, hukuk kurallarını resen araştırmak, yorumlamak ve uygulamak hâkimin görevi kapsamında kaldığından uyuşmazlık hakkında bir de bilirkişi atanmasının gereksiz yere yargılama giderlerinin artmasına ve buna bağlı olarak yargılama sürelerinin uzamasına sebebiyet vereceği, salt hukuki konularda bilirkişiye ihtiyaç bulunmadığı belirtilmiştir.

37. Dava ve başvuru dilekçelerinde her ne kadar kuralların lafzı itibarıyla açık ve belirlilik ilkesine uygun olmadığı ileri sürülmüşse de kurallarda; hukuk öğrenimi görmüş kişilerin hukuk alanı dışında bir uzmanlığının bulunmaması hâlinde bilirkişilik siciline ve listesine kaydedilemeyecekleri ve dolayısıyla bilirkişi olarak görevlendirilmeyecekleri hususu herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde açık, anlaşılabilir ve uygulanabilir şekilde ifade edilmiştir. Bu nedenle kurallarla belirlilik ilkesinin ihlal edildiği söylenemez.

38. Bilirkişi, özel veya teknik bilgiyi haiz bir meslek sahibi olarak oy ve görüşüne başvurulan bir kişidir ancak bilirkişilik başlı başına bir meslek değildir. 6100 sayılı Kanun'un 283. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre her yıl güncellenen tarife esas alınarak bilirkişiye harcadığı emek ve mesaisi karşılığında ücretin yanı sıra inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu nedenle bilirkişilik, görüşüne başvurulduğu uzmanlık alanında bir meslek mensubu olmayı, emek ve çalışma karşılığı belli bir ücret ödenmeyi gerektirse de münhasıran geçim sağlanacak bir meslek olarak değerlendirilemez. Kazanılmış hak ise kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş, kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. Bilirkişiliğin bir meslek olmadığı da dikkate alındığında 6754 sayılı Kanun'dan önce bilirkişilik yapanlar yönünden elde edilmiş, kesinleşmiş bir haktan ve statüden söz edilemez.

39. Hâkimlik mesleğinde hukuki bilginin yanı sıra muhakeme gücü, karar vermek için bir konuyu kavrayıp karar şekline getirerek özetleme yeteneği, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açık olmak önem taşımaktadır. Bu nedenle genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamayacağının bir yansıması olan hukuk öğrenimi görmüş kişilerin bilirkişi olarak görevlendirilemeyeceğine ilişkin kurallar Anayasa'nın 9. ve 138. maddelerine aykırılık taşımamaktadır.

40. Diğer taraftan bir hukuk devletinde kamusal her yetkinin hukuka uygun kullanılması gerektiği gibi mahkemelerin de önlerine gelen uyuşmazlıklar hakkında karar verirken ilgili kanunlara uyma yükümlülüğü vardır. Anayasa'nın 138. maddesinde; hâkimlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri belirtilmiştir. Bu nedenle hukuk öğrenimi görmüş kişilerin -hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe- bilirkişi olarak görevlendirilemeyeceğine dair mahkemelerin uyması gereken yasağın yargı bağımsızlığını ihlal edici nitelikte olduğu söylenemez.

41. Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konular dışında özel veya teknik bilgiyi içeren uzmanlık gerektiren konularda bilirkişiye başvurulması adil yargılanma hakkının gereği olarak değerlendirilmelidir. Çünkü hâkim, bir delil değerlendirme vasıtası olan bilirkişi incelemesinden de yararlanarak önüne gelen sorunu çözerek adaletin gerçekleşmesini temin etmektedir. Bununla birlikte hukuk kurallarını resen araştırarak bulmak, yorumlamak ve olaya uygulamak zaten hâkimin işi olduğuna göre bu konularda bilirkişiye başvurulmasına izin verilmemesi adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilemez.

42. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2., 9., 36., 138. ve 141. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 10., 13., 48. ve 49. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D. 6754 Sayılı Kanun'un 12. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi ile 6100 Sayılı Kanun'un 268. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*uzmanlık dalında*…" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

43. Başvuru kararlarında özetle, iptali istenen "…*uzmanlık dalında*…" ibaresinin yer aldığı kurallar ile uzmanlık alanları dışında görevlendirme yapılamayacağından hâkimin serbestçe seçim yetkisinin sınırlandırıldığı, hâkimin seçim yetkisinin bilirkişilik alanına yönelik değil bilirkişinin şahsına yönelik olarak belirlendiği, hâkimin yargılamanın mahiyetine göre hükmün oluşmasında gerekli olduğuna inandığı bilirkişiyi bilirkişilik listesi ve sicili dışından, herhangi bir bilirkişilik alanı ile sınırlamaya tabi olmaksızın görevlendirme yetkisine serbestçe sahip olması gerektiği, söz konusu yetkinin sınırlandırılmasının bağımsızlık ilkesini ihlal edeceği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 9., 36., 48., 49. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

44. İptali istenen "…*uzmanlık dalında*…" ibaresinin yer aldığı kurallar, temel ve alt uzmanlık alanları Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından tespit edildikten sonra bölge kurulunun hazırladığı listede bu uzmanlık alanlarına göre bilgisine başvurulacak bilirkişilerin bulunmaması hâlinde mahkemenin nasıl bilirkişi görevlendireceği ile ilgili düzenlemelerdir. Kurallar, görevlendirme yapılacak uzmanlık alanında mahkemenin bulunduğu yerdeki bölge kurulunun listesinde bilirkişinin bulunmaması üzerine diğer bölge kurullarının listelerinden bilirkişi seçilebileceğine, bu listelerde de söz konusu uzmanlık alanında bilirkişi bulunmuyorsa liste dışından bilirkişi atanmasına imkân sağlamaktadır.

45. Kurallar ile davaya bakmakta olan mahkemenin yargı çevresi içindeki bölge kurulunun listesinde görüşüne başvuracağı uzmanlık dalında bilirkişinin bulunmaması hâlinde diğer bölge kurullarının bilirkişi listelerinden, bu listelerde de bilirkişi olmaması nedeniyle liste dışından görevlendirme yapılması, 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesindeki yargılamanın

düzenli bir biçimde yürütülmesi ve 32. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hâkimin yargılamayı sevk ve idare edeceğine ilişkin düzenlemelerin de bir sonucudur. Söz konusu düzenlemeler ve hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları dikkate alındığında hâkimin bölge kurul listelerinde görüşüne başvuracağı uzmanlık dalında bilirkişinin bulunmaması hâlinde bizzat liste dışından görevlendirme yapmasına ilişkin kurallarda Anayasa'nın 9. ve 138. maddelerine aykırılık bulunmamaktadır.

46. Bilirkişi incelemesi, takdirî delil olmakla birlikte çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorunların çözümünde hâkimin karar vermesine yardımcı olduğundan kurallar ile bilirkişi incelemesi hızlandırılarak karar verilmesinin geciktirilmesi önlenmektedir. Böylece bilirkişinin oy ve görüşünün alınması için kurallar ile getirilen istisnalar, mahkemenin görüşüne başvuracağı uzmanlık dalında bilirkişinin mutlaka bir şekilde tayin edilmesine imkân vererek sonuçta uzmanlık, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorunların çözümüne yardımcı olmakta; dolayısıyla adil yargılanma hakkının gerçekleşmesini de sağlamaktadır. Mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki listede başvuracağı uzmanlık dalında bilirkişinin bulunmaması ile tanınan istisna hükümleri davaların en az giderle sonuçlandırılmasına da hizmet etmektedir.

47. Öte yandan hâkimin yargılamanın mahiyetine göre hükmün oluşturulması için herhangi bir uzmanlık alanı ve bilirkişi listesi ile sınırlandırılmaksızın serbestçe bilirkişi görevlendirme yetkisine sahip olması gerektiği, bu yetkisinin sınırlandırılmasının ise Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüştür. Ancak bu iddia, itiraz başvurusunun konusunu oluşturmayan, bilirkişilerin bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçileceğine ilişkin 6100 sayılı Kanun'un 268. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine yöneliktir. Dolayısıyla itiraz konusu kurallar kapsamında 6100 sayılı Kanun'un 268. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin denetime konu yapılabilmesi mümkün değildir.

48. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 9., 36. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İtirazların reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 48. ve 49. maddeleriyle bir ilgisi görülmemiştir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

49. Dava ve başvuru dilekçelerinde özetle iptali istenen kanun hükümlerinin uygulanması sonradan giderilmesi olanaksız durumların ve zararların ortaya çıkmasına neden olacağından bunların önlemesi amacıyla Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

A. 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun;

1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasına,

2. 4. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının (a) bendine,

b. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasına,

4. 12. maddesinin, 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresine,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlesine,

2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin, 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresine,

yönelik iptal talepleri, 5/7/2018 tarihli, E.2017/20, K.2018/75 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra, bent, cümle ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

A. 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun;

1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasının,

2. 4. maddesinin;

a. (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

b. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının,

4. 12. maddesinin, 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin,

2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin, 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazların REDDİNE,

5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/144
Karar Sayısı : 2018/76
Karar Tarihi : 5/7/2018

İPTAL DAVALARINI AÇAN:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 121 milletvekili (E.2017/144)

2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 124 milletvekili (E. 2017/157)

İPTAL DAVALARININ KONUSU: 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un;

A. 6. maddesinin,

B. 7. maddesinin,

C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "…*orman vasıflılar da dahil olmak üzere*…" ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 10., 130. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir**.**

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 7034 sayılı Kanun'un;

A. 6. maddesi şöyledir:

"Uygulanmayacak hükümler

MADDE 6- (1) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlân Kurumu Teşkiline

Dair Kanun, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, Üniversite ve Üniversite tarafından kurulan şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak pay sahipliği nedeniyle bunlara tabi hâle gelen bağlı ortaklıkları ve iştirakleri hakkında uygulanmaz."

B. 7. maddesi şöyledir:

"***Düzenleme yetkisi***

MADDE 7- (1) Üniversite bütçesinin hazırlanması, yürürlüğe konulması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanması ve ibrası ile ihale usulleri, iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi, Üniversitenin şirketleri ve Vakıfla mali ilişkisi ve mali yönetime ilişkin diğer hususlar Üniversite tarafından düzenlenir."

C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"*(2) İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesindeki, ekli Krokiye göre ekte koordinatları (ITRF) global koordinat listesinde belirlenmiş,* ***orman vasıflılar da dâhil olmak üzere*** *mülkiyeti Hazineye ait taşınmazlar, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmiş sayılır.*"

II. İLK İNCELEME

A. E. 2017/144 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ,

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 26/7/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E. 2017/157 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 7/9/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 7034 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddelerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle açılan E.2017/157 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2017/144 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2017/144 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 7/9/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Dava dilekçeleri ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

5. *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kurulmasına Dair Anlaşma* 30/6/2016 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşmanın onaylanması 19/8/2016 tarihli ve 6742 sayılı Kanun'la Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından uygun bulunmuştur.

6. Adı geçen Anlaşmanın 1. maddesinde, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin (Üniversite) anlaşmaya dayalı bir devlet üniversitesi şeklinde kurulması ve yürürlükteki yükseköğretim kanunlarından muaf olması öngörülmüştür. Anlaşmanın 5. maddesiyle Üniversite adına en yüksek karar verme ve denetim organı olarak görev yapmak üzere Üniversite Konseyi adı altında bir yönetim organı oluşturulmuştur. Maddeye göre Konseyin altı üyesi Cumhurbaşkanı tarafından; dört üyesi ise Japon Hükûmeti tarafından seçilecektir. Konsey; tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma ve bu düzenlemeleri uygulama konusunda tam yetkiye sahip olacaktır.

7. Anlaşmanın 10. maddesinde, Üniversitenin resmî bütçesine katkı sağlamak üzere kamuya yararlı vakıf statüsünde Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfı (Vakıf) kurulması öngörülmüş; 14. maddesiyle de Üniversitenin kampüs içinde veya başka bir yerde akademik personel, öğrenciler veya personel için barınma ve yurt tesislerine, kampüs içinde sosyal kültürel tesislere ve ticari işletmelere sahip olmasına da izin verilmiştir. Bu çerçevede Üniversite, okul öncesi eğitimden liseye kadar eğitim tesisi kurabileceği gibi kampüs içinde teknopark dâhil iş kurma araçlarına sahip olabilmesi amacıyla işletme kurulum tesisleri de kurabilecektir.

8. Diğer taraftan Üniversitenin kuruluş Anlaşması ve bu Anlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin 6742 sayılı Kanun'dan ayrı olarak 7034 sayılı Kanun'la Üniversite ve Vakfın kuruluşuna ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Kanun'un 2. maddesinde, Anlaşmaya dayalı olarak faaliyet göstermek üzere kamu tüzel kişiliğine sahip Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfının kurulduğu belirtilmiş; 4. ve 5. maddelerinde Üniversite ve Vakfın gelirleri ve muafiyetleri düzenlenmiştir.

9. 7034 sayılı Kanun'un dava konusu 6. maddesinde; 6245 sayılı Kanun, 195 sayılı Kanun, 237 sayılı Kanun, 2886 sayılı Kanun, 2946 sayılı Kanun, 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 4734 sayılı Kanun, 4735 sayılı Kanun, 5018 sayılı Kanun ve 6085 sayılı Kanun'un, Üniversite ve Üniversite tarafından kurulan şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak pay sahipliği nedeniyle bunlara tabi hâle gelen bağlı ortaklıkları ve iştirakleri hakkında uygulanmayacağı belirtilmiştir.

10. Dava konusu kuralın yer aldığı 7034 sayılı Kanun'la Üniversitenin kurulmasına ilişkin Anlaşma ve bu Anlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin Kanun'dan tamamen ayrı olarak Üniversite ve Vakfın kuruluşuna ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Dolayısıyla Üniversitenin kuruluş Anlaşması ile bu Anlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin Kanun'dan tamamen bağımsız olarak yasalaşan dava konusu kuralın yargısal denetiminin yapılmasına herhangi bir engel bulunmamaktadır.

B. Kanun'un 6. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

11. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 130. maddesinde üniversiteler ile bağlı birimlerinin devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu açıkça ifade edilmesine karşın Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ve Üniversiteye bağlı kuruluşların başta yasama ve yargı organları olmak üzere devletin denetimi dışında bırakıldığı, Üniversiteye mali, idari ve sosyal açıdan özerkliğin ötesinde bir bağımsızlık tanındığı, bu durumun diğer devlet üniversiteleri ile adı geçen Üniversite arasında eşitsizliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. Anayasa'nın yükseköğretim kurumlarını düzenleyen 130. maddesinin birinci fıkrasında; çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek

üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin devlet tarafından kanunla kurulacağı belirtilmiştir. Maddenin beşinci fıkrasında, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu; dokuzuncu fıkrasında üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri ile üniversitelerin kamu kuruluşları ve diğer kurumlarla ilişkilerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Sekizinci fıkrasında ise üniversitelerin hazırladığı bütçelerin Yükseköğretim Kurulunca (YÖK) tetkik edildikten ve onaylandıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığına sunulması ve merkezî yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulması ve denetlenmesi öngörülmüştür.

13. Anayasa'nın 132. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumlarının özel kanunlarının hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir. Kurala göre maddede sayılan kurumlara bağlı üniversiteler dışında herhangi bir üniversitenin Anayasa'nın yükseköğretim kurumlarını düzenleyen hükümlerinden muaf tutulmasına olanak bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle anılan kurumlara bağlı üniversiteler dışındaki üniversitelerin Anayasa'nın 130. maddesindeki düzenlemelere uygun şekilde kurularak eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunması zorunludur.

14. Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kurulmasına Dair Anlaşmanın 1. maddesinde Üniversitenin devlet üniversitesi şeklinde kurulması öngörülmüştür. Dolayısıyla adı geçen Üniversite de Anayasa'nın 130. maddesinde yükseköğretim kurumları için öngörülen düzenlemelere tabidir. Bu bağlamda Devletin diğer üniversitelerde olduğu gibi adı geçen Üniversite üzerinde de denetim ve gözetim yetkisi bulunmaktadır. Devletin gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi ise kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde kullanması gerekir.

15. Dava konusu kuralla Üniversite ve Üniversite tarafından kurulan şirketler ile bağlı ortaklıkları ve iştirakleri hakkında uygulanmayacağı belirtilen kanunlardan 6245 sayılı Kanun'da merkezî yönetim kapsamındaki idareler tarafından ödenecek harcırahlara ilişkin usul ve esaslar; 195 sayılı Kanun'da resmî ilanların yayınlanmasında aracılık yapan Basın İlan

Kurumunun görevleri; 237 sayılı Kanun'da kamu kurum ve kuruluşlarının taşıt edinmesine ilişkin usul ve esaslar; 2886 sayılı Kanun'da kamu kurum ve kuruluşlarının gelir getirici ihalelerine ilişkin usul ve esaslar; 2946 sayılı Kanun'da kamu konutlarının tahsis biçimi, oturma süresi, kira, bakım, onarım ve yönetimine ilişkin temel ilkeler; 631 sayılı KHK'da kamu görevlilerinin mali ve sosyal hakları; 4734 sayılı Kanun'da kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan ya da kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usuller; 4735 sayılı Kanun'da ihalelere ilişkin sözleşmelerin düzenlenmesi ve uygulanması; 5018 sayılı Kanun'da kamu mali yönetiminin yapısı ve işleyişi, kamu bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve mali kontrolü; 6085 sayılı Kanun'da da Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim ve hesap yargılaması usulleri düzenlenmiştir.

16. Devletin üniversiteler üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanırken dava konusu kuralda sayılan kanunların uygulanmasını zorunlu kılan bir Anayasa kuralı bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle Devletin denetim ve gözetim yetkisini Harcırah Kanunu, Basın İlan Kurumu Kanunu, Kamu İhale Kanunu gibi dava konusu kuralda sayılan kanunlarla kullanması zorunlu değildir.

17. Anayasa'nın *"Sayıştay"* başlıklı 160. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde *"Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir."* hükmüne, üçüncü fıkrasında ise *"Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır."* hükmüne yer verilmiştir. Buna göre merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ve sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleriyle mallarının ve mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması görevlerinin Sayıştay tarafından yerine getirilmesi gerekir. Ancak bu kuruluşlar dışında kalan idarelerin Sayıştay denetimine tabi olacağına yönelik anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır.

18. 5018 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin Kanun'a ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri olduğu belirtilmiştir. Kanun'a ekli (II) sayılı cetvelde üniversiteler yer almakla birlikte adı geçen Üniversite, bu cetvelde yer almadığından merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri arasında değildir. Dolayısıyla Üniversiteye aktarılan kamu kaynağını kamu yararına yönelik olarak hukuka uygun bir şekilde kullanıp kullanmadığını denetleme görevinin Sayıştaya ait olması gerektiği yönünde anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Üniversitenin Sayıştay denetimine tabi kılınıp kılınmaması tamamen kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

19. Üniversitenin Kanun'un 6. maddesinde sayılan kanunlardan muaf tutulmasının milletlerarası anlaşmaya dayalı olarak kurulmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Üniversite, milletlerarası anlaşmaya dayalı olarak kurulmuş ve anlaşma uyarınca taraf devletler birtakım yükümlülükler altına girmiştir. Nitekim Anlaşmanın tarafı olan Japon Hükümeti anlaşmanın 2. maddesinde Japonya'nın ilgili mevzuat ve bütçe ödeneklerine tabi olarak Üniversite ile ilişkili laboratuvar malzemelerinin temin edilmesi veya temin edilmesinin sağlanması, okul binası inşaatı için yardım sağlanması, Üniversite bünyesindeki Japon Kültür ve Dil Merkezinin desteklenmesi ve Üniversite öğrencilerine Japonya'da öğrenim görme fırsatı sağlanması konusunda taahhütte bulunmuştur. Üniversitenin belirtilen niteliği de göz önünde bulundurulduğunda Kanun'un dava konusu 6. maddesinde sayılan kanunlardan muaf tutulması kanun koyucunun takdir yetkisinde olup kuralda Anayasa'ya aykırı bir husus görülmemiştir.

20. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 130. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, M. Emin KUZ ile Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 7. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

21. Dava dilekçesinde özetle; Kanun'un 6. maddesine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 10. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. Dava konusu kuralda, Üniversite bütçesinin hazırlanması, yürürlüğe konulması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanması ve ibrası ile ihale usulleri, iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi, Üniversitenin şirketleri ve Vakıfla mali ilişkisi ve mali yönetime ilişkin diğer hususların Üniversite tarafından düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

23. Üniversite, milletlerarası anlaşmaya dayanılarak kurulmuş olsa da Anayasa'nın 130. maddesi hükmü karşısında Üniversite üzerinde Devletin gözetim ve denetim yetkisi bulunmakta olup bu yetkinin hangi şekilde kullanılacağının kanunla düzenlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 132. maddesinde yalnızca Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumlarının özel kanun hükümlerine tabi olacakları belirtilmiş olup milletlerarası anlaşmayla kurulan üniversiteler yönünden herhangi bir istisna tanınmamıştır. Dolayısıyla Üniversitenin milletlerarası anlaşmaya dayalı olarak kurulmasından dolayı bazı kanunlardan muaf tutulması mümkün ise de Devletin bu Üniversite üzerindeki denetim ve gözetim görevini yerine getirebilmesi için temel kuralların kanunla düzenlenmesi Anayasa'nın 130. maddesinin gereğidir.

24. Dava konusu kuralla Üniversite bütçesi de dâhil olmak üzere mali konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisi tamamen Üniversitenin yetkili organlarına bırakılmıştır. Öte yandan Üniversite, Anlaşmayla yürürlükteki yükseköğretim kanunlarından muaf tutulmuş ve Üniversiteyle ilgili tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma konusunda da Üniversite Konseyi yetkili kılınmıştır. Anlaşma ve Kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Üniversitenin milletlerarası anlaşmaya dayalı da olsa bir devlet üniversitesi olarak kurulmasına karşın bütçesinin

onaylanması ve denetlenmesi süreci de dâhil olmak üzere mali konularda devletin gözetim ve denetiminden muaf tutulduğu anlaşılmaktadır.

25. Anayasa'nın yukarıda anılan 130. maddesindeki emredici hüküm karşısında milletlerarası anlaşmayla kurulan üniversitelerin mali konularda Devletin gözetim ve denetimi dışına çıkarılmasına ve bütçelerine ilişkin Anayasa'da öngörülenin dışında bir düzenleme yapılmasına olanak bulunmamaktadır. Üniversitenin kurulmasının milletlerarası anlaşmayla öngörülmüş olması kanun hükümlerinin Anayasa'nın yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşlarını düzenleyen maddelerine uygun olma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

26. Bu bağlamda dava konusu kuralla Üniversite bütçesinin hazırlanması, yürürlüğe konulması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanması ve ibrası konusunda Anayasa'nın 130. maddesinde üniversite bütçeleri için öngörülen sistemin dışına çıkılması ve Üniversitenin ihale usulleri, iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi ile mali yönetimine ilişkin diğer hususların düzenlenmesi konusunda Üniversite organları yetkili kılınarak mali konularda devletin gözetim ve denetiminden muaf tutulması Anayasa'nın 130. maddesinde yükseköğretim kurumları için öngörülen hükümlerle bağdaşmamaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ve Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un Geçici 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "*…orman vasıflılar da dahil olmak üzere…*" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

28. Dava dilekçesinde özetle; Üniversiteye tahsis edilen ormanlık arazinin nasıl kullanılacağına dair Kanun'da herhangi bir sınırlama veya

belirlilik bulunmadığı, kuralda kullanım koşulları belirlenmeden ve ormanlık arazinin korunmasına ilişkin herhangi bir güvence öngörülmeden orman arazisinin Üniversiteye tahsis edilmesinin Devletin korumakla yükümlü olduğu ormanlık alanın yok olmasına sebebiyet vereceği, ormanlık alanın Üniversiteye tahsis edilmesini gerektiren bir zorunluluk bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

29. Kanun'un geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları (ITRF) global koordinat listesinde belirlenmiş; orman vasıflılar da dâhil olmak üzere mülkiyeti Hazineye ait taşınmazların başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmesi öngörülmüştür. Kuralda yer alan "…*orman vasıflılar da dahil olmak üzere*…" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

30. Anayasa'nın *"Ormanların korunması ve geliştirilmesi"* kenar başlıklı 169. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında *"Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir./ Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz./ Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz."* denilmektedir.

31. Anılan maddenin birinci fıkrasında, Devlete ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunların çıkarılması görevi verilmiş; üçüncü fıkrasında ise ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında da Devlet ormanlarının mülkiyetinin devrolunamayacağı ve zamanaşımı ile mülk edinilemeyeceği belirtildikten sonra kamu yararı

dışında irtifak hakkına konu olamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre Devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabilmesi için kamu yararının bulunması zorunludur.

32. Ormanların varlığının sağladığı fayda, aynı zamanda ormanların korunmalarındaki kamu yararını oluşturmaktadır. Bu yönüyle ormanlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilmesi için aranan *kamu yararı* koşulu, ormanların varlığının sağladığı kamu yararından daha üstün bir kamu yararının varlığını *zorunlu* kılmaktadır. Bu çerçevede *zorunluluk hâli* de kamu yararı koşulu kapsamında yer almaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 17/12/2002 tarihli ve E.2000/75, K.2002/200, 7/5/2007 tarihli ve E.2006/169, K.2007/55, 22/11/2007 tarihli ve E.2004/67, K.2007/83 sayılı kararlarında da ormanlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilmesinin ancak kamu yararının ve zorunluluk hâlinin varlığına bağlı olduğu kabul edilmiştir.

33. Anayasa, Devlet ormanları üzerinde özel mülkiyete izin vermemekte; sadece kamu yararının bulunması hâlinde irtifak hakkı tesis edilmesine imkân tanımaktadır. Önemli olan husus, bu hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesidir. Bu kapsamda kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin talep edilen faaliyetin orman ekolojik sistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânı bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir.

34. Orman vasıflı taşınmazlar ve bunların kullanımına ilişkin usul ve esaslar 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasında *"…her çeşit bina, ağıl ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması, tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır."* denmek suretiyle orman arazileri üzerinde yapılaşma kural olarak yasaklanmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında ise savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğal gaz, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması hâlinde gerçek ve tüzel kişilere

bedeli mukabilinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

35. 6831 sayılı Kanun'un ek 9. maddesine eklenen üçüncü fıkrayla; gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ya da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları haricindeki yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma maksatlı tesisler yapılması için Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki esaslara göre bir başka deyişle kamu yararı ve zaruret olması hâlinde Devlet ormanı sayılan alanlardan bedelli izin verilebileceği, ayrıca izin verilen bu alan içinde izin sahibi yükseköğretim kurumuna veya Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne yurt yapılması maksadıyla da izin verilebileceği düzenlenmiştir.

36. Dava konusu kuralda ise İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları global koordinat listesinde belirlenmiş; Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların da başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmesi öngörülmüştür.

37. Anayasa'nın 169. maddesi uyarınca irtifak hakkına konu bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılabilmesi, kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu kılmasına bağlı bulunmaktadır. Orman arazisinin eğitim ve öğretim amacıyla Üniversiteye tahsis edilmesinde kamu yararı bulunduğu açıktır. Ancak orman arazilerinin başka amaçla kullanımı için kamu yararı bulunması tek başına yeterli olmayıp Üniversiteye ait bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesi de gerekmektedir.

38. Dava konusu kuralda, herhangi bir zorunluluk hâli belirtilmeksizin Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların Üniversiteye tahsis edilmesi öngörülmüştür. Buna göre Üniversite, ormanlık alanı orman vasfını koruyarak kullanabileceği gibi zorunluluk hâli bulunmadan başka amaçlarla da kullanabilecektir. Ormanlık alanın başka amaçla kullanımı için herhangi bir şart getirilmediğinden başka amaçla kullanımı için zorunluluk bulunup bulunmadığının denetlenmesine de olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla tahsis edilen orman vasıflı taşınmazın herhangi bir zorunluluk

bulunmaksızın başka amaçla kullanılıp kullanılmayacağı tamamen Üniversitenin takdirine bırakılmıştır.

39. Bu açıklamalar çerçevesinde İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları global koordinat listesinde belirlenmiş Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların herhangi bir zorunluluk ölçütü gözetilmeksizin Üniversiteye tahsis edilmesi, Anayasa'nın 169. maddesinde öngörülen Devletin ormanları koruma ve genişletme yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 169. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 169. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

41. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte; 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

42. 7034 sayılı Kanun'un 7. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın

153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkraya ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

43. Dava dilekçesinde özetle; Üniversitenin bazı kanunlardan muaf tutulmasının Devletin üniversiteler üzerindeki denetim ve gözetim hakkını ortadan kaldırdığı, kullanım koşulları belirlenmeden ve ormanlık arazinin korunmasına ilişkin herhangi bir güvence öngörülmeden orman arazisinin Üniversiteye tahsis edilmesinin Devletin ormanlık alanları koruma yükümlülüğüyle bağdaşmadığı, dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un;

A. 6. maddesine yönelik iptal talebi, 5/7/2018 tarihli, E.2017/144, K.2018/76 sayılı kararla reddedildiğinden, bu maddeye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

B. 7. maddesine yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu maddeye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "…*orman vasıflılar da dâhil olmak üzere…*" ibaresine yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un;

A. 6. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, M. Emin KUZ ile Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 7. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "…*orman vasıflılar da dâhil olmak üzere*…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

5/7/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

7034 sayılı Kanunun 6. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Çoğunluğun red kararında, "Uygulanmayacak hükümler" başlıklı 6. maddede sayılan ve Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Üniversite tarafından kurulan şirketler, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanan kanunların uygulanmasını zorunlu kılan bir Anayasa kuralının bulunmadığı, Devletin gözetim ve denetim yetkisini dava konusu kuralda sayılan Harcırah Kanunu, Kamu İhale Kanunu gibi kanunlarla kullanmasının zorunlu olmadığı, Anayasanın 160. maddesinde sayılanların dışında kalan idarelerin Sayıştay denetimine tâbi olacağına yönelik anayasal bir zorunluluk bulunmadığı, 5018 sayılı Kanun kapsamında sayılıp sayılmamanın ve buna bağlı olarak Sayıştay denetimine tâbi kılınmamanın da tamamen kanun koyucunun takdirinde olduğu, Üniversitenin milletlerarası anlaşmaya dayalı olarak kurulduğu ve Anlaşma uyarınca taraf devletlerin birtakım yükümlülükler altına girdiği dikkate alındığında dava konusu 6. maddede sayılan kanunlardan muaf tutulmasının kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğu ve kuralda Anayasaya aykırı bir husus görülmediği belirtilmektedir (§§ 15-19).

Kuşkusuz bir konunun kanunla düzenlenmesini zorunlu kılan anayasal bir normun bulunmadığı durumlarda kanun hükümlerinden istisna tutulmasının ve idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılmasının Anayasaya aykırılığından söz edilemez. Mahkememizin, çeşitli kanunların istisna ve muafiyet hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal ve itiraz davalarında verdiği -bizim de katıldığımız- red kararlarında bu husus vurgulanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Japonya Hükümetleri arasında imzalanan ve TBMM tarafından çıkarılacak bir kanunla Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin kurulmasını öngören Anlaşmanın 1. maddesinde bu Üniversitenin "yürürlükteki yükseköğretim kanunlarından muaf olaca[ğı]", 2. maddesinde "Japon Hükümeti[nin], Japonya'nın ilgili mevzuat ve bütçe ödeneklerine tâbi olarak" yükümlülüklerini yerine getirmeye gayret edeceği, 5. maddesinde de Üniversitenin "en yüksek karar verme ve

denetim organı olarak" oluşturulan Konseyin, "[Üniversiteye] yönelik tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma ve bu düzenlemelerin uygulanması konusunda" tam yetkili olduğu hükme bağlanmaktadır.

Anayasanın 90. maddesinin son fıkrası uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olması sebebiyle -aynı hüküm gereğince bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamamasına ve bu incelemenin konusunu da söz konusu Anlaşmanın değil 7034 sayılı Kanun hükümlerinin oluşturmasına rağmen- Anlaşmanın yukarıda belirtilen 1., 2. ve 5. maddelerinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre, 7034 sayılı Kanunun iptali talep edilen 6. maddesinde Üniversite hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanan kanunlarda düzenlenen hususlar, Anlaşmanın 5. maddesinde Üniversitenin hem karar hem de denetim organı olduğu belirtilen Konsey tarafından doğrudan (herhangi bir kanunî esasa bağlı olmadan) idarî düzenlemelerle belirlenecektir.

Kararda da açıklandığı üzere, Anlaşmanın 1. maddesinde Üniversitenin kanunla bir "devlet üniversitesi" olarak kurulacağının hükme bağlanması ve buna uygun olarak kabul edilen 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanunla kurulması sebebiyle Anayasanın 130. maddesinde öngörülen ilkelere tâbi olduğu ve bütün devlet (ve vakıf) üniversitelerinde olduğu gibi maddenin beşinci fıkrasına göre Devletin bu Üniversite üzerinde de gözetim ve denetim yetkisinin bulunduğu açıktır (§§ 14, 23).

Yine kararın gerekçesinde belirtildiği gibi, Devletin, Anayasanın "Yükseköğretim kurumlarından özel hükümlere tâbi olanlar" başlıklı 132. maddesinde sayılan istisnalar arasında yer almayan "bu Üniversite üzerindeki denetim ve gözetim görevini yerine getirebilmesi için temel kuralların kanunla düzenlenmesi [de] Anayasanın 130. maddesinin gereğidir" (§ 23).

Çoğunluğun, bu tespitlerine rağmen, Kanunun 6. maddesinde Anayasaya aykırı bir husus bulunmadığı sonucuna ulaştığı görülmektedir.

Öncelikle, Devletin üniversiteler üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanırken dava konusu 6. maddede sayılan kanunları uygulamasını zorunlu kılan bir anayasal norm bulunmadığı yönündeki görüş yukarıda belirtilen nedenle isabetli değildir.

Anayasanın 130. maddesinin, üniversitelerin hazırladığı bütçelerin "merkezî yönetim bütçesinin" bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tâbi tutulmak suretiyle yürürlüğe konulmasını ve denetlenmesini öngören sekizinci fıkrası hükmü, Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkisi kullanılırken, 7034 sayılı Kanunun incelenen 6. maddesinde sayılan ve Üniversite hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanan 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerinin uygulanmasını da zorunlu kılan Anayasa normudur.

Anayasanın 160. maddesinde, ilke olarak Sayıştay'ın "merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri[nin] … bütün gelir ve giderleri ile mallarını… denetlemek"le görevli olduğu belirtilirken hangi kamu idarelerinin merkezî yönetim bütçesi kapsamında olduğuna dair bir kurala yer verilmemesine ve bunun kapsamını belirleme yetkisinin yasama organına bırakılmasına karşılık Anayasa koyucunun devlet üniversiteleri konusunda bu belirlemeyi yaptığı ve diğer kamu idarelerinden farklı olarak Anayasanın 130. maddesinin sekizinci fıkrası ile üniversitelerin, merkezî yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara tâbi kılındığı görülmektedir.

Nitekim 7034 sayılı Kanunun dava konusu 7. maddesinin iptaline ilişkin gerekçede de, Anayasanın 130. maddesinin sekizinci fıkrasındaki emredici hüküm karşısında "Üniversite bütçesinin hazırlanması, yürürlüğe konulması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanması ve ibrası konusunda" Anayasanın 130. maddesinin sekizinci fıkrasında öngörülen sistemin dışına çıkılmasının Anayasaya aykırı olduğu kabul edilmektedir (§§ 25-26).

Kanunun 7. maddesine ilişkin iptal gerekçesi, 6. madde bakımından da geçerlidir. Bu sebeple 5018 ve 6085 sayılı Kanunların adı geçen Üniversite hakkında uygulanmayacağının belirtilmesi suretiyle Üniversitenin, merkezî yönetim bütçesinin kabul edilmesine ve denetlenmesine ilişkin esasların dışına çıkarılması, Anayasanın 130.

maddesinin bütün devlet üniversitelerinin bütçelerinin merkezî yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak yürürlüğe konulup denetleneceğini hükme bağlayan sekizinci fıkrasına ve denetim görevini Sayıştaya veren Anayasanın 160. maddesinin birinci fıkrasına aykırılık oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, adı geçen Üniversite hakkında 5018 ve 6085 sayılı Kanunların yanında 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 237 sayılı Taşıt Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerinin de uygulanmayacağının öngörülmesi ve 7034 sayılı Kanunun 7. maddesinin iptaline ilişkin gerekçemizde de belirtildiği gibi "Üniversitenin ihale usulleri, iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi ile malî yönetime ilişkin bütün hususların düzenlenmesi konusunda Üniversite organları[nın] yetkili kılınarak malî konularda Devletin gözetim ve denetimi" dışında bırakılması da (§ 26) Anayasanın 130. maddesine aykırıdır.

Bu sebeplerle, 7034 sayılı Kanunun 6. maddesinin de iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle, red yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye	Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT	M. Emin KUZ

FARKLI GEREKÇE
VE
KARŞIOY

1- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında 30/6/2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nde "Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi" isimli üniversitenin kurulmasına dair anlaşma imzalanmıştır.

2- Anılan Anlaşma'nın 1. maddesinde, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin, *"TJÜ, bu Anlaşma tarafından tanımlanan ve bu Anlaşma'ya*

dayalı bir devlet üniversitesidir. TJÜ, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilecek Kanun (bundan böyle "Kanun" olarak anılacaktır) ile kurulacak ve yürürlükteki yükseköğretim kanunlarından muaf olacaktır." şeklinde kurulması öngörülmüştür.

3- Anlaşma'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti'nin TJÜ'nün kurulması için gerekli arazi, bina ve altyapıyı sağlayacağı ve maddenin B fıkrasında gösterilip Japon Hükümeti tarafından sağlanması öngörülen katkılar dışındaki TJÜ'nün tüm giderlerini karşılayacağı belirtilmiştir. 3. ve 4. maddelerinde "diplomalar ve sertifikalar" ile "öğretim dili ile dil öğretimi" konuları düzenlenmiştir. Anlaşmanın 5. maddesiyle Üniversite adına en yüksek karar verme ve denetim organı olarak görev yapmak üzere TJÜ Konseyi adı altında bir organ oluşturulmuştur. Madde hükmüne göre Konseyin altı üyesi Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından; dört üyesi de Japon Hükümeti tarafından atanacak ve tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma ve bu düzenlemeleri uygulama konusunda tam yetki ve sorumluluğa sahip olacaktır. Konsey ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti'nin bilim ve teknoloji politikaları doğrultusunda üniversitenin misyon ve vizyonunu ve dünyanın önde gelen üniversitelerindeki akademik ölçütlere benzer şekilde öğrenci kabul kural ve politikalarını belirleyecektir. Anlaşma'nın 6. maddesinde "kuruluş hazırlık ofisi"; 7. maddesinde "akademik yapı"; 8. maddesinde "rektör"; 9. maddesinde "uluslararası danışma kurulu" konularına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. 10. maddesinde, Üniversitenin resmi bütçesine katkı sağlamak üzere, çeşitli gelir getirici mekanizmalarla TJÜ'nün devamlı gelişimini desteklemek için kamuya yararlı vakıf statüsünde Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfı (Vakıf) kurulması öngörülmüş, 14. maddesiyle de Üniversitenin kampüs içinde veya başka bir yerde akademik personel, öğrenciler veya personel için barınma ve yurt tesislerine, kampüs içinde sosyal kültürel tesislere ve ticari işletmelere sahip olmasına izin verilmiştir.

4- Anlaşmanın onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından, 19/8/2016 tarihli ve 6742 sayılı Kanun'la uygun bulunmuştur. Tespit edilebildiği kadarıyla bu Kanunun iptali ile ilgili bir başvuru bulunmamaktadır.

5- Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasının ardından Anlaşma'nın emredici hükmü uyarınca, söz konusu Anlaşma hükümlerinin hayata geçirilerek somutlaştırılması bakımından bazı hükümlerinin iptali istenilen 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Kanun ile Anlaşmaya dayalı olarak faaliyet göstermek üzere kamu tüzel kişiliğine sahip Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfı kurulmuştur.

6- Belirtildiği üzere 7034 sayılı Kanun, uluslararası bir anlaşmanın hayata geçirilerek somutlaştırılması amacıyla yürürlüğe konulmuş bir kanun olduğundan, Anayasa'nın 90. maddesi hükmü gereğince davada öncelikle bu tür Kanunların yargısal denetimi konusunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

7- Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasında "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz*" hükmü yer almaktadır. Anayasada ayrıca anlaşmaların denetimine ilişkin istisnai bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Dolayısıyla kuralda yer alan "*başvurulamaz*" ibaresi, kesin, bağlayıcı ve emredici bir ibare olup, Anayasa Mahkemesinden anlaşmaların iptalini sağlama yolunu kapatmaktadır. (Anayasa Mahkemesi'nin 31/5/2012 tarihli ve E:2011/48, K:2012/88 sayılı kararı)

8- Anayasa'nın 90. maddesinin gerekçesinde yapılan gönderme nedeniyle 1961 Anayasası'nın bu konudaki hükmüne ilişkin süreç incelendiğinde de, milletlerarası ilişkilerin siyasî yönünün ağır basması nedeniyle dış ilişkilerin sürekliliği bakımından doğabilecek sakıncaların önlenmesi amacıyla milletlerarası anlaşmaların iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasının engellendiği anlaşılmaktadır. (Anayasa Mahkemesi'nin 31/5/2012 tarihli ve E:2011/48, K:2012/88 sayılı kararı)

9- 7034 sayılı Kanun ise uluslararası bir anlaşmanın hayata geçirilerek somutlaştırılması bakımından yürürlüğe konulmuş bir kanun olmakla birlikte şekli bakımdan diğer kanunlardan farklı olmayan, onlarla aynı süreç izlenerek kabul edilmiş, tarih ve numara almış ve Cumhurbaşkanı'nın onaylamasının ardından Resmî Gazete'de yayımlanmış

bir Kanun olduğundan ve Anayasa'da bu tür kanunların anayasal denetimini yasaklayan bir kural bulunmadığından, söz konusu Kanunun iptali istemiyle Anlaşmadan bağımsız olarak Anayasa Mahkemesi'ne başvurulabileceği tabiidir. Ancak, Anayasa'nın yukarıda değinilen 90. maddesi hükmü gözetildiğinde, uluslararası bir anlaşmanın iç hukukta hayata geçirilmesi, bir anlamda anlaşmanın iç hukukta somutlaşması bakımından yürürlüğe konulan kanunların iptali istemiyle yapılacak başvurularda gerçekleştirilecek olan denetimin, diğer kanunlara ilişkin denetimden farklı bir kapsamda yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Zira bu tür kanunlarda da diğer kanunlara ilişkin kapsamda bir denetim yapılması durumunda, kanunun denetimi yoluyla anlaşmalar hakkında değerlendirme yapılmış olacaktır. Bu da Anayasa'nın 90. maddesindeki açık bir irade içeren yasaklayıcı düzenlemeyi işlevsiz hale getirecektir.

10- Hal böyle olunca bu tür kanunlara ilişkin anayasal denetimde öncelikle Anlaşma hükümleri ile dava konusu edilen kanun hükümleri karşılaştırılmalı, anlaşma hükmü ile aynı anlam ve kapsamda olan kanun hükümleri ile söz konusu anlaşmadan ayrılabilen, anlaşmada yer almayan bir konuya ilişkin bulunan ve ondan bağımsız olarak kendi başına hüküm ifade edebilen ve ondan ayrı olarak hukuk düzeninde etki yapabilen kanun hükümleri farklı kategoride değerlendirilmeli; anlaşma hükmü ile aynı anlam ve kapsamda olan kanun hükümlerinin yargısal denetimi Anayasa'nın 90. maddesi hükmü gözetilerek, kanunun, son oylamasında öngörülen çoğunlukla kabul edilip edilmediği ile sınırlı bir şekilde yapılmalıdır. Söz konusu anlaşmadan ayrılabilen, anlaşmada yer almayan bir konuya ilişkin bulunan ve ondan bağımsız olarak kendi başına hüküm ifade edebilen ve ondan ayrı olarak hukuk düzeninde etki yapabilen kanun hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ise esas bakımından incelenmelidir.

11- Davada bazı hükümlerinin iptali istenilen 7034 sayılı Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında imzalanıp, Türkiye Cumhuriyeti'nde "Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi" isimli bir üniversitenin kurulmasını öngören anlaşmaya dayalı olarak Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfının kurulmasını düzenlemek amacıyla yürürlüğe

konulmuştur. Kanunun şekil yönünden Anayasa'ya aykırılığı konusunda bir iddia ileri sürülmemiştir.

12- Kanunun, dava konusu edilip iptal istemi reddedilen 6. maddesinde TJÜ'nün, halen yürürlükte olup Türk Yüksek Öğretim sisteminde uygulanmakta olan 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah, 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlân Kurumunun Teşkiline Dair, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol ile 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunlarının ve 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin, TJÜ ve Üniversite tarafından kurulan şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak pay sahipliği nedeniyle bunlara tabi hâle gelen bağlı ortaklıklar ve iştirakleri hakkında uygulanmayacağı öngörülmektedir. Anlaşmanın birinci maddesiyle Üniversitenin yürürlükteki yükseköğretim kanunlarından muaf tutulması ve beşinci maddesiyle de Üniversite konseyine Üniversiteye yönelik tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma konusunda tam yetki ve sorumluluk verildiği göz önünde bulundurulduğunda, dava konusu kuralın Anlaşma hükümleriyle uyumlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

13- 7034 sayılı Kanunun Mahkememiz çoğunluğunca iptaline karar verilen 7. maddesinde ise, Üniversite bütçesinin hazırlanmasının, yürürlüğe konulmasının, uygulanmasının, muhasebeleştirilmesinin, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanmasının ve ibrası ile ihale usullerinin, iç kontrol sisteminin kurulmasının ve işletilmesinin, Üniversitenin şirketleri ve Vakıfla mali ilişkisinin ve mali yönetime ilişkin diğer hususların Üniversite tarafından düzenleneceğini kurala bağlamaktadır. Bir önceki başlık altında ifade edildiği üzere, Anlaşma'nın 5. maddesinde Üniversite adına en yüksek karar verme ve denetim organı olarak görev yapmak üzere TJÜ Konseyi adı altında bir organ oluşturulmuştur. Madde hükmüne göre Konseyin altı üyesi Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından; dört üyesi de Japon

Hükümeti tarafından atanacak ve tüm akademik, mali ve idari konularla ilgili iç düzenlemeleri yapma ve bu düzenlemeleri uygulama konusunda tam yetki ve sorumluluğa sahip olacaktır. Konsey ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti'nin bilim ve teknoloji politikaları doğrultusunda üniversitenin misyon ve vizyonunu ve dünyanın önde gelen üniversitelerindeki akademik ölçütlere benzer şekilde öğrenci kabul kural ve politikalarını belirleyecektir. İptal istenilen kuralın anlaşmanın emredici hükmü ile uyum içinde olduğu, aynı anlam ve kapsamı haiz bulunduğu, farklı bir düzenleme içermediği kanaatine varılmaktadır.

14- Hal böyle olunca, 7034 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddeleri hükümlerinin esasının incelenmesi demek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında imzalanan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde "Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi" isimli üniversitenin kurulmasına ilişkin bulunan anlaşmanın bu konuya ilişkin hükümlerinin denetlenmesi demek olacaktır. Bunun da Anayasa'nın 90. maddesindeki yasaklayıcı düzenlemeyi işlevsiz hale getireceği açıktır.

15- Bu itibarla 6. maddenin iptali isteminin reddine ilişkin hükme bu gerekçeyle (sonucu itibarıyla) katılıyor; 7. maddeye yönelik iptal isteminin ise reddi gerektiği görüşüyle aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak edemiyoruz.

Üye Hicabi DURSUN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7034 Sayılı Kanunun 6. maddesiyle ilgili iptal istemi bakımından, aşağıdaki gerekçelerle Mahkememiz çoğunluğunun ulaştığı sonucun karşısında oy kullanmış bulunmaktayım.

2. Anayasanın 130 ila 132. maddelerinde üniversitelerin kuruluş ve işleyişiyle ilgili hükümler yer almaktadır. Devlet üniversiteleri kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahiptir. Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre vakıflar tarafından da yükseköğretim kurumları kurulabilir (m. 130/1,2). Gerek Devlet ve gerekse vakfı üniversiteleri devletin gözetim ve denetimine tabidir (m.130/2,5). Yükseköğretim kurumlarının kuruluş, organ, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ve Devletin gözetim ve denetim usulleri kanunla düzenlenir (m.130/9). Bu anlamda bütçeleri de YÖK onayına tabi olduğu gibi, merkezi yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutulur (m.130/8). Anayasa, belirtilen ilkelerle bağlı olmaksızın istisnai yükseköğretim kurumlarının kurulabileceğini de kabul etmiştir. Ne var ki 132. maddede bunlar Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatıyla ilgili olmak üzere sınırlandırılmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasanın 90/5. maddesinde usulüne göre yürürlüğe konulan Milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı belirtilmektedir. Ancak Anayasa koyucunun uluslararası andlaşmalar konusunda yönetime ve yasama organına verdiği yetkinin, anayasadaki ilgili diğer hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Anayasaya aykırılığının denetlenemez olması, bu tür andlaşmaların anayasaya aykırı düzenlenebileceği anlamına gelmemektedir. Başka deyişle, bir devlet veya vakıf üniversitesinin uluslararası andlaşma kapsamında kurulması durumunda da kural olarak Anayasanın 130-132. maddelerindeki ilkelerin dikkate alınması beklenir. Esasında bir kamusal ihtiyaca binaen yeni bir üniversite türü de öngörülebilir. Ancak bunun yolunun Anayasanın 132. maddesine bu türü işaret eden bir ilave yapılması olduğu açıktır. Diğer taraftan anayasal denetim dışı tutulan düzenlemeler uluslararası sözleşme hükümleridir. İptal talebine konu kural ise Milletlerarası andlaşma hükmü olmayıp, bu andlaşmaya konu üniversitenin kuruluşuna ilişkin kanun hükümleridir. Kanunun denetlenen kuralının ilgili Sözleşmede tekrar ediliyor olması da anayasal denetime engel teşkil etmemektedir. Bu nedenle 7034 sayılı Kanunun anayasal denetime tabi bulunduğunda bir şüphe bulunmadığı düşüncesindeyiz.

4. Anayasanın 130. maddesinin 5. ve 9. fıkralarında üniversiteler ve bağlı birimlerinin Devletin gözetimi ve denetimi altında bulunduğu belirtilmektedir. Denetim ve gözetim kimi durumda bu alana özgü düzenlemelerle, kimi zaman da kamu hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili genel kanun düzenlemeleri kapsamında yürütülmektedir. Nitekim örneğin Kamu İhale Kanunu, Kamu Mali Yönetimi Kanunu ve Sayıştay Kanunu ile kamu idareleri ve kamu kurumlarının bir kısım faaliyetleri denetim ve gözetim altında tutulmaktadır. Buna karşın 7034 sayılı Kanunun 6. maddesi ile, örnek olarak gösterdiğimiz kanunları da kapsar şekilde çeşitli kanunlarda yer alan hükümlerin Türk-Japon Üniversitesi hakkında uygulanmayacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemenin hukuk aleminde yarattığı sonuç, devletin kamu idareleri ve kurumları üzerindeki gözetim ve denetimiyle ilgili kurallardan söz konusu üniversitenin muaf tutulması, başka bir ifadeyle Devletin denetim ve gözetimine ilişkin anayasal ilkenin gözardı edilmesidir. Kanun koyucunun bu anayasal gereği, örneğin ihale kuralları veya kamusal denetim yoluyla ilgili olarak mevcut kanunlar dışında özel bir kural ile temin etmesi de mümkün olabilirdi. Fakat 7034 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinde Devletin denetim ve gözetimini temin edecek özel bir usul de öngörülmemiştir. Belirtilen nedenlerle, Kanunun 6. maddesindeki düzenlemenin Anayasanın 130. maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY

1- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında 30/6/2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nde "Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi" isimli üniversitenin kurulmasına dair anlaşma imzalanmıştır.

2- Anlaşmanın onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından, 19/8/2016 tarihli ve 6742 sayılı Kanun'la uygun bulunmuştur.

Ardından da Anlaşma'nın emredici hükmü uyarınca, söz konusu Anlaşma'nın hayata geçirilmesi, bir anlamda Anlaşma hükümlerinin hayata geçirilerek somutlaştırılması bakımından 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Kanun ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Vakfı kurulmuştur.

3- 7034 sayılı Kanun'un bir ibaresinin iptali istenilen geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasında "*İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesindeki, ekli Krokiye göre ekte koordinatları (ITRF) global koordinat listesinde belirlenmiş,* ***orman vasıflılar da dâhil olmak üzere*** *mülkiyeti Hazineye ait taşınmazlar, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmiş sayılır.*" hükmü yer almaktadır. Kuralın "***orman vasıflılar da dâhil olmak üzere"*** ibaresinin iptali istenilmiştir. Anlaşma'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin TJÜ'nün kurulması için gerekli araziyi sağlayacağı belirtilmiş olmakla birlikte bu arazinin nerede ve nasıl olacağı konusunda bir kural yer almamıştır. Dolayısıyla iptali istenilen kural anlaşma hükümlerinden ayrılmakta, farklı bir anlam ve kapsamı haiz bulunmaktadır. Hal böyle olunca Kanun'un 6. ve 7. maddelerine ilişkin olarak yazmış olduğumuz "Farklı Gerekçe" ve "Karşıoy" da belirttiğimiz duruma bağlı olarak, geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "***orman vasıflılar da dâhil olmak üzere"*** ibaresine ilişkin denetimin 6. ve 7. maddelerde olduğu gibi değil, esas bakımından Anayasal denetime tabi kanunlarda olduğu gibi yapılması gerekmektedir.

4- Anayasa'nın 169. maddesine göre, kamu yararının bulunması hâlinde Devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabilmesi mümkün bulunmaktadır.

5- Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kimi kararlarında da belirtildiği gibi, kamu yararı, bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması halinde, söz konusu kanun hükmü Anayasa'ya aykırı düşer. Açıklanan ayrık hâl dışında, bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı ve hangi araç ve yöntemlerle kamu

yararının sağlanabileceği bir siyasî tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

6- Çoğunluk görüşünde de belirtildiği üzere, dava konusu kuralla orman arazisinin eğitim ve öğretim amacıyla Üniversiteye tahsis edilmesinde kamu yararı bulunduğu açıktır. Ayrıca, İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesinde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları global koordinat listesinde belirlenmiş Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların, bu taşınmazlara bitişik olup anlaşma hükmü gereğince takdir yetkisi kapsamında TJÜ ye tahsis edilmiş olan orman vasfı bulunmayan arazilerin, "üniversite tarafından etkin, verimli ve kamu yararına en elverişli biçimde kullanılmasını temin etmek" biçiminde ifade edilebilecek olan bir zorunluluk nedeniyle TJÜ ye tahsis edildiği anlaşılmakta olduğundan, kuralda Anayasa'nın 169. maddesine aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

7- Açıklanan nedenle aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne iştirak edemedik.

Üye	Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2017/170
Karar Sayısı : 2018/77
Karar Tarihi : 5/7/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Gaziantep 17. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali talebidir.

OLAY: Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz edilmekte olan hükümlünün kapalı infaz kurumuna iadesine karar verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmaması nedeniyle açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'a 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin itiraz konusu (8) numaralı fıkrası şöyledir:

> ***"Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim***

olmayan hükümlüler hakkında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292 nci ve 293 üncü maddelerinde yazılı hükümler uygulanır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 292. ve 293. maddeleri şöyledir:

"Hükümlü veya tutuklunun kaçması

Madde 292- (1) Tutukevinden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bu suçun, cebir veya tehdit kullanılarak işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun, silahlı olarak ya da birden çok tutuklu veya hükümlü tarafından birlikte işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir katına kadar artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin veya kasten öldürme suçunun gerçekleşmesi ya da eşyaya zarar verilmesi durumunda, ayrıca bu suçlara ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(5) Bu maddede yazılı hükümler, ceza infaz kurumu dışında çalıştırılan hükümlüler ile hapis cezası adlî para cezasından çevrilmiş olanlar hakkında da uygulanır.

(6) (Mülga: 29/6/2005 – 5377/33 md.)

Etkin pişmanlık

Madde 293- (1) (...) tutuklu veya hükümlünün, kaçtıktan sonra etkin pişmanlık göstererek kendiliğinden teslim olması halinde, kaçtığı günden itibaren teslimin gerçekleştiği güne kadar geçen süre dikkate alınarak, verilecek cezanın altıda beşinden altıda birine kadarı indirilir. Ancak, kaçma süresinin altı ayı geçmesi halinde cezada indirim yapılmaz."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 15/11/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkemenin o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda mahkeme, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kuralda, denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hakkında 5237 sayılı Kanun'un 292. ve 293. maddelerinde yazılı hükümlerin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede bakılmakta olan davada, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezası infaz edilmekte

olan hükümlünün denetim planına uymaması nedeniyle infaz hâkimliği tarafından 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinin (6) numaralı fıkrasının (b) bendi gereğince koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilmiş ancak hükümlünün itiraz konusu kural gereğince iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmaması nedeniyle hakkında kamu davası açılmıştır. Bu itibarla Kanun'un 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının *"Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile…"* bölümünün söz konusu davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle anılan bölüm yönünden başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

5. Öte yandan itiraz konusu kuralın *"…hakkında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292 nci ve 293 üncü maddelerinde yazılı hükümler uygulanır."* bölümü fıkranın davada uygulanacak kural olmayan *"Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile…"* bölümü için de geçerli ortak hüküm niteliğindedir. Bu nedenle esasa ilişkin incelemenin *"…kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının;

A. *"Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile…"* bölümünün, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. *"…kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hakkında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292 nci ve 293 üncü maddelerinde yazılı hükümler uygulanır."* bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin

incelemenin *"…kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle 5237 sayılı Kanun'un hapis cezasının ertelenmesini düzenleyen 51. maddesinde; kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan kamu davasının açılmasının ertelenmesini düzenleyen 191. maddesinde ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını düzenleyen 231. maddesinde öngörülen denetimli serbestlik hükümlerine uyulmamasının sonuçları ile itiraz konusu kural gereğince öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uyulmamasının sonuçları arasında ayrım yapıldığı, cezası ertelenen hükümlünün denetime uymadığında geri kalan cezasının infaz edildiği, hakkında kamu davasının açılması ertelenen şüpheli denetimi ihlal ettiğinde ertelenen kamu davasının açıldığı, hakkındaki hüküm geri bırakılan kişi denetimi ihlal ettiğinde geri bırakılan hükmün açıklandığı, itiraz konusu kural gereğince cezası infaz edilmekte iken denetimli serbestlik ile tahliye edilen hükümlünün denetime uymaması hâlinde ise hem geri kalan cezasının infaz edildiği hem de ceza yaptırımı ile karşı karşıya kaldığı, bunun adaletli olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Kanun'un itiraz konusu kuralın yer aldığı 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasında, denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi

gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hakkında 5237 sayılı Kanun'un 292. ve 293. maddelerinde yazılı hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır. İtiraz konusu kural *"…kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler…"* ibaresidir.

10. 5237 sayılı Kanun'un 292. maddesinde hükümlü veya tutuklunun kaçması suçu düzenlenmiş olup tutukevinden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezasına, bu suçun cebir veya tehdit kullanılarak işlenmesi hâlinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı belirtilmekte; 5237 sayılı Kanun'un 293. maddesinde ise bu suçta etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmektedir. Bu bağlamda itiraz konusu kural gereğince kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hakkında itiraz konusu kuralın atfıyla 5237 sayılı Kanun'un 292. ve 293. maddelerinde düzenlenen suçun ceza yaptırımı ile etkin pişmanlık hükümleri uygulanacaktır.

11. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

12. Hukuk devletinde; ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar Anayasa'ya aykırı olmamak üzere ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimlerini göz önüne alan suç politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği bazı fiilleri ceza hukuku alanından çıkarabileceği gibi korudukları hukuki yararları ve neden olduğu sonuçları esas alarak birtakım suçları farklı yaptırımlara da tabi kılabilir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliğinin incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır.

13. 5275 sayılı Kanun'a 105/A maddesini ekleyen 6291 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde belirtildiği gibi cezalandırmada temel amaç suçluların ıslahı ve topluma kazandırılmasıdır. Suçluların ıslahı ve topluma kazandırılması bakımından hükümlülerin salıverilme sonrası hayata uyumlarının kolaylaştırılması, toplum içine kontrol altında, planlı bir şekilde bırakılmaları ve dışarıda desteklenmeleri kritik bir öneme sahiptir. Bu kapsamda öngörülen denetimli serbestlik kanunlarla belirlenen, şüpheli, sanık ve hükümlüler hakkında mahkemelerce hapis cezası yerine verilen seçenek ceza ve tedbirlerin uygulanması ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesini kapsayan alternatif bir ceza ve infaz müessesesidir. Denetimli serbestlik kapsamında; kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırma, zorunlu olarak eğitim programlarına katılma, belli çevre sınırları dışına çıkmama veya belirlenen yerlere gitmeme, konuttan ya da belirlenen bir çevreden ayrılmama, yurt dışına çıkmama, belirlenen bir stada gitmeme, belirli zamanlarda karakola veya denetimli serbestlik birimlerine giderek imza atma, tedavi programlarına katılma, eğitim kurumuna devam etme gibi tedbirler uygulanmaktadır.

14. Mevzuatımızda infaz süresi; kapalı ceza infaz kurumunda geçirilen süre, açık ceza infaz kurumunda geçirilen süre ve şartla tahliye tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Kanun'un 105/A maddesinde, haklarındaki kesinleşmiş ceza hükmü infaz edilmekte olan ve cezasının son altı ayını kesintisiz olarak açık ceza infaz kurumunda iyi hâlli olarak geçirmiş olup koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az bir süre kalan hükümlülerin ceza infaz kurumunda geçirilen sürenin son bir yılının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle dışarıda infaz edilebilmesine yönelik yeni bir infaz rejimi öngörülmektedir.

15. Kanun'un 105/A maddesinde belirlenen koşullarda hükümlülere verilen denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz imkânına karşılık hükümlünün de denetimli serbestlik kurumunun gerektirdiği yükümlülüklere uyması gerekir. Bu yükümlülüklerden biri de uygulanan denetimli serbestlik kurumunda Kanun'da belirtilen hâllerde hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilmesi üzerine iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmasıdır. İtiraz konusu kuralla

koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az bir süre kalan hükümlünün, kalan cezasının denetimli serbestlik tedbirleri uygulanmak suretiyle infaz edilmekte iken kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilmesi üzerine iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmaması halinde, hakkında 5237 sayılı Kanun kapsamında hükümlü veya tutuklunun kaçması suçuna ilişkin ceza yaptırımının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu suretle bir yandan denetimli serbestlik kurumunun suistimal edilmeden işlemesi, diğer yandan ceza infaz sisteminin etkin bir biçimde işlemesi, böylece suçların ve suçluların takibinin temin edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

16. Denetimli serbestlik kurumu, başvuru kararında sözü edilen hapis cezasının ertelenmesi, kamu davası açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumlarından farklı niteliktedir. 5237 sayılı Kanun'un 51. maddesinde hapis cezasının ertelenmesi kurumu düzenlenmektedir. Buna göre, işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezasının, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması hâlinde hâkim tarafından ertelenebileceği belirtilmiş ve cezası ertelenen hükümlü hakkında bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere bir denetim süresi öngörülmüştür. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde ise kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği, erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde de sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması hâlinde mahkeme tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği, bu kararın verilmesi hâlinde sanığın beş yıl süreyle denetime tabi tutulacağı düzenlenmiştir.

17. 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinde öngörülen denetimli serbestlikte, madde gerekçesinde de ifade edildiği gibi hükümlü hakkında verilen cezanın infazının devam ettiği aşamada cezaların infazında mümkün olduğunca yarı özgürlük, açık rejimler ya da geçici yerleşmeler gibi yöntemler kullanılarak alternatif bir infaz rejimi oluşturmak suretiyle hükümlülerin yeniden suç işleme risklerini azaltmak, tahliye şartlarına uyumunu gerçekleştirmek, toplumsal kurallara uyma becerilerini geliştirmek, onları sosyal hayata hazırlamak ve toplumun hükümlüye olumsuz bakışını azaltmak amaçlanmaktadır. Oysa hapis cezasının ertelenmesi, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumları, gerek koşulları gerekse korunmak istenen menfaat ve amaçlar yönünden farklı hukuki kurumlardır. Dolayısıyla koşulları, hukuki menfaat ve amaçları farklı hukuki kurumlar yönünden ilgililerin yükümlülüklerini yerine getirmemesine bağlı olarak farklı sonuçlar öngörülebileceği kuşkusuzdur. Bu nedenle farklı hukuki kurumları birbiri ile karşılaştırmak suretiyle yapılan değerlendirme anayasal denetime esas oluşturmaz.

18. İtiraz konusu kuralla, cezası infaz edilmekte olan hükümlü hakkında öngörülen denetimli serbestlik uygulamasında, hükümlünün yükümlülüklerine uymaması halinde eyleminin niteliği, işleniş şekli, verilen cezanın infaz sistemine etkisi, ceza infaz sistemi içinde denetimli serbestlik kurumunun suistimal edilmeden etkin bir biçimde uygulanması ve hükümlülerin takibinin sağlanması hususlarının gözetilerek söz konusu hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 292. ve 293. maddelerinin uygulanacağının öngörülmesinde hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle

eklenen 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasında yer alan *"…kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2018/15
Karar Sayısı : 2018/78
Karar Tarihi : 5/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 125 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/12/2017 tarihli ve 7063 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 22/6/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin;

A. İkinci fıkrasında yer alan *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresinin,

B. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin,

Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

6/12/2017 tarihli ve 7063 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 5193 sayılı Kanun'a eklenen ve iptali istenen kuralların yer aldığı geçici 4. madde şöyledir:

> *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce optisyenlik mesleği ile ilgili olarak faaliyette bulunan dernekler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde genel kurullarını toplayarak Türk Optisyen-Gözlükçüler Birliğinin ilk genel kurulu için meslek mensubu beşer mümessil seçerler.*
>
> *Birliğin ilk genel kurulu, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde* ***Sağlık Bakanlığının daveti üzerine*** *Ankara'da*

toplanır ve dokuz üyeli Birlik Merkez Yönetim Kurulunun, beş üyeli Yüksek Disiplin Kurulunun ve üç üyeli Denetleme Kurulunun asıl ve yedek üyelerini seçer.

Birlik Merkez Yönetim Kurulu, seçimden itibaren bir ay içinde toplanarak odalar ile Birliğin yurt içindeki ve yurt dışındaki faaliyetleri, organları, görevleri, toplantıları, karar alış usulleri, gelirleri, giderleri, organlar için seçim, seçilme yeterliliği, seçimlerin yapılış usulü, mesleki sicil, hizmet bedellerinin ve aidatın tespiti, disiplin cezaları ile infaz ediliş usulü, odalar ve Birlik ile ilgili diğer iş ve işlemlerle ilgili yönetmelikleri hazırlar. ***Bu yönetmelikler Sağlık Bakanlığının uygun görüşüyle seçimden itibaren iki ay içinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulur.*** *25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanununun mali ve idari hükümleri ile disipline ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır. Ancak, 6643 sayılı Kanunun 5 inci maddesindeki "yüz elli" sayısı "yüz", 14 üncü maddesindeki "iki yüz elli" sayıları "yüz", 51 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendindeki "iki yüz" sayısı "yüz", (b) bendindeki "beşyüz" sayısı "iki yüz elli", "ikiyüz" sayısı "yüz", "yüzelli" sayısı "yetmiş beş" ve (c) bendindeki "beşyüz" sayıları "iki yüz elli" olarak uygulanır. 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e), (h) ve (i) bentleri, 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (d), (n) ve (o) bentleri ile 47 nci maddesi uygulanmaz. 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi "Deontoloji Tüzüğü hükümlerinin ve oda ve Birlik tarafından alınmış mesleki kararların gerektiği şekilde uygulanıp uygulanmadığını belirlemek için, optisyenlerin çalışmalarını denetlemek." şeklinde uygulanır. 40 ıncı maddedeki meslekten men kararları uygulanmak üzere Sağlık Bakanlığına gönderilir.*

Birlik Merkez Yönetim Kurulu en az yüz meslek mensubunun faaliyette bulunduğu yerlerde kurulacak olan optisyen-gözlükçüler odalarının faaliyette bulunacağı iller ile yüzden az meslek mensubunun faaliyette bulunduğu illerin oda bölgelerini tespit ederek odaların kuruluşunu karara bağlar.

Oda kurulan illerde ve bölgelerde faaliyette bulunmakta olan meslek mensupları, odaların kuruluşundan itibaren üç ay içinde odaya kayıt olmak zorundadır. Odalar, Birlik Merkez Yönetim Kurulunun yapacağı tebligattan itibaren bir ay içinde genel kurullarını toplayarak yönetim kurulu, disiplin

kurulu ve denetim kurulu üyeleri ile Birlik Genel Kurulunda kendilerini temsil edecek olan mümessillerini seçerler.

Yürürlüğe konulacak yönetmelik uyarınca yapılacak ilk Birlik Genel Kurulunda bütün seçimler yenilenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/2/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Geçici 4. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "*… Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…*" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle, Anayasa'nın 135. maddesinin beşinci fıkrasında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceğinin belirtildiği, kanun ile kurulan Türkiye Optisyen-Gözlükçüler Birliğinin (TOGB) ilk genel kurulunun gerçekleşmesinin Sağlık Bakanlığının davetine bırakılmasının Anayasa'da düzenlenen vesayet yetkisinin aşılması anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 135. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Dava konusu ibarenin yer aldığı kuralda, TOGB'nin ilk genel kurulunun bu kuralın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde Sağlık Bakanlığının daveti üzerine Ankara'da toplanacağı ve TOGB'nin Merkez Yönetim Kurulunun, Yüksek Disiplin Kurulunun ve Denetleme Kurulunun asıl ve yedek üyelerini seçeceği öngörülmüştür. *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

5. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileri olduğu; beşinci fıkrasında ise bu meslek kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

6. Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmış; kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı ifade edilmiştir.

7. İdarenin bütünlüğü, idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışmasını öngörmektedir. İdarede bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezi yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içerisindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır. İdari vesayet ise merkezi yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünleşmeyi sağlayan araçtır.

8. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları, idare teşkilatı içinde hizmet yerinden yönetim kuruluşları kapsamında yer almaktadır. Bu sebeple de devletin gözetim ve denetimi altındadır.

9. 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Kanun'un 80. maddesiyle 5193 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasında, bu Kanun'a tabi meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini geliştirip kolaylaştırmak, meslektaşlar arasında yardımlaşma ve iş birliğini temin etmek ve mesleki ahlak ve disiplini tesis edip korumak üzere kamu kurumu niteliğindeki optisyen gözlükçüler odalarını ve TOGB'yi teşkil edeceği hükme bağlanmıştır. Kanunla kurulan TOGB'nin tüzel kişi olarak varlık kazanabilmesi için öncelikle ilk genel kurul toplantısının yapılması ve bu genel kurulda organlarının oluşturulması gerekmektedir.

10. İptali istenen kural, TOGB'nin ilk genel kurulunun Sağlık Bakanlığının daveti üzerine yapılmasını düzenlemektedir. Kanun'un geçici 4. maddesinde, bu davet üzerine yapılacak ilk genel kurulda TOGB'nin Merkez Yönetim Kurulunun, Yüksek Disiplin Kurulunun ve Denetleme Kurulunun asıl ve yedek üyelerinin seçilmesi öngörülmüştür. Böylelikle TOGB, organlarını oluşturmak suretiyle tüzel kişi olarak varlık kazanabilecektir.

11. Sağlık Bakanlığı'na tanınan davet yetki ve görevi kapsamında TOGB'nin yaptığı bir işlemin denetimi söz konusu değildir. İdarenin bütünlüğü ilkesi uyarınca hizmet yerinden yönetim kuruluşları üzerinde merkezi idareye tanınan vesayet yetkisi kapsamında Sağlık Bakanlığı'na TOGB'nin ilk toplantısına davet yetki ve görevi verilebilir. Kaldı ki yasama yetkisinin genelliği ilkesi uyarınca kanun koyucunun Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla her konuyu kanunla düzenleyebileceği kuşkusuzdur. Dolayısıyla TOGB'nin organlarının oluşumunu ve faaliyete geçmesini sağlamak üzere ilgili bakanlık olan Sağlık Bakanlığına ilk genel kurula davet görevinin verilmesinde Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 135. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un Geçici 4. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

13. Dava dilekçesinde özetle, TOGB Merkez Yönetim Kuruluna, seçimden itibaren bir ay içinde toplanarak odalar ile Birliğin yurt içindeki

ve yurt dışındaki faaliyetleri, organları, görevleri, toplantıları, karar alış usulleri, gelirleri, giderleri, organlar için seçim, seçilme yeterliliği, seçimlerin yapılış usulü, mesleki sicil, hizmet bedellerinin ve aidatın tespiti, disiplin cezaları ile infaz ediliş usulü, odalar ve Birlik ile ilgili diğer iş ve işlemler ile ilgili yönetmelikleri hazırlama görevi verilmekle birlikte bu yönetmeliklerin yürürlüğe girmesinin Sağlık Bakanlığının uygun görüş vermesi koşuluna bağlanmış olmasının Bakanlık uygun görüş vermedikçe yönetmeliklerin yayınlanamaması ve hukuken varlık kazanamaması anlamına geldiği, TOGB'nin özerkliğine müdahele edildiği, uygun görüş şartının vesayet yetkisinin sınırlarını belirsizleştirdiği ifade edilerek kuralın Anayasa'nın 135. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

14. Kanun'un geçici 4. maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesinde; Birlik Merkez Yönetim Kurulunun seçimden itibaren bir ay içinde toplanarak odalar ile Birliğin yurt içindeki ve yurt dışındaki faaliyetleri, organları, görevleri, toplantıları, karar alış usulleri, gelirleri, giderleri, organlar için seçim, seçilme yeterliliği, seçimlerin yapılış usulü, mesleki sicil, hizmet bedellerinin ve aidatın tespiti, disiplin cezaları ile infaz ediliş usulü, odalar ve Birlik ile ilgili diğer iş ve işlemlerle ilgili yönetmelikleri hazırlayacağı belirtilmiştir. Dava konusu ikinci cümlesinde ise bu yönetmeliklerin Sağlık Bakanlığının uygun görüşüyle seçimden itibaren iki ay içinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulacağı hükme bağlanmıştır.

15. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerindeki devlet denetiminin bir vesayet yetkisi olduğu genel olarak kabul edilmekle birlikte bu kuruluşlar üzerinde uygulanması gereken vesayet, Anayasa'nın 127. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen vesayet yetkisinden farklıdır. Anayasa'nın 135. maddesinin beşinci fıkrasına göre merkezî idarenin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerindeki vesayet yetkisi kanunla düzenlenmeli ve bu vesayet yetkisi idari ve mali denetim kapsamındaki konular ile sınırlı olmalıdır. Bu konuda takdir yetkisi anayasal ilkelere aykırı olmamak koşuluyla kanun koyucuya aittir.

16. Anayasa'nın 135. maddesinde meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi ve sorumlu

organlarının görevlerine yargı kararıyla son verilebileceğinin kurala bağlanması bu kuruluşların özerkliğine işaret etmektedir.

17. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni, belli bir mesleğe mensup olanların faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır. Meslek kuruluşlarının özerkliği; merkezi idareden bağımsız olarak karar ve yürütme organlarını seçebilme, ilgili mesleki faaliyetlerle sınırlı olmak üzere üyelerini ve örgütlerini bağlayıcı karar alma ve uygulama, meslek mensuplarının uyacağı ilke ve kuralları belirleme ve üyeleri hakkında disiplin tedbirleri uygulama hak ve yetkisini içermektedir. Diğer yandan idari özerklik ile idari vesayet arasında ters orantılı bir ilişki bulunmaktadır. İdari vesayet yetkisinin kapsamının genişlemesi idari özerkliği daraltmaktayken idari vesayet yetkisinin kapsamının daralması ise idari özerkliği genişletmektedir. Bu sebeple idari vesayet yetkisi idari özerkliğin sınırını oluşturmaktadır.

18. Buna göre, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları sınırsız bir özerkliğe sahip olmayıp devletin idari ve mali denetimine tabidir. Bununla birlikte, söz konusu vesayet yetkisi, bu kuruluşların özerkliğini anlamsız kılacak ölçüde düzenlemelere imkân vermemektedir. Hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesi, idari vesayet yetkisine ilişkin bir kanun hükmünü denetlerken söz konusu kamu kurumu niteliğindeki kuruluşun sahip olduğu idari özerkliği ne ölçüde etkilediğini ve onu anlamsız hale getirip getirmediğini belirlemek durumundadır.

19. TOGB; Kanun'da belirtilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kurulan tüzel kişiliği haiz, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşudur. Kanun'un geçici 4. maddesinin üçüncü fıkrasına göre yönetmelikler ile düzenlenmesi öngörülen konular; Birliğin yurt içindeki ve yurt dışındaki faaliyetleri, organları, görevleri, toplantıları, karar alış usulleri, gelirleri, giderleri, organlar için seçim, seçilme yeterliliği, seçimlerin yapılış usulü, mesleki sicil, hizmet bedellerinin ve aidatın tespiti, disiplin cezaları ile infaz ediliş usulü, odalar ve Birlik ile ilgili diğer iş ve işlemlerle ilgili hususlardır.

20. TOGB Merkez Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak bu yönetmeliklerin Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi için Sağlık Bakanlığının uygun görüş vermesi gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı uygun görüş vermediği sürece bu yönetmelikler Resmî Gazete'de yayımlanamayacağından ve dolayısıyla yürürlüğe girmeyeceğinden söz konusu uygun görüş idareye tanınan onama yetkisi niteliğindedir.

21. Kural bu haliyle, TOGB'nin hemen hemen bütün faaliyet alanları ve işlemleri ile ilgili düzenlemelerde "onay" yetkisini Bakanlığa vermektedir. Böylesine geniş bir idari vesayet yetkisinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının özerkliği ile bağdaştığı söylenemez. Dolayısıyla kural, TOGB'nin Anayasa'nın 135. maddesi gereğince sahip olduğu idari özerkliği anlamsız hale getirmektedir.

22. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 135. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

23. Dava dilekçesinde özetle, hukuk devleti sayılmanın en önemli gereklerinden birisinin de Anayasa'ya aykırılık teşkil eden normların ivedilikle arındırılması ve bireylerin haklarında telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açılmasının engellenmesi olduğu, Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesinin hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağı belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

6/12/2017 tarihli ve 7063 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 22/6/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin;

A. İkinci fıkrasında yer alan *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresine yönelik iptal talebi, 5/7/2018 tarihli, E.2018/15, K.2018/78 sayılı

kararla reddedildiğinden, bu ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

B. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesine yönelik yürürlüğün durdurulması talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

6/12/2017 tarihli ve 7063 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 22/6/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin;

A. İkinci fıkrasında yer alan *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

5/7/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

5193 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasanın 135. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

Kararın gerekçesinde, Türk Optisyen-Gözlükçüler Birliği (TOGB) Merkez Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak yönetmeliklerin Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesini Sağlık Bakanlığının uygun görüş vermesi şartına bağlayan mezkûr hükmün, TOGB'nin hemen hemen bütün faaliyet alanları ve işlemleri ile ilgili düzenlemelerde "onay" yetkisini Bakanlığa verdiği; böyle geniş bir idarî vesayet yetkisinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun özerkliği ile bağdaşmadığı ve kuralın idarî özerkliği anlamsız hâle getirdiği belirtilmiştir (§§ 20-21).

Bilindiği gibi, yönetmeliklerin ve diğer düzenleyici işlemlerin hazırlanması safhasında ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerinin alınması gerekmekte; mevzuatın uyumunun ve üst hukuk normlarına uygunluğunun sağlanması ile idarenin bütünlüğü ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından önem taşıyan "görüş alma" veya "uygun

görüş alma" zorunluluğu birçok kanunda da öngörülmektedir. Bu kapsamda, kanunlarda, çıkarılması öngörülen yönetmeliklerin hangi bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşu tarafından hazırlanacağına ilişkin hükümlerin yanında hangi bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların görüşleri veya uygun görüşleri alınarak çıkarılacağına dair düzenlemelere de yer verilmektedir.

Kanunlarda bu konuda açık hüküm bulunmayan hâllerde de 2005 yılının sonlarına kadar Başbakanlık düzenlemeleri ile; 2006 yılından itibaren ise Bakanlar Kurulunca kabul edilerek yürürlüğe konulan Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri ile, yönetmeliklerin ve diğer düzenleyici işlemlerin hazırlanması sırasında ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerinin alınmasının zorunlu kılındığı bilinmektedir.

Yönetmeliklerin hazırlanması sırasında ilgili bakanlığın görüşünün veya uygun görüşünün alınması, aralarında hiyerarşi veya vesayet ilişkisi bulunmayan bakanlıklar ile kurum ve kuruluşlar bakımından da gerekli görülebilmektedir. Mesela bakanlıkların malî konuları düzenleyen yönetmelik taslakları hakkında Maliye Bakanlığının görüşünün alınması hususunda, yukarıda belirtilen Yönetmelik yanında kanunlarda da özel düzenlemeler bulunmaktadır.

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan (10) numaralı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) 6. maddesinde de, bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanarak Resmî Gazetede yayımlanmak üzere gönderilen yönetmelik ve diğer düzenleyici idarî işlemlere ilişkin taslakların Anayasaya, kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, genel hukuk kurallarına; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından hazırlanan ve yayımlanmak üzere gönderilen yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerin ise Anayasaya ve diğer mevzuata uygunluğu yönünden inceleneceği ve inceleme sonucunda uygun bulunmayan veya hukuka aykırı olduğu tespit edilen taslakların kurumuna iade edileceği belirtilmektedir.

Anayasa değişikliği ile bunun gereği olarak yapılan kanun değişikliklerinden önce 3056 sayılı Kanunun 2. maddesine göre Başbakanlık tarafından kullanılan bu yetkinin, anılan CBK uyarınca Cumhurbaşkanlığı

tarafından kullanılacağında ve yönetmelik taslağının kanunlara uygunluğunu denetleme yetkisi çerçevesinde, Bakanlığın görüşünün isabetli olup olmadığını ve bu görüşe uyulmasının gerekip gerekmediğini değerlendirme yetkisini de kapsadığında şüphe bulunmamaktadır.

Bu itibarla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu tarafından ilgili bakanlığın görüşüne uyulmadan, yayımlanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilen yönetmelik taslağının mezkûr CBK'nin 6. maddesine göre incelenerek uygun bulunması hâlinde Resmî Gazetede yayımlanması mümkün olduğundan, ilgili bakanlığın görüşünün veya uygun görüşünün öngörülmesi arasında esasen bir mahiyet farkı da söz konusu değildir.

Diğer taraftan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından çıkarılacak yönetmelikler hakkında ilgili bakanlığın uygun görüşünün alınması şartının vesayet yetkisini aşmadığında da, bu kuruluşların özerkliğini anlamsız kılacak bir düzenleme olmadığında da şüphe bulunmamaktadır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının tâbi olacağı ilkeler Anayasanın 135. maddesinde belirlenmekte; maddenin beşinci fıkrasında da bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idarî ve malî denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmaktadır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları Anayasada kamu tüzelkişilikleri olarak öngörülmekte ve "idarenin bütünlüğü" ilkesinin gereği olarak, idarî teşkilâtın içinde yer alan diğer kamu tüzelkişilerinin üzerinde olduğu gibi bunlar üzerinde de merkezî idarenin idarî vesayet yetkisi bulunmaktadır.

Kararda, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üzerindeki devlet denetiminin bir vesayet yetkisi olduğu kabul edilse de, bunun Anayasanın 127. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen vesayet yetkisinden farklı olduğu ve 135. maddenin beşinci fıkrasına göre idarî ve malî denetimle sınırlı olması gerektiği belirtilmektedir (§ 15). Esasen, 135. maddede öngörülen "idarî ve malî denetimin" niteliği ve kapsamı, denetime ilişkin kuralların kanunla düzenleneceğini, dolayısıyla denetimin kapsamının da kanunla belirleneceğini öngören beşinci fıkra hükmü sebebiyle sonucu değiştirmeyecektir.

İdarî vesayet yetkisinin kanunla verilmesi ve kapsamının da kanunla belirlenmesi gerekmektedir. Kararda da belirtildiği gibi, bu konuda takdir yetkisi kanun koyucuya aittir. Bu sebeple, merkezî idarenin yerinden yönetim kuruluşlarının işlemleri üzerindeki idarî vesayet yetkisinin kapsamını belirlemek için tek tek kanunlara bakmak gerektiği kabul edilmektedir (Kemal Gözler, İdare Hukuku, C.I, İkinci bs., Bursa 2009, s. 219).

İtiraz konusu kural, Birlik Merkez Yönetim Kurulunun, Birlik organlarının seçiminden itibaren bir ay içinde toplanarak hazırlayacağı yönetmeliklerin Sağlık Bakanlığının uygun görüşüyle iki ay içinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulacağını hükme bağlamakta, dolayısıyla Birliğin söz konusu yönetmelikleri hazırlama faaliyeti üzerinde bir denetim yetkisi öngörmektedir. Kararda, söz konusu "uygun görüş" şartı sebebiyle, Bakanlık uygun görüş vermediği sürece bu yönetmelikler yayımlanamayacağı ve yürürlüğe giremeyeceği için, uygun görüşün onama yetkisi niteliğinde olduğu ve böylesine geniş bir vesayet yetkisinin anılan kuruluşların özerkliği ile bağdaşmadığı belirtilmektedir.

Oysa yukarıda da ifade edildiği üzere, idarî vesayet yetkisinin kapsamının kanunla belirlenmesi gerekmekte ve bu konuda takdir yetkisinin kanun koyucuya ait olduğu kabul edilmekte; bu çerçevede, yargı kararlarında ve doktrinde de iptal, onama, erteleme, kararın yeniden görüşülmesini isteme gibi yetkilerin idarî vesayet yetkisinin kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. "Uygun görüş" şartı da -çoğunluğun kararında belirtilenin aksine- idareye tanınan onama yetkisi anlamına gelmemektedir.

İptali talep edilen kuralda Birlik tarafından hazırlanacak yönetmeliklerin Bakanlığın uygun görüşüne tâbi kılınması, Anayasanın 135. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen "bu meslek kuruluşlarının kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamayacakları" yönündeki ilkeye uyulup uyulmadığının belirlenmesi bakımından önemlidir. İtiraz konusu kuralı içeren fıkrada yönetmeliğe bırakılan düzenleme konularının 135. maddenin beşinci fıkrasında belirtilen "idarî ve malî denetimin" kapsamını aştığı da söylenemez.

Başka bir anlatımla, hazırlanacak yönetmeliklerle öngörülen hususların meslek kuruluşunun kuruluş amaçları ile ilgisinin bulunup

bulunmadığının ilgili bakanlıkça incelenerek değerlendirilmesi Anayasanın 135. maddesinin üçüncü fıkrasının gereği olduğu gibi, yönetmelikler hakkında görüş bildirilmesinin de, yönetmelikle düzenleneceği belirtilen hususların da 135. maddenin beşinci fıkrasına göre idarî ve malî denetimi gerekli kılan konular olduğu kuşkusuzdur.

Anayasadan kaynaklanan söz konusu yetkinin kullanılabilmesi için öngörüldüğü anlaşılan "uygun görüş" şartının kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun özerkliği ile bağdaşmadığının kabulü, Anayasada açıkça verilen mezkûr denetim yetkisini kullanılamaz hâle getirebilir.

Diğer taraftan, yukarıda açıklandığı üzere, "uygun görüş" şartının -onama yetkisinden farklı nitelikte olduğu açık olmakla birlikte- onama yetkisi niteliğinde olduğu kabul edilse bile vesayet denetiminin onama yetkisini kapsadığında da kuşku bulunmamaktadır. Hatta ilke olarak, denetlenen işlemin yürürlüğe girmesinin denetim makamının onayına bağlanması mümkün olduğu gibi denetim makamına, vesayet yetkisi kapsamında işlemi kaldırma veya geri alma yetkisi tanınabileceği de kabul edilmektedir (Ali D. Ulusoy, Türk İdare Hukuku, C.I, Genel Esaslar ve İdari Teşkilat, Ankara 2017, s.148). Dolayısıyla dava konusu kuralda öngörülen Bakanlıktan uygun görüş alınması şartı, meslek kuruluşunun yerine geçerek karar verme anlamına gelecek veya vesayet yetkisini aşacak ve idarî özerkliği anlamsız hâle getirecek nitelikte bir düzenleme olarak değerlendirilemez.

Bu sebeplerle, iptal talebinin reddine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümüzden, iptal yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Hicabi DURSUN	Üye M. Emin KUZ	Üye Kadir ÖZKAYA

Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2018/100
Karar Sayısı : 2018/79
Karar Tarihi : 5/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 127 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'nun;

A. Tümünün Anayasa'ya esas bakımından aykırılığı nedeniyle iptaline,

Bu talebin kabul edilmemesi hâlinde,

B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* ibaresinin;

C. 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümünün;

Anayasa'nın 2., 7., 87., 91. maddelerine ve geçici 21. maddesinin (B) fıkrasına aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 7142 sayılı Kanun'un tümü şöyledir:

"Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yapılan değişikliklere uyum sağlamak üzere;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi,

b) Kanunlar ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan tüzük, Bakanlar Kurulu, İcra Vekilleri Heyeti, İcra Vekilleri Heyeti Kararı, Bakanlar Kurulu Kararı, Bakanlar Kurulu Yönetmeliği, Hükümet, Başbakan, Başvekil, Başbakanlık, Başvekalet, sıkıyönetim, nizamname, kanun tasarısı gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesi,

c) Mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesi,

ç) Uygulama imkânı kalmayan kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin yürürlükten kaldırılması,

d) Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri, personeli ve teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ve üst kademe kamu yöneticilerinin atanmaları ile görevlerine son verilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması; Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin hususlara dair hükümlerin düzenlenmesi ile bu bent kapsamındaki ilgili hükümlerin değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması,

için çeşitli kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hususunda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektir.

(2) Bu Kanuna göre çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler;

a) 23/5/1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun,

b) 14/6/1935 tarihli ve 2804 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu,

c) 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

ç) 10/4/1967 tarihli ve 852 sayılı Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Kuruluşu Hakkında Kanun,

d) 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun,

e) 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,

f) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,

g) 24/5/1984 tarihli ve 3011 sayılı Resmî Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun,

ğ) 27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 13/12/1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun,

h) 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun,

ı) 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

i) 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

j) 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

k) 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun,

l) 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

m) 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

n) 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun,

o) 16/7/2003 tarihli ve 4947 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilâtı Kanunu,

ö) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu,

ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişiklik, yürürlükten kaldırma ve yeni düzenlemeleri kapsar.

İlkeler ve yetki süresi

MADDE 2- (1) Bakanlar Kurulu bu Kanuna göre verilen yetkiyi kullanırken; yürürlükteki kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin ilgili hükümlerinin 6771 sayılı Kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yapılan değişikliklerle uyumlu hale getirilmesini, kamu hizmetlerinin verimli, süratli ve etkin bir şekilde yürütülmesi ile hizmetin özelliği ve gereklerine uygun düzenlemeler yapılmasını, atama ve görevde yükselmede kariyer ve liyakat esasları ile nitelikli

personel istihdamının esas alınmasını, kamu hizmetlerinde iş bölümü ve koordinasyonun sağlanmasını, benzer hizmetlerin tek kuruluş veya birim tarafından yürütülmesini ve kaynak kullanımında israfın önlenmesini göz önünde bulundurur.

(2) Bakanlar Kuruluna verilen yetki, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar geçerlidir. Bu süre içinde Bakanlar Kurulu birden fazla kanun hükmünde kararname çıkarabilir.

Yürürlük
MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme
MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

A. 31/5/2018 Tarihli İlk İnceleme Toplantısı

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında; öncelikle iptali istenilen kuralların bazılarına yönelik olarak iptal davasının açılmış sayılıp sayılmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 38. maddesinin (6) numaralı fıkrasında *"İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve gerekçelerinin belirtilmiş olması zorunludur."* kuralı yer almıştır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün

45. maddesinde de *"İptali istenen kurallar ve bunların her birinin Anayasanın hangi maddelerine aykırılık oluşturduğu"* ve *"Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasanın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi"* hususları, dava dilekçesinde yer alması gereken hususlar arasında sayılmıştır.

3. 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, dava dilekçesinin, 38. maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığının kayıt tarihinden itibaren on gün içinde inceleneceği, başvuru dilekçesindeki eksikliklerin varsa kararla saptanarak on beş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması için ilgililere tebliğ olunacağı, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verileceği belirtilmiştir.

4. Yapılan incelemede, dava dilekçesinin "Dava Konusu" başlıklı bölümü ile "Sonuç ve İstem" başlıklı bölümünde talepte bulunulan hususlar arasında farklılık bulunduğu ve dava konusunun açık ve net bir şekilde ortaya konulmadığı saptanmıştır.

5. Açıklanan nedenlerle 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca İstanbul Milletvekili Engin ALTAY, Manisa Milletvekili Özgür ÖZEL, Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ'a bildirimde bulunulmasına ve yukarıda belirtilen eksikliğin giderilmesi için kararın tebliğinden başlayarak 15 (on beş) gün süre verilmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. 21/6/2018 Tarihli İlk İnceleme Toplantısı

6. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 21/6/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, Anayasa Mahkemesi'nin 31/5/2018 tarihli ara kararında belirtilen eksiklikler 8/6/2018 tarihli ek dava dilekçesi ile giderildiğinden

işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Dava dilekçesi ile ek dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Taylan BARIN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Tümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın çok sayıda maddesinde değişiklik yapıldığı, söz konusu değişikliklerin 16/4/2017 tarihinde halkoyuna sunulduğu ve sonuçların 27/4/2017 tarihinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından 27/4/2017 tarihli 30050 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de ilan olunduğu, Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (B) fıkrası hükmüne göre Anayasa değişikliğinin gerektirdiği kanuni düzenlemelerin 27/4/2017 tarihinden itibaren altı ay içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından yapılması gerektiği, geçici 21. madde ile TBMM'ye verilen yetkinin *özel ve münhasır bir yetki* olduğu ve özel bir hükümle TBMM'ye verildiği, Anayasa'nın kanunla yapılmasını emrettiği hususlarda kanun hükmünde kararname (KHK) çıkarılamayacağı, yetki kanunlarına dayanarak çıkarılan KHK'ların TBMM'de komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülerek yasalaştırılması aşamasının geçici 21. maddenin (F) fıkrası nedeniyle mümkün olamayacağı, KHK'lar için Anayasa'da öngörülen sürecin tamamlanamayacağı ve bu KHK'ların TBMM'de herhangi bir onay sürecinden geçirilmeyeceği belirtilerek Yetki Kanunu'nun tümünün Anayasa'nın 2., 7., 87., 91. maddeleri ve geçici 21. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'da belirli konuların KHK'larla düzenlenmesi yasaklanmaktadır. Anayasa'nın 91. maddesinin birinci fıkrasında,

sıkıyönetim ve olağanüstü hâller saklı kalmak üzere Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin KHK ile düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

10. Bu itibarla TBMM, Bakanlar Kuruluna ancak KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alana girmeyen konularda KHK çıkarma yetkisi verebilir. Anayasa'nın herhangi bir maddesinde kanunla düzenleneceği öngörülen bir konunun, Anayasa'nın 91. maddesinin birinci fıkrasının açıkça yasakladığı hükümler ile ilgili olmadıkça ya da Anayasa'nın 163. maddesinde olduğu gibi KHK çıkarılamayacağı açıkça belirtilmedikçe, KHK ile düzenlenmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz.

11. 6771 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na eklenen geçici 21. maddenin (F) fıkrasına göre *"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür. Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur."*

12. Aynı Kanun'un 18. maddesi uyarınca yukarıda yer alan geçici 21. maddenin (F) fıkrası, birlikte yapılan ilk TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihte yürürlüğe girecektir.

13. İptali istenen Yetki Kanunu'nun yetki süresi, Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında *"Bakanlar Kuruluna verilen yetki, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar geçerlidir."* şeklinde belirlenmiştir.

14. Anayasa'nın 91. maddesinin altıncı fıkrasında KHK'ların yürürlüğe gireceği tarih *"Resmî Gazetede yayımlandıkları gün"* olarak belirlendikten sonra KHK'ların*"yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih"*in de gösterilebileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin takip eden fıkralarında KHK'ların *"Resmî Gazetede yayımlandıkları gün"* TBMM'ye sunulacakları

ve bunların TBMM *"komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedilikle"* görüşüleceği düzenlenmiştir. Anayasa, KHK'ların TBMM'deki denetlenme rejimini bu şekilde belirttikten sonra "*Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkarlar."* hükmüyle KHK'ların TBMM'ce denetlenme rejimini güvence altına almıştır.

15. KHK'ların TBMM'de görüşülmelerine ilişkin usul ve esaslar, TBMM İçtüzüğü'nün "*Yetki kanunları ve kanun hükmünde kararnameler*" kenar başlıklı 90. maddesinde belirtilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında TBMM'ye sunulan KHK'ların *"Anayasanın ve İçtüzüğün kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, ancak, komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve ivedilikle"* görüşüleceği belirtildikten sonra ikinci fıkrasında da usulüne göre TBMM'ye sunulan KHK'ların geri çekilemeyeceği, TBMM'nin KHK'ları ancak bir kanunla reddedebileceği, aynen veya değiştirerek kabul edebileceği düzenlenmiştir.

16. Yetki Kanunu ile Bakanlar Kuruluna "*Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar"* KHK çıkarma yetkisi verilmiştir. Bu tarih aynı zamanda Anayasa'nın KHK rejimini düzenleyen 91. maddesinin yürürlükten kalkacağı tarihtir. İptali istenen Yetki Kanunu'na dayanarak çıkarılacak KHK'ların, Anayasa'da konuyu düzenleyen mevcut hükümler yürürlükten kaldırılmadan çıkarılarak TBMM'ye sunulması gerekmektedir. Bu tarihle birlikte Yetki Kanunu'nda belirtilen süre sona ereceği gibi Anayasa'daki Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi vermeye ilişkin hükümler de yürürlükten kalkmış olacaktır. KHK'ların çıkarılıp TBMM'ye sunulmasından sonra denetleme TBMM İçtüzüğü'nün KHK'ların görüşülmesine ilişkin hükümlerine göre yapılacaktır. Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi yürürlüğe girmeden önce Resmî Gazete'de yayımlanarak TBMM'ye sunulması gereken KHK'lar için Anayasa'da öngörülen mevcut sürecin tamamlanamayacağı ve TBMM'de herhangi bir onay sürecinden geçirilmeyeceği ileri sürülmüş ve buna dayalı olarak Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmuş ise de TBMM İçtüzüğü'nün konuya ilişkin hükümlerinde herhangi bir değişiklik yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, süresi içerisinde yayınlanan

KHK'ların TBMM'ye sunulmasının ardından başlayacak süreç, Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesinden etkilenmemektedir.

17. Açıklanan nedenlerle Kanun'un tamamı, Anayasa'nın 2., 7., 87., 91. maddeleri ve geçici 21. maddesinin (B) fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

18. Dava dilekçesinde özetle; maddenin ikinci fıkrasında değişiklik yapılabilecek veya yürürlükten kaldırılabilecek on dokuz adet kanun ve KHK'nın sayıldığı, iptali istenen hükümle Bakanlar Kuruluna diğer tüm kanun ve KHK'larda 1. maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususlara ilişkin değişiklik, yürürlükten kaldırma ve yeni düzenlemeleri yapma yetkisi verildiği, bu düzenleme ile Yetki Kanunu'nun zaten çok geniş olan kapsamının daha da genişletildiği, belirsiz ve sınırsız hâle getirildiği, Anayasa'nın belirlediği ögeler açısından belli bir içeriğe kavuşturularak somutlaştırılmamış olduğu, kapsamının açıkça belirlenerek Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin çerçevesinin çizilmediği, yasama yetkisinin devri anlamına gelecek şekilde yaygınlaştırılıp genelleştirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. , 87. ve 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

19. Kanun'un 1. maddesinin dava konusu kuralı içeren (2) numaralı fıkrasında, bu Kanun'a göre çıkarılacak KHK'ların; bir kısım kanun ve KHK'lar sayıldıktan sonra, bunlar ile diğer kanun ve KHK'ların da maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen hususlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişiklik, yürürlükten kaldırma ve yeni düzenlemeleri kapsayacağı öngörülmektedir. Dava konusu kural, 1. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"... ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin ..."* ibaresidir.

20. 7142 sayılı Kanun'un amaç ve kapsamı, Kanun'un 1. maddesinde belirtilmiş ve maddenin (1) numaralı fıkrasında, 6771 sayılı Kanun ile 2709

sayılı Kanun'la Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yapılan değişikliklere uyum sağlamak üzere; kamu kurum ve kuruluşlarının, kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi, kanunlar ve KHK'larda yer alan tüzük, Bakanlar Kurulu, İcra Vekilleri Heyeti, İcra Vekilleri Heyeti Kararı, Bakanlar Kurulu Kararı, Bakanlar Kurulu Yönetmeliği, Hükûmet, Başbakan, Başvekil, Başbakanlık, Başvekâlet, sıkıyönetim, nizamname, kanun tasarısı gibi bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlar ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesi, mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesi, uygulama imkânı kalmayan kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin yürürlükten kaldırılması, kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri, personeli ve teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ve üst kademe kamu yöneticilerinin atanmaları ile görevlerine son verilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması; Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususlara dair hükümlerin düzenlenmesi ile bu kapsamdaki ilgili hükümlerin değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması için çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.

21. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

22. Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."* denilmektedir. 87. maddesinde ise *"Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek"* TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 91. maddesinde ise KHK'ların hukuksal rejimi belirlenmiştir.

23. Dava dilekçesinde Kanun'un konusunun ve kapsamının belirsiz olduğu, çok geniş bir alanda düzenleme yapmak üzere Bakanlar

Kuruluna yetki vermiş olduğu, çıkarılacak KHK'larla hangi yasalarda değişiklik yapılabileceği Yetki Kanunu'nda sınırlı olarak sayılmadığı gibi bir kısım kanun ve KHK'ların isimleri belirtildikten sonra konuyla ilgili *"diğer kanun ve kanun hükmünde kararnameler"*in hükümlerinde de değişiklik yapılabileceği ve yürürlükten kaldırılabileceği şeklinde bir ifade kullanıldığı, böylece kapsamının daha da belirsiz kılındığı iddia edilmektedir.

24. Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM'nin Bakanlar Kuruluna *"belli konularda"* KHK çıkarma yetkisi verebileceği hükmü yer almaktadır. Bu nedenle yetki kanununda, çıkarılması için yetki verilen KHK'ların konusunun belirtilmesi gerekmektedir. Dava konusu kural bu yönden incelendiğinde 7142 sayılı Kanun'un Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yapılan değişikliklere uyum sağlama konusunda; kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerinin düzenlenmesi, mevzuatta yer alan bazı ibarelerin değiştirilmesi, yürürlükten kaldırılması veya bu çerçevede kanunlarda ve KHK'larda yer alan ilgili hükümlerin yeniden düzenlenmesi, mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesi; Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin hususlara dair hükümlerin düzenlenmesi ile bu kapsamdaki hükümlerin değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması için çeşitli kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması hususunda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verildiği görülmektedir.

25. Yetki Kanunu, çıkarılacak KHK'ların konusunu ve kapsamını bu şekilde belirleyip sınırlandırmıştır. Konusunun ve kapsamının belirli olduğunun söylenebilmesi için hangi kanunlarda değişiklik yapılacağının Yetki Kanunu'nda mutlaka sayma yoluyla gösterilmesi gerekmemektedir. Bu nedenle, bir kısım kanunların isimleri sıralandıktan sonra, belirlenen bu konularla ilgili *"diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde"* de değişiklik yapılabileceğinin ifade edilmiş olması, Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilen konuların belirsiz olduğunu göstermemektedir. Bu husus 1961 ve 1982 Anayasalarının konuyla ilgili düzenlemelerinin karşılaştırılmasından da açıkça anlaşılmaktadır. 1961 Anayasası'nın konuyla ilgili 64. maddesinde *"Yetki veren kanunda yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin açıkça gösterilmesi"* şartı aranmışken 1982 Anayasası'nın 91.

maddesinde böyle bir şarta yer verilmemiştir. Yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin Yetki Kanunu'nda açıkça gösterilmesi şart olmadığına göre hangi kanunlarda ya da KHK'larda değişiklik yapılacağının Yetki Kanunu'nda sayma yoluyla gösterilmesi de zorunlu değildir.

26. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7., 87. ve 91. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

C. Kanun'un 2. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin *"...Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

27. Dava dilekçesinde özetle; Yetki Kanunu'nun süresi olarak gösterilen *"...Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* ifadesinin kesinlik ve belirlilik içermediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 91. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

28. Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dava konusu bölümü içeren birinci cümlesinde, Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanı'nın andiçerek göreve başladığı tarihe kadar geçerli olduğu öngörülmektedir. Dava konusu kural, cümlede yer alan *"... Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümüdür.

29. KHK çıkarma yetkisi verme, Anayasa'nın 91. maddesinde düzenlenmiş ve maddenin ikinci fıkrasında Yetki Kanunu'nun kullanma süresini içereceği hüküm altına alınmıştır.

30. 6771 sayılı Kanun ile 2709 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmıştır. 6771 sayılı Kanun'un 18. maddesinde, bu Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerin yürürlüğe gireceği üç farklı tarih belirlenmiştir. Bunlar; 6771 sayılı Kanun'un halkoylamasında kabul edildiği 16/4/2017 tarihi, birlikte yapılacak ilk TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarih ve nihayetinde birlikte yapılan TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihtir. 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerin TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihle birlikte yürürlüğe girecek hükümler *"8, 15, 17, 19, 73, 82, 87, 88, 89, 91, 93, 96, 98, 99, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113 üncü maddelerinde yapılan değişiklikler ile 114 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarının ilgaları yönünden, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124 ve 125 inci maddelerinde yapılan değişiklikler ile 127 nci maddenin son fıkrasına dair değişiklik; 131, 134, 137 nci maddelerinde yapılan değişiklikler ile 148 inci maddenin birinci fıkrasındaki değişiklik ile altıncı fıkrasındaki "Bakanlar Kurulu üyelerini" ibaresine dair değişiklik, 150, 151, 152, 153, 155 inci maddenin ikinci fıkrası, 161, 162, 163, 164, 166 ve 167 nci maddelerinde yapılan değişiklikler ile geçici 21 inci maddenin (F) ve (G) fıkraları"* olup "Bakanlar Kurulu" ve "Kanun Hükmünde Kararnameler" başta olmak üzere Anayasa'nın ilk hâlinde benimsenen hükümet sistemi değişikliğine ilişkindir.

31. Yetki Kanunu'nun süresine ilişkin iptali istenen kanun hükmü, Anayasa değişikliğinin ilgili hükümlerinin yürürlüğe gireceği tarihle uyumlu olarak *"Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar"* şeklinde belirtilmiştir. Bu düzenlemenin kesinlikten uzak olduğu ya da belirsizlik içerdiği söylenemez. Kanun koyucu kesin ve belirli olmak kaydıyla yetki kanununun kullanılacağı sürenin yöntemini belirleme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu kapsamda süre üç veya altı ay gibi belli bir zaman dilimi olarak belirlenebileceği gibi "*Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarih*" gibi muayyen bir olaya bağlı olarak da belirlenebilir. Diğer yandan, dava konusu kuralla belirlenen tarihe kadar KHK'lara ilişkin 87. ve 91. madde başta olmak üzere KHK'ların denetlenmesine ilişkin anayasal hükümler ile KHK'ların TBMM'de görüşülmelerine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği TBMM İçtüzüğü'nün 90. maddesinin yürürlükte kalacağı anlaşılmaktadır.

32. Hükümet sisteminin değişen yapısı karşısında kanun koyucunun Yetki Kanunu'nun süresi olarak düzenleme yetkisinin yürürlükten kalkacağı tarihi belirlemesinde anayasal bir engel bulunmamaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 91. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

34. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'nun;

A. Tümüne,

B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* ibaresine,

C. 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"... Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümüne,

yönelik iptal talepleri, 5/7/2018 tarihli, E.2018/100, K.2018/79 sayılı kararla reddedildiğinden, Kanun'un tümüne, bölümüne ve ibaresine ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'nun;

A. Tümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"... Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5/7/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY YAZISI

İptal istemine konu Yetki Kanunu'nun 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin…"* ibaresinin, Anayasa Mahkemesinin 27/10/2011 tarihli ve E: 2011/60, K: 2011/147 sayılı kararına ilişkin Karşıoy yazısında belirttiğim düşünceler yönünde ve aynı gerekçelerle iptali gerekeceği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2018/7
Karar Sayısı : 2018/80
Karar Tarihi : 5/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 127 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 47. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 9. maddesine eklenen fıkraların,

B. 58. maddesiyle 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen beşinci fıkranın,

C. 71. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 29. maddenin,

Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 56., 87., 123., 127., 161., 163. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 7061 sayılı Kanun'un;

1. 47. maddesiyle değişiklik yapılan 3213 sayılı Kanun'un 9. maddesi şöyledir:

"Maden teşvik tedbirleri:

Madde 9 - (Değişik: 26/5/2004 – 5177/4 md.)

(Değişik birinci fıkra: 10/6/2010-5995/4 md.) Madencilik faaliyetleri Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen teşviklerden yararlandırılır. Ancak hazır beton, asfalt ve yapı elemanları üretim tesisleri, imalat sanayi sektörü dışında madencilik faaliyeti kapsamında değerlendirilmez.

Ürettiği madeni yurt içinde ve kendi tesisinde işleyip ek katma değer sağlayanlardan, bu tesislerde üretimde değerlendirilen maden miktarı için Devlet hakkının % 50'si alınmaz. (Ek cümle: 29/12/2005-5446/1 md.; Değişik ikinci cümle: 4/2/2015-6592/5 md.) Bu hüküm I. Grup madenler, II. Grup (a) ve (c) bendi madenler ve mıcır ile kaba inşaat, baraj, gölet, liman, yol ve benzeri yapılarda kullanılan her türlü yapı hammaddesi için uygulanmaz.

(Mülga üçüncü fıkra: 29/12/2005-5446/1 md.)

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/47 md.) ***Bu Kanunun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında ihale edilecek II. Grup (c) bendi ve IV. Grup maden sahaları, 47 nci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında ihtisaslaşmış Devlet kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıklarına devredilen maden sahaları, bu kuruluşlar ve bunların bağlı ortaklıkları ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ihale edilecek maden sahaları için işletme izni düzenlendiği tarihten başlamak üzere, ilk on yıl süreyle 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında ağaçlandırma bedeli hariç herhangi bir bedel alınmaz.***

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/47 md.) ***IV. Grup işletme izinli maden ruhsat sahalarının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdamı, yatırım ve ülke ihtiyaçları dikkate alınarak ara ve uç ürün üretmek şartıyla, bu ruhsatlardan işletme izni düzenlendiği tarihten başlamak üzere, on yıl süreyle 6831 sayılı Kanun kapsamında ağaçlandırma bedeli hariç diğer bedellerin alınıp alınmayacağını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.***

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/47 md.) ***Bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkraları kapsamı dışındaki sahalardan işletme izni düzenlendiği tarihten başlamak üzere ilk on yıl süreyle 6831 sayılı Kanuna göre alınan arazi izin bedelinin %50'si alınır. Alınan arazi izin bedelinde her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranı nispeti artışı dışında başkaca bir artış yapılmaz."***

2. 58. maddesiyle değişiklik yapılan 4706 sayılı Kanun'un 4. maddesi şöyledir:

"Doğrudan satış
Madde 4 – Hazineye ait taşınmaz mallar;

…

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) ***Savunma, güvenlik, adalet ve istihbarat hizmetlerini yürüten personel tarafından kullanılanlar hariç olmak üzere, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, döner sermayelerin, fonların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hariç özel kanunla kurulmuş diğer kamu idarelerinin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müesseselerinin ve sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar ve şirketlerin mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutları ekonomiye kazandırılır. Buna ilişkin her türlü iş ve işlemin yürütülmesinde mahalli idarelere ait konutlar için ilgili idareler, diğerleri için Bakanlık yetkilidir.***

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Savunma, güvenlik, adalet ve istihbarat hizmetlerini yürüten personel tarafından kullanılan kamu konutlarının beşinci fıkraya göre değerlendirilmek suretiyle ekonomiye kazandırılmasına ilgili bakanlıkların uygun görüşü alınmak şartıyla Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Kat mülkiyeti kurulan kamu konutları bağımsız bölümler halinde, üzerinde kat mülkiyeti kurulmamış kamu konutu bulunan taşınmazlar ise üzerindeki yapılarla birlikte bir bütün

olarak, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununda yer alan hükümler çerçevesinde ihale yoluyla satılır. Taşınmazların satışından elde edilen gelirler, genel bütçeli idarelerde ilgili idarenin merkez muhasebe birimi hesaplarına aktarılır ve özel gelir kaydedilir. Özel gelir kaydedilen bu tutar karşılığında idarenin yatırım bütçesine öncelikle personelinin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Özel bütçeli idarelerde bu gelirler muhasebe birimi hesaplarına aktarılır ve bütçelerine gelir olarak kaydedilir. İdareler bu gelirleri öncelikle personelinin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ödenek eklemek suretiyle kullanır. Diğer kamu idarelerinde ise, elde edilen gelirler kendi mevzuatına göre muhasebe birimi hesaplarına aktarılarak bütçelerine gelir olarak kaydedilir ve ilgili mevzuatına göre öncelikle personelinin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılır. Değerlendirme işlemleri sırasında taşınmazlar için yapılan masraflar aktarılacak gelirlerden düşülür.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) İhale yapıldığı tarihte görev, sıra ve hizmet tahsisli ve kat mülkiyeti kurulan kamu konutlarında oturanlar, ikamet ettikleri kamu konutunu öncelikli olarak satın alma hakkına sahiptirler. İhale bedeli öncelikli alım hakkı sahibi tarafından peşin veya dört yıla kadar kanuni faizi ile birlikte taksitli olarak ödenebilir, peşin olarak ödenmesi halinde yüzde on indirim uygulanır.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Yapılan ihale sonucunda oluşan ihale bedeli, öncelikli satın alma hakkı bulunanlara tebliğ edilir. Öncelikli alım hakkı sahibinin, içerisinde oturduğu kamu konutunu bu bedeli üzerinden satın almak istemesi ve tebligattan itibaren onbeş gün içerisinde ihale bedelini peşin ödemesi veya peşinatı ödeyerek taksitli satış sözleşmesi düzenlemesi halinde bu durum, en yüksek teklif veren istekliye bildirilir. Ancak, öncelikli satın alma hakkı sahibinin aynı süre içerisinde kamu konutunu satın almak istemediğini bildirmesi, bu süre içerisinde herhangi bir bildirimde bulunmaması ya da yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, en yüksek teklif veren istekliye tebligat gönderilerek ihale bedelini peşin veya taksitle ödemesi gerektiği bildirilir. Bu durumda kamu konutunda oturana tebligat yapılarak konutu iki ay içerisinde tahliye etmesi istenir ve konutun tahliyesi sağlanır.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasına ilişkin işlemlerde ilgili kurum ve kuruluşlar; Bakanlık tarafından istenen her türlü bilgi ve belgeyi vermeye, yapılacak işlemleri kolaylaştırıcı her türlü tedbiri almaya ve Bakanlık tarafından yapılması istenilecek iş ve işlemleri yapmaya yükümlüdür.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasında uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye mahalli idarelere ait konutlar için ilgili idareler, diğerleri için Bakanlık yetkilidir.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) 26/4/2012 tarihi itibarıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde yer alan ve imar planı bulunmayan veya imar planında tarımsal amaca ayrılan Hazineye ait tarım arazilerini 30/3/2014 tarihi itibarıyla en az üç yıldan beri tarımsal amaçla kiralayan ve kira sözleşmesi halen devam eden kiracıları veya bu arazileri aynı süreyle tarımsal amaçla kullanan ve kullanımlarının halen devam ettiği belirlenen kullanıcıları ya da paydaşlarından; bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde bu arazileri doğrudan satın almak için başvuruda bulunan ve tespit ve tebliğ edilen rayiç bedeli itiraz ve dava konusu etmeksizin kabul edenler bu fıkraya göre hak sahibi sayılır. Tarımsal amaçlı yapılar ile esaslı unsuru tarımsal faaliyet olması koşuluyla üzerinde sürekli ikamet amacıyla konut bulunan tarım arazileri de bu fıkra kapsamında değerlendirilir. Bu araziler rayiç bedelin tamamı üzerinden doğrudan satılır. Rayiç bedelin taksitle ödenmesi halinde, bu bedelin yüzde yirmisi, yapılan yazılı tebligat tarihinden itibaren en geç üç ay içinde, kalanı ise en fazla beş yılda on eşit taksitte kanunî faizi ile birlikte ödenir. Satılan tarım arazilerinin satış tarihinden itibaren yirmi yıl içerisinde imar planında tarım dışı amaca ayrılması halinde, güncel rayiç bedeli ile satış tarihinden itibaren Yİ-ÜFE (bir önceki yılın aynı ayına göre değişim) oranında artırılarak güncellenen rayiç bedeli arasındaki fark, bu fıkradaki hükümlere göre en son kayıt malikinden tahsil edilir, bu hususta tapu kütüğüne gerekli belirtme yapılır. Hazineye ait tarım arazilerinin satışına ilişkin olarak bu fıkrada hüküm olmayan hallerde; ecrimisil ve kira bedellerinin mahsubuna ilişkin hükümleri hariç olmak üzere, 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına

Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun Hazineye ait tarım arazilerinin satışına ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır.

(Ek fıkra: 28/11/2017-7061/58 md.) Kamu konutlarının ve Hazineye ait tarım arazilerinin satışından elde edilen gelirler hakkında 5 inci maddenin beşinci fıkrası hükmü uygulanmaz."

3. 71. maddesiyle 4749 sayılı Kanun'a eklenen geçici 29. madde şöyledir:

"Geçici Madde 29 – *(Ek: 28/11/2017-7061/71 md.)*

5 inci maddede düzenlenen net borç kullanımı tutarı 2017 yılı için, 1/1/2017 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan ve Bakanlar Kurulu tarafından artırılan net borç kullanım tutarına otuz yedi milyar Türk lirası ilave edilerek uygulanır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

1. 3213 sayılı Kanun'un ilgili görülen 3., 30. ve 47. maddeleri şöyledir:

"Tanımlar :

Madde 3 – (Değişik: 26/5/2004 – 5177/2 md.)
Kanunda geçen deyimler aşağıda açıklanmıştır:

…

İhtisaslaşmış Devlet Kuruluşu: Maden İşleri Genel Müdürlüğü, MTA Genel Müdürlüğü, TKİ Kurumu Genel Müdürlüğü, TTK Genel Müdürlüğü, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, EİE İdaresi Genel Müdürlüğü, DSİ Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret, Tarım ve Köyişleri, Çevre ve Orman bakanlıklarına bağlı kuruluşlar, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Elektrik Üretim A.Ş. gibi madencilik faaliyetleri ile ilgili konularda ihtisas sahibi Devlet kuruluşları.

…"

"İhale:
Madde 30 – (Değişik: 4/2/2015-6592/15 md.)

Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılır. İhale ilanı Resmî Gazete'de yayımlanır.

İhale bedeli işletme ruhsat taban bedelinden az olamaz.

Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir.

Ruhsat sahaları arasında tek başına madencilik yapılamayacak büyüklükteki alanlara ruhsat verilmez. Bu alanlar bitişik ruhsat sahipleri arasında ihale edilir. İhalelik durumda olan ve madencilik yapılabilmesi için uygun büyüklükte olmayan sahalar, çevresindeki ruhsatsız alanlar veya diğer ihalelik sahalarla birleştirilerek ihale edilir.

Havza madenciliğini geliştirmek ve jeolojik yapıyı aydınlatmak amacıyla yeni oluşturulan alanlar ile herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş sahalar, alan sınırlamasına bakılmaksızın birleştirilerek ihale edilebilir. Bu şekilde ihale edilen sahaların ruhsatlandırılmasında 16 ncı maddedeki alan sınırlaması aranmaz.

Mülga 6309 sayılı Maden Kanunu hükümleri uyarınca verilmiş olan ve bu Kanuna göre ruhsat hukuku devam eden çakışmalı işletme ruhsat sahalarında yeni bir maden bulunması hâlinde, çakışmalı alandaki maden hakkı bu ruhsat sahipleri arasında ihale edilerek ruhsatlandırılır.

Sahaların ihalesinden elde edilen gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir. Bu Kanun kapsamındaki iş ve işlemler için ihtiyaç duyulan ödenekler Bakanlık bütçesinde öngörülür.

(Ek fıkra: 21/3/2018-7103/32 md.) Bu madde kapsamında bir sahanın ihalesinin iki defa yapılmasına rağmen sahaya müracaat olmaması

durumunda sahanın aramalara açık hale geleceği Genel Müdürlükçe ilan edilir. İlan edilen sahaya bir aylık sürede müracaat olması durumunda belirlenen ihale taban bedeli üzerinden ruhsatlandırılır. Müracaatın birden fazla olması durumunda müracaat edenler arasında yeniden ihale edilir."

"Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili haklar:

Madde 47 – (Değişik:26/5/2004 – 5177/21 md.)

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü herhangi bir ruhsat veya izne gerek kalmadan, madencilik yapılabilecek bütün sahalarda, Kurumun yürüttüğü bir projeye bağlı olarak arama faaliyetlerinde bulunabilir. Üçüncü kişilere ait ruhsatlı alanlarda yaptıkları arama faaliyetleri sonucunda bulduğu aynı grup madenler ile ilgili hiçbir hak talebinde bulunamaz. Bu alanlar içinde arama ruhsatını aldığı diğer grup madenler, ruhsat süresi sonunda Genel Müdürlük tarafından 30 uncu madde hükümlerine göre ihale edilir. İşletme izin sınırları içerisindeki arama faaliyetleri ruhsat sahibinden izin alınarak yapılır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ruhsatlı alanlarda yaptığı çalışmalar sonucu elde ettiği bilgi ve belgeleri, bir rapor halinde Genel Müdürlüğe ve talebi halinde ruhsat sahibine verebilir.

(Değişik üçüncü fıkra: 3/6/2007-5686/18 md.) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlü-ğü bu Kanun hükümlerine göre arama ruhsatı alarak bulduğu madenler için 15 inci maddeye göre buluculuk hakkını kazanır. Arama ruhsat süresi sonuna kadar Genel Müdürlüğe devredilen bu ruhsatlar 30 uncu madde hükümlerine göre ihale edilir. İhale sonucu elde edilen gelirin %50'si MTA'ya kaynak geliri olarak aktarılır.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/16 md.; Değişik dördüncü fıkra: 18/5/2017-7020/11 md.) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından buluculuk hakkı kazanılan maden ruhsat sahaları, bedeli karşılığında ihtisaslaşmış Devlet kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıklarına Bakan onayı ile devredilebilir. Devir aşamasında bu Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen süreler bu kararların uygulanması esnasında aranmaz. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen arama dönemi faaliyet raporları yerine kaynak/rezerv raporu verir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/16 md.) Bakanlık tarafından, ruhsat müracaatlarına kapatılan alanlar ile havza ve kuşak madenciliğini geliştirmek ve jeolojik yapıyı aydınlatmak için herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlarda, Bakanlıkça da gerekli görüldüğü takdirde Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne arama faaliyeti yaptırılmak gayesiyle ruhsat verilir. İşletilebilecek maden varlığının belirlenmesi halinde, bu alanlardan ruhsat müracaatına kapatılan alanlardaki madenlerin işletilmesi için Bakanlar Kurulu kararı, diğer alanlar için ise bu madde ve 30 uncu madde hükümlerine göre Genel Müdürlük tarafından ihale edilir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından arama ve araştırma faaliyetlerinde bulunmak üzere memuriyet mahalli dışında görevlendirilen personele Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında, Harcırah Kanunu hükümlerine göre gündelik ödenir. Bu şekilde görevlendirilen personele Harcırah Kanununun 50 nci maddesine göre ayrıca bir ödeme yapılmaz. Yapılacak söz konusu ödeme tutarının yarısı, Kurumun ücretli işlerinden sağladığı gelirlerden karşılanır. (Ek cümle: 10/6/2010-5995/16 md.; Mülga son cümle: 4/2/2015-6592/25 md.)"

2. 4749 sayılı Kanun'un ilgili görülen 5. maddesi şöyledir:

"Borçlanma, ikraz ve garanti limiti

Madde 5 - Malî yıl içinde 1 inci Maddede belirtilen ilkeler ve malî sürdürülebilirlik de dikkate alınarak yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilir.

(Değişik ikinci fıkra: 16/7/2008-5787/3 md.) Borçlanma limiti değiştirilemez. Ancak borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilave yüzde beş oranında bir tutar, ancak Müsteşarlığın görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir. Bütçenin denk olması durumunda da borçlanma, anapara ödemesinin en fazla yüzde beşine kadar artırılabilir.

Vadesinde nakden ödenenler hariç, çeşitli kanunlara dayanılarak ikrazen ihraç olunan özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri bu limitin

hesaplanmasında dikkate alınmaz. Malî yıl içerisinde ikrazen ihraç edilecek özel tertip Devlet iç borçlanma senetlerinin limiti her yıl bütçe kanunlarıyla belirlenir.

(Değişik son fıkra: 16/7/2008-5787/3 md.) Mali yıl içinde sağlanacak garantili imkân ve dış borcun ikrazı limiti, yılı bütçe kanunuyla belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 1/2/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 47. Maddesiyle 3213 Sayılı Kanun'un 9. Maddesine Eklenen Fıkraların İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

3. Dava konusu kurallar, devlet ormanlarında gerçekleştirilecek madencilik faaliyetleri yönünden birtakım teşvik hükümleri öngörmekte ya da teşvik niteliğinde karar alınması konusunda Bakanlar Kuruluna yetki tanımaktadır.

4. Bu kapsamda düzenlenen teşviklerden ilki, dava konusu dördüncü fıkradır. Kural; 3213 sayılı Kanun'un 30. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında ihale edilecek II. Grup (c) bendi ve IV. Grup maden

sahaları, 47. maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında ihtisaslaşmış devlet kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıklarına devredilen maden sahaları, bu kuruluşlar ve bunların bağlı ortaklıkları ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ihale edilecek maden sahaları için işletme izninin düzenlendiği tarihten başlamak üzere ilk on yıl süreyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında ağaçlandırma bedeli hariç herhangi bir bedelin alınmayacağını öngörmektedir.

5. Devlet ormanlarında gerçekleştirilen madencilik faaliyeti nedeniyle 6831 sayılı Kanun uyarınca alınması gerekli bedeller, 6831 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılmış Orman Kanununun 16 ncı Maddesinin Uygulama Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 8. ve 20. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda alınan bedeller ağaçlandırma bedeli, arazi izin bedeli ve ön izin bedelinden ibarettir.

6. 3213 sayılı Kanun'un 30. maddesinin üçüncü fıkrasında maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtilmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihalelerin yapılabileceği hükme bağlanmış olup 47. maddesinin dördüncü fıkrasında da Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından buluculuk hakkı kazanılan maden ruhsat sahalarının -bedeli karşılığında- ihtisaslaşmış devlet kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıklarına Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanının onayı ile devredilebileceği öngörülmüştür.

7. Kanun'un 3. maddesinde; *ihtisaslaşmış devlet kuruluşu* olarak Maden İşleri, Maden Tetkik ve Arama, Türkiye Kömür İşletmeleri, Türkiye Taşkömürü, Eti Maden İşletmeleri, Elektrik İşleri Etüt İdaresi, Devlet Su İşleri ile Karayolları Genel Müdürlükleri; Bilim, Sanayi ve Teknoloji; Gıda, Tarım ve Hayvancılık ile Orman ve Su İşleri bakanlıklarına bağlı kuruluşlar ve Elektrik Üretim A.Ş. gibi madencilik faaliyetleri ile ilgili konularda ihtisas sahibi devlet kuruluşlarının ifade edildiği açıklanmıştır.

8. Bu itibarla işletme hakkının ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihalelerle kazanıldığı II. Grup (c) bendi ve IV. Grup maden sahaları, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından buluculuk hakkı kazanılan ve ihtisaslaşmış devlet kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıklarına devredilen maden sahaları ile ihtisaslaşmış devlet kuruluşları ve bunların

bağlı ortaklıkları ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ihale edilecek maden sahaları için işletme izninin düzenlendiği tarihten başlamak üzere ilk on yıl süreyle 6831 sayılı Kanun kapsamında alınan bedellerden ağaçlandırma bedeli haricindeki hiçbiri alınmayacaktır. Bu çerçevede alınmayacak bedeller, arazi izin bedeli ile ön izin bedelidir.

9. Dava konusu beşinci fıkrada devlet ormanlarında gerçekleştirilen madencilik faaliyetleriyle ve belirli bir grup maden sahalarıyla sınırlı olarak teşvik öngörüp öngörmeme konusunda Bakanlar Kuruluna yetki tanınmıştır. Kural uyarınca IV. Grup işletme izinli maden ruhsat sahalarının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdamı, yatırım ve ülke ihtiyaçları dikkate alınarak ara ve uç ürün üretmek şartıyla, bu ruhsatlardan işletme izni düzenlendiği tarihten başlamak üzere, on yıl süreyle 6831 sayılı Kanun kapsamında ağaçlandırma bedeli hariç diğer bedellerin alınıp alınmayacağını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

10. Dava konusu altıncı fıkra ise dördüncü ve beşinci fıkralar kapsamı dışındaki sahalardan işletme izni düzenlendiği tarihten başlamak üzere ilk on yıl süreyle 6831 sayılı Kanun'a göre alınan arazi izin bedelinin %50'sinin alınacağını ve alınan arazi izin bedelinde her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranı nispeti artışı dışında başkaca bir artış yapılmayacağını hükme bağlamaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

11. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla ormanlarda gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri nedeniyle kamu idarelerine ödenmesi gereken birtakım bedellerin alınmasından vazgeçildiği veya daha az bedel alınmasının öngörüldüğü, bu durumun devletin temel amaç ve görevlerine aykırı olarak ormanların hızla azalmasına ve çevrenin kirlenmesine yol açacağı, ormanlardaki madencilik faaliyetleri nedeniyle herhangi bir bedelin alınmamasının ya da alınan tutarların azaltılmasının izne konu alana karşılık gelen ormanlık alanın mali kaynak yokluğu nedeniyle yetiştirilememesine neden olacağı, bu nedenlerle ormanlarda madencilik faaliyetinin teşvik edilmesinde kamu yararının bulunmadığı, dava konusu kurallarla sınırları tam olarak çizilmeyen belirsiz bir alanda yürütme organına uygulama yetkisi verildiği, bu durumun hukuk devletinin gereği

olan belirlilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri *belirlilik*tir. Anılan ilke bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanması yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

13. Hukuk devleti ilkesi gereğince yasama işlemlerinin kişisel yararları değil kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken *kamu yararı* konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, kuralın kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığını araştırmakla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kimi kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Bu saptamanın doğal sonucu olarak da kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kural konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer ve kuralın iptali gerekir. Açıklanan ayrık hâl dışında bir kuralın ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde bulunduğundan yalnızca bu nedenle kamu yararı değerlendirmesi yapmak ve bu doğrultuda dava konusu kural ile kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini denetlemek anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

14. Anayasa'nın 5. maddesine göre *"…kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; … insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak…"* devletin temel amaç ve görevlerindendir. Anayasa'nın 56. maddesinde de belirtildiği üzere herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir; çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.

15. Anayasanın 169. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında *"Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir./ Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz./ Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz."* denilmektedir.

16. Anayasa'nın anılan maddesinin birinci fıkrasında, devlete ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunların çıkarılması görevi verilmiştir. Keza maddenin üçüncü fıkrasında, ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca söz konusu maddenin ikinci fıkrasında, kamu yararının bulunması hâlinde devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabileceği belirtilmektedir. Buna göre devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olması için kamu yararının bulunması zorunludur. Anayasa, devlet ormanları üzerinde özel mülkiyete izin vermemekte; sadece kamu yararının bulunması hâlinde irtifak hakkı tesis edilmesine olanak tanımaktadır. Önemli olan husus, bu hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesidir. Bu kapsamda kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin talep edilen faaliyetin orman ekolojik sistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânı bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir.

17. Dava konusu kurallar, işletilen maden sahasının bulunduğu grubu, maden sahasını işleteni veya ihale eden kurum ve kuruluşları gözeterek devlet ormanlarındaki madencilik faaliyetleri nedeniyle alınan bazı bedeller yönünden muafiyet veya indirim öngörmekte ya da muafiyet tanınması konusunda Bakanlar Kuruluna yetki vermektedir.

18. Anayasa'da öngörülen ilke ve kurallara uyulmak kaydıyla madencilik faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve gelişmesi amacıyla birtakım teşvikler öngörüp öngörmeme, öngörülen teşviklerin kapsam ve niteliğini belirleme kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Bu konuda yapılacak düzenlemelerle kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini veya hangi ölçüde gerçekleşeceğini denetlemek ise yerindelik denetimi kapsamında olup anayasa yargısının denetiminin konusu dışında kalır.

19. Dava konusu kuralların amacının madde gerekçesinde *"Madde ile, 3213 sayılı Maden Kanununun 9 uncu maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle söz konusu işlemler için işletme ruhsatı düzenlendiği tarihten başlamak üzere ilk on yıl süreyle 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında herhangi bir bedel alınmaması öngörülmek suretiyle, bu türden sahaların ihalesinin ve yatırımlarının cazip hale getirilmesi ve yatırım ortamının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır."* şeklinde ifade edilmesi karşısında kurallarla kamu yararı dışında özel bir amaç güdüldüğü söylenemez.

20. Diğer yandan Bakanlar Kuruluna teşvik niteliğinde karar alma konusunda takdir yetkisinin tanındığı dava konusu beşinci fıkrada; Bakanlar Kurulunca teşvik öngörülebilecek maden sahalarının yalnızca ara ve uç ürün üreten IV. Grup işletme izinli maden ruhsat sahaları, tanınabilecek teşviğin kapsamının ağaçlandırma bedeli hâricindeki 6831 sayılı Kanun uyarınca alınan bedeller, teşvik süresinin de on yıl olduğu ve teşvik hükümlerinin uygulanacağı maden sahaları belirlenirken işletme izinli maden ruhsat sahalarının cinsinin, rezervinin, bulunduğu bölgenin, tenörünün, istihdamın, yatırımın ve ülke ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği açıkça belirtildiği gözetildiğinde kuralın belirsiz olduğu yönünde bir değerlendirme yapmak da mümkün değildir.

21. Madencilik sektörü istihdamı yoğun bir sektör olması, hizmet ana ve yan sanayi sektörlerini teşvik etmesi, bölgesel ve yerel kalkınmayı

ön plana çıkararak hem işsizliği önlemesi hem de göçü azaltması ve yer altından çıkarıldığı anda yüzde yüz katma değer yaratması gibi özellikleri nedeniyle ülke kalkınmasında büyük rol oynamaktadır. Madencilik sektöründe yer seçme şansının olmaması nedeniyle madenlerin oluştukları yerde üretilmesi zorunlu bulunmaktadır. Bu durumda madencilik ya oluştuğu yerden üretilerek ülke yararına sunulacak ya da bu temel kaynak yer altında bırakılacaktır. Bu itibarla devlet ormanlarındaki madencilik faaliyetinin cazip hâle getirilmesini ve iyileştirilmesini amaçlayan kuralların devletin kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak biçimindeki temel amaç ve görevlerine aykırı olduğu söylenemez.

22. Anayasa'nın 169. maddesi uyarınca ormanların orman olarak işletilmeleri esas olup kısmen de olsa farklı şekilde işletilebilmelerine izin verilebilmesi Anayasa Mahkemesinin 17/12/2002 tarihli ve E.2000/75, K.2002/200; 7/5/2007 tarihli ve E.2006/169, K.2007/55; 22/11/2007 tarihli ve E.2004/67, K.2007/83 sayılı kararlarında da belirtildiği üzere ancak kamu yararı ve zorunluluk hâlinin varlığına bağlıdır.

23. 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesinin dördüncü fıkrasında, devlet ormanları içinde yapılacak maden arama ve işletme faaliyetleri ile bu faaliyetler için zorunlu ve ruhsat süresine bağlı olarak yapılan geçici tesislere 6831 sayılı Kanun hükümlerine göre izin verileceği hükme bağlanmıştır. 6831 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrası uyarınca da devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine -fon bedelleri hariç- bedeli alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilecektir. Söz konusu fıkranın iptali talebi Anayasa Mahkemesinin, 26/1/2012 tarihli ve E.2010/85, K.2012/13 sayılı kararıyla, Anayasa'nın 169. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda fıkrada kamu yararı ve zorunluluk ölçütlerine yer verilmiş olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

24. Kurallar, devlet ormanlarındaki madencilik faaliyetleri nedeniyle 6831 sayılı Kanun kapsamında alınan bedellerin bir kısmının alınmamasını ya da eksik alınmasını veya alınmaması konusunda Bakanlar Kuruluna yetki tanınmasını düzenlemekte; buna karşılık devlet ormanlarında

madencilik yapılması konusunda geçerli olan izin sisteminde herhangi bir değişiklik öngörmemektedir. Bu itibarla kurallarla bir yandan madencilik teşvik edilmekte iken bir yandan da devlet ormanlarında madencilik yapılması için gerekli olan kamu yararı ve zorunluluk unsurları muhafaza edilmek ve izin verilen alanın ağaçlandırılması için gerekli olan bedel şeklinde tanımlanabilecek ağaçlandırma bedelinin her hâlükârda alınması hükme bağlanmak suretiyle ormanların ve çevrenin korunması gözetilmektedir. Böylece kanun koyucu tarafından çatışan iki kamu yararı arasında bir denge kurulduğu anlaşılmaktadır. Kurallar; orman sayılan yerlerdeki madencilik faaliyetlerinin kendi mevzuatında yer alan bazı koşullar ve sınırlar çerçevesinde yürütülmesine, herhangi bir durumda ağaçlandırma bedelinin tahsil edilmesine ve devlet hakkı ile ek devlet hakkı ve taahhüt senedinde belirtilen borç ve taahhütlerin yerine getirilmesinin güvencesi olan teminatın alınmasına engel olmamaktadır. Anılan bu hususlar ile ormanların korunması ve ıslahıyla ilgili giderlerin bütçe kanunlarına konulacak ödeneklerle de karşılanabileceği dikkate alındığında kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında düzenlediği ve maden sahalarının özelliklerine göre farklılaşan ve süreye tabi olan birtakım teşvikler öngören kuralların, devletin ormanların ve çevrenin korunması ile geliştirilmesi yükümlülüğüyle bağdaşmadığı söylenemez.

25. Açıklanan nedenle kurallar, Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 169. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un 58. Maddesiyle 4706 Sayılı Kanun'un 4. Maddesine Eklenen Beşinci Fıkranın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

26. Dava dilekçesinde özetle; kamu konutlarının satışında kamu yararının bulunmadığı, kuralda yer alan kavramların açık ve anlaşılır olmadığı, bu itibarla kuralla Maliye Bakanlığına kamu konutlarıyla ilgili, sınırları belirsiz, temel ilkeleri ve çerçevesi çizilmemiş ve keyfî kullanıma müsait bir takdir yetkisinin tanındığı, bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmadığı ve yasama yetkisinin devri niteliğinde olduğu, mahallî idareler hâricindeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının

mülkiyetinde veya kullanımında bulunan kamu konutlarının tek bir statü hâlinde kabul edilerek ekonomiye kazandırılması konusunda yapılacak her türlü iş ve işlemlerde Maliye Bakanlığının tek başına yetkilendirilmesinin, kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkinin kullanılması sonucunu doğurduğu, mahallî idarelere ait kamu konutlarının satılıp satılmaması konusunda ilgili idarelerin karar vermesi gerekmekte iken kural kapsamında bu idarelere ait konutlara yer verilmek suretiyle anılan türdeki konutların satışa tabi tutulmasının yerel yönetimlerin özerkliğine aykırı olduğu, ilgili idarenin bir kararı veya görüşü aranmaksızın, fiilen bir kamu hizmetine tahsis edilip edilmediği gözetilmeksizin hizmet yerinden yönetim kuruluşlarına ait kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasına ilişkin her türlü iş ve işlemin yürütülmesi konusunda Maliye Bakanlığının yetkilendirilmesinin idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu yönündeki anayasal ilkeyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

27. Dava konusu kuralda; savunma, güvenlik, adalet ve istihbarat hizmetlerini yürüten personel tarafından kullanılanlar hariç olmak üzere genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, döner sermayelerin, fonların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hariç özel kanunla kurulmuş diğer kamu idarelerinin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müesseselerinin ve sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar ve şirketlerin mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılacağı, buna ilişkin her türlü iş ve işlemin yürütülmesinde mahallî idarelere ait konutlar için ilgili idareler, diğerleri için Maliye Bakanlığının yetkili olduğu öngörülmektedir.

28. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin ön koşulları arasında hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri bulunmaktadır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden

kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

29. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisi verilmesi mümkün değildir. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun hükmünün Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

30. Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği öngörüldükten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanarak kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı belirtilmiştir.

31. İdarenin bütünlüğü, üniter devlet modelinin yönetim alanındaki temel ilkesidir. İdarenin bütünlüğü ilkesiyle idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışması öngörülmektedir. Bu ilke, merkezin denetimi ve gözetimi ile hayata geçirilmekte ve yönetimde bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç olan *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki, idari vesayet ise merkezî yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünleşmeyi sağlamaktadır.

32. Yerinden yönetim kuruluşları, yerel ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadır. Yerel yerinden yönetim kuruluşları olan mahallî idareler, Anayasa'nın 127. maddesinde düzenlenmiş ve bunlara tanınan idari ve mali özerkliğin kapsamı gösterilmiştir. Anılan maddenin

birinci fıkrasında; mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri oldukları ifade edilmiştir.

33. Dava konusu kural uyarınca savunma, güvenlik, adalet ve istihbarat hizmetlerini yürüten personel tarafından kullanılanlar hariç olmak üzere genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, döner sermayelerin, fonların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hariç özel kanunla kurulmuş diğer kamu idarelerinin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müesseselerinin ve sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar ve şirketlerin mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılması zorunlu olup buna ilişkin her türlü iş ve işlemin yürütülmesinde mahallî idarelere ait konutlar için ilgili idareler, diğerleri için Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

34. Kuralda ekonomiye kazandırılacak kamu konutları açıkça belirtilmiştir. Bu kapsamda kuralda yer verilen *"genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin"* 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre uluslararası sınıflandırmalara göre belirlenmiş olan merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerini, sosyal güvenlik kurumlarını ve mahallî idareleri ifade ettiği açıktır. Yine kuralda yer alan *"kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hâriç özel kanunlarla kurulmuş diğer kamu idareleri"* kavramından kastedilenin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hâricindeki hizmet yerinden yönetim kuruluşları olduğu anlaşılmakta olup *"kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müesseseleri"* 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de düzenlenmiştir. Kuralda bulunan *"döner sermaye"*, *"fon"*, ve *"sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar ve şirketler"*in de uygulamada ve mevzuatta yerleşik, bütçe ve muhasebe diline girmiş, yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede açık ve net kavramlar olduğu gözetildiğinde kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

35. Öte yandan kuralın 4706 sayılı Kanun'un Hazineye ait taşınmaz malların doğrudan satışının düzenlendiği *"Doğrudan satış"* başlıklı 4.

maddesinde yer aldığı, kuralın devamında yer alan fıkralarda satış usulünün ne şekilde gerçekleştirileceği ve satıştan elde edilen gelirin hangi idarenin hesabına aktarılacağı hususlarının düzenlendiği ve kuralın gerekçesinde bulunan *"…ihale yoluyla satılarak ekonomiye kazandırılması … amaçlanmaktadır."* biçimindeki ifade dikkate alındığında kuralda yer alan *"ekonomiye kazandırma"* kavramından kamu konutlarının satışının amaçlandığı ve *"Buna ilişkin her türlü iş ve işlem"* ibaresinin de kamu konutlarının satılmasıyla ilgili iş ve işlemleri ifade ettiği anlaşılmaktadır.

36. Bu itibarla hangi kuruluşlara ait kamu konutlarının ekonomiye kazandırılacağının, ekonomiye kazandırma şeklinin ve anılan süreçte hangi idarelerin yetkili olduğunun açıkça anlaşıldığı kuralda belirsizlik bulunmamakta olup bu yönüyle kural, hukuki güvenlik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine aykırılık teşkil etmemektedir.

37. Anayasa'da öngörülen ilke ve kurallara uyulmak kaydıyla kamu konutlarının tahsis ve kullanımını yaygınlaştırma veya azaltma, bu konuda belirli hizmetleri gözeterek farklı düzenlemeler öngörme kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Bu hususta yapılacak düzenlemelerin Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken *kamu yararı* konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, kuralın kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığını araştırmakla sınırlıdır.

38. Dava konusu kuralın amacının, madde gerekçesinde *"- Savunma, güvenlik, adalet ve istihbarat hizmetleri hariç tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ve on yılını doldurmuş bulunan kamu konutlarından; kat mülkiyeti tesis edilmemiş olanların zemini ve üzerindeki yapılarla birlikte bir bütün olarak, kat mülkiyeti tesis edilenlerin ise bağımsız bölümler halinde ve içinde oturana öncelik tanınmak suretiyle ihale yoluyla satılarak ekonomiye kazandırılması, tahsis kaldırma da dahil bu kapsamda kalan her türlü iş ve işlemin mahalli idarelere ait kamu konutları için ilgili mahalli idarelerce, diğerlerinde Maliye Bakanlığınca yürütülmesi,/ … / -Elde edilen gelirlerin, kamu konutu yapılabilmesi amacıyla ilgili kamu idaresinin yatırım bütçesine kaydedilmesi,/ - Böylece on yılını doldurmuş bulunan ve çoğunluğu ilgili mevzuatı uyarınca gerekli koşulları sağlayamadığı için kat mülkiyetine geçememiş ve konut olarak kullanımı riskli olan bu konutların dönüşümünün sağlanması, kamu konutlarında ikamet eden personele sağlıklı ve güvenli yaşama alanları oluşturulması,/ amaçlanmaktadır."*

şeklinde ifade edilmesi karşısında kuralla kamu yararı dışında özel bir amaç güdüldüğü söylenemez.

39. Buna karşılık kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasının kamu sektörünün gereksinimlerine uygun olup olmadığı, kamu yararını gerçekleştirip gerçekleştirmediği bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde bulunduğundan bu husus, yerindelik denetimi kapsamında olup anayasa yargısının denetiminin konusu dışında kalmaktadır.

40. Anayasa'da merkezî yönetim-yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulatması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması gibi yetki ve ayrıcalıkların tanınmış olması mahallî idarelerin özerkliklerinin göstergeleridir.

41. Özerklik, kişi ve kuruluşların kendi faaliyetlerine ilişkin kararları alma ve uygulama konusunda gerekli yetkiyle donatılmış olması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kurumların dış etkilere karşı korunmasını ifade eder. Kamu kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır.

42. Anayasa'nın 127. maddesinde öngörülen *yerel yönetimlerin özerkliği ilkesi*, yerinden yönetimin varlık şartlarından olan mali özerkliği de kapsamaktadır. Mali özerklik kavramı ise mahallî idarelerin mali kaynaklarının bir bölümünü yerel vergi ve harçlardan oluşturmalarını, gelirlerini ve varlıklarını kendi amaçlarına uygun bir biçimde kullanabilmelerini ve esnek bir bütçe sistemine sahip olmalarını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle mahallî idarelerin mali özerkliği, merkezî yönetimin mal varlığından ayrı mal varlığı, bağımsız gelir kaynakları ve bütçeleri olması esasına dayanır. Nitekim anılan maddenin altıncı fıkrasının son cümlesinde de "*Bu idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.*" hükmüne yer verilmek suretiyle mahallî idarelerin mali özerkliği teminat altına alınmıştır.

43. Mahallî idarelerin o yöre halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş kamu tüzel kişileri olması

nedeniyle bunlara tanınan mali özerkliğin kapsamı da görevleri gereği yerine getirmekle yükümlü oldukları mahallî hizmetlere tahsis edilmiş ayni ve nakdi mal varlığı ile sınırlıdır. Bu çerçevede dava konusu kuralla görevleri gereği yükümlü oldukları mahallî hizmetlerin yerine getirilmesiyle doğrudan bir ilgisi bulunmayan ve personele tanınmış ayni imkân konumundaki kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasının mahallî idarelerin mali özerkliğine bir müdahale teşkil ettiği söylenemez. Kaldı ki 4706 sayılı Kanun'un 4. maddesinin yedinci fıkrasında anılan kamu konutlarının satılması suretiyle elde edilen gelirin ilgili idarenin bütçesine gelir olarak kaydedileceğinin belirtilmiş olması karşısında kuralın mahallî idarelerin mal varlığında herhangi bir eksilmeye yol açmadığı anlaşılmaktadır. Getirilen düzenlemenin sonucu, ayni mal varlığının nakde dönüştürülmesinden ibaret bulunmaktadır.

44. Öte yandan yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu iktisadi teşebbüsleri hâricinde hizmet yerinden yönetim kuruluşlarını genel olarak düzenleyen herhangi bir hükme Anayasa'da yer verilmemiştir. Anayasa'da belirtilenler dışında kalan hizmet yerinden yönetim kuruluşları, Anayasa'nın 123. maddesine dayanılarak kamu tüzel kişiliği biçiminde kurulmaktadır. Kamu tüzel kişiliğinin haiz olunması, idari ve mali özerkliğe sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Zira tüzel kişilik, özünde, merkezî idareden bağımsız karar alabilmeyi gerektirmektedir. Ancak Anayasa'da, yerel yerinden yönetim kuruluşları olan mahallî idarelerden farklı olarak hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının mali özerkliğinin ölçüsüyle ilgili herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle hizmet yerinden yönetim kuruluşlarına tanınacak mali özerkliğin kapsamının belirlenmesi, kamu tüzel kişiliği tanınmasının doğal sonucu olan iş ve işlemleri yapabilmesini sağlaması kaydıyla kanun koyucunun takdirindedir.

45. Hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının mali özerkliklerinin unsurları konusunda Anayasa'da açık bir kural yer almadığı gibi ilgili kanunlarda da her duruma uyan genel ve tek bir özerklik tanımlaması da bulunmamaktadır. Bu kurumların mali özerkliklerine yönelik düzenlemeler kanunlarda yer almaktadır.

46. Özerk kamu kurumlarının kuruluş ve işleyişlerinin düzenlenmesi hususunda anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılması hususu da kanun koyucunun takdirinde olduğundan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasını öngören kuralın söz konusu kuruluşların özerkliğini etkilemediği ve Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı açıktır. Kaldı ki Kanun'un 4. maddesinin yedinci fıkrasında bu tür kuruluşların mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının satışından elde edilen gelirin de ilgili kuruluşların bütçelerine gelir olarak kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

47. Diğer yandan kuralın, merkezî idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki ilişkileri ve merkezî idarenin bu kapsamda sahip olduğu yetkileri ifade eden idarenin bütünlüğü ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de merkezî idareye bu konuda herhangi bir yetki tanımayan ve birtakım istisnalar hâricinde gerek merkezî idarenin gerekse yerinden yönetim kuruluşlarının mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasını öngören kuralın Anayasa'nın 123. maddesinde belirtilen idarenin bütünlüğü ilkesine bir aykırılık taşımadığı açıktır.

48. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7., 123. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

49. Kuralın Anayasa'nın 6. ve 8. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 71. Maddesiyle 4749 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 29. Maddenin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

50. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla bütçenin gelir ve gider rakamlarıyla ilişkilendirilmeksizin yürütme organına ek borçlanma imkânının verildiği, yürütme organına ilave borçlanma yetkisinin ek bütçe kanunu ile tanınması gerektiği hâlde alelade bir kanunla verildiği, bu suretle bütçe disiplininin dışına çıkıldığı, hesap verilebilirliğin önlendiği, keyfî

harcamaların teşvik edildiği ve Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olan bütçe hakkının TBMM'nin elinden alındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

51. Dava konusu kural, 2017 yılı için net borç kullanımı tutarının -1/1/2017 tarihinden geçerli olmak üzere- Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu bakan (Bakan) ve Bakanlar Kurulu tarafından artırılan net borç kullanım tutarına otuz yedi milyar Türk lirasının ilave edilerek uygulanmasını öngörmektedir.

52. Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM'nin görev ve yetkileri kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak yanında bütçe kanun tasarısını görüşmek ve kabul etmek olarak belirtilmiştir.

53. Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde de kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'ce görüşülme usul ve esasları ile yayımlanması düzenlenirken bütçe kanun tasarılarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre bütçe kanun tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, TBMM Genel Kurulunda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiştir. Anayasa'nın 89. maddesinde de Cumhurbaşkanına bütçe kanunlarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınmamıştır.

54. Öte yandan Anayasa'nın 161. maddesinde bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ifade edilmiştir. *Bütçe ile ilgili hüküm* kavramı, mali nitelikteki hükümleri değil kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümleri ifade etmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı bütçe kanunlarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe kanunlarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

55. Anayasa'nın 163. maddesinde ise merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödeneğin harcanabilecek miktarın sınırını gösterdiği, harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamayacağı belirtilmiş ve Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde

kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemeyeceği kurala bağlanmıştır.

56. Bütçe kanunlarıyla diğer kanunlar arasında yapılan bu ayrım karşısında herhangi bir kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesine veya herhangi bir kanunda yer alan hükmün bütçe kanunları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına imkân bulunmamaktadır.

57. 4749 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, yıl içinde yapılan iç ve dış borçlanmalardan yıl içinde vadesi gelen anapara ödemelerinin düşülmesi ile elde edilen tutar olarak tanımlanan *net borç kullanımı*nın limiti anılan Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında hükme bağlanmıştır. Buna göre yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilmektedir.

58. Söz konusu maddenin ikinci fıkrası uyarınca da bu limitin yıl içinde en fazla yüzde beş oranında Bakan kararıyla artırılabilmesi mümkündür. Bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilave yüzde beş oranında bir tutar, ancak Hazine Müsteşarlığının görüşü ve Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilmektedir.

59. Dava konusu kural, yalnızca 2017 yılı için ve 1/1/2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5. maddenin ikinci fıkrası uyarınca Bakan ve Bakanlar Kurulu kararı ile artırılmış olan net borç kullanımı tutarına otuz yedi milyar Türk lirası ilave edilmesini öngörmek suretiyle net borç kullanımı limitini artırmaktadır.

60. Net borç kullanımı limiti, o yılki bütçe kanununda yer alan başlangıç ödenekleri ile tahmin edilen gelirlere göre belirlenmekle beraber doğrudan bütçe kanununda yer alan bir husus değildir. Nitekim anılan limitin o yılki bütçe kanununa göre belirleneceği, genel ve sürekli nitelikte olan 4749 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrası hükmünün gereğidir.

61. Anayasa koyucu bütçe kanunlarında yer alamayacak hususları belirtmiş olup bir kuralın uygulanması sonucu gelir elde edilecek ya da harcama yapılacak olması o kuralın bütçe kanunu kapsamında yer alması

zorunluluğunu doğurmamaktadır. Bu çerçevede net borç kullanımı limitinin yeniden belirlenmesine ilişkin kuralların kanun konusu yapılabilmesine bir engel bulunmamaktadır. Bütçe kanunlarında o yıla ait başlangıç ödenek miktarları ile tahmin edilen gelirler düzenlenmekle birlikte, gelir elde edilmesi sonucunu doğurduğu gerekçesiyle net borç kullanımı limitinin belirlenmesine ilişkin genel ve soyut nitelikteki kuralların bütçe kanununda yer alması zorunlu değildir. Bu itibarla 2017 yılı için geçerli olmak üzere net borç kullanımı tutarının artırılmasını öngören kuralın Anayasa'nın bütçe ile ilgili kurallarına aykırılığından söz edilemez.

62. Diğer yandan kamu idareleri tarafından yapılan her türlü iç ve dış borçlanma, 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca Sayıştay denetimine tabi olup kuralla bu konuda herhangi bir değişikliğe gidilmediğinden kuralın hesap verilebilirliği önlediği ve keyfî harcamaları teşvik ettiği de söylenemez.

63. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

64. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 47. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 9. maddesine eklenen fıkralara,

B. 58. maddesiyle 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen beşinci fıkraya,

C. 71. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 29. maddeye,

yönelik iptal talepleri, 5/7/2018 tarihli, E.2018/7, K.2018/80 sayılı kararla reddedildiğinden bu madde ve fıkralara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 47. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 9. maddesine eklenen fıkraların,

B. 58. maddesiyle 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen beşinci fıkranın,

C. 71. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 29. maddenin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, 5/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/32
Karar Sayısı : 2018/81
Karar Tarihi : 11/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 130 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 2. maddesiyle 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun ek 8. maddesine eklenen fıkranın *"Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında,…"* bölümünün,

B. 17. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen cümlenin,

C. 21. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 19. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın *"...fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle... karar verebilir"* bölümünün,

Ç. 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinin,

D. 30. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"okunması"* ibaresinin *"anlatılması"* şeklinde değiştirilmesinin,

Anayasa'nın 2., 5., 10., 36., 37. ve 90. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali istenen kuralların yer aldığı 6763 sayılı Kanun'un;

1. 2. maddesiyle üçüncü fıkranın eklendiği 1632 sayılı Kanun'un ek 8. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 8 – (Ek: 31/3/2005-5329/1 md.; Değişik: 23/6/2016-6722/11 md.)

Askeri mahkemeler ve adli yargı mahkemeleri tarafından verilen kısa süreli hapis cezaları; 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu hükümlerine göre askerlik hizmetini yerine getiren yükümlüler ile yükümlü erbaş ve erler hakkında Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen seçenek yaptırımlara, diğer askeri şahıslar hakkında ise aynı fıkranın (a), (b) ve (d) bentlerinde belirtilen seçenek yaptırımlara çevrilebilir. Ancak aşağıdaki hâllerde kısa süreli hapis cezaları seçenek yaptırımlara çevrilemez:

A) Sırf askeri suçlardan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan netice cezanın dört ay veya daha fazla süreli hapis cezası olması.

B) Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını veya etkinliğini zafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi.

C) Fiilin savaş veya seferberlikte işlenmesi. 1076 sayılı Kanun hükümlerine göre askerlik hizmetini yerine getiren yükümlüler ile yükümlü erbaş ve erler hakkında verilen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır.

1076 sayılı Kanun hükümlerine göre askerlik hizmetini yerine getiren yükümlüler ile yükümlü erbaş ve erler hakkında verilen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır.

Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında, *önödeme hükümleri uygulanmaz."*

2. 17. maddesiyle ikinci cümlenin eklendiği (4) numaralı fıkranın yer aldığı 5237 sayılı Kanun'un 192. maddesi şöyledir:

"Etkin pişmanlık

Madde 192- (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş olan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadarı indirilir.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz. ***Bu durumda kamu görevlileri ile sağlık mesleği mensuplarının 279 uncu ve 280 inci maddeler uyarınca suçu bildirme yükümlülüğü doğmaz.***

3. 21. maddesiyle (3) numaralı fıkranın eklendiği 5271 sayılı Kanun'un 19. maddesi şöyledir:

"Davanın nakli ve duruşmanın başka yerde yapılması

Madde 19- (1) Yetkili hâkim veya mahkeme, hukukî veya fiilî sebeplerle görevini yerine getiremeyecek hâlde bulunursa; yüksek görevli mahkeme,

davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir.

(2) Kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılması kamu güvenliği için tehlikeli olursa, davanın naklini Adalet Bakanı Yargıtaydan ister.

(3) Mahkeme, ***fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle*** *duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına* ***karar verebilir****. Bu karara karşı itiraz yolu açıktır."*

4. 29. maddesiyle değişiklik yapılan 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesi şöyledir:

"Duruşmanın başlaması

Madde 191- (1) Sanığın ve müdafiinin hazır bulunup bulunmadığı, çağrılmış tanık ve bilirkişilerin gelip gelmedikleri saptanarak duruşmaya başlanır. Sanık, duruşmaya bağsız olarak alınır. Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın başladığını, iddianamenin kabulü kararını okuyarak açıklar.

(2) Tanıklar duruşma salonundan dışarı çıkarılırlar.

(3) Duruşmada, sırasıyla;

a) Sanığın açık kimliği saptanır, kişisel ve ekonomik durumu hakkında kendisinden bilgi alınır,

b) İddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesi anlatılır,

c) Sanığa, yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu ve 147 nci maddede belirtilen diğer hakları bildirilir,

d) Sanık açıklamada bulunmaya hazır olduğunu bildirdiğinde, usulüne göre sorgusu yapılır."

5. 30. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkranın yer aldığı 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesi şöyledir:

"Tercüman bulundurulacak hâller

Madde 202 – (1) Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir.

(2) Engelli olan sanığa veya mağdura, duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır.

(4) Ayrıca sanık;

*a) İddianamenin **anlatılması,***

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz.

(5) (Ek: 24/1/2013-6411/ 1 md.) Tercümanlar, il adlî yargı adalet komisyonlarınca her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler yalnız bulundukları il bakımından oluşturulmuş listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN,

Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 9/2/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Osman KODAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 2. Maddesiyle 1632 Sayılı Kanun'un Ek 8. Maddesine Eklenen Fıkranın *"Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında,…"* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle kuralla sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında önödeme kurumunun uygulanma imkânının ortadan kaldırıldığı, suçu işleyen kimsenin özellikleri dikkate alınmaksızın suç türü bakımından orantısız, ölçüsüz ve elverişli olmayan bir sınırlama getirildiği, çağdaş ceza hukukunda suç ve ceza siyaseti açısından düzenleme yapılırken suçlunun ıslahı, yeniden suç işlemesinin ve toplum için sürekli bir tehlike olmasının önüne geçilmesini ve dolayısıyla topluma tekrar yararlı bir birey hâline getirilmesini sağlamanın temel hedef olduğu, ayrıca devletin suç ve ceza siyasetini belirlerken adaletli bir düzen oluşturmayı hedeflemesinin de şart olduğu, 5237 sayılı Kanun'un 75. maddesinde hapis cezasının üst sınırı altı ayı geçmeyen suçlar yönünden kabul edilen önödemenin askerî suçlar yönünden kabul edilmemesinin aynı yaptırımı gerektiren suçların failleri arasında makul ve ölçülü olmayan bir ayrım ortaya çıkardığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Dava konusu kuralla sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında önödeme hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Hukuk devletinde, ceza soruşturma ve kovuşturmasına ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere ülkenin sosyal ve kültürel yapısı, etik değerleri, ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, ne şekilde soruşturulacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir. Söz konusu yetkinin kullanılmasında suçun askerî suç olup olmamasının dikkate alınması da mümkündür. Zira askerlik hizmetinin ulusal güvenliğin sağlanmasındaki önemi, sivil yaşamda suç oluşturmayan ya da önemsiz görülebilecek cezaları gerektiren kimi eylemlerin suç olarak kabul edilmesini, daha ağır yaptırımlara bağlanmasını veya farklı yargılama usullerine tabi olmasını gerekli kılabilmektedir.

7. 5237 sayılı Kanun'un 75. maddesinde düzenlenen önödeme kurumu; uzlaşma kapsamı dışındaki suçlar haricinde adli para cezasını gerektiren suçlar ile kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı altı ayı aşmayan suçlarda, kendisine suç isnat edilen failin kanunda öngörülen usul çerçevesinde belirlenen bir miktar parayı ödemesi hâlinde kamu davasının açılmamasını, eğer kamu davası açılmışsa bu davanın düşürülmesi sonucunu doğuran bir kurumdur.

8. Kanun koyucunun uyuşmazlıkların yargılama sistemi dışında çözümlenmesi, bu bağlamda mahkemelerin iş yükünün azaltılması amacıyla

öngördüğü alternatif çözüm yollarından biri olan ön ödeme kurumu, yargılama faaliyeti sonucunda hükmedilen cezaların şahsileştirilmesini sağlayan seçenek yaptırımlar ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması müesseselerinden farklıdır.

9. Askerî suçlar, askerî bir yararı koruma amacı güden ve Askeri Ceza Kanunu tarafından öngörülen veya yapılan atıf dolayısıyla bu Kanun'un uygulama alanına giren suçlardır. Sırf askerî suçlar ise asker şahıslar tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlali suretiyle işlenebilen ve unsurlarının tamamının Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlendiği suçlardır.

10. Kuralın gerekçesinde; askerî suçlarla korunması amaçlanan genel hukuki yararın Türk Silahlı Kuvvetlerinin düzen ve disiplininin muhafazası olduğu, askerî suçlar yönünden önödeme kurumunun genişletilmesinin askerî disiplinin tesisinde zafiyetlere yol açabileceği, bu nedenle önödemenin uygulanabileceği askerî suçların kanunda öngörülen hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçmeyen suçlarla sınırlandırıldığı belirtilmiştir.

11. Askerî suçlar ve sırf askerî suçlar; askerî disiplini korumak ve sürdürmek, adalet ile disiplin arasında denge sağlamak, adil ve sürekli bir disiplin düzeni oluşturmak amacıyla ihdas edilmiştir. Başka bir ifadeyle askerî suçlar ve sırf askerî suçlar, askerî disiplini korumak ve sürdürmek ile askerî hizmete bağlı olan kamusal menfaatin korunması amacıyla öngörülmüştür.

12. Mahkemelerin iş yükünün azaltılması amacıyla öngörülen alternatif çözüm yollarından biri olan önödeme kurumunun askerî suçlar yönünden herhangi bir sınırlandırma yapılmaksızın uygulanmasının askerî disiplinin korunmasında ve sürdürülmesinde zafiyetlere neden olabileceğinin değerlendirildiği, bu bağlamda kanun koyucunun sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçların önödeme kapsamı dışında tutulmasını öngörmek suretiyle askerî disiplinin tesisinde zafiyete uğranmasının önüne geçilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır.

13. Bu itibarla askerlik hizmetinin ve onun ayrılmaz bir parçası olan askerî disiplinin gereği olarak kanun koyucunun izlediği ceza siyasetine göre sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında, korunmak

istenen hukuki yarar, suçun niteliği, muhtemel zararları da göz önünde bulundurarak düzenlediği kuralın hukuk devleti ilkesi ile çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

14. Kaldı ki askerî suçların ihlali hâlinde mahkemelerce verilen kısa süreli hapis cezalarının ve sırf askerî suçların ihlali hâlinde verilen hapis cezalarının dört ayı aşmaması hâlinde bu cezalar seçenek yaptırımlara çevrilebileceği gibi önödeme kapsamında olmayan askerî suçlar ve sırf askerî suçların ihlali hâlinde verilecek hükümlerin koşullarının bulunması durumunda açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi de mümkündür.

15. Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen kanun önünde eşitlik ilkesinin ceza yargılaması alanında uygulanması; birbiriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz.

16. Kanun'da düzenlenen askerî ve sırf askerî suçlarla korunmak istenen menfaat esas itibarıyla askerî hizmete bağlı olan kamusal menfaattir. 5237 sayılı Kanun kapsamında düzenlenen suçlarla korunmak istenen menfaat ise suçun niteliğine göre değişmektedir. Bu bağlamda askerî bir suçun koruduğu hukuki menfaat ile 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen bir suçun koruduğu hukuki menfaat farklı olduğu gibi suçun faillerinin hukuksal konumları da aynı değildir. Dolayısıyla Kanun'da düzenlenen askerî veya sırf askerî suçlarla 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlar arasında önödeme hükümlerinin uygulanması bakımından eşitlik karşılaştırması yapılamayacağından kuralda eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un 17. Maddesiyle 5237 Sayılı Kanun'un 192. Maddesinin Dördüncü Fıkrasına Eklenen Cümlenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

18. Dava dilekçesinde özetle dava konusu kuralla uyuşturucu madde kullanan kişilerin tedavi edilmek üzere resmî makamlara ve sağlık kuruluşlarına başvurmaları hâlinde ilgili kamu ve sağlık personelinin suçların soruşturulması için yetkili makamlara bildirimde bulunma yükümlülüklerinin ortadan kaldırıldığı hâlbuki etkin pişmanlık hükmünün koşullarını değerlendirme görevinin sağlık mesleği mensuplarına değil adli mercilere ait olduğu, devletin işlenen suçlardan haberdar olmasında kamusal menfaatin bulunduğu, uyuşturucu kullanımı ile mücadele açısından bildirim yükümlülüğünün zaruri olduğu, kuralın etkin pişmanlık hükmünün konuluş amacıyla çeliştiği, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarının ortaya çıkarılması ve önlenmesi bakımından zafiyet meydana getirebilecek nitelikte olduğu, devletin temel amaç ve görevleriyle uyumlu olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 56. ve 58. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

20. Kanun'un 192. maddesinin dava konusu kuralın yer aldığı (4) numaralı fıkrasında; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmî makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurarak tedavi ettirilmesini isterse cezaya hükmolunmayacağı belirtildikten sonra kuralla bu durumda kamu görevlileri ile sağlık mesleği mensupları yönünden 279. ve 280. maddeler uyarınca suçu bildirme yükümlülüğünün doğmayacağı hükme bağlanmıştır.

21. Anayasa'nın 5. maddesinde "*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti*

ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." denilmektedir.

22. Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşam hakkına sahip olduğu hüküm altına alınmış; üçüncü fıkrasında ise devlete herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp bu kuruluşların hizmet vermesini düzenlemek ödevi verilmiştir. Sağlık hakkı; insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeleri, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için devletin sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkıdır. Sağlık hakkı, insanların doğuştan kazandıkları vazgeçilemez ve devredilemez haklardan biridir.

23. Anayasa'nın 58. maddesinin ikinci fıkrasında *"Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."* denilmektedir.

24. Uyuşturucu madde kullanımı ile mücadele; uyuşturucu maddelerle ilgili suçların önlenmesinin yanı sıra bu maddeleri kullanan kişilerin topluma kazandırılması, sağlıklarının korunması, kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi ve yaşam haklarının devletçe korunması zorunluluğunu da kapsamaktadır. Ülkemizde de gerek ceza hukuku yaptırımları gerekse tedavi ve diğer sosyal politikalarla uyuşturucudan kaynaklanan bireysel ve toplumsal zararların en aza indirilmesine çalışılmaktadır. Bu bağlamda kanun koyucunun işlenen suçlara ilişkin ceza yaptırımlarını, uygulanacak güvenlik tedbirlerini ve etkin pişmanlık hükümlerini belirlerken uyuşturucuyla mücadelenin çok yönlü yapısına uygun tercihlerde bulunduğu görülmektedir.

25. Kanun'un 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan kişiler yönünden getirilen etkin pişmanlık hükmünden yararlanılabilmesi için kullanmak amacıyla uyuşturucu ve uyarıcı madde satın almak, kabul etmek ve bulundurmak suçunun işlenmiş

olması, resmî makamlara ve sağlık kuruluşlarına bizzat başvurulması, başvurunun soruşturma başlatılmadan önce ve tedavi edilmek isteğiyle yapılması gerekmektedir.

26. Kanun'un 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasında öngörülen etkin pişmanlık düzenlemesiyle uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak suçunu işleyenlerin cezalandırılması yerine tedavilerinin gerçekleştirilerek topluma kazandırılmalarının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

27. Diğer taraftan Kanun'un *"Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi"* kenar başlıklı 279. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisinin altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. *"Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi"* kenar başlıklı 280. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubunun bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

28. Kanun koyucunun Anayasa ile kendisine verilen uyuşturucuyla mücadele etmek için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü kapsamında kanuni düzenlemeler yapabileceği kuşkusuzdur. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişilerin tedavi olmak amacıyla resmî makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurmaları hâlinde kamu görevlilerinin ve sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirme yükümlülüğünün doğmayacağının öngörülmesi de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının azaltılmasına ve bu kişilerin topluma kazandırılmasına yönelik tedbirler kapsamında kalmaktadır. Zira anılan düzenlemeyle uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan kişilerin bir cezai müeyyideye muhatap olabilecekleri hususunda duyabilecekleri tereddütler kaldırılarak bu kişilerin tedavi olmak amacıyla resmî makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurmaları teşvik edilmektedir.

29. Bu bağlamda kuralın Kanun'un 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasında düzenlenen etkin pişmanlık hükmünün etkili bir şekilde

uygulanmasına imkân tanımak suretiyle Anayasa'nın 5., 56. ve 58. maddelerinde belirtilen devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmesine hizmet edilmesi amacıyla düzenlendiği görülmektedir.

30. Bu itibarla uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan kişilerin tedavi olmak amacıyla başvurmaları hâlinde kamu görevlilerinin ve sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirme yükümlülüğünü ortadan kaldıran kuralın devletin temel amaç ve görevlerine, gençleri uyuşturucu maddelerden koruma görevine ve sağlık hakkına aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 5., 56. ve 58. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. Kanun'un 21. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 19. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın *"...fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle... karar verebilir"* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

32. Dava dilekçesinde özetle dava konusu kuralla yetkili mahkemeye fiilî sebeplerle ve güvenlik gerekçesiyle yargılamanın aynı il sınırları içinde, adliye dışında bir başka yerde yapılmasına karar verme yetkisinin tanındığı hâlbuki 5271 sayılı Kanun'a göre genel nakil durumunda fiilî ve hukuki sebeplerle davanın nakli kararının yüksek görevli mahkeme, kamu güvenliği sebebiyle nakil kararının ise Yargıtay tarafından verilebileceği, istisnai bir durum olan nakle asıl yetkili mahkemenin karar vermesinin müessesenin amacıyla bağdaşmadığı, kuralda fiilî sebeplerin ve güvenlik sorunlarının neler olduğu belirtilmeyerek bu konuda mahkemelere soyut, keyfî takdir yetkisi tanındığı, düzenlemenin doğal hâkim ilkesiyle bağdaşmadığı, adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek nitelikte olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36., 37. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

33. Kanun'un 19. maddesinin dava konusu kuralın da bulunduğu (3) numaralı fıkrasında; mahkemenin fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına

karar verebileceği, bu karara karşı itiraz yolunun açık olduğu hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural, fıkranın *"…fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle… karar verebilir."* bölümüdür.

34. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri *belirlilik*tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleriyle de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

35. Davanın naklini düzenleyen Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; yetkili hâkim veya mahkeme hukuki veya fiilî sebeplerle görevini yerine getiremeyecek hâlde bulunursa yüksek görevli mahkemenin davanın başka yerde bulunan, aynı derecede bir mahkemeye nakline karar vereceği belirtilmiştir. Aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında da kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılmasının kamu güvenliği için tehlikeli olması hâlinde davanın naklini Adalet Bakanının Yargıtaydan isteyeceği ifade edilmiştir.

36. Dava konusu kuralda ise davanın naklinden farklı olarak mahkemenin fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verebileceği öngörülmektedir.

37. Kuralın gerekçesinde, sanık ve mağdur sayısının fazlalığı gibi mekân yetersizliğine bağlı sebepler ile kamu güvenliğini tehdit boyutuna ulaşmayan güvenlik sorunlarının olduğu hâllerde duruşmanın başka bir yerde yapılabileceği ifade edilmiştir.

38. Kuralda belirtilen *fiili sebepler* sanık ya da mağdur sayısının çokluğu nedeniyle o mahkemeye önceden tahsis edilmiş duruşma salonunun yetersiz kalması gibi hâller; *güvenlik* ise kamu güvenliğini bozacak dereceye gelmemiş çeşitli güvenlik sorunlarının yaşanabileceği durumlardır.

39. Bunun yanı sıra duruşmanın başka bir yerde yapılmasına karar verilebilecek fiilî sebepler ve güvenlik sorunları farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Bu itibarla fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına olanak sağlayan kuralda *belirlilik* ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

40. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır.

41. Anayasanın 142. maddesinde ise *"Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."* hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen güvence kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Ancak getirilen usul kurallarının, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen *adil yargılanma hakkı*nın öngördüğü güvencelere aykırılık taşımaması gerekir.

42. Mahkemenin fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verebileceğini öngören kural da yargılama usulüne ilişkin olup Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca bu hususun düzenlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır.

43. Dava konusu kuralla mahkemenin fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmayı il sınırları içinde başka bir yerde yapabilmesine imkân sağlanarak yargılama faaliyetinin elverişsiz koşullar altında sürdürülmesinin önüne geçilmesinin ve muhakemenin daha etkin bir şekilde yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kanun koyucunun yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla kamu

yararını gözeterek öngördüğü kuralın adil yargılanma hakkını zedeleyen bir yönü bulunmamaktadır.

44. Anayasa'nın "*Kanuni hâkim güvencesi*" kenar başlıklı 37. maddesinde "*Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz./ Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.*" denilmiştir.

45. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında belirtildiği gibi, k*anuni hâkim güvencesi* suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerini kanunun belirlemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla kanuni hâkim güvencesi, yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra özel olarak kurulmasına veya hâkimin atanmasına engel oluşturmaktadır.

46. Kanun'un 19. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, mahkemenin fiilî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verebileceği, bu karara karşı itiraz yolunun açık olduğu belirtilmekte olup duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verilmesi hâlinde de suçun işlenmesinden önce kurulmuş olan ve bu kararı veren yetkili mahkeme yargılamayı yapmaya devam edecektir. Dolayısıyla suçun işlenmesinden sonra yargılama makamlarının kurulması veya hâkim atanması yönünde herhangi bir düzenleme içermeyen kuralda kanuni hâkim güvencesine aykırılık bulunmamaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 36. ve 37. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 29. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 191. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının Değiştirilen (b) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

48. Dava dilekçesinde özetle dava konusu kuralla duruşmanın başlamasından sonra iddianamenin tümüyle okunmasının kaldırılarak

iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılmasının öngörüldüğü, böylece adil yargılanma hakkının unsurları arasında yer alan isnadı öğrenme ve savunma yapma haklarının kısıtlandığı, adil yargılanma hakkını ihlal eden düzenlemenin hukuk devleti ilkesiyle de çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

49. Dava konusu kuralda duruşmada iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılacağı öngörülmektedir.

50. Anayasa'nın tüm maddeleri aynı etki ve değerde olup aralarında bir üstünlük sıralaması bulunmadığından uygulamada bunlardan birine öncelik tanımak mümkün değildir. Bu nedenle kimi zaman zorunlu olarak birlikte uygulanan iki Anayasa kuralından biri, diğerinin sınırını oluşturabilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 142. ve davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını ifade eden Anayasa'nın 141. maddelerinin hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır.

51. Anayasa'nın 141. maddesinde, davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu ilke gereğince devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin tedbirler almak zorundadır. Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini olanaklı kılacak şekilde düzenlenmesi ve davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi makul sürede yargılanma ilkesinin bir gereğidir. Ancak bu amaçla alınacak kanuni tedbirlerin yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel oluşturmaması gerektiği de tartışmasızdır. Bu ilkelere

uygun olmak kaydıyla yargılama usulüne ilişkin kuralları belirlemek ise Anayasa'nın 142. maddesi gereğince kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

52. Kanun koyucunun dava konusu kuralla duruşmada iddianamenin veya iddianame yerine geçen belgenin okunmasının yerine iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılmasına ilişkin düzenlemeyi getirdiği görülmektedir.

53. Duruşmada iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılacağını öngören dava konusu kural, yargılama usulüne ilişkindir. Yargılama usulüne ilişkin düzenlemeler yapma ve bu çerçevede isnadın öğrenilme şeklini belirleme yetkisi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

54. Kuralın gerekçesinde; iddianame veya kamu davası açan belgenin duruşmanın başında bütünüyle okunmasını düzenleyen 191. maddenin yürürlükteki hükmünün uygulamada bazı sorunlara neden olduğu, terör ve örgütlü suçlar başta olmak üzere kapsamlı dosyalarda bu belgelerin bütünüyle okunmasının oldukça uzun süreler aldığı, bazı davalarda bu aşamanın geçilmesinin ayları bulduğu, bu durumun yargılamaları makul süre eşiği bakımından zorladığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kuralın gerekçesinde; sanığın bilgilendirilme hakkı bakımından temel güvencelerin varlığı gözetilerek kamu davası açan belgelerin, duruşma başlangıcında sanığa yöneltilen suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirilmesinin anlatılmasının öngörüldüğü belirtilmiştir.

55. Bu bağlamda iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılmasına ilişkin düzenlemenin yargılamanın uzamasını önlemek amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

56. Kişilere yargı mercileri önünde dava ve savunma hakkı tanınması *silahların eşitliği* ve *çelişmeli yargılama* ilkeleri ışığında, hakkaniyete uygun yargılamanın da temelini oluşturmaktadır. Silahların eşitliği ilkesi, davanın

taraflarının yargılama sırasında usul hükümleri yönünden eşit konumda bulunmasını ve taraflardan birine dezavantaj, diğerine avantaj sağlayacak kurallara yer verilmemesini öngörmekte; diğer bir deyişle davanın tarafları arasında hakkaniyete uygun bir dengenin varlığını gerekli kılmaktadır. Çelişmeli yargılama ilkesi ise taraflara, dosyaya giren görüşler ile diğer tarafça sunulan deliller hakkında bilgi sahibi olma ve karşı iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması anlamına gelmektedir.

57. Adil yargılanma hakkı kapsamında olan isnadı öğrenme hakkı, suçlanan kimsenin isnadın türü ve sebebi hakkında anladığı bir dilde, geciktirilmeksizin, tam ve kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesini ifade etmektedir. İsnadı öğrenme hakkına ilişkin olarak sanığa sadece isnat edilen fiilin değil fiilin hukuki nitelendirmesinin de bildirilmesi gerekmektedir.

58. Kanun'un 176. maddesinin (1) numaralı fıkrasında iddianamenin çağrı kâğıdı ile birlikte sanığa tebliğ olunacağı, (4) numaralı fıkrasında çağrı kâğıdının tebliğiyle duruşma günü arasında en az bir hafta sürenin bulunması gerektiği, 190. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da çağrı kâğıdının tebliğiyle duruşma günü arasında bulunması gereken bir hafta süreye uyulmaması hâlinde mahkemenin sanığa duruşmaya ara verilmesini isteme hakkının bulunduğunu hatırlatmasının gerektiği belirtilmiştir.

59. Ayrıca kamu davasının tarafı olan sanığın veya müdafiinin dosya içinde bulunan iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan delilleri inceleme ve bu belgelerden örnekler alma yetkisinin bulunduğu hususu da tartışmasızdır.

60. Bütün bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda dava konusu kural düzenlenirken kanun koyucu tarafından sanığa iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesi hakkında bilgi sahibi olma imkânı sağlanarak adil yargılanma hakkı kapsamında olan isnadı öğrenme hakkının güvence altına alındığı anlaşılmaktadır.

61. Bu itibarla yargılamanın gereksiz yere uzamasını önlemek amacıyla kamu yararı gözetilerek duruşmada iddianamenin veya iddianame

yerine geçen belgenin okunmasının yerine iddianame veya iddianame yerine geçen belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesinin anlatılmasının öngörülmesinde adil yargılanma hakkına aykırılık bulunmamaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un 30. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 202. Maddesinin (4) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinde Yer Alan *"okunması"* İbaresinin *"anlatılması"* Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

63. Dava dilekçesinde özetle dava konusu kuralla Türkçe bilmeyen sanığa kendi dilinde iddianamenin okunması yerine anlatılmasının öngörülmesi ile adil yargılanma hakkının unsurları olan isnadı öğrenme ve savunma yapma hakkının kısıtlandığı, adil yargılanma hakkını ihlal eden düzenlemenin hukuk devleti ilkesiyle de çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

64. Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde; sanığın iddianamenin anlatılması üzerine sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabileceği, bu durumda tercüme hizmetlerinin beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirileceği, bu tercümanın giderlerinin devlet hazinesince karşılanmayacağı ve bu imkânın yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamayacağı hükme bağlanmıştır. Dava konusu kural fıkranın (a) bendinde yer alan *"… anlatılması…"* ibaresidir.

65. Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca mahkemenin tercüman görevlendirmesi, sanığın kendisini başka bir dilde

daha iyi ifade edebileceğini beyan ederek mahkemeden talepte bulunmasına bağlıdır. Tercüman görevlendirmesinin yapılacağı bu hâlde sanığın Türkçe bildiği ve kendisini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini düşündüğü kuralın gerekçesinde belirtilmiştir.

66. Mahkemenin tercüman görevlendireceği bu durumda kanun koyucu tarafından dava konusu kuralla iddianamenin okunması yerine anlatılması kuralı getirilmiş olup yargılama usulüne ilişkin olan bu kuralın yargılamanın uzamasını engellemek amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca yargılama usulüne ilişkin düzenlemeler yapma ve bu çerçevede isnadın öğrenilme şeklini belirleme yetkisi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

67. Öte yandan Kanun'un 6763 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

68. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

69. Dava dilekçesinde özetle iptalleri talep edilen 6763 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti ilkesine, Anayasanın üstünlüğüne ve bağlayıcılığına aykırılık oluşturan sonradan giderilmesi olanaksız zararların ortaya çıkmasına neden olacağı belirtilerek yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 2. maddesiyle 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun ek 8. maddesine eklenen fıkranın *"Sırf askeri suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askeri suçlar hakkında,…"* bölümüne,

B. 17. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen cümleye,

C. 21. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 19. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın *"...fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle... karar verebilir"* bölümüne,

Ç. 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendine,

D. 30. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"okunması"* ibaresinin *"anlatılması"* şeklinde değiştirilmesine,

yönelik iptal talepleri, 11/7/2018 tarihli, E.2017/32, K.2018/81 sayılı kararla reddedildiğinden bu bende, cümleye, bölümlere ve değişikliğe ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 2. maddesiyle 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu'nun ek 8. maddesine eklenen fıkranın *"Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında,…"* bölümünün,

B. 17. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen cümlenin,

C. 21. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 19. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın *"…fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle… karar verebilir"* bölümünün,

Ç. 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinin,

D. 30. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"okunması"* ibaresinin *"anlatılması"* şeklinde değiştirilmesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, 11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/178
Karar Sayısı : 2018/82
Karar Tarihi : 11/7/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 128 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun;

A. 3. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin,

2. (12) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan *"…yargılama giderleri…"* ibaresinin,

3. (14) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

B. 11. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"… arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresinin,

C. 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada yer alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresinin,

Ç. 13. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasında yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresinin,

D. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddenin birinci fıkrasında yer alan *"…beş yıldır"* ibaresinin,

E. 37. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. maddenin,

Anayasa'nın 2., 5., 9., 11., 13., 36., 37., 49., 74. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların da yer aldığı 7036 sayılı Kanun'un;

1. 3. maddesinin (1), (12) ve (14) numaralı fıkraları şöyledir:

"Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 3-(1) Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, ***arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır****."*

"(12) Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile ***yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur****. Ayrıca bu taraf lehine vekalet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları* ***yargılama giderleri*** *kendi üzerlerinde bırakılır."*

"(14) Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren

görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısmına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısmına göre karşılanır. ***Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.*** *"*

2. 11. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrası şöyledir:

Madde 20– (Değişik birinci fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) "İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca ***arabulucuya başvurmak zorundadır****. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar anlaşırlarsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi hâlinde ret kararı taraflara resen tebliğ edilir. Kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir."*

3. 12. maddesiyle eklenen dördüncü fıkranın da yer aldığı 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları

Madde 21- İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir.

(Ek fıkra: 12/10/2017-7036/12 md.) Mahkeme veya özel hakem, ikinci fıkrada düzenlenen tazminat ile üçüncü fıkrada düzenlenen ücret ve diğer hakları, ***dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak*** *belirler.*

…"

4. 13. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkranın da yer aldığı 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesi şöyledir:

"Devletin yetkisi

Madde 91 - Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikte teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılır.

(Ek fıkra: 13/2/2011-6111/77 md.; Değişik fıkra: 12/10/2017-7036/13 md.) İşçilerin kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin başvuruları üzerine, ***iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla*** *birinci fıkra hükmü uyarınca işlem yapılabilir.*

Askeri işyerleriyle yurt güvenliği için gerekli maddeler üretilen işyerlerinin denetim ve teftişi konusu ve sonuçlarına ait işlemler Milli Savunma Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca birlikte hazırlanacak yönetmeliğe göre yürütülür."

5. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. madde şöyledir:

"Zamanaşımı süresi

Ek Madde 3- (Ek: 12/10/2017-7036/15 md.)

İş sözleşmesinden kaynaklanmak kaydıyla hangi kanuna tabi olursa olsun, yıllık izin ücreti ve aşağıda belirtilen tazminatların zamanaşımı süresi ***beş yıldır****.*

a) Kıdem tazminatı.

b) İş sözleşmesinin bildirim şartına uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat.

c) Kötüniyet tazminatı.

d) İş sözleşmesinin eşit davranma ilkesine uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat."

6. 37. maddesiyle 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. madde şöyledir:

"Ek Madde 3- (Ek: 12/10/2017-7036/37 md.)

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 1 inci ve geçici 9 uncu maddelerine tabi teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında çalışan personel ile bu teşebbüs ve bağlı ortaklıklar arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin dava ve işler iş mahkemelerinde görülür.*"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/12/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 3. Maddesinin (1) numaralı Fıkrasında Yer Alan "*… arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır*" İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

3. Uyuşmazlıkların çözümü konusunda temel olarak iki sistem bulunmaktadır. Birincisi, yargı yoluyla uyuşmazlıkların çözümü, diğeri ise yargılama yapılmadan uyuşmazlığın çözümüdür. Arabuluculuk kurumunu da içine alan bu ikinci sistem, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri olarak adlandırılmaktadır.

4. Arabuluculuk 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 2. maddesinde, sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, tarafların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmelerini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tanımlanmıştır.

5. 6325 sayılı Kanun'un 2. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği şekilde uyuşmazlığın taraflarının kendilerini yeterince ifade etme imkânı bulduğu ve çözümün bizzat taraflarca üretildiği arabuluculuk yönteminde arabulucudan beklenen diyalog sürecinin işlerlik kazanmasına ve canlı tutulmasına katkı sağlamasıdır. Bu şekilde taraflar arasında etkili bir iletişim kurularak her iki tarafın da menfaatlerinin en uygun şekilde dengelenmesi esasına dayalı olarak yürütülen arabuluculuk müzakereleri ile uyuşmazlıkların kesin ve kalıcı şekilde, daha kısa sürede ve daha az

masrafla çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Arabuluculuk uyuşmazlığın kural olarak aleni olmayan bir ortamda çözümlenmesi ve gizliliğin sağlanması suretiyle tarafların yıpratıcı olmayan bir süreçte, özellikle 6325 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde de vurgulandığı şekilde iş ve ticaret sırlarını da koruyarak uyuşmazlığı çözmelerinin beklendiği bir süreci hedeflemektedir.

6. Arabuluculuk süreci ılımlı, esnek ve mücadeleci olmayan bir yapıda kurgulanmıştır. 6325 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de tarafların kendi iradeleri ile uzlaşarak uyuşmazlığa son vermelerinin ve bu şekilde arabuluculuğun toplumsal barışa katkı sağlamasının beklendiği ifade edilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

7. Dava dilekçesinde özetle, arabulucuya başvuru zorunluluğunun işveren karşısında güçsüz durumda olan işçileri haklarından vazgeçmeye zorlayarak adaletsizliği artıracağı, kuralın işçinin korunması ve işçi yararına yorum ilkelerine ters düştüğü, iş hukukuna dair uyuşmazlıklarda arabulucuya başvurunun zorunlu olmasının işçinin anlaşmaya zorlanması ve hakkı olandan daha azına razı olması sonucunu doğuracağı, işçiyi güvencesiz bırakacağı, işçi ve işveren arasında eşitsizliği artıracağı, dava yoluna başvuru hakkının yargının iş yükünün azaltılması gerekçesiyle ortadan kaldırılamayacağı, kuralın uyuşmazlık sayısını artıracak nitelikte olup kamu yararını gözetmediği, hak arama hürriyetine ve mahkemeye erişim hakkına doğrudan müdahale niteliğinde olduğu, kuralla dava hakkının kullanılmasının haksız ve eşit olmayan bir ön koşula bağlandığı, mahkemeler dışında zorunlu olarak bir uyuşmazlık çözüm yerinin belirlenmesinin iş ilişkileri ve özellikle iş sözleşmesinin feshi yönünden yargı güvencesini zedelediği, arabuluculuğa başvurmada işçiye özgür iradesiyle hareket etme imkânının tanınmamasının hak arama hürriyetini engellediği, hakkın özüne dokunan ölçüsüz bir müdahale olduğu, kuralla yargı yoluna başvurulmadan önce yeni bir zorunlu aşama getirilerek doğal hâkim ilkesinin sınırlandırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 9., 11., 13., 36. ve 37. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda arabulucuya başvurulmuş olmasının dava şartı olduğu öngörülmüştür. Fıkrada yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

9. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

10. Anayasa'nın 9. maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür.

11. Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinde "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir./ Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.*" denilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir.

12. Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının ölçütü gösterilmiştir. Buna göre, temel hak ve hürriyetler yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak, özüne dokunulmaksızın, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamak üzere kanunla sınırlanabilir.

13. Hakkın özü, dokunulduğunda söz konusu temel hak ve özgürlüğü anlamsız kılan çekirdek alanı ifade etmekte olup bu yönüyle her temel hak açısından kişiye dokunulmaz asgari bir alan güvencesi sağlamaktadır. Bu çerçevede hakkın kullanılmasını önemli ölçüde güçleştiren, hakkı kullanılamaz hâle getiren veya ortadan kaldıran sınırlamalar hakkın özüne dokunmaktadır.

14. Ölçülülük ise, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple, kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

15. İptal talebine konu kural kapsamında iş ilişkisinden kaynaklanan ve 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinde belirtilen iş davaları yönünden dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartı olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan kanuna, bireysel ve toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarla sınırlı olmak üzere dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması, açılacak davada mahkemenin uyuşmazlığın esası hakkında inceleme yapabilmesi için zorunludur. Bu zorunluluğun yerine getirilmemesi hâlinde davanın, dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilecektir. Dava şartlarının varlığı yargılamanın her aşamasında mahkemece resen gözetilecek hususlardandır.

16. Uyuşmazlıkların yargı yetkisi kullanılarak devlet tarafından mahkemeler aracılığıyla çözülmesi esas olmakla birlikte her uyuşmazlığın çözümünün mahkemelerden beklenmesi mahkemelerin iş yükünün artmasına ve davaların makul sürelerde bitirilememesine yol açabildiği gibi bu durum tarafların menfaatlerine de ters düşebilmektedir. Yargı görevinin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, yargının iş yükünün azaltılması, adalete erişimin kolaylaştırılması ve usul ekonomisi gibi çeşitli nedenlerle yargıya ilişkin anayasal kuralların etkililiğinin sağlanması da gözetilerek uyuşmazlıkların çözümü için arabuluculuk gibi yöntemlere başvurulabilmektedir. Esasen anayasal kurallara uygun olmak şartıyla bu tür yöntemlere başvurulup başvurulamayacağı hususu kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Ancak kanunların kamu yararının

sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun, hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

17. İş hukuku alanındaki uyuşmazlıkların olabildiğince hızlı bir şekilde, taraflarca müzakere edilmek suretiyle anlaşma sağlanarak çözümü, hem işçi hem de işveren lehine iş ilişkilerinin devamını sağlayabileceği gibi verimliliğin artmasına, çalışma barışının korunmasına ve ülke ekonomisinin olumlu yönde etkilenmesine de katkı sağlayabilir. İş uyuşmazlıklarının toplum hayatındaki etkileri dikkate alındığında uyuşmazlığın tarafların iradesine dayalı dostane yollarla çözümü toplumsal barışın ve düzenin sağlanması ile kamu düzeninin korunması bakımından oldukça önemlidir. Esasen 7036 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de belirtildiği üzere işçi ve işveren arasındaki uyuşmazlığın yapısı tarafların konuyu müzakere ederek çözmelerine elverişlidir. Bu bakımdan, arabuluculuk kurumunun iş uyuşmazlıklarının niteliğine ve yapısına aykırı düşmediği söylenebilir.

18. İşçi ve işveren ilişkilerinde işçinin işveren karşısında zayıf konumda olduğu genel olarak kabul edilmekte ise de eşitlik, arabuluculuk kurumunun temel özelliklerindendir. Nitekim 6325 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı bendinde tarafların gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahip oldukları düzenlenmiştir. Yine 6325 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (3) numaralı fıkrasında arabulucunun taraflar arasındaki eşitliği gözetmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan, ilgili mevzuat gereği iletişim teknikleri yönünden profesyonel, konusunda uzman, eğitimli, tarafsız, güvenilir ve objektif bir kimliğe sahip arabulucu uyuşmazlık çözüm sürecinin tüm aşamalarında taraflar arasında eşitliği gözeterek sürecin sonuçlanmasını sağlayabilecektir. Eşitliğin ön planda tutulduğu bir ortamda, işçi ve işverenin eşit düzeyde ve kendilerini rahatça ifade edebilecekleri şekilde karşılıklı olarak uyuşmazlığa çözüm bulmaları sağlandığında, işveren karşısında zayıf konumda olduğu değerlendirilen işçinin baskı altına alınacağı söylenemez.

19. Uyuşmazlığın daha kısa sürede, daha az masrafla ve her iki tarafın tatmini sağlanarak yargıya taşınmadan çözümlenmesi, tarafların uzun sürebilecek yargılama süreçleri ile yıpranmasını engelleyebileceği gibi mahkemelerin iş yükünü azaltarak yargı teşkilatının daha etkin ve verimli çalışmasına da hizmet edebilir.

20. Belirtilen nedenlerle dava konusu kuralın kamu yararının sağlanması amacına yönelik olduğu ve adalet, hakkaniyet ölçütlerine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Öte yandan Kanun'da arabuluculuk kurumunun, mahkemelerin yerine geçecek bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak düzenlenmediği, mahkemelere ait olan uyuşmazlıkları çözme yetkisinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle dostane bir çözüm yolu olan arabuluculuğun yargılama faaliyeti veya yargıyla rekabet içinde bulunan bir yöntem olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Arabuluculuğun, yargısal yolların yanında yer alan, yargı yetkisine müdahale etmeden işlerlik kazanan kendine has bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak düzenlendiği görülmektedir.

22. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 9. maddesinde belirtilen yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı yöndeki kurala aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

23. İş hukuku alanındaki bazı uyuşmazlıkların dava yoluyla mahkemeler tarafından esas yönünden incelenebilmesinin arabulucuya başvurma koşuluna bağlanması, hak arama hürriyeti ve bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına getirilen bir sınırlama niteliğindedir. Bu bakımdan kuralın hakkın özüne dokunup dokunmadığının ve ölçülülük ilkesine aykırı bir sınırlama olup olmadığının da incelenmesi gerekmektedir.

24. Arabuluculuğa başvuru zorunluluğunun, kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getiren veya aşırı derecede zorlaştıran etkisiz ve sonuçsuz bir sürece neden olmadıkça hak arama hürriyetinin özüne dokunduğu söylenemez. Dava şartı olmanın bir sonucu olarak arabuluculuğa başvuru bir zorunluluk arz etmekte ise de bu zorunluluk yalnızca arabuluculuğa başvuru ile sınırlı olup arabuluculuk sürecinin işleyişi ve sonucu üzerinde

taraf iradelerinin egemen olduğu açıktır. Taraflar istedikleri zaman süreci sonlandırabilecekleri gibi, süreç sonunda anlaşmaya varıp varmamak konusunda da tercih hakkına sahiptirler. Anlaşmaya varılamaması hâlinde ise uyuşmazlığın çözümü için yargı yoluna başvurulması mümkündür. Bu bakımdan Kanun'un arabuluculuk süreci ve sonucu yönünden taraf iradelerini esas aldığı görülmektedir.

25. Arabulucuya başvurulmamış olması sebebiyle dava şartı yokluğundan usulden reddedilen bir davanın dava şartına ilişkin eksikliğin tamamlanmasından sonra tekrar açılması da mümkündür. Bu yönüyle dava şartının yerine getirilmemesi sebebiyle davanın bir kere usulden reddedilmiş olması uyuşmazlığın yargı önüne taşınmasını engellememektedir.

26. Diğer taraftan uyuşmazlık çözüm süreci ve dava süreçlerinin uzun sürmesi özellikle işçi bakımından ciddi hak kayıplarının doğmasına sebebiyet verebilecektir. Arabuluculuğun dava şartı olduğu iş uyuşmazlıklarında arabuluculukta geçecek süreler 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (10) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandıracak, bu süre zorunlu hâllerde en fazla bir hafta uzatılabilecektir. Arabuluculuk sürecinin zorunlu hâller dâhil en fazla dört hafta içinde bitirileceği dikkate alındığında arabuluculukta geçecek süreler nedeniyle işçilik hak ve alacaklarının elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaştığı ve hakkın elde edilmesi bakımından geçmesi muhtemel sürenin makul kabul edilemeyecek şekilde uzadığı söylenemez.

27. Benzer şekilde, arabuluculuk sürecinde zamanaşımı veya hak düşürücü sürelerin dolması veya dolmak üzere olması dava hakkının kullanılmasının zorlaşmasına veya tamamen engellemesine sebebiyet verebilecektir. Bu husus dikkate alınarak 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (17) numaralı fıkrasında arabuluculuk bürosuna başvurulmasından sonra son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen süreçte zamanaşımının duracağı ve hak düşürücü sürelerin işlemeyeceği düzenlenmiştir. Bu durumda arabuluculuğun, zamanaşımı veya hak düşürücü süreler nedeniyle dava hakkının kullanılmasını olumsuz yönde etkileyeceği de ileri sürülemez.

28. Bu itibarla itiraz konusu kuralın hakkın özünü zedeleyen bir yönünün bulunmadığı ve kural ile getirilen sınırlamanın ulaşılmak istenen amaç için elverişli ve gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Kanun'da sınırlama aracının sınırlama amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere yer verildiği ve amaç ile araç arasında makul bir dengenin gözetildiği görüldüğünden kuralda ölçülülük ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 9., 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 11. ve 37. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesinin (12) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

30. Dava dilekçesinde özetle, geçerli bir mazeret göstermeksizin arabuluculuk görüşmesine katılmayan tarafın tüm yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesinin mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir müdahale olduğu, dava işçinin lehine sonuçlanmış olsa bile işçi lehine hükmedilen ücret veya tazminatın önemli bir kısmı veya tamamının yargılama gideri olarak ödenmesi sonucunu doğuracak kuralın işçinin aşırı dava masrafları ile karşı karşıya bırakılmasına ve hakkını aramaktan vazgeçmesine sebebiyet vereceği, dava açmayı neredeyse imkânsız hâle getiren kuralın hak arama özgürlüğünün özüne dokunduğu ve ölçülü olmadığı belirtilerek Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

31. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan tarafın son tutanakta belirtileceği ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderlerinin

tamamından sorumlu tutulacağı öngörülmüş olup cümlede yer alan *" … yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

32. Genel anlamda bir davanın görülmesi ve sonuçlandırılması için yapılan masrafların tamamını ifade eden yargılama giderlerinin davada haksız çıkan tarafa yükletilmesi hukuki korunma istediğinde haklı çıkmanın doğal bir sonucudur. Ancak bu durum mutlak olmayıp iyi niyet veya dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eden bazı durumlarda davada haklı çıkan tarafın da yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınabileceği kabul edilmektedir. İptali istenen kural da yargılama masraflarının davada haksız çıkan tarafa yükletilmesi şeklindeki temel kuralın istisnalarından birini teşkil edebilecek niteliktedir.

33. Kuralın gerekçesi dikkate alındığında tarafların arabuluculuk daveti üzerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ilk toplantıya katılarak bir araya gelmeleriyle ve aralarındaki uyuşmazlığı müzakere etmeleriyle amaçlananın ortak bir sonuç ve karara varmaları için gerekli ortamın hazırlanması olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kural mazeret nedeniyle ilk toplantıya katılmama durumunu kapsam dışında tuttuğundan, sadece keyfi bir şekilde arabuluculuk sürecini sekteye uğratacak davranışları engellemeyi hedeflemektedir. İptali istenen kuralın da bu nedenle arabuluculuğun ilk toplantısına katılım yönünde gösterilen iyi niyetli çabayı esas alarak yargılama giderlerinin kime yükletileceğini belirlediği görülmektedir. Bu yönüyle kuralla uzun ve maliyetli yargılama süreçlerine maruz kalınmaksızın arabuluculuk yoluyla çözülebilecek bir meseleyi baştan reddederek uyuşmazlığın çözümünün gecikmesine ve gereksiz giderler yapılmasına neden olan tarafın bu davranışına yargılama giderlerinden sorumlu tutulma sonucunun bağlanarak arabuluculuk kurumuna işlerlik kazandırılmak istendiği anlaşılmaktadır. Anılan amaç uyuşmazlıkların en kısa sürede ve en az masrafla sonuçlandırılması biçimindeki anayasal ilkeyle uyumlu olup kuralın bu amaca ulaşma yönünden gerekli, elverişli ve orantılı olmadığı söylenemez.

34. Öte yandan geçerli bir mazeret göstermeksizin arabuluculuğun ilk toplantısına katılmama hâli yalnızca açılacak davada arabuluculuk ücreti de dâhil tüm yargılama giderlerinden sorumluluk sonucunu doğurmakta olup

ilk toplantıya mazeretsiz katılmayan tarafın yargı yoluna başvurmasına engel bir durum bulunmamaktadır.

35. Bu yönleriyle dava şartı olarak arabuluculuk kurumunun işlerliğini sağlamayı amaçlayan iptal istemine konu kuralın hak arama hürriyetinin özüne dokunan bir nitelik taşımadığı ve ölçüsüz bir sınırlama olmadığı açıktır.

36. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Celal Mümtaz AKINCI ile Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamışlardır.

C. Kanun'un 3. Maddesinin (12) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan *"… yargılama giderleri…"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

37. Dava dilekçesinde özetle, taraflardan her ikisinin mazeretsiz olarak arabuluculuk toplantısına katılmaması dolayısıyla arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde açılacak davada yargılama giderlerine nasıl hükmedileceğini düzenleyen kuralın 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresi için ifade edilen aynı gerekçelerle Anayasa'ya aykırılık oluşturacağı belirtilerek Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

38. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderlerinin kendi üzerlerinde bırakılacağı öngörülmüş olup cümlede yer alan *" …yargılama giderleri…"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

39. Dava konusu kural Kanun'un 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki kuralla benzer mahiyette olup anılan kuraldan farklı olarak taraflardan birinin değil her ikisinin de geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması hâlinde yaptıkları yargılama giderlerinin kendi üzerlerinde bırakılmasını düzenlemektedir.

40. Bu kapsamda, ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık iddiaları, Kanun'un 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin incelendiği bölümde belirtilen gerekçelerle yerinde görülmemiştir.

41. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Celal Mümtaz AKINCI ile Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamışlardır.

Ç. Kanun'un 3. Maddesinin (14) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

42. Dava dilekçesinde özetle, yargılama faaliyeti olmayan arabuluculuğun dava şartı olarak kabul edilmesinin onun niteliğini değiştirmediği, arabuluculuk ücretinin yargılama gideri olarak kabul edilmesinin iş ve işçi alacakları dolayısıyla açılacak davaları oldukça masraflı hâle getireceği, ekonomik yönden zayıf durumda olan işçinin davayı kaybetmesi veya davayı kazanmasına rağmen arabuluculuk görüşmelerine katılmamış olması sebebiyle tüm yargılama giderlerinin yanı sıra arabuluculuk ücretini de ödemek zorunda bırakılmasının ek külfet niteliğinde olduğu, kuralın işçiyi korumadığı ve kamu yararı amacı taşımadığı, dava açmayı zorlaştırdığı, mahkemeye erişim hakkının özünü zedelediği, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı belirtilerek Anayasa'nın 2., 5., 9., 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

43. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (14) numaralı fıkrasının ilk iki cümlesinde, arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması,

taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarının Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi'nin (Tarife) Birinci Kısmına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödeneceği; iki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücretin aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarife'nin Birinci Kısmına göre karşılanacağı düzenlenmiştir. (14) numaralı fıkranın iptal istemine konu kuralı düzenleyen üçüncü cümlesinde ise arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücretinin yargılama giderlerinden sayılacağı öngörülmüştür.

44. Arabuluculuk ücreti uyuşmazlığın arabuluculuk yoluyla çözüme kavuşturulmasını sağlamak amacıyla arabulucuya sarf ettiği emek ve mesainin karşılığı olarak ödenecek tutarı ifade etmektedir. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen iş davaları yönünden arabuluculuğa başvurulması dava şartı olarak düzenlenmiştir. Buna göre açılacak davanın görülmesi ve uyuşmazlığın esas yönünden incelenerek davanın sonuçlandırılması, öncesinde arabulucuya başvurulmuş olması şartına bağlanmıştır. Arabuluculuğun belirtilen iş davalarındaki işlevi ve yargılama sürecindeki fonksiyonu dikkate alındığında arabuluculuk ücretinin yargılama gideri sayılmasının makul bir temele dayanmadığı ileri sürülemez. Öte yandan, arabuluculuk ücretinin, arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşamaması hâlinde uyuşmazlığın değerinden bağımsız olarak Tarife'nin Birinci Kısmına göre maktu olarak belirleneceği dikkate alındığında arabuluculuk ücretinin açılması muhtemel davadaki yargılama giderlerini aşırı ve katlanılamaz derecede masraflı hâle getireceği de söylenemez.

45. Arabuluculuk yöntemi ile yargılama harç ve masraflarına gerek kalmaksızın uyuşmazlığın dava sürecinden daha kısa sürede ve daha az masrafla çözümlenmesi mümkün olabilir. Yine, uyuşmazlık çözümlenememiş olsa dahi arabuluculuk sürecindeki karşılıklı iletişim, ihtilaflı konuların somutlaştırılmasına ve kapsamının daraltılmasına katkı sunabileceğinden bundan sonra açılacak davalarda süreden ve yapılması muhtemel yargılama masraflarından tasarruf sağlayabilir. Bu bakımdan

uyuşmazlık çözümüne ilişkin tüm süreç ile arabuluculuğun anılan fonksiyon ve mahiyeti gözetildiğinde arabuluculuk ücretinin yargılama gideri sayılmasının makul ve meşru bir temelinin bulunduğu, bunun hak arama özgürlüğünün kullanımını ciddi bir şekilde zorlaştırıp amacına ulaşmasına ve ölçüsüz bir şekilde sınırlandırılmasına neden olmadığı anlaşılmaktadır.

46. Öte yandan iptali istenen kuralla işçinin korunmadığına, kamu yararı amacının bulunmadığına ve ekonomik yönden zayıf durumda olan işçiye ek külfet getirildiğine yönelik Anayasa'ya aykırılık iddiaları, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin incelendiği bölümde belirtilen gerekçelerle yerinde görülmemiştir.

47. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 9. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

D. Kanun'un 11. Maddesiyle 4857 Sayılı Kanun'un 20. Maddesinin Değiştirilen Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*arabulucuya başvurmak zorundadır*" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

48. Dava dilekçesinde özetle, tarafların sosyal ve ekonomik yönden eşit olmadığı iş ilişkilerinde zorunlu arabuluculuk sürecinin güçlü tarafın egemenliği ele alması ile zayıf taraf yönünden baskı aracına dönüşebileceği, işçi işveren arasındaki uyuşmazlık yönünden işverenin işçiye oranla daha fazla bilgiye sahip olduğu, süreç içerisinde işçinin işe iade hakkı yerine hak tutarı üzerinden pazarlığa zorlanacağı, işçinin yargı yolunu doğrudan kullanmasının kısıtlanması ve yargı yolu için ön şart getirilmesinin iş akdinin feshinde yargı güvencesini zedeleyeceği, kuralın yargı yolu ve kanuni hâkim ilkesi ile hak arama hürriyetini sınırlandırdığı belirtilerek Anayasa'nın 9., 36. ve 37. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 13. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

50. 7036 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde, iş sözleşmesi feshedilen işçinin, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Birinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"…arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

51. İptali istenen kural Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki kuralın işe iade davaları yönünden tekrarı mahiyetindedir. Kuralın yer aldığı Kanun'un 11. maddesi işe iade yönünden fesih bildirimi ve itiraz usulünü düzenleyen 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesini, dava şartı olarak arabuluculuğu düzenleyen Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu hâle getirmeyi amaçlamaktadır.

52. Bu kapsamda kural, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin incelendiği bölümde belirtilen gerekçelerle Anayasa'nın 2., 9., 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 37. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

E. Kanun'un 12. Maddesiyle 4857 Sayılı Kanun'un 21. Maddesine Eklenen Dördüncü Fıkrada Yer Alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak …"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

53. Dava dilekçesinde özetle, iptali istenen kuralla işe iade davalarında boşta geçen süreye ilişkin ücret ve diğer haklar ile işe başlatmama tazminatının belirlenmesinde iş sözleşmesinin feshinin kesinleştiği tarihteki ücret esas alınarak hesaplama yapılacağı yönündeki yerleşmiş kuralların işçi aleyhine değiştirildiği, dava tarihi ile işe başlatılmama hâlinde iş sözleşmesinin feshinin kesinleştiği tarih arasında geçen sürede iş yerinde toplu sözleşme yoluyla kazanılan haklardan veya işçinin emsallerine uygulanan ücret zamlarından iş sözleşmesi haksız yere feshedilen işçinin yararlanamamasına sebebiyet veren kuralın iş güvencesi

ile işçinin korunması ve işçi yararına yorum ilkelerini zedelediği, işçilerin haksız olarak işten çıkarılmasını kolaylaştırdığı belirtilerek Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

54. Kanun'un 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada mahkeme veya özel hakemin, ikinci fıkrada düzenlenen tazminat ile üçüncü fıkrada düzenlenen ücret ve diğer hakları, işçinin dava tarihindeki ücretini esas alarak parasal olarak belirleyeceği öngörülmüş olup fıkrada yer alan *"… dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

55. 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesinde işçi ve işveren arasındaki iş sözleşmesinin işveren tarafından geçersiz sebeple feshinin sonuçları düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, işverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığının mahkeme veya özel hakem tarafından tespit edilerek iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine karar verilmesi hâlinde, işverenin, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorunda olduğu, aksi durumda işverenin işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü bulunduğu belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında mahkeme veya özel hakemin iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarını da belirleyeceği düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş olan ücret ve diğer haklarının da ödeneceği öngörülmüştür.

56. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun, hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözönünde tutarak kullanması gerekir.

57. Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise *elverişlilik*, *gereklilik*

ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da *ölçülülük ilkesi* gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

58. İşçi ve işveren ilişkisinin korunması ile bu ilişkinin zarar görmeden devamlılığının sağlanması bakımından açılacak davalara ilişkin tüm süreçlerin mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması önemlidir. Kanun koyucunun işe iadeye ilişkin talep ve davalarda süreleri ayrıca düzenlediği ve hak düşürücü nitelikteki bu sürelerin kısa tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan iş sözleşmesi feshedilen işçinin yazılı olarak yapılan fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmak zorunda olduğu, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabileceği düzenlenmiş; davanın ivedilikle sonuçlandırılacağı, karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesince ivedilikle kesin olarak karar verileceği ve feshin geçersizliğine karar verilmesi hâlinde ise işverenin işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Yapılacak yargılamanın basit yargılama usulüne göre yürütüleceği de dikkate alındığında kanun koyucunun işe iade kapsamında yapılacak yargılamanın ve sürecin mümkün olan en kısa sürede kesin olarak sonuçlandırılmasını hedeflediği anlaşılmaktadır.

59. İptali istenen kuralın gerekçesinde, uygulamada işe iade kararı veren mahkemenin boşta geçen süreye ilişkin ücret ve diğer haklar ile işe başlatmama tazminatını ay esaslı olarak belirlediği, işe iade kararına dayanarak işe başlamak isteyen işçinin işe başlatılmaması durumunda kararda ay esaslı olarak belirlenen alacak ve tazminatın tahsili için ikinci bir dava açmasının gerekli olduğu ifade edilmiştir. İşçi bakımından mahzurları olan bu durumun önüne geçmek ve yargının iş yükünü azaltmak amacıyla mahkemenin belirtilen alacak ve tazminatı parasal olarak belirlemesinin öngörüldüğü, işe başlatılmama durumunda parasal olarak belirlenen miktarın tahsili için doğrudan icra takibine geçilebilmesine olanak tanındığı,

yine tazminat, ücret ve diğer hakların dava tarihindeki ücret esas alınarak belirlenmesi kabul edilerek uygulama sorunlarının önüne geçilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

60. Boşta geçen süreye ilişkin ücret ve diğer hakların ödenmesi ile işe başlatmama tazminatının feshin geçersizliğine karar verildiğinde kararı veren mahkeme veya özel hakem tarafından belirlenerek ödeneceğine ilişkin hükümler 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ilk üç fıkrasında düzenlenmiş olup bu kuralların emredici nitelikte bulunduğu yine aynı maddenin son fıkrasında ifade edilmiştir. Bu bakımdan iptali istenen kuralın, emredici nitelikte düzenlenen boşta geçen süreye ilişkin ücret ve diğer haklar ile işe başlatmama tazminatının hangi esaslara göre ne şekilde hesaplanacağına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

61. Açılan işe iade davasında feshin geçersizliğinin tespiti ile birlikte işçinin işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat, ücret ve diğer hakların parasal olarak belirlenmesi, işverence işçinin işe başlatılmadığının tartışmasız olduğu veya işverenin seçimlik hakkını tazminat ödeme yönünde kullanmak isteğinin açık olduğu durumlarda, daha önce yargı kararları doğrultusunda süre olarak zaten belirlenmiş olan tazminat, ücret ve diğer hakların miktarının belirlenmesi için ikinci bir davanın açılmasını önleyebilecektir. Yeniden dava açılması şeklinde işçi aleyhine gelişen uygulamayı ortadan kaldırmayı, işe iade kaynaklı yargılama sürecinin bir an önce sonuçlandırılmasını ve mahkemelerin iş yükünün de azaltılmasını hedefleyen kuralın işçinin korunmasını ve kamu yararını amaçlamadığı söylenemez.

62. Daha önce zaten ay esaslı olarak belirlenmiş bulunan alacak ve tazminatın bu kez bedel olarak belirlenmesi için işçi tarafından yeniden dava açılması zorunluluğunu ortadan kaldıran, bunun bir sonucu olarak da anılan tazminatlar ve haklar yönünden dava tarihindeki ücretin esas alınmasını öngören kuralın işçilik hak ve alacaklarının tahsilini ve buna ilişkin süreci işçi lehine kolaylaştıracağı ve hızlandıracağı açıktır. İşe iade davaları ile bu kapsamda kalan uyuşmazlıkların kanunda belirtilen süreler içinde ve ivedilikle bir an önce sonuçlandırılmasının yaratacağı işçi ve kamu yararı dikkate alındığında, dava tarihi ile sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı

tarih arasında geçmesi muhtemel sürenin iş ilişkisindeki ekonomik dengeyi işçi aleyhine katlanılamaz derecede bozacağından da söz edilemez. Bu kapsamda kuralın düzenlenme amacına ulaşılması yönünden elverişli, gerekli ve orantılı olmadığı söylenemez.

63. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. Kanun'un 13. Maddesiyle 4857 Sayılı Kanun'un 91. Maddesinin Değiştirilen İkinci Fıkrasında Yer Alan *"… iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla …"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

64. Dava dilekçesinde özetle, iptali istenen kuralla işten çıkarılan işçilerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına sorunlarını ve şikâyetlerini iletme haklarının ellerinden alındığı, işçinin hakkını korumak için yargı dışında oluşturulmuş, işçinin bilgilendirilmesini sağlayan ve yargı yoluna başvurulması hâlinde hâkim için de ön inceleme anlamına gelen sistemin iş ilişkisinin devamı şartına bağlandığı, değişikliğin dilekçe hakkına makul olmayan bir sınırlama getirmek suretiyle idari mercilere başvuru hakkını kısıtladığı, işçinin iş ilişkisi sonlanmış olsa dahi idari makamlarca tespit edilen işyerindeki kanuna aykırı uygulamaların idari yaptırım uygulanması suretiyle sonlandırılmasının işyerinde çalışmaya devam eden diğer işçilere fayda sağlayacağı, kuralın devletin çalışma hakkını ve çalışma barışını zedeleyici bütün uygulamalara karşı etkin koruma önlemleri alma göreviyle çeliştiği belirtilerek Anayasa'nın 49. ve 74. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

65. Çalışma hayatının denetimine ilişkin olarak devletin yetkisini düzenleyen 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin birinci fıkrasında devletin, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izleyeceği, denetleyeceği ve teftiş edeceği düzenlenmiş olup bu ödevin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikte teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılacağı belirtilmiştir.

66. 7036 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile değişiklik yapılan 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin ikinci fıkrasında, işçilerin kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin başvuruları üzerine, iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla birinci fıkra hükmü uyarınca işlem yapılabileceği öngörülmüş olup fıkrada yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

67. 4857 sayılı Kanun'un 92. maddesinde ise çalışma hayatını izleme, denetleme ve teftişe yetkili iş müfettişleri tarafından tutulan tutanakların aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli oldukları, iş müfettişleri tarafından düzenlenen raporların ve tutulan tutanakların işçi alacaklarına ilişkin kısımlarına karşı taraflarca otuz gün içerisinde yetkili iş mahkemesine itiraz edilebileceği, iş mahkemesinin kararına karşı taraflarca 5521 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

68. Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş; devlete, çalışanların yaşam düzeyini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almak ödevi verilmiştir.

69. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamında kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatına ilişkin olarak açılacak davalarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak öngörülmüştür. Bu şekilde iş uyuşmazlıklarının makul süreler içerisinde, daha az masrafla, kesin ve nihai olarak çözümlenmesi amaçlanmıştır. Kanun koyucunun bu kuralın bir uzantısı olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerinin iş sözleşmesi fiilen sona eren işçilerin kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin şikâyetleri inceleme yetkisini kaldırdığı ve bunun yerine iş sözleşmesi sona eren işçilerin doğrudan arabuluculuğa başvurmaları yönünde düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, işçilerin bireysel alacakları yönünden zararlarının giderilmesi için arabuluculuğa başvuru suretiyle çözüm arayışının kabulü ve bu yönde düzenleme yapılması kanun koyucunun takdirinde olup arabuluculuk yöntemiyle uyuşmazlık çözümünün idari yönden yapılan incelemeden daha az güvenceli olduğu söylenemez.

70. Öte yandan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklara ilişkin şikâyetleri inceleme yetkisi yalnızca iş sözleşmesi fiilen sona eren işçiler yönünden kaldırılmaktadır. Kuralın 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin birinci fıkrası kapsamında devletin etkili bir iş denetimi sağlama, izleme, denetleme ve teftiş etme ödevlerini kısıtlayan bir yönü bulunmamaktadır. Bu bakımdan, kural çalışma hakkını sınırlayan veya devletin, çalışma hayatını geliştirme, çalışanları koruyucu ve çalışma barışını sağlayıcı tedbirleri alma yükümlülüğüne aykırı bir düzenleme olarak nitelendirilemez.

71. Bu kapsamda kuralın, işçiyi kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacakları yönünden güvencesiz bırakan bir yönü olmadığı gibi devletin çalışma hayatını denetleme yetkisini sınırlayan bir yönü de bulunmamaktadır.

72. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 49. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 74. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

G. Kanun'un 15. Maddesiyle 4857 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 3. Maddenin Birinci Fıkrasında Yer Alan *"…beş yıldır"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

73. Dava dilekçesinde özetle, kuralın kamu yararı taşımadığı, işvereni korumak amacıyla getirildiği, iş hukukuyla ilgili alacaklar yönünden zamanaşımı süresinin kısaltılmasının işçinin korunması ve işçi yararına yorum ilkelerine aykırı olduğu, kuralla işten çıkarılma kaygısıyla bazı hak ve alacaklarını ancak iş ilişkisi sona erdikten sonra talep etme imkânı bulan işçinin hak arama hürriyetinin ölçüsüz bir şekilde sınırlandırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

74. Kanun'un 15. maddesi ile 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddede, iş sözleşmesinden kaynaklanmak kaydıyla hangi kanuna tabi

olursa olsun yıllık izin ücreti ile kıdem tazminatı, iş sözleşmesinin bildirim şartına uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat, kötüniyet tazminatı ve iş sözleşmesinin eşit davranma ilkesine uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat taleplerinde zamanaşımı süresinin beş yıl olduğu öngörülmüş olup maddede yer alan *"…beş yıldır"* ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

75. Zamanaşımının amacı gözönünde tutularak talebin niteliği ve önemi ile borçlu ve alacaklıların durumlarına göre zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak, kanun koyucunun anılan takdir yetkisini Anayasa'nın 36. maddesinde öngörülen hak arama hürriyetinin gereklerine uygun olarak kullanması gerekir.

76. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinde, herkesin gerekli araç ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak iddia ve savunma hakkının bulunduğu belirtilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

77. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devletinin en önemli gereklerinden biri kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanmasıdır. Yıllık izin ücreti ile iş sözleşmesinin feshinden kaynaklanan tazminatların alacaklısını belirli bir süre ile sınırlandıran zamanaşımı süresi, borçlunun sürekli olarak dava tehdidi altında kalmasını önlemeye ve dolayısıyla hukuki istikrar ile hukuki güvenliği sağlamaya yönelik bir işlev görmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralda zamanaşımı süresi öngörülmesiyle hak arama hürriyetine bir sınırlama getirildiği görülmekte ise de bu sınırlamanın hukuki istikrar ve güvenliğin sağlanmasını amaçladığı anlaşılmaktadır.

78. İptali istenen kuralda öngörülen beş yıllık zamanaşımı süresi, işçinin talepte bulunma ve dava açma hakkını bütünüyle ortadan kaldırmamakta, yalnızca iş sözleşmesinin feshine bağlı tazminatlar yönünden 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesindeki genel düzenleme uyarınca on yıl olarak uygulanan

zamanaşımı süresini beş yıl ile sınırlamaktadır. Bu nedenle kuralın hak arama hürriyetinin özüne müdahale eden bir yönünün bulunmadığı açıktır.

79. İş sözleşmesinin sona ermesinden itibaren başlayan beş yıllık sürenin gerekli hazırlıkların yapılabilmesi ve dava hakkının kullanılabilmesi bakımından yeterli ve makul bir süre olduğu dikkate alındığında kuralın ölçülülük ilkesine aykırı bir yönünün de bulunmadığı görülmektedir.

80. Öte yandan Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Bir kuralın Anayasa'ya aykırılık sorunu çözümlenirken "kamu yararı" konusunda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme yalnızca kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığı ile sınırlıdır. Kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı yönündeki değerlendirmeler ise anayasallık denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

81. Dava konusu kuralın *"… yapılan bir fesih sebebiyle on yıl boyunca dava tehdidi ile karşı karşıya kalınmasının yeni yatırımlar yapılması konusunda işverenlerin cesaretini kırdığı ve ekonomik anlamda önünü görme ve plan yapma konusunda sıkıntılar yaşanmasına sebep olduğu … sürenin kısaltılmasının, işçinin yeni iş bulma ve geleceğini planlamasına katkı sağlayacağı ve feshe bağlı alacağını talep etmek konusunda bir an önce harekete geçmesinin lehine olan delillerin korunmasına yardımcı olacağı … işçi ve işveren arasındaki uyuşmazlığın olabilecek en kısa sürede çözümlenmesinin sosyal barışa katkı sağlayacağı ..."* şeklindeki gerekçesi dikkate alındığında kamu yararını amaçlamadığı söylenemez. Bu konuda yapılacak değişikliklerle kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususu ise yerindeliğe ilişkin olup anayasa yargısı denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

82. Bu itibarla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında iş sözleşmesinin feshine bağlı alacakların zamanaşımı süresini beş yıl olarak belirlemesinin hukuk devleti ilkesine ve hak arama hürriyetine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

83. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ğ. Kanun'un 37. Maddesiyle 399 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (KHK) Eklenen Ek 3. Maddenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

84. Dava dilekçesinde özetle, iptali istenen kuralın teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda kapsam dışı statüde çalışan personelin hâlihazırdaki statüsü ile doğrudan ilişkili olduğu, Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında teşebbüs ve bağlı ortaklıklar bünyesinde asli ve sürekli görevleri yapan personelin kamu görevlisi vasfı taşıdığı, bu personelin iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan hukuk uyuşmazlıklarının idari yargıya tabi olduğuna ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının bulunduğu, Anayasa'ya aykırı olarak yargı yerinin değiştirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

85. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2., 37., 125. ve 155. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

86. 7036 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle 399 sayılı KHK'ya eklenen ek 3. maddede, KHK'nın ek 1. ve geçici 9. maddelerine tâbi teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında çalışan personel ile bu teşebbüs ve bağlı ortaklıklar arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin dava ve işlerin iş mahkemelerinde görüleceği öngörülmüştür.

87. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında, *"Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür."* denilmektedir. Bu hüküm uyarınca genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği görevlerden asli ve sürekli nitelik taşıyanların, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi zorunludur.

88. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında, *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."*; 155. maddesinin birinci

fıkrasında da *"Danıştay, idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar."* hükmü yer almaktadır. Anayasa'nın 37. maddesinde ise *"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz"* denilmiştir.

89. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere tarihsel gelişime paralel olarak Anayasa'da adli ve idari yargı ayrımına gidilmiş ve idari uyuşmazlıkların çözümünde idari mahkemeler yetkili kılınmıştır. Bu nedenle idare hukuku alanına giren konularda idari yargı, özel hukuk ve ceza hukuku alanına giren konularda adli yargı görevli bulunmaktadır. Bu durumda idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda kanun koyucunun mutlak bir takdir yetkisinin bulunduğunu söylemek mümkün değildir. İdari bir uyuşmazlığın çözümü, ancak haklı neden ve kamu yararının bulunması hâlinde kanun koyucu tarafından adli yargıya bırakılabilir.

90. İptali istenen kuralda, 233 sayılı KHK kapsamında bulunmakla birlikte teşebbüs ve bağlı ortaklıklardaki personel rejimini düzenleyen 399 sayılı KHK kapsamında bulunmayan teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda, toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında çalışan ve genel olarak "kapsam dışı personel" olarak da adlandırılan personel ile teşebbüs ve bağlı ortaklık arasında iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden ve kanundan doğacak her türlü hukuki uyuşmazlığın iş mahkemelerinde görüleceği düzenlenmiştir.

91. Kuralda belirtilen personel Anayasa'nın 128. maddesinde belirtildiği şekilde devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yerine getiren memurlar veya diğer kamu görevlileri kapsamında bulunmamaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 7/6/2005 tarihli ve E.2004/12, K.2005/35 sayılı kararında, İş Kanunu kapsamında çalışan kapsam dışı personel dâhil olmak üzere işçiler ile kısmi zamanlı çalışan sözleşmeli personelin istihdamında akdi bir durum bulunduğu ve bu kişilere ödenecek ücretin belirlenmesinde tarafların serbest iradeleri ile gerçekleştirdikleri akitlerin esas olduğu belirtilerek bu kişilerin Anayasa'nın 128. maddesine göre devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel

idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten ve bir kadro işgal eden personelden farklı statüde oldukları ifade edilmiştir. Benzer şekilde, Anayasa Mahkemesinin 15/3/2007 tarihli ve E.2006/52, K.2007/27 sayılı kararında da 4857 sayılı Kanun'a tâbi olarak çalışan kapsam dışı personelin nakledildikleri andan itibaren kamu görevlisi statüsü kazanacakları vurgulanmak suretiyle bu kişilerin kapsam dışı personel statüsünde bulundukları süreçte kamu görevlisi olmadıklarına işaret edilmiştir.

92. Teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda sendikalarla işveren arasında akdedilen toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanamaması sebebiyle kapsam dışı personel olarak adlandırılan işçi statüsündeki personelin iş kanunları kapsamında özel hukuk hükümlerine tabi iş sözleşmeleriyle çalıştığı, kapsam dışı personelin toplu iş sözleşmesi sistemi içinde gelişen bir kavram olarak hukuki niteliği itibariyle işçi statüsünde bulunduğunun iş hukuku öğretisinde genel olarak kabul edildiği dikkate alındığında kapsam dışı personelin kamu personeli olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı, kapsam dışı personel ile teşebbüs ve bağlı ortaklıklar arasında iş ilişkisi nedeniyle doğan uyuşmazlıkların adli yargı mercilerinin görevi kapsamına alınmasının yukarıda ifade edilen ilkelere aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

93. İş mahkemeleri, iş hukuku alanındaki uyuşmazlıkları çözmekle görevli, ihtisaslaşmış adli yargı mahkemeleridir. Bu bakımdan, iptali istenen kural kapsamında kalan uyuşmazlıkların niteliği gözönünde bulundurulduğunda uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

94. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 37., 125., 128. ve 155. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

95. Dava dilekçesinde özetle, iptali talep edilen kuralların, giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağı belirtilerek yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun;

A. 3. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresine,

2. (12) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresine,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan *"…yargılama giderleri…"* ibaresine,

3. (14) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesine,

B. 11. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"… arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresine,

C. 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada yer alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresine,

Ç. 13. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasında yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresine,

D. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddede yer alan *"…beş yıldır"* ibaresine,

E. 37. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. maddesine,

yönelik iptal talepleri, 11/7/2018 tarihli, E.2017/178, K.2018/82 sayılı kararla reddedildiğinden bu madde, cümle ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun;

A. 3. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2. (12) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan *"…yargılama giderleri…"* ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Celal Mümtaz AKINCI ile Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3. (14) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. 11. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C. 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada yer alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 13. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasında yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddede yer alan *"…beş yıldır"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E. 37. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

11/7/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının, taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile YARGILAMA GİDERİNİN TAMAMINDAN SORUMLU TUTULUR şeklindeki birinci cümlesinde yer alan "yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur" ibaresi ile üçüncü cümlede yer alan "yargılama giderleri" ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptalleri istenmiştir.

Davacı dilekçesinde, mahkemeye erişim hakkının sınırlanabilir bir hak olduğunu kabul ile birlikte kural içeriğinin hakkın özünü zedelediğini meşru bir amaç izlemediğini, başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturduğunu ifade etmiş, hukuk yargılama usulünde kanunda yazılı haller dışında aleyhine karar verilen taraftan yargılama giderlerinin alındığını, kısmen haklılıkta giderlerin oransal paylaştırıldığını, davayı gereksiz uzatan ve gider yapılmasına sebep oluştuğunda ise lehine karar verilmiş bile olsa yargılama giderinden sorumlu tutulabileceğine karar verildiği gözetildiğinde düzenleme hak arama özgürlüğünün kullanılmasının önünde ek külfet yaratan ekonomik bir engel niteliği taşıdığını, arabuluculuk görüşmesine katılmayan tarafın gereksiz yere dava açılmasına sebep olduğunu varsayarak lehe dahi sonuçlansa katılmayan aleyhine yargılama giderine hükmedilmesinin ölçüsüz ve mahkemeye erişim hakkının önünde bir engel olduğu ifade edilmiştir.

Mahkememiz kural hakkında, oyçokluğu ile verdiği 11/7/2018 tarihli kararında, kuralın arabuluculuk kurumuna işlerlik sağlamayı amaçladığını bu nedenle hak arama hürriyetini ortadan kaldırmadığı veya özüne dokunan ölçüsüz bir sınırlama niteliği olmadığını söylemiştir.

Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğünün sınırlama sebebi öngörülmemiş ise de bu hakkın mutlak olmayıp doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olmamak kaydı ile Mahkememizin de kabulüdür.

Bu güvencelerin en çok kullanılanlarından biri ise ölçülülük yani Devletin sağlayacağı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasındaki dengeyi gözetme ilkesidir.

Bir hakkın kullanılması önüne konan sınırlama sebebinin bizatihi bir ihlal oluşturmaması ve uygun güvenceleri beraberinde getirmesi zorunludur.

AİHM kararlarında, yargılama giderleri ile bireyin mahkeme kanalı ile iddiasını ispat etme menfaati arasında iyi bir denge sağlanmasını zorunlu görmüştür. Bu kapsamda yüksek yargılama giderlerinin hakkın özünü zedelediğine ve ölçüsüz bir sınırlama getirdiğine ilişkin kararlar mevcuttur.

Ülkemizde yargılama usulünün temelini oluşturan hukuk yargılama usulü yasasındaki tüm ilkelerde yargılamada giderleri kaybedenin ödeyeceğini, davada haklılık payı paylaştırılıyorsa giderlerin de oransal olarak paylaşılacağı ve gereksiz yere davayı uzatan ve gider yapılmasına sebebiyet verenin haklı dahi çıksa giderin tamamı veya kısmını ödemeye mahkum edilebileceği temel alınmakta ve uygulanmaktadır.

Yasa ile bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi ve işveren alacağı ve tazminatın ve işe iade davası ile açılan davalarda, arabulucuya başvurulması dava şartı sayılmıştır. Bu süreçte, emeğinden başkaca sermayesi olmayan asgari ya da az üstünde ücretle çalışan kişi oldukları nedeniyle, sosyal barışı sağlama ve sosyal hukuk devleti olma amacına dönük olarak emek-sermaye dengesini kurmak, güçlü yanında güçsüzü korumak, sosyal riskleri üstlenmek gayretlerinin var olduğu ortamda, iptali istenen kural ile iş yargılama hukukunda egemen olan işçinin korunması ve işçi lehine yorum ilkesi işlevselliğinin korunup korunmadığı veya devam edip etmediğinin veya ölçüsüz bir sınırlamaya uğrayıp uğramadığının da düşünülmesi zorunludur.

Bu nedenlerle ülkemizde iş hukuku ve yargısı özgün bir hukuk dalı haline gelmiş ve diğer hukuk dallarından ayrışmıştır. O halde Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan demokratik hukuk düzeni bu alanda iptal istemine konu karar, gerekçemizde yer alan arabuluculuk kurumuna

"işlevsellik" sağlamayı amaçlamak gibi yerindelik ifade eden bir gerekçe ile karşılanmamalı, bu özgün alan değerlendirilmeli, kamu yararı taşıyan amaç ile hakka getirilen yaptırım nitelikli müdahalenin doğru bir araç olup olmadığı tartışılmalıdır, amaç bu kurumu işlevsel kılmak ise, amaca erişmeyi güçleştiren müdahalenin de Anayasaya aykırı olduğunun kabulü gözden uzak tutulmamalıdır.

Arabuluculuk kurumu, düzenleme ile işçi ve işveren yönünden bir zorunluluktur. Bu halde işçi doğrudan işverenin karşısına çıkarılmak durumunda kalmakta, güç yönünden eşit konumda olmayan taraflar arasında görülen uyuşmazlığın bir an önce sonuçlanmasının beklenilmesi, işçinin elde edeceği ekonomik olarak para/fayda teorisi karşısında onu yüksek gereksinimi nedeniyle uzlaşma ve anlaşmanın objektif bir bilirkişice belirlenecek işçiyi alacağından işverence teklif edilecek daha azı bir meblağı kabule yönelttiği yapılan ampirik çalışmalar olduğu araştırmalar sonucunda açıklanmıştır. Ayrıca iptali istenen düzenlemenin gerekçesinde yer alan yargının iş yükünün azalacağı, uyuşmazlığı sulh ve uzlaşma içinde çözüleceği değerlendirmesinin gerçeğe uygun düştüğü temel hakların nitelikleri ile de uygun olduğu söylenemez.

Hak arama özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerde gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bunlardan biriside mahkemeye erişim hakkıdır.

Bu çerçevede oluşan Anayasal hükümler, iş hukuku mevzuatı ve arabuluculuk kurumu ve kurumun meşru amacı birlikte, iptali istenen yargılama giderinden sorumlu tutulmak ibaresi yönünden bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Düzenleme dava açan işçi yönünden, zaten ekonomik yetersizlik içinde olup alacağının belirlenmesi ve bir an önce emeğinin karşılığına ulaşmayı temin etmek gayesiyle zorunlu olarak başvurduğu arabuluculuk toplantısına katılmaması, bir mazeretsizlik durumu halinde sonuçta haklı bile çıkacak olsa yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulacak ve hatta davasında lehine de vekalet ücretine hükmedilmeyecektir. Bu durumda sözleşmeye dayalı işçi alacağı, tazminatı veya işe iade davasında lehine hükme rağmen yargılama harçları ve bilirkişi, tanık, keşif ücretleri gibi tüm giderlerden sorumlu hale gelecektir.

İşveren tarafından uğratılan zararının giderilmesini isterken, hayatın olağan akışı içinde mazeretlenemeyecek, mücbir sebep sayılmayabilecek her hangi bir nedenin toplantıya katılmaya engel olabilme olasılığının da var olduğu yaşamda, işverenin hukuksuz işleminin yanında yüklenilecek parasal/mali yük sorumluluğu, işçinin ya da işverenin kendi aleyhine bir arabuluculuk görüşmesine katılmayı zorunlu kılmakta ve haklarını aramaktan veya zor halinde olmanın getirdiği baskı ile hak ettiğinden azına yönelik teklifi kabule götürdüğü de düşünüldüğünde kuralın hak arama hürriyeti kapsamında mahkemeye erişim hakkının özüne etki etmediği söylenemeyecektir.

Bu halde toplantıya katılmayana getirilen bu külfet hukuk devletinde hakkaniyet ölçütleri ile bağdaşmadığı gibi birey ile kamu yararı arası denge ölçümlemesinde kamu yararı amacı için doğru araç ve meşru amaca erişmek için gerekli bile olduğu kabul edilse dahi, kural ile gelen müdahale makul, Türk hukukunda davasını kaybeden öder sistematiğine ve istisna ilkesine aykırı dengesiz bir yük getiren ölçüsüz katlanılmaz nitelikli bir düzenlemede olup Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. Bu nedenle çoğunluk görüşüne katılınmamıştır.

Üye
Serruh KALELİ

KARŞIOY YAZISI

1. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresinin ve fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan *"… yargılama giderleri …"* ibaresinin, arabuluculuk faaliyetinin ilk toplantı yapılamadan sona ermesi üzerine açılacak davalarda yargılama giderlerinin davada haksız çıkan taraf yerine arabuluculuk faaliyetinin ilk toplantısına katılmayan taraf veya taraflar üzerinde bırakılmasını öngördüğü, bu şekilde arabuluculuk faaliyetini teşvik ile tarafları yargıya gitme seçeneğinden caydırmayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

2. Arabuluculuğa başvurulmasının, işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade davalarında dava şartı olduğu, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilmiş; bu kuralda Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

3. Mahkememiz çoğunluğunca her ne kadar yargılama giderlerinden sorumlu olmanın, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığın çözümü yönünde iyi niyetli bir çaba gösterilmemesinin bir sonucu olduğu şeklinde değerlendirme yapılmış ise de, yine çoğunluk gerekçesinde belirtildiği üzere, arabuluculuk kurumu, mahkemelerin yerine geçecek bir uyuşmazlık çözüm yolu değildir. Bu nedenle, arabuluculuk yolunun, daha ilk safhada sonuçsuz bırakılması halinde dahi yargı aşamasına sirayet edici, cezalandırıcı ve hak arama hürriyetini sınırlandırıcı etkileri olmamalıdır.

4. Bu nedenle, arabuluculuk faaliyeti henüz ilk toplantı yapılamadan sona erse bile, dava şartı yerine geldikten, yargı süreci başladıktan sonra, artık geride kalması gereken arabuluculuk safhasının, tarafların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyetini kullanmalarını anlamsız hale getiren veya önemli ölçüde güçleştiren sınırlayıcı bir etki doğurmaması gerekir.

5. Esasen her uyuşmazlıkta, taraflardan biri veya her ikisi, uyuşmazlığı yargı önüne gelmeden çözme yönünde mevcut olan hukuki veya fiili imkanları kullanmamış, hatta iyi niyetli hareket etmemiş olabilirler. Bu durum, onların hak arama hürriyeti kapsamındaki temel haklarının kısıtlanmasını gerektirmez. Tarafların yargı önüne gelmezden önceki karar ve davranışlarının yargı aşamasına taşınarak, davacı veya davalı olarak kullanacakları bazı haklarının sınırlandırılmasına yol açılması, taraflar arasında tam bir eşitlik sağlanması gereken yargı önünde bazı kişiler için daha baştan dezavantajlı durumlar yaratılması, hak arama hürriyetinin özüne dokunan ağır bir müdahale teşkil eder.

6. Hak arama hürriyeti kapsamında, yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkı, davada haklı çıkan tarafın yargılama giderlerinden sorumlu tutulmamasını gerektirir.

Yargılama giderlerini haksız çıkan tarafın üstlenmesi, Anayasa'nın da ötesinde, evrensel bir hukuk kuralıdır. Ancak, iptal istemine konu olan kurallar bu ilkeyi tersine çevirmekte, davacının (ki davacı çoğu kez işçidir) davayı kazansa bile alacağının bazı durumlarda tamamının, bazen de tamamına yakınının yargılama giderlerine sarf edilmesi nedeniyle eline hiçbir şey geçmemesine yol açmak suretiyle, yargı mercileri önünde hak aramayı anlamsız ve sonuçsuz hale getirmektedir.

7. Arabuluculuğu teşvik etmek ve iş mahkemelerindeki dava sayısını azaltmak amacıyla esasen dava şartı öngörülmüş ve uyuşmazlıkların yargı aşamasına gelmeden süratle çözümü için kanuni bir düzenleme yapılmıştır. Bunun ötesine geçilerek, sırf arabuluculuğu daha etkili kılmak amacıyla, hak arama hürriyetinin kullanımının caydırılması, engellenmesi için demokratik bir toplumda zorunluluk bulunmadığı açıktır. Anayasa, yasa koyucuya bu konuda takdir hakkı vermemektedir.

8. Bu nedenle, iptal istemine konu kuralların, Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti, 49. maddesindeki çalışanların korunması gibi, ilgili görülebilecek diğer hükümleri karşısında incelenmesine gerek kalmaksızın, Anayasa'nın 36. maddesine açıkça aykırılık nedeniyle iptali gerekeceği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (12) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda, toplantıya katılmayan taraf davada kısmen veya TAMAMEN haklı çıksa bile yargılama giderlerinin

tamamından sorumlu tutulacağı öngörülmüş olup, cümlede yer alan *"…yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulur "* ibaresinin iptali istenilmiştir.

2. Arabuluculuğa başvurulmasının, işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade davalarında dava şartı olduğu, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilmiş; bu kuralda Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

3. Arabuluculuk kurumu, mahkemelerin yerine geçecek bir uyuşmazlık çözüm yolu değildir. Bu nedenle, arabuluculuk yolunun, ilk toplantıya katılmama ya da katılamama nedeniyle sonuçsuz kalması halinde, yargı aşamasına sirayet edici, cezalandırıcı ve hak arama hürriyetini sınırlandırıcı etkileri olmamalıdır.

4. Arabuluculuk faaliyetinin ilk toplantı yapılamadan sona ermesinden sonra, taraflardan birisinin dava açıp hakkını araması ve davada haklı çıkması halinde davayı kaybetmiş gibi yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulması, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyetini anlamsız hale getirecektir.

5. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesi ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesi ve zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Mahkemeye erişim hakkı, bireylerin iddia ve savunmalarını bir yargı mercii önünde ileri sürebilmelerine imkan sağlayan ve adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak kabul edilen bir haktır. (*Anayasa Mahkemesi'nin 2017/24-112, § 19*).

Bilindiği gibi yargılama giderlerinin haksız çıkan tarafa yüklenmesi, evrensel bir kuraldır. Ancak, iptal istemine konu olan kurallar, bu ilkeyi tersine çevirmekte çoğu kez işçi olan davacının, davayı kazansa bile alacağının bazen tamamından, bazen de tamamına yakınından vazgeçmesine neden olabilecek, yargı mercileri önünde hak aramayı anlamsız hale getirebilecek nitelik taşımaktadır.

6. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere*

bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

Mahkemelerdeki dava sayısını azaltmak, uyuşmazlıkları kısa sürede sonuçlandırmak amacıyla arabuluculuk sistemi getirilmiş ve sisteme başvuru dava şartı olarak kabul edilmişse de, ilk arabuluculuk toplantısına katılmama veya katılamama nedeniyle, hak arama sadedinde açılan davayı kazansa dahi kazanan tarafın **yargılama giderlerinin** (bunun içinde dava harçları, tanık, keşif, bilirkişi masrafı ve ücreti ile vekalet ücreti vb. bulunmaktadır) **tamamından sorumlu tutulması**, sonuçta ölçüsüz bir müdahale ve sınırlamaya neden olmaktadır.

7. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde, mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hale getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir *(Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).*

8. Mahkememizin Anayasaya aykırılık ve bireysel başvuru kapsamındaki içtihatları göz önüne alındığında, iptal istemine konu kuralları, Anayasa'nın 13. Maddesinde öngörülen *"ölçülülük"* ve 36. Maddesinde ifade olunan *"hak arama özgürlüğü"* ilkelerine aykırı gördüğümden ve iptali gerektiği kanaatinde olduğumdan farklı yöndeki çoğunluk görüşüne katılamamaktayım.

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

7036 sayılı Kanunun 3. maddesinin iptali istenilen 12. fıkrasında; arabuluculuk görüşmeleriyle ilgili ilk toplantıya katılmayan tarafın, açılacak davada haklı çıksa dahi yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulacağı, yine toplantıya her iki tarafın da katılmaması durumunda tarafların yapacakları yargılama giderlerinin kendi üzerlerinde kalacağı belirtilmektedir.

Kanunun 3. maddesinin bütünü incelendiğinde iş hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların arabuluculuk yöntemiyle çözümlenmesine öncelik verildiği görülmektedir. Yargılama sürecine girmeksizin tarafların iradeleri ile uyuşmazlığın çözümlenmesinde üstün kamu yararının bulunduğu fikrine dayalı olan arabuluculuğa ilişkin düzenlemenin esası hakkında Mahkememiz çoğunluğu gibi Anayasaya aykırı bulunmadığı görüşüyle oy kullanmış bulunmaktayım. Buna karşın 12. fıkrada öngörülen kural hak arama hürriyetini ihlal eder mahiyettedir.

Bilindiği üzere yargılama giderleri mahkemeye erişim hakkının bir parçasını oluşturmaktadır. Söz konusu giderler toplantı giderleri olmayıp, açılması muhtemel davada yapılacak yargılama giderlerini kapsamaktadır. Kimi davalarda miktar itibarıyla davanın konusunu aşabilen veya davacı için büyük yük oluşturan yargılama giderlerinin toplantıya katılmama nedeniyle tarafa yüklenmesi hak arama hürriyeti üzerinde ciddi bir baskıya ve caydırıcı etkiye neden olacaktır. Özellikle burada olduğu gibi işçi alacakları ve haklarıyla ilgili davalarda, toplantıya katılmaması halinde işçinin dava açma iradesi olumsuz yönde etkilenebilecektir.

Arabuluculuk kurumunun başarıya ulaşabilmesi ve kurumun kötüye kullanılmasının önlenmesi bakımından ölçüsüz olmayan bir yatırımın öngörülmesi makul görülebilir. Buna karşılık arabuluculuk görüşmesine katılmayan tarafın yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulması bu amacı aşan, elverişsiz ve ölçüsüz bir yaptırım niteliğindedir.

Belirtilen nedenlerle, kuralın Anayasanın 36. maddesine aykırı bulunduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Esas Sayısı : 2018/9
Karar Sayısı : 2018/84
Karar Tarihi : 11/7/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa 7. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının;

A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinin,

B. (2) numaralı bendinin

Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Borçlunun hakkında icra takibi başlatılmasından sonra kendisine ait taşınmaz hisselerini mal kaçırmak ve alacaklıyı zarara uğratmak maksadıyla gerçek satış bedelinden daha düşük bedelle kardeşine devretmesi sebebiyle açılan tasarrufun iptali davasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların yer aldığı 278. maddesi şöyledir:

"Mütat hediyeler müstesna olmak üzere, hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflasın açılmasından haczin

veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflastan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

1. (Değişik : 9/11/1988-3494/53 md.) Karı ve koca ile usul ve füru, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarruflar,

2. Akdin yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler,

3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartiyle irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölünceye kadar bakma akitleri,"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 14/2/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu

hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kurallardır.

3. Başvuran Mahkeme; 2004 sayılı Kanun'un 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının, 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendi ile (2) numaralı bendinin iptalini talep etmiştir.

4. 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinde, karı ve koca ile usul ve füru, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarrufların bağışlama gibi kabul edileceği hükme bağlanmıştır.

5. Başvuran Mahkemede görülmekte olan dava, hakkında icra takibi başlatılmasından sonra borçlunun kendisine ait birtakım taşınmaz hisselerini mal kaçırmak ve alacaklıyı zarara uğratmak maksadıyla gerçek satış bedelinden daha düşük bedelle kardeşine devretmesi sebebiyle açılan tasarrufun iptali davasıdır. Somut olayda iptali istenen tasarrufun kardeşler arasında gerçekleştiği; karı ve koca ile usul ve füru, sıhri hısımlar, evlat edinen ve evlatlık arasında yapılan bir tasarruf işlemi bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan *"Karı ve koca ile usul ve füru, …sıhren …, evlat edinenle evlatlık…"* ibarelerinin uyuşmazlıkta uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ibareler yönünden başvurunun mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Öte yandan Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinin kalan bölümünde yer alan *"arasında yapılan ivazlı tasarruflar"* ibaresi bentte sayılan akrabalık ilişkilerinin tamamı yönünden geçerli ortak kural, yine *"üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) hısımlar"*

ibaresi neseben ve sıhren hısımlar yönünden geçerli ortak kural niteliği taşımaktadır. Bu nedenle kuralın kalan bölümüne ilişkin esas incelemenin bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek *"…neseben veya…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

7. Açıklanan nedenlerle 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının;

A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinin;

1. *"Karı ve koca ile usul ve füru, … sıhren …, evlat edinenle evlatlık…"* ibarelerinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibarelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin bentte yer alan *"…neseben veya…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. (2) numaralı bendinin esasının incelenmesine

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir**.**

III. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

8. Başvuru kararının *"KARAR"* başlıklı bölümünde gerekçe belirtilmeksizin itiraz konusu kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "*İtiraz başvuru kararı ve ekleri*" başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "*Yürürlüğü durdurma talebi varsa, yürürlüğün durdurulmaması durumunda doğacak olan telafisi imkansız zararların açıklanması*" gerektiği belirtilmektedir. Ancak başvuran Mahkeme tarafından bu konuda bir gerekçe belirtilmediği, yalnızca yürürlüğün durdurulması talebinde bulunulduğu görülmüştür. Bu nedenle söz konusu talebin yöntemine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

10. Açıklanan nedenlerle 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının;

A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"…neseben veya…"* ibaresinin,

B. (2) numaralı bendinin

yürürlüklerinin durdurulması taleplerinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE, 14/2/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

11. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un, 538 Sayılı Kanun'un 114. Maddesiyle Değiştirilen 278. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının 3494 Sayılı Kanun'un 53. Maddesiyle Değiştirilen (1) Numaralı Bendinde Yer Alan *"…neseben veya…"* İbaresinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararında özetle alacaklıların zarara uğramasını engellemek amacıyla mülkiyet hakkını sınırlandıran düzenlemenin kamu yararı taşımadığı, alacaklıların zarara uğradığı iddiasının 2004 sayılı Kanun'un 279. ve 280. maddeleri ile 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 19. maddesi kapsamında ileri sürülmesinin zaten mümkün olduğu, açılacak davalarda tasarrufun gerçek bir tasarruf olup olmadığı ile gerçek bedelin ödenip ödenmediği hususlarında ispat hakkının tanınmadığı, lehine tasarruf yapılan kişiye savunma hakkı verilmediği, düzenlemenin mülkiyet hakkının özüne dokunduğu ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. İtiraz konusu kuralda; karı ve koca ile usul ve füru, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarrufların bağışlama gibi kabul edileceği öngörülmüştür. İtiraz konusu kural *"… neseben veya …"* ibaresidir.

14. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir.

15. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Menkul ve gayrimenkul malların mülkiyet hakkının kapsamına dâhil olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

16. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

17. Anayasa'nın 35. maddesinin son fıkrasında, mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Zira mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamaması, devletin mülkiyetin kullanımını toplum yararına uygun olarak düzenleyebilmesini gerekli kılmaktadır. Bu durumda da devletin mülkiyetin kullanımını düzenleme yetkisine sahip olduğunun kabulü zorunludur.

18. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin

genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

19. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

20. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı, Anayasa'da öngörülen nedenlere bağlı olarak demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın ancak kanunla sınırlanabilir. Bu bakımdan mülkiyet hakkına getirilen sınırlamalar hakkın özüne dokunamayacağı gibi Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

21. Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını önemli ölçüde güçleştiren, hakkı kullanılamaz hâle getiren veya ortadan kaldıran sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun kısıtlamaların bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardırılmaması gerekir.

22. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma haklarını kısıtlayacak, bu hakların eksiksiz kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak yasa kurallarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma

hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

23. Demokratik toplum, hak arama özgürlüğünün tüm bireyler açısından en geniş şekilde güvence altına alındığı bir düzeni gerektirir. Demokrasilerde devlete düşen görev; bireyin hak arama özgürlüğünü kullanabilme imkânına sahip olmasını sağlamak, bu imkânı ortadan kaldırmaya yönelik tutumlardan kaçınmak ve bu yönde gelebilecek olumsuz müdahaleleri engellemektir. Hak arama özgürlüğüne müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmaması gerekir.

24. İtiraz konusu kuralda, 2004 sayılı Kanun'un 277. ve devamı maddelerinde öngörülen iptal davası yönünden borçlunun neseben üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımları ile yaptığı ivazlı tasarrufların bağışlama gibi kabul edileceği düzenlenmiştir. Bağışlama olarak kabul edilen bu tasarruflar 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtildiği şekilde haciz, aciz veya iflas hâlinde, haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan veya iflas masasına kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan süreçte ve haciz, aciz veya iflastan önceki iki sene içinde yapılmış olması hâlinde iptal edilebilecektir.

25. Kural olarak borçlunun mallarının haczedilmesinden, aciz hâline düşmesinden veya iflasına karar verilmesinden önceki süreçte mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmamıştır. Borçlunun bu süreçte mal varlığı üzerinde istediği şekilde tasarrufta bulunma hak ve yetkisi Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının bir gereğidir. Ancak itiraz konusu kuralın yer aldığı Kanun'un 277. ve devamı maddeleri kapsamında borçlunun hacizden, acizden veya iflastan önce yapacağı birtakım şüpheli tasarrufların iptal edileceği düzenlenmiştir. İptal davası, sonucu itibarıyla borçlu tarafından gerçekleştirilen tasarruf işleminin geçerliliğini etkilememekte; borçlunun gerçekleştirdiği tasarruf işlemi geçerli kalmaya devam etmektedir. Ancak iptal davası lehine sonuçlanan alacaklı tasarruf konusu malı haczettirerek satış bedelinden alacağını alma hak ve yetkisine sahip olduğundan tasarruf işleminin karşı tarafını oluşturan üçüncü kişi cebri icra işlemlerine

katlanma yükümlülüğü altına girmektedir. Bu bakımdan her ne kadar iptal davasının borçlunun gerçekleştirdiği tasarruf işleminin geçerliliğine bir etkisi bulunmasa da iptale konu tasarruf işleminin karşı tarafını oluşturan üçüncü kişi iptal davası sebebiyle mal varlığında meydana gelen azalmayı borçludan geri isteyebilecektir. Borçlunun henüz mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin hukuken kısıtlanmadığı bir dönemde gerçekleştirmiş olduğu tasarruf işlemlerine daha sonra malen veya nakden sorumluluğunu doğuracak şekilde sonuç bağlayan ve tasarrufta bulunulan üçüncü kişiye cebri icra işlemlerine katlanma yükümlülüğü getiren itiraz konusu kural, borçlu ve tasarrufta bulunulan üçüncü kişinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Borçlunun belirli kişilerle yapacağı ivazlı tasarruf işlemlerini bağışlama sonucuna bağlayan düzenlemenin mülkiyet hakkının kullanımının düzenlenmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

26. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir. İtiraz konusu kuralda belirtilen neseben üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar arasındaki ivazlı tasarrufların bağışlama olarak kabul edilmesi borçlunun henüz haciz, aciz veya iflas hâli gerçekleşmemiş olmakla birlikte bu hâllerden birinin yakında gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğu kritik zamanlarda şüpheli tasarruflarda bulunması, bu tasarrufları genellikle bir başka isim altında gizlemesi ile bu tasarrufların gerçekte ivazsız olduğunun ve tarafların bu husustaki gerçek iradelerinin alacaklı tarafından ispat edilmesinin oldukça zor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda düzenleme, borçlunun alacaklılarından mal kaçırmasını ve alacaklıların alacağın tahsiline yönelik çabalarının sonuçsuz kalmasını önlemeyi; tasarruf işleminin taraflarının çoğu zaman dış dünyaya yansımayan gerçek iradelerinin ortaya konulmasının zorluğu sebebiyle alacaklıya ispat kolaylığı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu şekilde toplumdaki ekonomik dengelerin, toplumsal barış ve adaletin sağlanmasına katkı sunması beklenen kuralın kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik olmadığı söylenemez.

27. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacına dönük olması yeterli olmayıp ayrıca ölçülü olması, malike aşırı ve

orantısız bir külfet yüklememesi gerekir. Öncelikli olarak itiraz konusu kuralda, borçlunun neseben tüm hısımları ile yapacağı ivazlı tasarruflar bağışlama olarak kabul edilmemiştir. İtiraz konusu kuralda yer alan nesep yönünden hısımların borçlu ile arasında kan bağı bulunan, hayatın olağan akışı kapsamında genel olarak borçlunun yakınında bulunan, onun durumunu bilebilecek, çoğu zaman aralarında güven ilişkisi olan hısımlar olarak genişletildiği ve bu özellikleri gözetilerek hısımlığın üçüncü derece ile (bu derece dâhil) sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Esasen bazı hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarrufları bağışlama olarak kabul eden düzenlemedeki hısımlık derecesi, alacaklılardan mal kaçırmak amacıyla gerçekleştirilen şüpheli tasarrufların önlenebilmesi ve öngörülen amacın işlerliğinin korunabilmesi bakımından zaman içinde genişletilmiştir. Nitekim itiraz konusu kuralda değişiklik yapan 538 sayılı Kanun'un 114. maddesinin ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesinin gerekçelerinde de ifade edildiği şekilde ilk olarak ana, baba ile evlat ve karı koca arasındaki ivazlı tasarrufları bağışlama hükmünde kabul eden düzenleme zaman içinde yetersiz kaldığından, şüpheli tasarrufların önlenebilmesi bakımından yakın akrabalar kategorisi genişletilerek ihtiyaçlar doğrultusunda akrabalık derecesi üçüncü dereceye kadar çıkarılmıştır.

28. Bağışlama olarak kabul edilen ivazlı tasarrufların iptal edilebilmesi ayrıca belli şartların varlığına bağlanmıştır. Bu bakımdan başlatılan icra takibinin kesinleştirilmiş olması ile alacağın kısmen veya tamamen alınamaması durumunda iptal davası açılabilecek ve ancak alacaklının alacağının doğumundan sonra borçlu tarafından gerçekleştirilen tasarruf işlemleri iptal konusu olabilecektir. İptal edilebilecek tasarruflar süre yönünden de ayrıca sınırlandırılmış olup ancak hacizden, aciz hâlinden veya iflasın açılması tarihinden başlayarak geriye doğru son iki yıllık süreçte gerçekleştirilen tasarruflar iptal edilebilecek ve iptal davası ancak iptale tabi tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren beş yıllık hak düşürücü süre içinde açılabilecektir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden itiraz konusu kural sebebiyle iptal davası açılabilmesinin belli şartların gerçekleşmesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

29. Öte yandan mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden itiraz konusu kuralda; neseben üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar arasında

yapılan ivazlı tasarrufların başka hiçbir koşula bağlı bulunmaksızın bağışlama gibi olduğu, aksinin iddiası ve ispatı mümkün olmayan bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu bakımdan tasarruf konusu malın değerinin tam olarak veya fazlasıyla ödenmiş olması, tasarruf işleminin borçlunun alacaklılarının da menfaatine bulunması, alacaklıların tasarruf işlemi dolayısıyla zarar görmemesi, alacaklıların alacağı tahsil ve cebri icra imkânlarının zorlaştırılmamış hatta kolaylaştırılmış olması sonucu değiştirmeyecektir. Neseben üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) hısımlar arasında gerçekleşen ivazlı tasarruflara kesin olarak bağışlama sonucunu bağlayan itiraz konu düzenleme, taraflara belirtilen hususlarda iddia ve savunmada bulunma, bu hususların ispatı yönünden delil, bilgi ve belge sunma imkânı vermemektedir. Bu yönüyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında gözetilmesi gereken makul dengeyi malik aleyhine bozan düzenlemenin ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu söylenemez.

30. İtiraz konusu kural, kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet hakkının ve hak arama özgürlüğünün ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan *"…neseben veya …"* ibaresi Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 10. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un, 538 Sayılı Kanun'un 114. Maddesiyle Değiştirilen 278. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının (2) Numaralı Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

32. Başvuru kararında özetle Kanun'un 277. ve devamı maddelerinde düzenlenen iptal davası yönünden akdin yapıldığı sırada borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitlerin bağışlama olarak kabul edilmesine ilişkin kuralın da (1) numaralı bent için ifade edilen gerekçelerle Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

33. İtiraz konusu kuralda, akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitlerin bağışlama gibi kabul edileceği öngörülmüştür.

34. Düzenleme uyarınca 2004 sayılı Kanun'un 277. ve devamı maddelerinde öngörülen iptal davası yönünden, tasarrufu gerçekleştiren kişilerin yakınlık derecesinden veya tasarrufu gerçekleştirdikleri sıradaki gerçek iradelerinden bağımsız olarak borçlunun, akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre ivaz olarak çok düşük bir bedel kabul ettiği akitler bağışlama olarak kabul edilecek ve 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtildiği şekilde haciz, aciz veya iflas hâlinde, haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan veya iflas masasına kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan süreçte ve haciz, aciz veya iflastan önceki iki sene içinde yapılmış olması hâlinde iptal edilebileceklerdir.

35. Borçlunun mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin henüz kısıtlanmadığı bir dönemde mülkiyet hakkının kapsamında olduğuna kuşku bulunmayan mal varlığı değerleri üzerinde ivazlı veya ivazsız olarak istediği gibi tasarrufta bulunması mülkiyet hakkının bir gereğidir. Ancak borçlunun haciz, aciz hâli ve iflastan önceki yakın süreçte gerçekleştirmesi mümkün şüpheli tasarrufların önlenebilmesi, alacaklıların korunması ile ispat yönünden yaşanacak güçlüklerin giderilmesi bakımından borçlunun haciz, aciz hâli ve iflastan kısa bir süre öncesine denk gelen zamanda gerçekleştirdiği ivazlı tasarruflardan, akdin yapıldığı sırada ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği tasarruflar bağışlama olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda itiraz konusu kural sonuçları ve amacı itibarıyla 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinin *"… neseben veya …"* ibaresiyle sınırlı olarak Anayasa'ya aykırılık sorununun incelendiği bölümde açıklanan aynı gerekçelerle mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmekte olup ivazlı olmasına rağmen ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul edilen tasarruf işlemlerini bağışlama sonucuna bağlayan düzenlemenin mülkiyet hakkının kullanımının düzenlenmesine yönelik olduğu ve kamu yararı amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte düzenlemenin ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının da ayrıca incelenmesi gerekir.

36. İtiraz konusu kural kapsamında kalan tasarrufların temel özelliği, ivazlı olmalarına rağmen karşı tarafın elde ettiği menfaat ile eşdeğer bir menfaatin borçlunun mal varlığına girmemiş olmasıdır. Bu şekilde yapılan kazandırma, edimde bulunulan lehine karşılıksız kaldığı ölçüde borçlunun mal varlığının aktifi azalmış olacaktır. Bu durumun alacaklıların aleyhine olduğu kuşkusuzdur. Buna rağmen akdin yapıldığı sırada ivaz olarak aşağı bir fiyatın kabul edildiği tüm akitler bağışlama olarak kabul edilmemiş, edimler arasındaki orantısızlığın ciddi olduğu ve objektif olarak makul karşılanmasının beklenemeyeceği durumlarla sınırlı olarak tasarruf işlemi bağışlama gibi kabul edilmiştir.

37. Yine ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul edilmesi sebebiyle bağışlama olarak nitelendirilen tasarrufların iptal edilebilmesi ve iptal davası açılması, 2004 sayılı Kanun'un 278. maddesinin üçüncü fıkrasının (1) numaralı bendinin *"… neseben veya …"* ibaresinin Anayasa'ya aykırılık sorununun incelendiği bölümde detaylı olarak açıklanan belli şartların gerçekleşmesine bağlanmış ve süre yönünden de ayrıca sınırlandırılmıştır.

38. İtiraz konusu kural, alacaklıya ispat kolaylığı sağlayarak borçlunun gerçekleştirilen tasarruf işleminde ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul edildiğinin alacaklı tarafından ortaya konulmasını tasarrufun bağışlama sayılması bakımından yeterli görmüştür. Ancak bu durumun aksinin iddia ve ispatı mümkün olup borçlu veya tasarruf işleminin tarafı olan üçüncü kişinin tasarruf işleminin gerçek değere yakın veya gerçek değer üzerinden yapıldığını ortaya koyması, bu yönde iddia ve savunmada bulunması, buna ilişkin bilgi, belge ve delillerini sunmak suretiyle tasarrufun iptal edilmesini önlemesi mümkündür. Bu bakımdan gerçek anlamda ivaz olarak pek aşağı bir fiyatın kabul edildiği akitleri bağışlama gibi kabul eden, şeklen bağışlama gibi görünen tasarruflar yönünden ise tasarrufun karşılıklı ve birbirine uygun edimlerle gerçekleştirildiği yönünde iddia, savunma ve ispat olanakları sunan itiraz konusu kuralın kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasındaki adil dengeyi bozduğu ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu söylenemez.

39. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

40. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

41. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının, 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...neseben veya…"* ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının;

A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinde yer alan *"...neseben veya…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ

GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. (2) numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/8
Karar Sayısı : 2018/85
Karar Tarihi : 11/7/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 13. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 17/1/2012 tarihli ve 6270 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 89. maddesinin yedinci ve onuncu fıkralarının Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamu görevlisi olarak görev yapmakta iken vefat eden sigortalının (iştirakçinin), dul eşi ile kız çocuğuna payları oranında emekli ikramiyesi ödenirken erkek çocuğuna ödeme yapılmamasının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 89. maddesi şöyledir:

"Madde 89 – (Değişik: 17/1/2012-6270/1 md.)

Hizmet sürelerinin tamamı bu Kanun ve/veya 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4 üncü maddesi kapsamında geçenlerden emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan asker ve sivil tüm iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarın bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.

Birinci fıkra kapsamına girmemekle birlikte, bu Kanun ve/veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında hizmeti bulunanlardan mülga 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlara ise; bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerine tabi olarak bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen çalışmalarının, 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması şartıyla emekli ikramiyesi ödenir.

İkinci fıkra uyarınca ödenecek emekli ikramiyesi, bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına giren görevlerde geçen her tam fiili hizmet yılı ile sınırlı olarak bu görevlerden ayrıldıkları tarihteki emeklilik keseneğine esas aylık tutarı üzerinden ve aylığın başlangıç tarihindeki katsayılar dikkate alınarak ödenir. Mülga 2829 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile üçüncü fıkrasının son cümlesinin bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yukarıdaki fıkralara göre (…)(1) mülga 2829 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ödenecek emeklilik ikramiyesinin hesabında bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerine tabi olarak bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen ve 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine göre kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmeyecek şekilde sona eren geçmiş hizmet süreleri ve her ne suretle olursa olsun evvelce iş sonu tazminatı veya bu mahiyette olmakla birlikte başka bir adla tazminat ödenen süreleri ile kıdem tazminatı ya da emekli ikramiyesi ödenmiş olan süreleri dikkate alınmaz. Ancak, mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri uygulanmış olmakla birlikte, bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında hizmetleri arasında başka bir sigortalılık hali kapsamında çalışması bulunmayanların emekli ikramiyesine esas fiili hizmet sürelerinin hesabında, 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesindeki şartlar aranmaz.(1)

Emekli ikramiyesinin hesabına esas hizmet süresinin tespitinde dikkate alınmak üzere, emeklilik veya malullük aylığı bağlanması dışında herhangi bir sebeple görevleri sona erenler için, görevin sona erme sebebinin

bu durumu kanıtlayan belgelerle birlikte yazılı olarak kuruma bildirilmesi ve bunların özlük dosyasında saklanması zorunludur. Bu zorunluluğa uymayanlar ikinci fıkra hükümlerinden yararlandırılmazlar.

İştirakçilerden, kanunlarla belirlenen bekleme süreleri sonunda kadrosuzluk veya yaş haddi sebebiyle emekliye sevk edilenler ve vazife malullüğü hükümlerine göre vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile ölüm sebebiyle haklarında emeklilik işlemi uygulananlara; bu Kanuna göre aylığa hak kazandıkları tarihi takip eden üç ay içinde emekli ikramiyesinin hesaplanmasına esas alınan katsayılarda meydana gelecek artış nedeniyle oluşacak ikramiye farkları ile ilk mali yılın birinci ayında katsayılar dışındaki diğer unsurlarda meydana gelecek artışa, bu tarihte yürürlükte olan katsayılar uygulanmak suretiyle bulunacak ikramiye farkları, emekli ikramiyesi ile ilgili hükümlere göre ayrıca ödenir. Ancak, aylığa hak kazandıkları tarihi takip eden üç ay içinde katsayılarda artış yapılmadığı takdirde, müteakiben katsayılarda altı ay içinde yapılacak ilk artıştan doğan ikramiye farkları da bunlara ayrıca ödenir.

Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanmadan veyahut toptan ödeme yapılmadan ölen iştirakçiler için yukarıdaki esaslara göre hesaplanacak ikramiyenin tamamı, aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere, bu Kanunun mülga 68 inci maddesinde gösterilen hisseleriyle orantılı olarak ödenir.

Emekli ikramiyesini aldıktan sonra yeniden iştirakçi durumuna girenlerin tekrar emekliye ayrılmalarında, sadece sonradan geçen hizmetlerine karşılık yukarıdaki esaslara göre emekli ikramiyesi ödenir. (Mülga ikinci cümle: 4/4/2015-6645/41 md.)(…)

Bu Kanunun mülga 88 inci maddesi kapsamına girenlerin emekli ikramiyeleri hakkında da yukarıdaki hükümlere göre işlem yapılır.

Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler ile ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyeleri, kanuni mirasçılarına ödenir.

Bu madde gereğince Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen emekli ikramiyeleri, düzenlenecek fatura üzerine Sayıştay ve Danıştay başkanları için kendi kurumları, diğerleri için emekliye sevk onayını veren kurum tarafından karşılanır. Özelleştirilen, faaliyeti durdurulan, kapatılan veya tasfiye edilen kamu idareleri tarafından karşılanması gereken emekli ikramiyesi tutarları ise, emekliye sevk onayı aranmaksızın ve faturası karşılığında Hazine tarafından karşılanır. Bu fıkraya göre Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemelerin, fatura düzenlenmesini müteakip iki ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılması zorunludur.

Ölenlerin hak sahiplerine ödenecek emekli ikramiyesinin tahsili hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 14/2/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Kanun'un 89. maddesinin yedinci ve onuncu fıkralarının iptalini talep etmiştir.

4. Kanun'un itiraz konusu yedinci fıkrası emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanmadan veyahut toptan ödeme yapılmadan ölen iştirakçiler için Kanun'da belirtilen esaslara göre hesaplanacak ikramiyenin tamamının aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere ödeneceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla yedinci fıkra kapsamında ölen iştirakçilerin ikramiyelerinin dul ve yetimlerine ödenebilmesi için bu kişilerin *aylığa veya toptan ödemeye hak kazanmış* olmaları gerekmektedir.

5. Bakılmakta olan davada, ölen iştirakçinin geride kalan dul eşi ile kızına dul ve yetim aylığına müstahak olmaları nedeniyle emekli ikramiyesi ödenirken erkek yetime söz konusu aylığa müstahak olmadığı gerekçesiyle emekli ikramiyesinden pay verilmemesi uyuşmazlığın temelini oluşturmaktadır. İtiraz başvurusu da miras hukukuna göre tereke üzerinde eşit hak sahibi olan kardeşler arasında emekli ikramiyesi paylaştırılırken aylığa müstahak olup olmama yönünden ayrım yapılamayacağı gerekçesine dayanmaktadır. Bu bakımdan Kanun'un yedinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin *"aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan"* ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Kanun'un itiraz konusu onuncu fıkrası ise Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler ile ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyelerinin kanuni mirasçılarına ödeneceğini düzenlemektedir. Bakılan davanın konusunu, görevi başında iken vefat eden bir iştirakçinin geride kalanlarına emekli ikramiyesinden eksik ödenen kısmın iadesine karar verilmesi talebi oluşturmaktadır. İtiraz konusu onuncu fıkra *"ile"* bağlacı ile birbirinden ayrılmış iki ayrı hukuki duruma işaret etmekte ve bu durumlara özgü şekilde ölenlerin ikramiyelerinin kanuni mirasçılarına ödenmesini öngörmektedir. Öncelikle bu iki ayrı hukuki durumun ortaya konulması ve bakılan davada uygulanması gereken kısmın hangisi olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki olan *"Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler"* ibaresi

emeklilik talebinde bulunup bu talebi kurumunca onaylanan ancak henüz ikramiyesini alamadan ölen kişileri ifade etmektedir. Fıkranın *"ile"* den sonraki kısmı ise herhangi bir emeklilik başvurusu olmayıp görevi başında iken aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçileri ifade etmektedir. Fıkrada yer alan *"-in ikramiyeleri kanuni mirasçılarına ödenir"* ibaresi *"ile"* bağlacıyla ayrılmış iki ayrı hukuki durum için ortak ibare niteliğindedir.

7. Bakılan davada, ölen iştirakçinin ölümünden önce emeklilik talebinde bulunmadığı, görevi başında iken vefat ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla vefatından önce emeklilik talebinde bulunanlara ilişkin olan *"Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler ile"* ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu bölüme ilişkin başvurunun, Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

8. Öte yandan, itiraza konu onuncu fıkranın geriye kalan ve uygulanacak kural olan *"…ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyeleri, kanuni mirasçılarına ödenir."* bölümünün esasının incelenmesi gerekmektedir. İlgili bölüm, kanuni mirasçılara ancak ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakılmadığı takdirde emekli ikramiyesi ödenebileceğinin düzenlemektedir. Kural bu hâliyle kanuni mirasçı olmakla birlikte aylığa müstahak olmayan dul ve yetimlerin emekli ikramiyesinden pay alabilmesini aylığa müstahak dul ve yetim bulunmaması koşuluna bağlamıştır. Bu bakımdan Kanun'un onuncu fıkrasına ilişkin esas incelemenin *"aylığa müstahak"* ibareleriyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

9. Açıklanan nedenlerle 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 17/1/2012 tarihli ve 6270 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 89. maddesinin;

A. Yedinci fıkrasının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"... aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan .."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. Onuncu fıkrasının;

1. *"Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler ile"* bölümünün, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. *"…ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyeleri, kanuni mirasçılarına ödenir."* bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"... aylığa müstahak ..."* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

10. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Elif KARAKAŞ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

11. 5434 sayılı Kanun'da kamu kurum ve kuruluşlarında memur ya da diğer kamu görevlisi olarak görev yapan ve aktif şekilde bu Kanun'a tabi biçimde prim ödeyen sigortalılar için *"iştirakçi"* ibaresi kullanılmaktadır.

12. İştirakçilerin emeklilik işlemlerinde 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmakta iken 2008 yılı Ekim ayı başı itibarıyla yürürlüğe giren 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 5434 sayılı Kanun, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında bulunanlar sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden aynı sisteme bağlı tutulmuştur.

13. Anayasa Mahkemesi, 5510 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin iptali istemiyle açılan iptal davasında verdiği 15/12/2006 tarihli ve E.2006/111, K.2006/112 sayılı karar ile aynı hukuksal konumda bulunmayan

memur ve diğer kamu görevlileri ile bunların dışında kalan sigortalıların birbirinden farklı olan özellikleri gözetilmeksizin aynı sisteme bağlı tutulmasını Anayasa'ya aykırı bularak Kanun'un bazı hükümlerini memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden iptal etmiştir.

14. Söz konusu iptal kararı üzerine 5510 sayılı Kanun'un 5754 sayılı Kanun ile değişik geçici 4. maddesinde 5434 sayılı Kanun'a ilişkin geçiş hükümleri düzenlenmiş ve 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte, 5434 sayılı Kanun'a göre iştirakçi olanlar ve bunların dul ve yetimleri hakkında sosyal sigortalar bakımından bu Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği öngörülmüştür. Buna göre 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olanların emekli ikramiyeleri Kanun'un geçici 4. maddesinin beşinci fıkrası gereğince yürürlükten kaldırılan hükümleri de dikkate alınmak şartıyla 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre hesaplanacaktır.

B. Anlam ve Kapsam

15. 5434 sayılı Kanun, vefat eden iştirakçinin dul ve yetimlerine belirli koşulların varlığı hâlinde dul ve yetim aylığı bağlanmasını öngörmektedir. Kanun'a göre ölen iştirakçinin eşi *dul*; anne ve babası ile çocukları ise *yetim* sayılmaktadır.

16. 5434 sayılı Kanun'un *"Dul ve yetim aylığı bağlanacak haller"* kenar başlıklı 66. maddesine göre dul ve yetim aylıkları, bu maddede sayılan koşullarda ölmüş olan iştirakçinin ölüm tarihinde bu Kanun'a göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine bağlanır.

17. Kanun'un 68. maddesine göre ölenin bağlanmış veya bu Kanun hükümlerine göre hesaplanacak emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylıklarının dul eş için %50'si dul aylığı olarak; çocuklarla anne veya babanın her biri için ise %25'i yetim aylığı olarak bağlanır. Geride aylığa müstahak dul eş ya da yetim kalmaması durumunda yahut yetim sayısına göre bağlanacak aylığın oran ve miktarı değişmektedir.

18. Kanun'a göre geride kalan eşe dul aylığı bağlanabilmesi için ölüm tarihinde iştirakçi ile evli olunması yeterlidir. Eş, dul olduğu sürece bu aylıktan yararlanır.

19. Kız çocuğuna, memur ya da diğer kamu görevlisi olmaması ve yaşı ne olursa olsun evli olmaması, evli olmakla beraber sonradan boşanması ya da dul kalması hâllerinde yetim aylığı bağlanabilir.

20. Erkek çocuğuna 18 yaşına kadar şarta tabi olmaksızın verilen yetim aylığı; ortaöğrenim görenlerde 20, yükseköğrenim görenlerde ise 25 yaşına kadar ödenmektedir. Malul durumda olduğu sağlık raporu ile tespit edilen erkek çocuklarının yetim aylığı ise muhtaç olmaları şartıyla süresiz ödenir.

21. Ölenin geride kalan annesine yetim aylığı bağlanması için iştirakçi olmaması ile dul ve muhtaç olması şartı aranır. Ölenin babasının yetim aylığı alabilmesi için iştirakçi olmaması ve muhtaç olması; 65 yaşını tamamlamamış ise ayrıca çalışarak geçimini sağlamayacak derecede malul olması gerekmektedir.

22. Toptan ödeme ise yaş haddi, malullük, gaiplik veya ölüm gibi sebeplerle iştirakçiliği sona eren ancak fiilî hizmet süresi emekli aylığı bağlanması için yeterli olmayanlara yahut bu durumda iken ölenlerin dul ve yetimlerine yapılan ödemedir. Toptan ödeme 5434 sayılı Kanun'un mülga 82 ila 86. maddelerinde düzenlenmiş olup mülga 84. maddede dul ve yetimlere yapılacak toptan ödemeler için Kanun'un dul ve yetim aylığı bağlanmasını düzenleyen ilgili maddelerine atıfta bulunulmuştur.

23. İtiraz konusu kurallar, iştirakçi iken vefat eden kişinin emekli ikramiyesinin tamamının dul ve yetim aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere ödenmesini; bu niteliği haiz dul ve yetim bulunmaması hâlinde ikramiyenin diğer kanuni mirasçılara ödeneceğini öngörmektedir.

24. Öte yandan Kanun, görevi başında iken vefat eden iştirakçinin emekli ikramiyesinin öncelikle aylığa müstahak dul ve yetimlere ödeneceğini öngörürken Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenlerin emekli ikramiyelerinin ise doğrudan kanuni mirasçılara ödenmesini öngörmüştür.

C. İtirazın Gerekçesi

25. Başvuru kararında özetle, 5434 sayılı Kanun'un yetim aylığı bağlanması için öngördüğü koşulların kız ve erkek yetimler açısından farklılık arz ettiği, kız yetimler lehine yapılan bu ayrımın kız çocuklarının çalışma hayatına daha az katılması ve korunmaya daha muhtaç olmasından kaynaklandığı, bu durumun devam eden bir koruma sağlayan aylık ödemeler yönünden pozitif ayrımcılık ilkesinin bir gereği olarak görülebileceği, ancak bir defaya mahsus olarak ödenen emekli ikramiyesinin niteliğinin yetim aylığından farklı olduğu, bu nedenle iştirakçinin ölüm tarihinde yetim aylığına müstahak kardeşlere ikramiyeden pay verilirken kız ya da erkek fark etmeksizin anılan tarihte aylığa müstahak olma koşullarını taşımayan kardeşlerin bundan mahrum bırakılmasının ayrımcılığa neden olduğu, bunun yanında ölüm tarihinden önce emeklilik talebinde bulunulmuş olup olmamasına göre ikramiyenin verileceği kişilerin farklı düzenlenmiş olmasının da eşitlik ilkesi ve miras hakkı ile bağdaşmadığı belirtilerek itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

D. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar Anayasa'nın 60. maddesi yönünden de incelenmiştir.

27. Kanun'un 89. maddesinin itiraz konusu ibareyi içeren yedinci fıkrasında emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanmadan veyahut toptan ödeme yapılmadan ölen iştirakçiler için Kanun'da belirlenen esaslara göre hesaplanacak ikramiyenin tamamının, aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere, bu Kanun'un mülga 68. maddesinde gösterilen hisseleriyle orantılı olarak ödeneceği belirtilmiş olup bu kurala yönelik esas inceleme *"aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmıştır. Maddenin onuncu fıkrasının itiraz konusu bölümünde ise ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyelerinin kanuni mirasçılarına ödeneceği düzenlenmekte olup bu kurala ilişkin esas inceleme *"aylığa müstahak"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmıştır.

28. Her iki kural da iştirakçinin ölümü üzerine emekli ikramiyesinin kimlere ödeneceği hususunu açıklığa kavuşturan ve bu anlamda birbirini tamamlayan düzenlemelerdir. Yedinci fıkra ikramiyenin tamamının aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere ödenmesini öngörürken onuncu fıkra bu niteliği haiz dul ve yetim bulunmaması hâlinde ikramiyenin diğer kanuni mirasçılara ödenmesini öngörmektedir.

29. Anayasa'nın 60. maddesinde, *"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir./Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar"* denilmektedir. Buna göre sosyal güvenlik herkes için bir hak ve bunu gerçekleştirmek devlet için bir görevdir.

30. Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerinin en aza indirilmesi, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardının güvence altına alınmasıdır. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak kişilerin, yaşlılık, hastalık, malullük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

31. Emekli ikramiyesi; emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı almaya hak kazanan kamu çalışanlarına, aylıklarda yapılan emekli kesintilerinden bağımsız olarak çalışmada istikrar ve devamlılığı sağlamak amacıyla ve sosyal devlet ilkesi gereğince bir defaya mahsus olmak üzere yapılan bir ödemedir.

32. Anayasal ilkelere aykırı olmamak kaydıyla emekli ikramiyesinin kimlere hangi koşullarda ödeneceğini belirleme konusunda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Kanun koyucu itiraz konusu kurallar ile emekli ikramiyesinin ölüm tarihinde aylığa müstahak olan dul ve yetimlere ödenmesini, aylığa müstahak dul ve yetim bulunmaması durumunda ise bu haktan kanuni mirasçıların yararlandırılmasını öngörmüştür.

33. 5434 sayılı Kanun'a göre dul eş, çocuklar ile anne ve baba arasından Kanun'un belirlediği şartları sağlayanlara dul ve yetim aylığı bağlanmaktadır. Kamu görevlisi olmamak, evli olmamak, muhtaç durumda olmak, öğrenim durumuna göre belirli bir yaşı doldurmamış olmak gibi

ekonomik yönden zayıflığın göstergesi sayılabilecek bu şartların temelinde ölenin desteğine ihtiyaç duyulması yatmaktadır.

34. Emekli ikramiyesi de tıpkı dul ve yetim aylığı gibi bir sosyal güvenlik ödemesi olup kanun koyucu bu ikramiyenin verileceği kişilerin belirlenmesinde ölen iştirakçinin vefatıyla onun maddi desteğinden yoksun kalanları gözetmiş, onların sosyal güvenliğini sağlamayı amaçlamıştır. Bir başka deyişle, kanun koyucu tarafından dul ve yetim aylığı bağlanmasında olduğu gibi emekli ikramiyesinin de ölenin desteğinden yoksun kalan kişilere ödenmesi öngörülmüş, diğer kanuni mirasçılara emekli ikramiyesi ödenmesi ise ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin olmaması koşuluna bağlanmıştır.

35. Emekli ikramiyesi, iştirakçinin emekli olduktan sonraki hayatını kolaylaştırma amacını gütmektedir. Bu husus, onunla birlikte yaşayıp onun desteğine ihtiyaç duyan kişiler yönünden de geçerlidir. Dolayısıyla, iştirakçinin ölümü nedeniyle desteğinden yoksun kalan kişilere bu ödemenin yapılması, sosyal güvenlik hakkının bir parçası olarak değerlendirilebilir.

36. Bu itibarla kanun koyucu tarafından emekli ikramiyesinin ödeneceği kişiler belirlenirken kişilere asgari yaşam düzeyi sağlamayı amaçlayan sosyal güvenlik ilkesi gereğince ölenin alt soyu olarak kanuni mirasçıları arasından ölenin desteğine muhtaç olanların korunmasında ve bu kişilere öncelik tanınmasında sosyal güvenlik ilkesi ile çelişen bir yön bulunmamaktadır.

37. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmek suretiyle "kanun önünde eşitlik ilkesi"ne yer verilmiştir.

38. Kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

39. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

40. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında emeklilik ikramiyesi gibi sosyal güvenlik ödemelerinin ekonomik birer mal varlığı değeri olduğundan Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk teşkil ettiğini kabul etmiştir (*Ferda Yeşiltepe* [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017, § 47).

41. Mülkiyet hakkı bağlamında eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında mülkiyet hakkına müdahale bakımından farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin objektif ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve nihayetinde farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir.

42. Görevi başında iken ölen iştirakçinin yetim çocuklarının tümünün kanuni mirasçı statüsünde bulunduğu açıktır. İtiraz konusu kurallar ile *iştirakçinin ölmeden önce emeklilik başvurusu yapıp yapmadığı*na bağlı olarak emekli ikramiyesinin bu kanuni mirasçılardan hangilerine ödeneceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle emekli ikramiyesinin ödenmesi

konusunda kanuni mirasçılar arasında farklı bir muamele yapıldığı görülmektedir. Bu durumda iştirakçinin mirasçılarının karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde *benzer durumda* oldukları açıktır. Öte yandan emekli ikramiyesinin, hepsi kanuni mirasçı statüsünde bulunan çocuklardan dul ve yetim aylığına müstahak olanlar ile olmayanlar arasında *iştirakçinin ölmeden önce emeklilik başvurusu yapıp yapmadığı* yönünden ödenmemesinin *farklı muamele* teşkil ettiği de söylenebilir.

43. İtiraz konusu kuralların ölen iştirakçinin kanuni mirasçıları arasında dul ve yetim aylığına müstahak olanlar ile olmayanlar arasında farklı muameleye yol açması nedeniyle söz konusu farklı muamelenin makul ve objektif bir temele dayanıp dayanmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

44. Daha önce de ifade edildiği üzere emekli ikramiyesi; aylıklarda yapılan emekli kesintilerinden bağımsız olarak yaşlılık ve malullük aylığı almaya hak kazanan kamu çalışanlarına sosyal devlet ilkesi gereğince bir defaya mahsus olmak üzere verilen bir ödemedir. Bu nedenle söz konusu ödemenin kimlere hangi koşullarda verileceğini belirleme konusunda kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır.

45. Ölen iştirakçinin geride kalan kanuni mirasçılarının miras hukuku çerçevesinde elde ettikleri kanuni mirasçılık sıfatı yönünden birbirleriyle eşit hukuki konumda oldukları şüphesizdir. İtiraz konusu kurallar söz konusu eşitliği daha önce emeklilik başvurusunda bulunmuş ancak henüz ikramiyesini alamadan ölmüş kişilerin emekli ikramiyesinin ödenmesinde korumakta iken görevi başında vefat eden iştirakçinin ikramiyesinin ödenmesi hususunda bu korumadan ayrılarak dul ve yetim aylığına müstahak olan ve olmayan kanuni mirasçıları farklı hükümlere tabi kılmaktadır. Kanun koyucunun birinde eşitliği koruyan diğerinde ise farklı muameleyi öngören iki ayrı tutumu göz önünde bulundurularak emekli ikramiyesinin bu iki durum çerçevesinde ve mülkiyet hakkı bağlamında hukuki niteliğinin ortaya konulması gerekmektedir.

46. Kanun'un TBMM'deki kabul sürecine ilişkin yasama belgelerinden; kanun koyucunun ölmeden önce emeklilik başvurusunda bulunanlar ve bulunmayanlar arasında farklılık gözetirken emekliye ayrılma

talebi üzerine emeklilik işlemleri başlatılan bir iştirakçiye ödenecek emekli ikramiyesinin o kişi adına tahakkuk ettiği ve kişinin mal varlığına dâhil olduğu, dolayısıyla vefatı hâlinde terekeden sayılması gerekeceği ve tereke üzerinde hak sahibi olan tüm kanuni mirasçıların bu ikramiyeden pay alması gerektiği anlayışına dayandığı anlaşılmaktadır.

47. Kanun'da yer alan koşulun ikmal edilmesiyle tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyesi iştirakçinin terekesine intikal ederek *mevcut mülk* niteliğine dönüşürken, anılan koşul ikmal edilmeden, dolayısıyla Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmeden görevi başında ölen kişinin emekli ikramiyesi meşru beklenti temelinde mülkiyet hakkı kapsamında elde edilmesi umulmakla birlikte henüz *mevcut mülke girmeyen sosyal güvenlik alacağı* niteliğindedir. Dolayısıyla tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenlerin kanuni mirasçılarına ödenecek emekli ikramiyesi ile emeklilik başvurusu olmadığı için emeklilik ikramiyesi tahakkuk ettirilmemiş iştirakçilerin kanuni mirasçılarına ödenecek emekli ikramiyesinin hukuki niteliği aynı değildir.

48. Bu durumda kanun koyucunun henüz mevcut mülk halini almamış sosyal güvenlik alacağı niteliğinde olan emekli ikramiyesinin kimlere ödeneceği konusunda sahip olduğu takdir yetkisinin mevcut mülk niteliğindeki emekli ikramiyesine nazaran daha geniş değerlendirilmesi gerekeceği muhakkaktır.

49. İtiraz konusu kurallarla aylık veya toptan ödemeye müstahak olmayan dul ve yetimlerin mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ayrıca ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen objektif amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir.

50. İtiraz konusu kurallar ile aylığa müstahak dul ve yetimlere öncelik tanınmakla birlikte aylığa müstahak olmayan kanuni mirasçıların ikramiyeden yararlanmasının tümüyle engellenmediği, aylığa müstahak dul ve yetim bulunmaması hâlinde bu kişilerin de ikramiyeden pay alabilecekleri, ayrıca görevi başında vefat eden iştirakçilerin geride kalanlarına ödenecek emekli ikramiyesinin hukuken henüz mevcut mülk

niteliği almamış bir sosyal güvenlik alacağı niteliği taşıdığı ve bu nedenle kanun koyucunun bu alacağın ödeneceği kişilerin tespitinde sahip olduğu geniş takdir yetkisi göz önünde bulundurulduğunda amaç ve araç arasında uygun bir ilişki kurulduğu ve itiraz konusu kuralların mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine de aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL ile Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamışlardır.

IV. HÜKÜM

8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 17/1/2012 tarihli ve 6270 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 89. maddesinin;

A. Yedinci fıkrasında yer alan "*…aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan…*" ibaresinin,

B. Onuncu fıkrasında yer alan "*…aylığa müstahak…*" ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL ile Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 11/7/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89. maddesinin yedinci ve onuncu fıkralarının iptali talebi Mahkememiz çoğunluğunca reddedilmiştir. İtiraz konusu kurallar, emeklilik başvurusu yapmadan görevi başında vefat eden kamu görevlisinin hak kazandığı emekli ikramiyesinin tamamının murisin geride kalan eşi ve kızına ödenmesi, oğluna ise herhangi bir ödemenin yapılmaması sonucunu doğurmaktadır.

2. Çoğunluk tarafından da kabul edildiği üzere genel olarak sosyal güvenlik ödeme ve yardımları, bu bağlamda emeklilik ikramiyesi mülkiyet hakkı kapsamında görülmektedir (*Ferda Yeşiltepe* [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017, §§ 46-47; *Şerif Yılmazkaya*, B. No: 2015/6908, 27/6/2018, § 26). Emekli ikramiyesinin mülk olarak kabul edilmesi için kanunda öngörülen şartların gerçekleşmiş olması yeterlidir. Kanuni şartlar gerçekleştiği halde sosyal güvenlik ödemelerinin azaltılması veya kesilmesi mülkiyet hakkını ihlal edebilmektedir (*Adnan Alver*, B. No: 2014/5800, 9/11/2017, § 40; *Kuddis Büyükakıllı*, B. No: 2014/3941, 5/10/2017, §§ 44-45).

3. İtiraz konusu kuralların uygulandığı somut olayda uyuşmazlık, iştirakçinin ölümü tarihinde hak kazandığı mal varlığı olan emekli ikramiyesinin kimlere ve hangi oranlarda dağıtılacağına ilişkindir. Bu yönüyle kurallar mülkiyet hakkının yanısıra miras hakkıyla da doğrudan ilgilidir.

4. Öncelikle belirtmek gerekir ki emekli ikramiyesi ile dul ve yetim aylıklarının mahiyetleri farklıdır. Birincisi, kişinin çalışmaları karşılığında bir anlamda yıpranma payı olarak bir defaya mahsus ve atıfet niteliğinde olduğu halde, ikincisi ölen iştirakçinin dul ve yetimlerine sürekli koruma sağlayan bir ödemedir. Ayrıca, her iki sosyal güvenlik ödemesi de mülkiyet hakkı kapsamında olmakla birlikte malikler farklıdır. Dul ve yetim aylıkları mirasçıların mal varlığı kapsamında değerlendirilebilirken, emekli ikramiyeleri iştirakçiler bakımından bir ekonomik değer ifade etmektedir.

5. İtiraz konusu kurallar, emeklilik başvurusunda bulunmadan vefat eden iştirakçinin emekli ikramiyesinden yararlanmada kız çocukları ile erkek çocukları arasında ikincisi aleyhine ayrım yapmaktadır. Esasen Anayasa'ya aykırılık hususu, tam da erkek çocuk aleyhine söz konusu farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanıp dayanmadığı noktasında odaklanmaktadır. Aynı hukuki konumda bulunan kişiler arasında farklı muamele yapılmasının haklı nedeni yoksa bu durum Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık teşkil edecektir.

6. Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de sosyal güvenlik ödemelerinde cinsiyet ve medeni hâl gibi temeller esas alınarak farklı muamelelerde bulunulduğunda bunu haklı kılacak ağırlıklı gerekçelerin bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda AİHM, örneğin, kadınlara ödenen dul aylığının erkeklere ödenmemesinin ve bir sosyal güvenlik aylığının cinsiyet temelinde daha az ödenmesinin objektif ve makul bir gerekçe gösterilemediği için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 35. maddesi bağlamında 14. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir (*Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, §§ 40-42; *Wessels-Bergervoet/Hollanda,* B. No: 34462/97, 4/6/2002, § 54).

7. Mahkememiz çoğunluğuna göre kurallardan kaynaklanan farklı muamelenin bir gerekçesi "desteğe muhtaç" kişilerin gözetilmesidir.

"Desteğe muhtaç olma" gerekçesi, sürekli ödenen ve ölenin mal varlığı arasında değerlendirilmeyen dul ve yetim aylıklarının bağlanmasında gözetilen objektif ve makul bir neden olarak görülebilir. Ancak, bu gerekçenin ölenin mal varlığı arasında bulunan ve miras hukuku kapsamına giren emekli ikramiyesinin dağılımında makul bir neden olarak kabul edilmesi zordur.

8. Daha da önemlisi, ölmeden önce emeklilik için başvuran iştirakçinin emekli ikramiyesinin dağıtılmasında dul ve yetim aylığına müstahak olup olmama bakımından bir ayrım yapılmamakta, ölenin hak ettiği ikramiye erkek çocuğa da ödenmektedir. Desteğe muhtaç olma olgusu haklı bir gerekçe olsaydı ölmeden önce emeklilik başvurusunda bulunanla bulunmayan iştirakçilerin mirasçıları arasında bir ayrım yapılmadan erkek çocuğun ilkinde de emekli ikramiyesinden yararlanamaması gerekirdi. Hâlbuki başvuruya konu somut olayda iştirakçi emeklilik başvurusu yaptıktan sonra ölmüş olsaydı, erkek çocuğu da emeklilik ikramiyesinden pay alacaktı. Kişilerin "desteğe muhtaç olma" durumu iştirakçinin ölmeden önce bir dilekçe verip vermemesine bağlı olamayacağından, ödemenin erkek çocuğa da yapılmasında müracaat şartı dikkate alınamaz. Nitekim emekli ikramiyesine benzer nitelikte olan kıdem tazminatı, işçinin ölümünden önce herhangi bir başvurusunun olup olmadığına bakılmaksızın tüm mirasçılarına ödenmektedir.

9. Diğer yandan çoğunluk kararında, yasama belgelerine atıfla, ölmeden önce emekliye ayrılma talebinde bulunan iştirakçi ile bulunmayan iştirakçinin mirasçıları arasında yapılan ayrımın bir nedeninin de ilkinde ölen için tahakkuk etmiş ve mal varlığına dâhil olmuş, diğerinde ise tahakkuk ettirilecek bir emeklilik ikramiyesinin bulunması olduğu belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle, ölmeden önce emekliliğini isteyen kişinin emekli ikramiyesi "*mevcut mülk*", emeklilik dilekçesi vermeden veya veremeden ölen iştirakçinin ikramiyesi ise "*mevcut mülke girmeyen sosyal güvenlik alacağı*" olarak nitelendirilmiştir (§§ 46, 47).

10. Burada tekrar belirtmek gerekir ki, emeklilik ikramiyesi kanuni şartları gerçekleştiğinde iştirakçi için mülk teşkil etmektedir. İştirakçinin ölmeden önce emeklilik ikramiyesi için müracaat edip etmemesi durumu

değiştirmemektedir. Zira ölmeden önce iştirakçinin emeklilik dilekçesi vermesi zaten hakettiği ödemenin yapılmasını sağlayan bir usul işleminden ibarettir. Her iki durumda da kanuni şartların sağlanması sonucu elde edilen (birinde tahakkuk etmiş, diğerinde edecek olan) bir mal varlığı söz konusudur. Bu nedenle ölmeden önce emeklilik için dilekçe verilip verilmemesi gibi bir usulî işlem, iştirakçinin zaten hak kazandığı bir toptan ödemede farklı bir muamele yapılmasını haklı kılamaz.

11. İştirakçinin borçlarından müteselsilen sorumlu olan mirasçılarının emekli ikramiyesinden yararlanma bakımından farklı durumda olmaları da kabul edilemez. İtiraz yoluna başvuran mahkemenin de vurguladığı gibi, "emekli ikramiyesi mahiyeti gereği bir kez ödenen ve bu haliyle terekeye dâhil durumda olan bir toptan ödeme olup kanuni mirasçı olarak dul kalan eş, kız ve erkek çocuklar nasıl varislerinin borçlarından müteselsilen kanuni mirasçı sıfatıyla eşit olarak sorumlu tutuluyorsa bir ödül olarak bir kereye mahsus verilen emekli ikramiyesinden de durumlarındaki özdeşlik nedeniyle her iki grubun kanunun öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlanmaları gerekmekte"dir.

12. Diğer yandan, itiraz konusu kuralların ortaya çıkardığı farklılığın sosyal güvenlik sistemi bakımından makul görülebilecek gerekçelerle açıklanması da mümkün değildir. İştirakçinin emekli ikramiyesinden erkek çocukların da pay alması, ödenecek toplam miktarı değiştirmediğinden, sosyal güvenlik sistemine ilave bir yük getirmemektedir. Başka bir ifadeyle ikramiyenin mirasçıların tamamına ödenmesi, ödeme miktarında bir değişikliğe yol açmamakta, sadece aynı miktardaki tutarın farklı şekilde dağıtılması sonucunu doğurmaktadır. Bu açıdan da farklı muameleyi zorunlu kılan bir durum söz konusu değildir.

13. Esasen itiraz konusu kuralların kanunlaşma sürecine bakıldığında da amacın, ölmeden önce başvuruda bulunmayan iştirakçinin geride aylığa müstahak dul ve yetim bırakılmaması halinde kanuni mirasçılarına emekli ikramiyesi ödenmemesi şeklinde ortaya çıkan haksızlığın giderilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Kanun teklifinin gerekçesinde ölmeden önce müracaatta bulunan iştirakçinin mirasçılarına ikramiye ödenirken, emeklilik talebinde bulunmadan ölenlerin mirasçılarının bundan yararlanamadıkları, bu farklı

durumun "*eşitlik ilkesini ihlal edici mahiyette*" ve "*evvelce öngörülemeyen ve kabulü mümkün olmayan adaletsiz, diğer kanun hükümlerine ters düşen ve kamu vicdanını rahatsız edecek derecede haksız sonuçların ortaya çıkmasına neden*" olduğu vurgulanmıştır. Teklif gerekçesinin devamında şu değerlendirme yer almaktadır: "*Devlet, çalıştırdığı personelinden topladığı emeklilik aidatlarını, emeklilik dilekçesi verilmedi gerekçesi ile kanuni mirasçılarına vermemek gibi Miras Hukukumuzun temel ilkesi ile bağdaşması mümkün olmayan bir duruma sebep olmaktadır…*". Gerekçeye göre "*değişiklikle, yukarıda açıklanmış olan adalet ve eşitlik prensiplerine, Miras Hukukumuzun temel ilkesine ve Medeni Kanunumuzun 315 nci ve 452 nci maddelerinde yer alan hükümlere ters düşen uygulamaya son verilerek kamu vicdanını rahatsız eden haksızlıklar giderilmiş olacaktır*".

14. Kanun teklifinde yer alan bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, itiraz konusu kurallardan 89. maddenin 10. fıkrasının gerekçesi ile ortaya çıkan metin arasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Nitekim kanunlaşan metinde yer alan "aylığa müstahak" ibaresi, emeklilik başvurusu yapamadan, yine gerekçede ifade edildiği üzere "örneğin bir kalp krizi veya bir kaza sonrası ölen iştirakçinin mirasçılarının" tamamının yararlanamamasına neden olmuş, dolayısıyla "eşitsizlik", "adaletsizlik" ve "haksızlık" giderilememiştir.

15. Sonuç olarak, ölmeden önce emeklilik müracaatında bulunmayan iştirakçinin "sosyal güvenlik alacağı" niteliğinde de olsa emeklilik ikramiyesinden erkek çocuğun mahrum bırakılmasının objektif ve makul bir nedeni bulunmamaktadır. Bu durum da Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

16. Diğer yandan, erkek çocuğa emekli ikramiyesinden pay vermemeyi öngören itiraz konusu kurallar, Anayasa'nın 35. maddesinde korunan mülkiyet ve miras haklarına yönelik bir sınırlama niteliğindedir. Bu sınırlamanın Anayasa'ya aykırı olmaması için gerek 35. maddede gerekse Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen şartlara uygun olması gerekir.

17. Bu kapsamda yapılacak incelemede, öncelikle sınırlamanın meşru bir amacının olup olmadığına bakılmalıdır. Sınırlama için meşru amaç varsa bunun ayrıca demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü

olması gerekmektedir. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında mülkiyet ve miras hakkına yönelik söz konusu sınırlamanın meşru bir amacı olduğu söylenemez. Emekli ikramiyesinin dağıtımında aylığa müstahak olmayanların da hesaba katılmasının sosyal güvenlik kurumuna ilave bir yük getirmediği de dikkate alındığında, kuralların herhangi bir kamusal veya toplumsal yarara yönelik olmadığı ortadadır.

18. Çoğunluğun "aylığa müstahak olmayan yetimlerin ikramiyeden yararlanmasının tümüyle engellenmediği, aylığa müstahak dul ve yetim bulunmaması halinde bu kişilerin de ikramiyeden pay alabilecekleri", dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin "ölçülü" olduğu (§ 50) yönündeki görüşüne de katılmak mümkün değildir. Kuraldaki ölçüsüzlük aylığa müstahak olan dul ve yetimlerin bulunması durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda aylığa müstahak olmayan mirasçının (somut davada ölen iştirakçinin erkek evladının) emekli ikramiyesinden hiçbir şekilde pay alamaması, onun mülkiyet ve miras haklarına ölçüsüz bir müdahale teşkil etmektedir. Bu nedenle itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine de aykırıdır.

19. Açıklanan gerekçelerle red yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan Zühtü ARSLAN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN

Esas Sayısı : 2018/11
Karar Sayısı : 2018/86
Karar Tarihi : 11/7/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 7. maddesinin Anayasa'nın 2., 5., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanıkların basit yaralama, hakaret, mala zarar verme, basit tehdit suçlarıyla cezalandırılması talebiyle açılan kamu davasında, mahkeme tarafından görevsizlik kararı verilmesi ve dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi sonrasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu 7. maddesi şöyledir:

"Görevli olmayan hâkim veya mahkemenin işlemleri

Madde 7- (1) Yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler hükümsüzdür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL

ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/2/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle, görevsiz mahkeme tarafından yapılan ve yenilenmesi mümkün olan ifadelerin alınması, keşif yapılması, bilirkişi ve sağlık raporu alınması gibi muhakeme işlemlerinin görevli mahkeme tarafından yeniden yapılmasının emek, mesai ve zaman kaybına neden olduğu, bunun Anayasa'nın davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine aykırı olduğu, işlemlerin görevli mahkeme tarafından yeterli görülmesi hâlinde dahi itiraz konusu kural gereğince yenilenmesi gerektiği, oysa mahkemelerin maddi gerçeğe ulaşmak ve çelişkileri giderebilmek için her zaman tanık veya tarafların beyanlarına başvurabileceği, görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin görevli mahkeme tarafından yeniden yapılmasının uygulamada hukuk devleti ilkesine aykırı sorunlara yol açabileceği, yargılama sürecini uzatarak adil yargılanma hakkını ihlal edebileceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. İtiraz konusu kuralla, yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemlerin hükümsüz olduğu hüküm altına alınmaktadır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan,

Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir"* hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

7. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında yer alan *"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir"* şeklindeki düzenlemeyle, yargılama sürecinin en düşük maliyetle ve olabildiğince hızlı sonuçlandırılmasının, yargının görevi olduğu ifade edilmiştir. Bu ilke gereğince devletin, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin tedbirler alması gerekir. Bu bağlamda, hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün, yargılamaların makul süre içerisinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerde davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi, makul sürede yargılanma hakkının bir gereğidir. Ancak bu amaçla alınacak kanuni tedbirlerin yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel oluşturmaması gerektiği de tartışmasızdır. Bu ilkelere uygun olmak kaydıyla yargılama yöntemini belirlemek ise Anayasa'nın 142. maddesi gereğince kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

8. 5271 sayılı Kanun'un 1. maddesinde ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerinin bu Kanun'da düzenlendiği belirtilmiştir. Kanun'un 3. maddesinde mahkemelerin görevlerinin kanunla belirleneceği hüküm altına alınmış ve bu hükme dayanılarak kabul edilen 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 10 ilâ 14. maddelerinde ceza mahkemelerinin görevlerine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. 5235 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, davaya bakan mahkemenin, görevli olup

olmadığına kovuşturma evresinin her aşamasında resen karar verebileceği, 6. madde hükmünün saklı olduğu ve görev konusunda mahkemeler arasında uyuşmazlık çıktığında, görevli mahkemeyi ortak yüksek görevli mahkemenin belirleyeceği hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 5. maddesinde iddianamenin kabulünden sonra işin, davayı gören mahkemenin görevini aştığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkemenin bir kararla işi görevli mahkemeye göndereceği ve Kanun'un 6. maddesinde duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilemeyeceği belirtilmiştir.

9. Kanun'un 7. maddesinde yer alan itiraz konusu kuralla ise yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemlerin hükümsüz olduğu düzenlenmektedir. İtiraz konusu kural, görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin görevli mahkeme nezdindeki geçerlilik durumunu belirleyen yargılama usulüne ilişkin bir kuraldır. Maddi gerçeğe ulaşılması ve mahkeme tarafından sağlıklı ve vicdani bir kanaatin oluşması açısından duruşmada edinilen kanaat ve delillerin değerlendirilmesinin gerekliliği karşısında kuralın gerekçesinde görevli olmayan hâkim veya mahkeme tarafından yapılan işlemlerin görevli mahkeme nezdindeki geçerlilik durumu açıkça düzenlenerek doktrin ve uygulamada bu konuda ortaya çıkabilecek tartışmaların önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

10. Ceza yargılamasının asıl amacı maddi gerçeğe ulaşmaktır. Ceza yargılamasında bu amacı gerçekleştirmeye yönelik ilkelerin başında tabii hâkim ilkesi gelmektedir. Anayasa'nın 37. maddesinde, *"Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz./ Bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."* hükmü yer almakta olup Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi tabii hâkim ilkesi, suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerinin kanunlarla belirlenmiş olması şeklinde tanımlanmaktadır.

11. Ceza yargılamasında davayı görecek yargı yerinin belirlenmesine ilişkin görev kuralları, suç türlerine göre yargılamanın hangi mahkemede yapılacağını düzenleyen kurallardır. 5271 sayılı Kanun'un 4. maddesinin

gerekçesinde de belirtildiği gibi ceza yargılamasında görev, kamu düzeniyle doğrudan ilgilidir ve şüpheli ve sanık yönünden tabii hâkim ilkesine göre güvence oluşturmaktadır. Bu nedenle *"madde bakımından yetki"* şeklinde de ifade edilen görev sorunu, Cumhuriyet savcısı, katılan veya sanık tarafından ileri sürülmese de mahkemece kovuşturmanın her aşamasında resen gözönünde bulundurulması gereken bir meseledir. Kanun koyucunun itiraz konusu kuralla, görevli olmayan hâkim veya mahkeme tarafından yapılan işlemlerin hükümsüz olduğunu düzenlemek suretiyle tabii hâkim ilkesi gereğince ceza yargılamasında tüm işlemlerin görevli mahkeme tarafından yapılmasını sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin ölüm, akıl hastalığına tutulma veya kişiye ulaşılamaması gibi sebeplerle yenilenmesinin mümkün olmadığı zorunluluktan kaynaklanan istisnalar saklı tutulmuştur. Yargılamanın her aşamasında gözönünde bulundurulması gereken görev kuralları, kamu düzenine ilişkin olduğundan ve güvenceli bir ceza yargılamasının temelini oluşturduğundan, ceza yargılamasında yenilenmesi mümkün olmayanlar dışındaki tüm işlemlerin tabii hâkim ilkesine uygun olarak görevli mahkeme tarafından yapılmasını öngören itiraz konusu kuralın adalet ve hakkaniyete aykırı olduğu söylenemez. Bu nedenle kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında düzenlenen itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

12. Ceza yargılamasında adil ve etkin bir ceza kovuşturması yapılması suretiyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacına yönelik diğer bir ilke ise 5271 sayılı Kanun'un delilleri takdir yetkisini düzenleyen 217. maddesinde düzenlenmiştir. *"Yüzyüzelik"* veya *"doğrudan doğruyalık"* şeklinde ifade edilen bu ilkeye göre hâkim kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında esas olan yargılamayla ilgili işlemlerin kanunda belirlenen görevli mahkeme tarafından yapılması ve bu işlemler sonucu elde edilen delillerin bu mahkeme tarafından takdir edilip karar verilmesidir. İtiraz konusu kuralın, bu ilkenin ceza yargılamasında tam ve etkin şekilde uygulanabilmesini sağlamak suretiyle adil bir yargılama yapılmasına ve bu yargılama sonucunda verilecek hükmün maddi gerçekle örtüşmesine hizmet ettiğinde kuşku yoktur. Dolayısıyla kanun koyucunun takdir yetkisi

kapsamında adil yargılanma ilkesi dikkate alınarak düzenlenen itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

13. Öte yandan davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yolundaki Anayasa hükmü, ceza yargılaması bakımından da geçerli olmakla birlikte bu kuralın ceza yargılamasının asıl amacı olan maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını engelleyecek şekilde yorumlanması mümkün değildir. Dolayısıyla davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesi, kanun koyucunun görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin görevli mahkeme nezdindeki geçerliliğine yönelik düzenleme yapma yetkisini engellemez. Ayrıca itiraz konusu kuralın amacı ve görev hususunun kamu düzenine ilişkin olduğu dikkate alındığında kuralın, davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesinin öngördüğü amaçla çeliştiği de söylenemez.

14. Başvuru kararında belirtilen görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin görevli mahkeme tarafından yeniden yapılmasının uygulamada ortaya çıkarabileceği sorunlara yönelik değerlendirme yerindelik denetiminin kapsamında bulunduğundan bu husus anayasallık denetiminin konusu dışındadır. Ayrıca kuralın uygulamada sorunlar ortaya çıkarabilmesi, kamu düzenine ilişkin olan ve davaların görevli mahkemede görülmesi esasının gerçekleştirilmesine yönelik kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu anlamına gelmez.

15. Açıklanan gerekçelerle kural Anayasa'nın 2., 36. ve 141. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 7. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/68
Karar Sayısı : 2018/87
Karar Tarihi : 11/7/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 5. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/5/2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…mevduata uygulanan en yüksek…"* ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İcra takibine konu kıdem tazminatı, fazla mesai alacağı ve genel tatil alacağı olarak hükmedilen alacak kalemlerine en yüksek banka mevduat faizi oranı olarak %15 yıllık faiz oranının uygulanması nedeni ile icra takibinin iptali talebiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu ibareyi içeren 34. maddesi şöyledir:

> *"Ücretin gününde ödenmemesi*
>
> *Madde 34- Ücreti ödeme gününden itibaren yirmi gün içinde mücbir bir neden dışında ödenmeyen işçi, iş görme borcunu yerine getirmekten kaçınabilir. Bu nedenle kişisel kararlarına dayanarak iş görme borcunu yerine getirmemeleri sayısal olarak toplu bir nitelik kazansa dahi grev olarak nitelendirilemez. Gününde ödenmeyen ücretler için* ***mevduata uygulanan en yüksek*** *faiz oranı uygulanır.*
>
> *Bu işçilerin bu nedenle iş akitleri çalışmadıkları için feshedilemez ve yerine yeni işçi alınamaz, bu işler başkalarına yaptırılamaz."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 2/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle itiraz konusu kural uyarınca mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının tespitinde bankacılık uygulamasında bankaların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına fiilî uygulamalarını göstermeyen ancak uygulayacaklarını bildirdikleri azami faiz oranları ile bankaların şubelerine ve müşterilerine göre değişen şekilde uyguladıkları en yüksek faiz oranı şeklinde farklı faiz oranlarının bulunmasının sorunlara yol açtığı, mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının yasal faiz oranının altında kalabildiği, işçi lehine olduğu düşünülen bu hükmün öngörülebilirlik ve erişilebilirlik gerekliliklerini karşılamaması sebebiyle işçi ve işveren aleyhine olduğu, uyuşmazlığın çözümü yolunu kapattığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 4857 sayılı Kanun'un 34. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde, işçilerin gününde ödenmeyen ücretleri için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanacağı belirtilmiş olup cümlede

yer alan *"…mevduata uygulanan en yüksek…"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; insan haklarına saygılı olan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı tutum ve davranışlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de *belirlilik*tir. Bu ilke, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Belirlilik ilkesi hukuki güvenlikle bağlantılı olup bu ilke gereği bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

7. Hukuk devleti olmanın gerekliliklerinden biri de kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

8. Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin gerekliliklerinden olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da *ölçülülük ilkesi* gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

9. İtiraz konusu kural, gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranın uygulanmasını öngörmektedir. Kural işverenin işçiye olan ücret borcunu ödemede temerrüde düşmesi hâlinde uygulanacak temerrüt faizinin oranını belirlemektedir. Temerrüt faizi, para borcunun ifasında temerrüde düşülmesi hâlinde ödenmesi gereken faizi ifade eder. Ücret ödeme borcunda temerrüde düşülmesi hâlinde uygulanması gereken oran, itiraz konusu kural uyarınca mevduata uygulanan en yüksek faiz oranıdır.

10. Mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının kanunlara ve bu kanunlara dayanılarak yürürlüğe konulan karar ve tebliğlere göre belirlenmesi mümkündür. 14/1/1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 40. maddesinin (III) numaralı fıkrasının (a) bendinde *"Bankanın (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) temel görev ve yetkilerinin yürütülmesi amacıyla mevzuatla Bankaya verilen yetkiler çerçevesinde bankalar, ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulayacakları faiz oranlarını belirlenecek esaslara göre Bankaya bildirirler."* hükmü yer almaktadır.

11. 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun *"Faiz oranları ile diğer menfaatler"* başlıklı 144. maddesinde ise *"Bakanlar Kurulu, bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulanacak azamî faiz oranlarını, katılma hesaplarında kâr ve zarara katılma oranlarını, özel cari hesaplar dâhil bu maddede belirtilen işlemlerde sağlanacak diğer menfaatlerin nitelikleri ile azamî miktar ya da oranlarını tespit etmeye, bunları kısmen veya tamamen serbest bırakmaya yetkilidir. Bakanlar Kurulu, bu yetkilerini Merkez Bankasına devredebilir."* kuralına yer verilmiştir. Bu kurala aykırılığın yaptırımı ise 5411 sayılı Kanun'un 146. maddesinin birinci fıkrasının (r) bendinde düzenlenmiştir. Buna göre 5411 sayılı Kanun'un 144. maddesi uyarınca alınan kararlara ve yapılan düzenlemelere uyulmaması hâlinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle yirmi bin Türk lirası, ayrıca Bakanlar Kurulu veya Merkez Bankası tarafından miktar ya da oranların tespit edildiği durumlarda söz konusu miktar ve oranlara aykırı şekilde faiz alınması veya verilmesi ya da menfaat sağlanması hâlinde, sağlanan menfaat tutarı kadar idari para cezası uygulanmaktadır.

12. 5411 sayılı Kanun'un 144. maddesine dayanılarak çıkarılan 16/10/2006 tarihli ve 2006/11188 sayılı Bakanlar Kurulu kararının *"Faiz oranları ile kâr ve zarara katılma oranları"* başlıklı 3. maddesine göre: *"(1) Bankaların mevduata ve kredilere uygulayacakları faiz oranları ile katılma hesaplarına uygulayacakları kâr ve zarara katılma oranları ve bu oranların kısmen veya tamamen serbest bırakılması Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca yayımlanacak tebliğlerle düzenlenir. Bankalar mevduata peşin faiz veremezler."* Bu Kararın *"Bildirme ve ilan"* başlığını taşıyan 5. maddesi uyarınca *"(1) Bankalar, mevduat ve kredi faiz oranları ile katılma hesapları kâr ve zarara katılma oranlarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca yayımlanacak tebliğler ile belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde bu Bankaya bildirmek ve ilan etmek zorundadırlar."* Bu kararın 8. maddesinde ise karar ve tebliğlere aykırılığın yaptırımı düzenlenmiştir. Buna göre *"(1) Bu Karar ve bu Karara ilişkin olarak çıkarılan tebliğlere aykırı işlem yapılması halinde ilgililer hakkında 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 146 ncı maddesi hükümleri uygulanır."*

13. 2006/11188 sayılı Bakanlar Kurulu kararında verilen yetkiye dayanılarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ (Sayı: 2006/1) yürürlüğe sokulmuştur. Bu Tebliğ'in *"Bildirme ve ilan"* başlıklı 6. maddesi şu şekildedir: *"(1) Bankalarca serbestçe belirlenen mevduat ve kredi işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranları ile katılma hesaplarında uygulanacak kâr ve zarara katılma azami oranları uygulamaya konulmadan önce Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Merkezince tespit edilecek esaslar çerçevesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir. (2) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirdikleri azami oranları aşmamak kaydıyla, mevduat ve kredi işlemlerinde uygulayacakları faiz oranlarını ve katılma hesaplarında uygulayacakları kâr ve zarara katılma oranlarını vadelerine göre tüm şubelerinde halkın görebileceği şekilde ilan eder ve bu oranları internet sitelerinde yayımlar."*

14. Açıklanan mevzuat hükümleri uyarınca mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının tereddüte mahal olmaksızın tespiti mümkün olduğundan bu hususta herhangi bir belirsizlik söz konusu değildir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da bankalarca mevduata uygulanan

azami faiz oranlarını sürekli güncellemeleri de içerecek şekilde ilan etmektedir. Dolayısıyla mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının öngörülebilmesi de mümkündür.

15. Öte yandan ücret borcunun kaynağı olan hizmet sözleşmesi esas itibarıyla 4/2/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bununla birlikte işçi ve işveren arasındaki hizmet sözleşmesinden doğan hukuki ilişkiyi düzenleyen kurallara 4857 sayılı Kanun'da da yer verilmiştir. Böylelikle hizmet sözleşmesinden doğan hukuki ilişki, sözleşme özgürlüğü prensibinin geçerli olduğu özel hukuk alanındaki diğer sözleşmelerden kaynaklanan hukuki ilişkilerden farklı bir hukuki rejime tabi kılınmıştır. İşçinin ekonomik açıdan da işverene bağımlı olması sebebiyle işçi ve işveren arasındaki hizmet sözleşmesinden doğan hukuki ilişkinin sözleşme özgürlüğü prensibine tabi olduğu ve eşitler arasında bir sözleşme ilişkisi olduğu söylenemez. Aynı eşitsizlik hizmet sözleşmesinin kuruluşu aşamasında da geçerli olduğundan bu sözleşmenin ifasına veya olası sözleşmeye aykırılık hâllerine ilişkin sözleşme şartlarının işçinin de gerçek iradesini yansıtır şekilde sözleşmede belirlenmeyebileceğini öngören kanun koyucu, işçiyi koruyan kurallar ile işçi ve işveren arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir. İtiraz konusu kural da işçi ve işveren arasındaki hizmet sözleşmesinden doğan ücret borcunun gününde ödenmemesi hâlinde piyasa koşullarında mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanmasını öngörmek suretiyle işçinin korunmasını dolayısıyla kamu yararını amaçlamaktadır. Böylelikle gününde ödenmeyen ücret alacağının değişkenlik gösteren piyasa koşulları karşısında değerinin korunması hedeflenmektedir.

16. İtiraz konusu kural, ücret alacağının değişkenlik gösteren piyasa koşulları karşısında değerinin korunması işleviyle işverenin ücret borcunu geç ödememek suretiyle menfaat temin edebilmesi ihtimalini de bertaraf etmektedir. Böylece ücret alacaklarının gününde ödenmesi temin edilmeye çalışılmaktadır.

17. Değişen piyasa koşulları karşısında bir taraftan sözleşme ilişkisinde zayıf konumda olan işçinin ücret alacağının değerinin korunmasını diğer taraftan ise ücret borcunun vadesinde ifa edilmesini

sağlamaya yönelik kuralın bahsi geçen düzenlenme amacına ulaşılması yönünden elverişli, gerekli ve orantılı olmadığının söylenemeyeceği, dolayısıyla kamu yararı amacıyla öngörülen kuralın adalet ve hakkaniyeti ihlal eden bir yönünün bulunmadığı görülmektedir.

18. 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'da sabit bir faiz oranı belirlenmiş ancak belirli sınırlar dâhilinde bu oranda Cumhurbaşkanı tarafından değişiklik yapılabilmesine imkân tanınmıştır. Buna göre işçi alacakları yönünden mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanacağını düzenleyen dava konusu kuralın 3095 sayılı Kanun'da belirtilen faiz oranı ile kıyaslandığında işçinin ücret alacaklarının ödenmesi sürecinde değişen piyasa koşullarına daha çabuk uyum sağlanması imkânı verdiği kuşkusuzdur. Dolayısıyla dava konusu kuralda genel olarak işçi yönünden daha güvenceli bir koruma öngörüldüğünün kabulüyle düzenleme yapılması kanun koyucunun takdirinde olup bu yönüyle de kuralın adalet ve hakkaniyete ters düşen bir yönünün bulunduğu söylenemez.

19. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

20. Kuralın Anayasa'nın 36. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…mevduata uygulanan en yüksek…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 11/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/158
Karar Sayısı : 2018/89
Karar Tarihi : 6/9/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 116 milletvekili

DAVANIN KONUSU: 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın,

B. 12. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesine eklenen dördüncü fıkranın,

C. 26. maddesiyle 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen "*Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.*" biçimindeki (c) bendinin, (dava konusu (c) bendi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 208. maddesiyle 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinden sonra gelmek üzere eklenen dört yeni bendin teselsül ettirilmesiyle mevcut madde metninde (f) bendi olarak yer almaktadır)

Anayasa'nın 2., 90., 138. ve 139. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürür1üklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı;

A. 2576 sayılı Kanun'un 3/D maddesi şöyledir:

"1. Bölge idare mahkemesi dairelerinin görevleri şunlardır:

a) İlk derece mahkemelerince verilen ve istinaf yolu açık olan nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını inceleyerek karara bağlamak.

b) İlk derece mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak.

c) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözmek.

d) Yargı çevresi içinde bulunan yetkili ilk derece mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hâllerde; o davanın bölge idare mahkemesi yargı çevresi içinde bulunan başka bir mahkemeye nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

2. (Ek: 20/7/2017-7035/3 md.) İki dairenin görevine ilişkin davalar, ilgili dairenin isteği üzerine o dairelerin birlikte yapacakları toplantıda karara bağlanır. Bu toplantıya daire başkanlarından kıdemli olan katılır ve başkanlık eder. Toplanma ve görüşme yeter sayısı beştir. Kararlar oy çokluğuyla verilir. Bu davalar, istemde bulunan ilgili dairenin esas ve karar numaralarını alır.

3. (Ek: 20/7/2017-7035/3 md.) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir."

B. 5235 sayılı Kanun'un 35. maddesi şöyledir:

"Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar:

1. Daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak,

2. (Mülga: 15/8/2016-KHK-674/10 md.; Aynen kabul: 10/11/2016-6758/10 md.)

3. Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini istemek,

4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(Değişik fıkra: 20/11/2017 – KHK-696/92 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/87 md.) (3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine iletilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyuşmazlık bulunduğuna kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.

Başkanlar kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

***(Ek fıkra: 20/7/2017-7035/12 md.) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir**."*

C. 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" (1) Birinci Dairenin görevleri şunlardır:

a) Hâkim ve savcılarla ilgili olarak;

1) Atama ve nakletme,

2) Geçici yetki verme,

3) Kadro dağıtma,

4) Müstemir yetkileri düzenleme,

5) Yıllık ve mazeret izinleri dışında her türlü izin verme,

6) Eğitim programlarına katılmaya ilişkin izin verme,

işlemlerini yapmak.

b) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/208 md.) Hâkim ve savcıların görevlerini; kanun ve diğer mevzuata (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarına ilişkin denetleme işlemlerini Teftiş Kuruluna yaptırmak.

c) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/208 md.) Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak.

ç) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/208 md.) Hâkim ve savcıların görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Kurul müfettişleri veya müfettiş yetkilerini haiz kıdemli hâkim veya savcı eliyle araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemler için teklifte bulunmak.

d) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/208 md.) İlgili kanunlarda verilen görevlerin yerine getirilmesi bakımından en yakın mahkeme veya hâkimlikleri belirlemek.

e) Meslek öncesi eğitimde staj mahkemelerini belirlemek.

f) ***(Ek: 20/7/2017-7035/26 md.) Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.***

g) Genel Kurul tarafından verilen diğer işleri yapmak."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 7/9/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kuralların Anlam ve Kapsamları

3. 2576 sayılı Kanun'un bölge idare mahkemesi dairelerinin görevlerini düzenleyen 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkra ile, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünün Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) tarafından belirleneceği öngörülmüştür.

4. 5235 sayılı Kanun'un 35. maddesine eklenen fıkrada da aynı şekilde, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümünün HSK tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

5. 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında da bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlama görevinin HSK Birinci Dairesinin görevleri arasında bulunduğu hüküm altına alınmıştır.

6. 2576, 5235 ve 6087 sayılı Kanunlarda yer alan kurallar ile ilgili madde gerekçelerinde bölge idare ve bölge adliye mahkemelerindeki daireler arasındaki iş bölümünü belirleme görevinin uygulama birliğinin, ilk derece mahkemeleri arasında da iş dağılımını belirleme görevinin uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla HSK'ya verildiği belirtilmiştir.

7. 2576 sayılı Kanun'un 3/A maddesi ile istinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak, yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak ve diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak şeklinde görevlendirilen bölge idare mahkemelerinin Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daireden oluşacağı, gerekli hâllerde dairelerin sayısının Adalet Bakanlığının teklifi üzerine HSK tarafından artırılıp azaltılabileceği öngörülmüştür.

8. 5235 sayılı Kanun'un 33. maddesinde bölge adliye mahkemelerinin görevleri, adlî yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak şeklinde sayılmıştır. 5235 sayılı Kanun'un 29. maddesinde bölge adliye mahkemelerinin hukuk ve ceza dairelerinden oluşacağı, her bölge adliye mahkemesinde en az üç hukuk ve en az iki ceza dairesi bulunacağı, gerekli hâllerde dairelerin sayısının Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK tarafından artırılıp azaltılabileceği belirtilmiştir. Hukuk ve ceza dairelerinin görevleri de 5235 sayılı Kanun'un 36. ve 37. maddelerinde açıklanmıştır.

B. İptal Taleplerinin Gerekçesi

9. Dava dilekçesinde özetle, kurallarla bölge idare ve bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını belirleme yetkisinin HSK'ya verilmesinin yürütmenin mahkemelere müdahalesi anlamına geldiği ve mahkemelerin

bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmadığı, HSK'nın defalarca değiştirilen yapısı ile yürütmenin bir birimi hâline getirildiği, mahkemelerde görev yapan hâkimlerle ilgili atama, meslekte yükselme gibi hususlar HSK'nın yetkisinde olduğundan hâkimlerin mahkemelerin iş bölümlerini de belirleyen HSK'nın istemediği yönde bir karar veremeyeceği, bağımsız ve tarafsız olması gereken yargı erkinin hukuk devleti ilkesi yok sayılarak tamamen siyasetin etkisine girdiği, hâkimlik teminatının ihlal edildiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bağlayıcı kararlarının ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 90., 138. ve 139. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

11. Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları ve Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri; ikinci fıkrasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilerek hukuk devleti olmanın zorunlu bir gereği olan yargı bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

12. Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, hâkimlerin görevlerinde bağımsız olmalarını ifade etmektedir. Hâkimlerin görevlerinde bağımsızlıkları ise onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp adaletin dolaylı dolaysız her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşkudan uzak şekilde dağıtılması amacını gütmektedir. Yargının bir karakteri olan bağımsızlık; hâkimin çekinmeden ve endişe duymadan, Anayasa'nın öngördüğü gereklerden başka herhangi bir dış etki altında kalmadan, yansız tutumla, özgürce karar verebilmesidir.

13. Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesinin bir uzantısı olan hâkimlik ve savcılık teminatının düzenlendiği Anayasa'nın 139. maddesinde ise *"Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz…"* denilmiştir.

14. Hukuk devletinde kanun koyucu; mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi, yargılama usulleri ve yapısı hakkında Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma konusunda takdir yetkisine sahiptir. Nitekim Anayasa'nın 142. maddesinde "*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir*" denilmek suretiyle bu husus hüküm altına alınmıştır.

15. Anayasa'nın 159. maddesinin birinci fıkrasında HSK'nın mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulacağı ve görev yapacağı öngörülmüştür. 6087 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (6) numaralı fıkrasında da HSK'nın görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken bağımsız olduğu, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin HSK'ya emir ve talimat veremeyeceği belirtilmiş; (7) numaralı fıkrasında ise HSK'nın mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik ve savcılık teminatı esaslarını gözeterek adalet, tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük, tutarlılık, eşitlik, ehliyet ve liyakat ilkeleri çerçevesinde görev yapacağı ifade edilmiştir.

16. Bölge idare mahkemelerinin idare ve vergi daireleri, bölge adliye mahkemelerinin hukuk ve ceza daireleri olarak; ilk derece mahkemelerinin ise bir isim altında daireler hâlinde çalışmaları mahkemelerin teşkilatlanmasına ilişkindir. İlk derece mahkemeleri ile bölge idare ve bölge adliye mahkemelerinin görevleri bir bütün olarak sayıldığından bu mahkemelerde birden fazla dairenin bulunması hâlinde iş durumuna göre hangi işin hangi dairede görüleceği hususu teknik anlamda görev ilişkisini değil iş paylaşımını ifade etmektedir. Bu nedenle bölge idare ve bölge adliye mahkemelerinin daireleri ile birden fazla daire hâlinde teşkilatlanan ilk derece mahkemeleri arasındaki iş bölümü ve iş paylaşımının kanunla belirlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

17. 7035 sayılı Kanun'da dava konusu kurallarla ilgili madde gerekçelerinde; iş bölümünün bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinde uygulama birliğini, ilk derece mahkemelerindeki iş dağılımının ise bu mahkemelerde uzmanlaşmayı sağlamaya yönelik olduğu ifade edilmektedir. İlk derece mahkemeleri ile bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin görev alanına giren dava konuları 2576 ve 5235 sayılı Kanunlar ile diğer özel kanunlarda belirtildiğinden yapılacak olan iş bölümü veya iş dağılımı mahkemelerin bakmakla görevli olduğu dava konularını etkilememektedir. Bir başka ifadeyle sözü edilen mahkemeler Kanun'da belirtilen görev tanımları içinde yargılama yapmaya devam etmektedir. Ancak bölge idare mahkemelerinde idare ve vergi dairelerinin ya da bölge adliye mahkemelerinde ceza ve hukuk dairelerinin birden fazla olduğu yerlerde daireler arasında anılan mahkemelerin görev alanlarına giren konularda iş bölümü HSK tarafından belirlenecektir. Yine aynı yargı yerinde aynı isim altında daireler hâlinde çalışan ilk derece mahkemeleri arasında iş dağılımını belirleme yetkisi HSK'ya verilmiştir. Dolayısıyla dava konusu kurallarla ilk derece mahkemelerinin, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin kanunla belirlenmiş görev alanlarının HSK tarafından alınacak bir kararla değiştirilmesi veya bu mahkemelere yeni bir görev verilmesi söz konusu değildir.

18. Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerindeki daireler arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemelerindeki iş dağılımı mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulan ve görev yapan HSK tarafından gerçekleştiğinden anılan düzenlemelerin sözü edilen mahkemelerde görev alan hâkimlerin güvencelerini ve bağımsızlıklarını zayıflatıcı niteliği de bulunmamaktadır. Bu nedenle HSK'nın söz konusu iş bölümü ile iş dağılımını belirlemesi, hâkimlere yönelik bir baskı ve hâkimlerin yönlendirilmesi olarak nitelendirilemez ve hâkimlerin yansız tutumla, özgürce karar vermelerine engel oluşturmaz. Dolayısıyla kurallar, hukuk devleti ilkesi ile yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatını ihlal etmemektedir.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 138. ve 139. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

20. Dava dilekçesinde özetle iptali talep edilen kuralların uygulanması hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağından, bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan bu kuralların iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkraya,

B. 12. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesine eklenen dördüncü fıkraya,

C. 26. maddesiyle 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen *"Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak."* biçimindeki (c) bendine,

yönelik iptal talepleri, 6/9/2018 tarihli, E.2017/158, K.2018/89 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara ve bende ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 6/9/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 3. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu

ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın,

B. 12. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesine eklenen dördüncü fıkranın,

C. 26. maddesiyle 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen *"Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak."* biçimindeki (c) bendinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, 6/9/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/163
Karar Sayısı : 2018/90
Karar Tarihi : 6/9/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bolu 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun;

A. 16/11/1989 tarihli ve 3588 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 109. maddesinin,

1. Birinci fıkrasının;

a. 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 347. maddesiyle değişiklik yapılan birinci cümlesinin,

b. İkinci cümlesinin,

2. İkinci fıkrasının,

B. 111. maddesinin;

1. 5728 sayılı Kanun'un 348. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının;

2. İkinci fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 5., 18. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Noterler arasında ortak cari hesap uygulamasından kaynaklanan tazminat davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu 109. ve 111. maddeleri şöyledir:

"Noterlikler ortak cari hesabı:

Madde 109- (Değişik: 16/11/1989 - 3588/6 md.)

Bir il, ilçe veya büyükşehir belediyesi sınırları içinde birden çok noterlik bulunması halinde, bu yerlerde her yıl, harç veya damga vergisine tabi değeri, 30.000 gösterge rakamının o yılın bütçe kanununda gösterilen memur maaş katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak meblağdan fazla olan noterlik işlemlerinin yapılmasından elde edilen her çeşit ücret ve noter hissesi tutarının % 15'ini aşmamak üzere Noter Odası Yönetim Kurulunca tespit edilecek oranı alıkonulduktan sonra kalanı işlemi yapan noterlikçe, milli bir bankada açtırılan (Noterlikler ortak cari hesabı)na en geç işlemin yapıldığı günü takibeden (5) iş günü içinde yatırılır. Noterlikler ortak cari hesabı, takvim yılı başından önce o yerdeki noterliklerin bağlı bulunduğu oda yönetim kurulunca açtırılır ve durum Türkiye Noterler Birliğine bildirilir.

Noterler, yukarıdaki fıkrada gösterilen noterlik işlemlerini, kanuni bir sebep olmaksızın yapmaktan hiçbir surette kaçınamazlar."

"Gelirin dağıtımı:

Madde 111- (Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/348 md.) ***Bu Kanunun 109 uncu maddesi uyarınca yatırılıp ortak hesapta toplanan paralar, her üç ayda bir o yerdeki ilgili noterlere veya bu Kanuna göre görevlendirilmiş noter vekili varsa vekile, eşit miktarda ödenir. Ancak, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde, farklı sınıftan ve birden fazla noterlik bulunması halinde, birinci sınıf noterlikler için oluşturulan ortak hesap bu sınıfa mensup noterlikler arasında; diğer sınıf noterlikler için, kuruldukları ilçenin mülkî sınırları esas alınarak oluşturulan ortak hesap ise bu sınıfa mensup noterlikler arasında, eşit miktarda dağıtılır. Ödemenin şekli oda genel kurulunun yıllık olağan toplantısında tespit edilir.***

Yukarıki fıkrada gösterilen üç aylık süre dolmadan evvel, her hangi bir sebeple noterlik meslekinden ayrılan veya başka bir noterliğe naklen atanan noterin hissesi, sürenin sonu beklenilmeksizin kendisine veya mirasçılarına derhal ödenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/9/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Osman KODAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Uygulanacak Kural Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. Başvuran Mahkemenin iptalini talep ettiği kurallar arasında Kanun'un 111. maddesi de bulunmaktadır.

5. Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, Kanun'un 109. maddesi uyarınca yatırılıp ortak hesapta toplanan paraların her üç ayda bir o yerdeki ilgili noterlere veya bu Kanun'a göre görevlendirilmiş noter vekili varsa vekile eşit miktarda ödeneceği belirtilmiştir. Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinde; büyükşehir belediyesi sınırları içinde farklı sınıftan ve birden fazla noterlik bulunması hâlinde birinci sınıf noterlikler için oluşturulan ortak hesabın bu sınıfa mensup noterlikler arasında, diğer sınıf noterlikler için kuruldukları ilçenin mülkî sınırları esas alınarak oluşturulan ortak hesabın ise bu sınıfa mensup noterlikler arasında eşit miktarda dağıtılacağı ve ödemenin şeklinin oda genel kurulunun yıllık olağan toplantısında tespit edileceği ifade edilmiştir. Kanun'un 111. maddesinin ikinci fıkrasında da birinci fıkrada gösterilen üç aylık süre dolmadan evvel, herhangi bir sebeple noterlik mesleğinden ayrılan veya başka bir noterliğe naklen atanan noterin hissesinin sürenin sonu beklenilmeksizin kendisine veya mirasçılarına derhâl ödeneceği öngörülmüştür.

6. Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının ikinci, üçüncü cümleleri ile ikinci fıkrasında; büyükşehir belediyesi sınırları içinde farklı sınıftan ve birden fazla noterlik bulunması hâlinde ortak cari hesapta biriken paranın dağıtım usulü ve ödeme şeklinin nasıl tespit edileceği, üç aylık süre dolmadan evvel noterin noterlik mesleğinden ayrılması veya başka bir noterliğe naklen atanması hâlinde ortak cari hesapta biriken paradan notere düşen hissenin kimlere ödeneceği hususları düzenlenmektedir. Somut olayda büyükşehir belediyesi sınırları içinde birden fazla noterin bulunması hâli, üç aylık süre dolmadan herhangi bir sebeple noterlik mesleğinden ayrılma veya başka bir noterliğe naklen atanma durumları söz konusu olmadığı gibi taraflar arasında ortak cari hesapta biriken paranın ödenme şeklinin belirlenmesi ile ilgili bir uyuşmazlık da bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu kuralların görülmekte olan davada uygulanma olanağı bulunmadığından anılan kurallar yönünden başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle, dava konusu kurallarla noterlik işlemlerinden elde edilen gelirin ortak bir hesapta toplanarak paylaştırılması suretiyle noterler arasında ortaya çıkan gelir eşitsizliğinin önüne geçilmeye çalışıldığı ancak daha çok işlem yapan noterlerin diğer noterlere göre ortak hesaba daha fazla katkıda bulundukları, ayrıca bu işlemler dolayısıyla daha çok emek harcadıkları ve giderlerinin de fazla olduğu, gelir dağılımın sağlanması ya da rekabetin önlenmesi amacıyla bile olsa kazancın paylaştırılmasına yönelik bu uygulamanın sosyal adalet ilkesine, angarya yasağına ve mülkiyet hakkına aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 18. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

9. Kanun'un 109. maddesinin birinci fıkrasında bir il, ilçe veya büyükşehir belediyesi sınırları içinde birden çok noterlik bulunması hâlinde bu yerlerde her yıl, harç veya damga vergisine tabi değeri, 30.000 gösterge rakamının o yılın bütçe kanununda gösterilen memur maaş katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak meblağdan fazla olan noterlik işlemlerinin yapılmasından elde edilen her çeşit ücret ve noter hissesi tutarının %15'ini aşmamak üzere Noter Odası Yönetim Kurulunca tespit edilecek oranı alıkonulduktan sonra kalanının işlemi yapan noterlikçe, millî bir bankada açtırılan noterlikler ortak cari hesabına en geç işlemin yapıldığı günü takip eden beş iş günü içinde yatırılacağı, noterlikler ortak cari hesabının takvim yılı başından önce o yerdeki noterliklerin bağlı bulunduğu oda yönetim kurulunca açtırılacağı ve durumun Türkiye Noterler Birliğine bildirileceği ifade edilmiş; ikinci fıkrada da noterlerin birinci fıkrada gösterilen noterlik işlemlerini kanuni bir sebep olmaksızın yapmaktan hiçbir surette kaçınamayacakları belirtilmiştir.

10. Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde de 109. madde uyarınca yatırılıp ortak hesapta toplanan paraların her üç ayda bir o yerdeki ilgili noterlere veya bu Kanun'a göre görevlendirilmiş noter vekili varsa vekile eşit miktarda ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

11. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal hukuk devleti insan haklarına saygılı, kişilerin huzur ve refah içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir.

12. Anayasa'nın 18. maddesinde; hiç kimsenin zorla çalıştırılamayacağı, angaryanın yasak olduğu, şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar ile olağanüstü hâllerde vatandaşlardan istenecek hizmetlerin ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmalarının zorla çalıştırma sayılmayacağı belirtilmiştir.

13. Zorla çalıştırmaya ilişkin olarak Anayasa'da da gerekçesinde de bir tanım bulunmamaktadır. Ancak *zorla çalıştırma* kavramının sözel anlamından yola çıkıldığında çalıştırılmanın zora (cebre) dayalı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Zor, eylemin iradiliğini ortadan kaldıran dışsal bir unsur olup daha üstün bir iradenin buyurmasının varlığına işaret eder. Zor kullanımından söz edilebilmesi için buyuran iradenin buyurulan iradeyi edilgenleştirmesi gerekir. Dolayısıyla zora dayalı çalıştırma, bir kimsenin serbest iradesi bulunmadan çalıştırılmasıdır. Öte yandan zor (cebir) kavramı, yaptırım tehdidinin varlığını şart kılar. Esasında bir buyurmanın zorakilik vasfını kazanması, yaptırım tehdidi ile desteklenmiş olması sayesindedir. Yaptırım tehdidi içermeyen buyurmalar, zora dayalı olma vasfını taşımaz. Bu durumda yaptırım tehdidini içermeyen buyurmaya dayalı çalıştırmanın zoraki (cebri) olduğunun kabulü imkânsızdır. Sonuç olarak zorla çalıştırmanın kişinin iradesi dışında ve yaptırım tehdidi altında çalıştırılması biçiminde tanımlanması mümkündür (*Yasemin Balcı* [GK], B. No: 2014/8881, 25/7/2017, § 63).

14. Yaptırım kavramıyla sadece ceza hukukunda yer alan dar ve teknik anlamdaki ceza değil her türlü adli, idari ve hukuki yaptırımlar kastedilmektedir. Bu bağlamda hürriyeti bağlayıcı cezalar ile adli ve idari para cezaları, diğer idari yaptırımların yanında tazminat ve cezai şart

gibi hukuki yaptırımlar da zorla çalıştırma tanımında yer alan yaptırım kavramına dâhildir. Olayın somut koşulları çerçevesinde kişinin işini kaybetme korkusunun dahi bir yaptırım tehdidi olarak yorumlanması mümkündür. Ancak hizmetin yerine getirilmesinin bunu zorunlu kılan bir hukuksal yükümlülüğün varlığına dayanması tek başına söz konusu hizmetin zorla çalıştırma veya angarya olduğu sonucuna ulaşılabilmesi bakımından yeterli değildir. Bu noktada hizmet yükümlüsünün rızasının varlığı büyük önem kazanmaktadır. İlgilinin kendi rızasıyla kabullendiği bir hizmetin yerine getirilmesi hususunda yasal zorunluluk bulunması bu hizmeti zorla çalıştırma veya angarya hâline getirmez. Zira bu hâlde kanunda öngörülen çalışma zorunluluğu, ilgilinin serbest iradesiyle bir sözleşme akdetmiş olması veya bir statüye girmiş bulunmasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (*Yasemin Balcı,* § 65).

15. Bu bakımdan olağan görev kapsamında tanımlanan veya açıkça tanımlanmasa bile öngörülebilen işlerde rızanın bulunduğu varsayılabilir. Bu bağlamda gerek statü hukukuna gerekse akdi hukuka tabi olarak çalışan kişilere öngörülemeyen ve öngörülmesi de mümkün olmayan bir iş veya görev yüklenmedikçe rızanın bulunmadığı öne sürülemez (*Yasemin Balcı*, § 66).

16. Bunun yanında alanında uzman olan kişilerin mesleklerini icra edebilme yetkisi kazanabilmesi için veya mesleklerinin icrası sırasında sosyal dayanışma anlayışının bir gereği olarak birtakım hizmetlerle yükümlü kılınmaları, uzmanlık alanlarıyla ilgili olmak ve aşırı külfet yüklememek kaydıyla zorla çalışma veya angarya olarak değerlendirilemez. Ancak bu şekilde çalışma zorunluluğu getirilen (uzman) kişiye ölçüsüz bir külfet yüklenmesi durumunda Anayasa'nın 18. maddesinin sınırlarının aşıldığı sonucuna ulaşılabilir. Bu kişilere ölçüsüz bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde bunlara ücret ve benzeri menfaatlerin sağlanıp sağlanmadığı ve yapılması zorunlu kılınan hizmetin bunların mesleki gelişim ve kariyerlerine bir katkısının bulunup bulunmadığı hususları gözönünde bulundurulmalıdır (*Yasemin Balcı,* § 67).

17. Anayasa'nın 18. maddesinde, *zorla çalıştırma* ve *angarya* kavramlarına yer verilmiştir. Maddenin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır.

18. Angaryada da zorla çalıştırmada olduğu gibi kişinin yaptırım tehdidi altında ve iradesi dışında çalıştırılması söz konusudur. Ancak angaryada zorla çalıştırmadan farklı olarak çalıştırılana ücret de ödenmemekte veya bariz bir şekilde düşük ücret ödenmektedir. Buna göre *zorla çalıştırma* ile *angarya* arasındaki fark, yaptırım tehdidiyle desteklenen irade dışı çalıştırma karşılığında ücret ödenip ödenmeyeceği hususu ile sınırlıdır. İrade dışı çalıştırmada ücret ödeniyorsa *zorla çalıştırmadan*, ücret ödenmiyor veya ödenen ücret bariz bir şekilde düşük ise *angarya*dan söz edilebilir (*Yasemin Balcı*, § 69).

19. Kamu hizmetleri sürekli ve düzenli hizmetlerdir. Bu hizmetler özel kişilerin yararlarını değil kamusal yararları karşılar. Kamu hizmetleri kanunla ya da kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulur ve kaldırılır. Kanun koyucu, bir kamu hizmetinde görevin gerektirdiği nitelikleri ve koşulları saptamayı anayasal ilkeler çerçevesi içerisinde kalmak kaydıyla görevin ve ülkenin gereklerine ve zorunluluklarına göre serbestçe takdir edebilir.

20. Kanun'un 1. maddesi uyarınca noterlik bir kamu hizmeti olup noterler hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirmektedir. Kanun'un 40. ve 82. maddelerinde noter dairesinin resmî daire, Noterlik Kanunu'na göre belgelendirilen işlemlerin de resmî sayıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca noterliğin sınıflara ayrılmasında, atanma ve yükselmelerinde, ücret tarifelerinin düzenlenmesinde, gözetim ve denetimlerinde Adalet Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu nedenlerle kanun koyucu tarafından belli bir statüye bağlı tutulan noterlik, özel teşebbüs sayılamaz ve hakkında özel teşebbüslerle ilgili kurallar uygulanamaz.

21. Noterlik işlemlerinden elde edilen ücretlerin belli bir yüzdesinin işlemi yapan noterce alınması, aynı sınıftaki noterler tarafından yapılan işlemlerden elde edilen gelirden noterlerin eşit biçimde yararlanmaları ve noterlerin tümünün aynı statüye bağlı olmaları gözetildiğinde ortak cari hesap uygulamasında kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanmanın söz konusu olmadığı anlaşıldığından ortak cari hesap uygulamasına ilişkin düzenlemenin angarya olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

22. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir*" denilmek suretiyle temel hak ve özgürlükler

arasında yer alan mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında ise bu hakkın kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabileceği ve mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı belirtilerek bu hakkın kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği kabul edilmiştir. Ancak mülkiyet hakkının sınırlandırılabilmesi için kamu yararının varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesine de uyulması gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca mülkiyet hakkına getirilecek sınırlamalar, hakkın özüne dokunamayacağı gibi Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

23. Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz hâle getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve ancak özüne dokunmamak ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamak koşuluyla ancak kanunla sınırlandırılabilir. Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın ölçülü olması, bu bağlamda sınırlamanın güdülen amaç yönünden elverişli ve gerekli olmasının yanı sıra orantılı olması da zorunludur. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun, kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardırılmaması gerekir.

24. İtiraz konusu kurallarda noterlik işlemlerinden elde edilen her çeşit ücret ve noter hissesinden Noter Odası Yönetim Kurulu tarafından belirlenen oranı alıkonulduktan sonra kalan miktarın noterlikler cari hesabına yatırılması ve ortak hesapta toplanan bu paraların her üç ayda bir o yerdeki ilgili noterlere veya Kanun'a göre görevlendirilmiş noter vekili varsa vekile eşit miktarda ödenmesinin öngörülmesi suretiyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilmiştir.

25. Ortak cari hesap uygulamasını düzenleyen itiraz konusu kuralların aynı il, ilçe veya büyükşehir belediyesi sınırları içinde faaliyette bulunan aynı sınıftaki noterler arasında rekabetin önlenmesi ve aşırı gelir farkının ortadan kaldırılması amacıyla öngörüldüğü madde gerekçesinde ifade edilmiştir. Bu yönüyle itiraz konusu kurallarla kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik olarak mülkiyet hakkına sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

26. Kurallarla mülkiyet hakkı sınırlandırılırken sınırlamanın ulaşılmak istenen amaca uygun olarak noterlerin her türlü gelirleri yönünden değil sadece harç veya damga vergisine tabi değeri, 30.000 gösterge rakamının o yılın bütçe kanununda gösterilen memur maaş katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunacak meblağdan fazla olan noterlik işlemleri yönünden geçerli kılınması düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra ortak cari hesap uygulamasına tabi olan bu ücretin tamamının değil %15'ini aşmamak üzere Noter Odası Yönetim Kurulunca tespit edilecek oranı notere bırakıldıktan sonra kalan miktarının ortak cari hesaba aktarılması ve ortak hesapta toplanan paraların her üç ayda bir o yerdeki ilgili noterlere ve görevlendirilmiş noter vekili varsa vekile eşit miktarda ödenmesi öngörülmüştür.

27. Bu itibarla kurallarla getirilen sınırlamanın mülkiyet hakkının kullanımını ciddi surette güçleştirip amacına ulaşmasına engel oluşturmadığı, sınırlandırma aracının sınırlandırma amacına göre orantılı olmadığının söylenemeyeceği, dolayısıyla noterler arasındaki rekabetin önlenmesi ve aşırı gelir farkının ortadan kaldırılması şeklindeki kamu yararı ile mülkiyet hakkı arasındaki makul dengenin kurallarda gözetildiği anlaşılmaktadır.

28. Bu yönleriyle sınırlamanın hakkın özünü zedelediğinden söz edilemeyeceği gibi bunun demokratik toplum düzeninin ve hukuk devletinin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı düştüğü de söylenemez.

29. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 13., 18. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 5. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun;

A. 16/11/1989 tarihli ve 3588 sayılı Noterlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 109. maddesinin,

1. Birinci fıkrasının;

a. 23/1/2008 tarihli ve 5728 Sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 347. maddesiyle değişiklik yapılan birinci cümlesinin,

b. İkinci cümlesinin,

2. İkinci fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE,

B. 111. maddesinin;

1. 5728 sayılı Kanun'un 348. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümlelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. İkinci fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

6/9/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2018/28
Karar Sayısı : 2018/93
Karar Tarihi : 25/9/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Trabzon 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 18. ve 55. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: İşletme bulunamaması nedeniyle stajını öğrenim gördüğü okulda yapan ortaöğretim öğrencisinin staj ücretinin ödenmesi talebiyle açtığı tazminat davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 25. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Ücret ve Sosyal Güvenlik

Madde 25- (Değişik: 2/12/2016-6764/45 md.) Aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilere işletmeler tarafından ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışlar, düzenlenecek sözleşme ile tespit edilir. Ancak, işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin

net tutarının; yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde onbeşinden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde otuzundan aşağı ücret ödenemez. Bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları gerekli tedbirleri alır. ***Staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerinin yaptıkları stajlar bu fıkra hükmü kapsamı dışındadır."***

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 15/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. Kanun'un 25. maddesinin birinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde; aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören,

staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilere işletmeler tarafından ödenecek ücret ile bu ücretlerdeki artışların düzenlenecek sözleşmeyle tespit edileceği ancak işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde on beşinden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde otuzundan aşağı ücret ödenemeyeceği, bu amaçla kamu kurum ve kuruluşlarının gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Fıkranın itiraz konusu dördüncü cümlesinde ise staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerinin yaptıkları stajların bu fıkra hükmü kapsamı dışında olduğu hükme bağlanmıştır.

4. Kural, staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerini kapsamaktadır.

5. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede görülmekte olan dava ise işletme bulunamaması nedeniyle stajını öğrenim gördüğü okulda yapan ortaöğretim öğrencisinin staj ücretinin ödenmesi talebiyle açtığı tazminat davasına ilişkin olduğundan kuralda yer alan *"...ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerinin..."* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

6. Kuralın kalan bölümü ise fıkrada sayılan öğrencilerin tamamı yönünden geçerli ortak kural niteliği taşımaktadır. Bu nedenle kuralın kalan bölümüne ilişkin esas incelemenin bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek *"…ortaöğretim öğrencileri…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

7. Açıklanan nedenlerle 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinin;

A. *"...ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerinin..."* ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…ortaöğretim öğrencileri …"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

8. Trabzon 1. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından yapılan itiraz başvurusunda yürürlüğü durdurma talebinde de bulunulmuştur.

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "*İtiraz başvuru kararı ve ekleri*" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "*Yürürlüğü durdurma talebi varsa, yürürlüğün durdurulmaması durumunda doğacak olan telafisi imkânsız zararların açıklanması,*" gerektiği belirtilmiştir. Ancak başvuran Mahkemece bu konuda bir gerekçe belirtilmeksizin yürürlüğün durdurulması talebinde bulunulduğu görülmekte olup söz konusu talebin yöntemine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

10. Açıklanan nedenlerle 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinde yer alan *"...ortaöğretim öğrencileri..."* ibaresinin yürürlüğünün durdurulması talebinin, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE 15/3/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

11. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Osman KODAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

12. Başvuru kararında özetle, dava konusu kuralla staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapmak zorunda kalan öğrencilere staj ücretinin ödenmeyeceğinin öngörüldüğü, bu düzenleme nedeniyle stajını okulun uygulama sınıfında yapan öğrencilere sarf ettiği emeğin karşılığı olan ücretin ödenmediği, stajını kurum dışında bir işletmede yapan öğrencilere ise aynı işi yaptıkları hâlde ücret ödendiği, bu durumun zorla çalıştırma yasağına, eşitlik ve ücrette adaletin sağlanması ilkelerine aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 18. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

13. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesi yönünden de incelenmiştir.

14. Kanun'un 25. maddesinin birinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde; aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilere işletmeler tarafından ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışların düzenlenecek sözleşme ile tespit edileceği ancak işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde on beşinden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde otuzundan aşağı ücret ödenemeyeceği, bu amaçla kamu kurum ve kuruluşlarının gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim kurumları ve birimlerinde yapan yükseköğretim öğrencilerinin yaptıkları stajların bu fıkra hükmü kapsamı dışında olduğu hükme bağlanmıştır. İtirazın konusunu, fıkranın dördüncü cümlesinde yer alan *"…ortaöğretim öğrencileri…"* ibaresi oluşturmaktadır.

15. Anayasa'nın 18. maddesinin birinci fıkrasında, hiç kimsenin zorla çalıştırılamayacağı belirtilmiş, angarya yasaklanmış; ikinci fıkrasında

ise zorla çalıştırma kapsamında olmayan hâller sayılmıştır. Buna göre şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar, olağanüstü hâllerde vatandaşlardan istenecek hizmetler, ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları zorla çalıştırma sayılmaz.

16. Zorla çalıştırmaya ilişkin olarak Anayasa'da da gerekçesinde de bir tanım bulunmamaktadır. Ancak *zorla çalıştırma* kavramının sözel anlamından yola çıkıldığında çalıştırılmanın zora (cebre) dayalı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Zor, eylemin iradiliğini ortadan kaldıran dışsal bir unsur olup daha üstün bir iradenin buyurmasının varlığına işaret eder. Zor kullanımından söz edilebilmesi için buyuran iradenin buyurulan iradeyi edilgenleştirmesi gerekir. Dolayısıyla zora dayalı çalıştırma, bir kimsenin serbest iradesi bulunmadan çalıştırılmasıdır. Öte yandan zor (cebir) kavramı, yaptırım tehdidinin varlığını şart kılar. Esasında bir buyurmanın zorakilik vasfını kazanması, yaptırım tehdidi ile desteklenmiş olması sayesindedir. Yaptırım tehdidi içermeyen buyurmalar, zora dayalı olma vasfını taşımaz. Bu durumda yaptırım tehdidini içermeyen buyurmaya dayalı çalıştırmanın zoraki (cebri) olduğunun kabulü imkânsızdır. Sonuç olarak zorla çalıştırmanın kişinin iradesi dışında ve yaptırım tehdidi altında çalıştırılması biçiminde tanımlanması mümkündür (*Yasemin Balcı* [GK], B. No: 2014/8881, 25/7/2017, § 63).

17. Yaptırım kavramıyla sadece ceza hukukunda yer alan dar ve teknik anlamdaki ceza değil her türlü adli, idari ve hukuki yaptırımlar kastedilmektedir. Bu bağlamda hürriyeti bağlayıcı cezalar ile adli ve idari para cezaları, diğer idari yaptırımların yanında tazminat ve cezai şart gibi hukuki yaptırımlar da zorla çalıştırma tanımında yer alan yaptırım kavramına dâhildir. Olayın somut koşulları çerçevesinde kişinin işini kaybetme korkusunun dahi bir yaptırım tehdidi olarak yorumlanması mümkündür. Ancak hizmetin yerine getirilmesinin bunu zorunlu kılan bir hukuksal yükümlülüğün varlığına dayanması tek başına söz konusu hizmetin zorla çalıştırma veya angarya olduğu sonucuna ulaşılabilmesi bakımından yeterli değildir. Bu noktada hizmet yükümlüsünün rızasının varlığı büyük önem kazanmaktadır. İlgilinin kendi rızasıyla kabullendiği

bir hizmetin yerine getirilmesi hususunda yasal zorunluluk bulunması bu hizmeti zorla çalıştırma veya angarya hâline getirmez. Zira bu hâlde kanunda öngörülen çalışma zorunluluğu, ilgilinin serbest iradesiyle bir sözleşme akdetmiş olması veya bir statüye girmiş bulunmasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (*Yasemin Balcı*, § 65).

18. Bu bakımdan olağan görev kapsamında tanımlanan veya açıkça tanımlanmasa bile öngörülebilen işlerde rızanın bulunduğu varsayılabilir. Bu bağlamda gerek statü hukukuna gerekse akdi hukuka tabi olarak çalışan kişilere öngörülemeyen ve öngörülmesi de mümkün olmayan bir iş veya görev yüklenmedikçe rızanın bulunmadığı öne sürülemez (*Yasemin Balcı*, § 66).

19. Bunun yanında alanında uzman olan kişilerin mesleklerini icra edebilme yetkisi kazanabilmesi için veya mesleklerinin icrası sırasında sosyal dayanışma anlayışının bir gereği olarak birtakım hizmetlerle yükümlü kılınmaları, uzmanlık alanlarıyla ilgili olmak ve aşırı külfet yüklememek kaydıyla zorla çalışma veya angarya olarak değerlendirilemez. Ancak bu şekilde çalışma zorunluluğu getirilen (uzman) kişiye ölçüsüz bir külfet yüklenmesi durumunda Anayasa'nın 18. maddesinin sınırlarının aşıldığı sonucuna ulaşılabilir. Bu kişilere ölçüsüz bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde bunlara ücret ve benzeri menfaatlerin sağlanıp sağlanmadığı ve yapılması zorunlu kılınan hizmetin bunların mesleki gelişim ve kariyerlerine bir katkısının bulunup bulunmadığı hususları gözönünde bulundurulmalıdır (*Yasemin Balcı*, § 67).

20. Anayasa'nın 18. maddesinde, *zorla çalıştırma* ve *angarya* kavramlarına yer verilmiştir. Maddenin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır.

21. Angaryada da zorla çalıştırmada olduğu gibi kişinin yaptırım tehdidi altında ve iradesi dışında çalıştırılması söz konusudur. Ancak angaryada zorla çalıştırmadan farklı olarak çalıştırılana ücret de ödenmemekte veya bariz bir şekilde düşük ücret ödenmektedir. Buna göre *zorla çalıştırma* ile *angarya* arasındaki fark, yaptırım tehdidiyle desteklenen irade dışı çalıştırma karşılığında ücret ödenip ödenmeyeceği hususu ile

sınırlıdır. İrade dışı çalıştırmada ücret ödeniyorsa *zorla çalıştırmadan*, ücret ödenmiyor veya ödenen ücret bariz bir şekilde düşük ise *angarya*dan söz edilebilir (*Yasemin Balcı,* § 69).

22. Teorik eğitimlerini mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme ya da kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yapan mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencileri; mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmek, iş hayatına uyum sağlamak, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişebilmek amacıyla işletmelerde mesleki eğitim yapmakla yükümlüdür.

23. Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasında, mesleki eğitim vermesi öngörülen işletmelerin söz konusu öğrencileri bu eğitim kapsamında çalıştırması zorunlu kılınmış; Kanun'un 24. maddesinin birinci fıkrasında da mesleki eğitim kapsamına alındığı hâlde bu eğitimi yaptırmayan işletmelere mesleki eğitime katılma payı adı altında para yatırma yükümlülüğü öngörülmüştür.

24. Kanun'un geçici 12. maddesinde; mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumu öğrencilerine beceri eğitimi, mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumu öğrencilerine staj ve tamamlayıcı eğitim yaptırmakla yükümlü olan özel sektör işletmelerine mesleki eğitim gören öğrencilere ödemekle yükümlü oldukları ücretler yönünden devlet katkısı öngörülmüştür. Kanun koyucu tarafından öngörülen bu hükümlerin mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumu öğrencilerinin işletmelerde mesleki eğitim yapmalarının sağlanmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

25. Kural döner sermayesi bulunmayan mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj yapan ortaöğretim öğrencilerini kapsamakta olup döner sermayesi bulunan ortaöğretim okul ve kurumlarında staj yapan ortaöğretim öğrencileri itiraz konusu kuralın kapsamı dışındadır.

26. Mesleki eğitim kapsamında ortaöğretim öğrencileri; mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmek, sektörü tanımak, iş hayatına uyum sağlamak, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmek amaçlarıyla işletmelerde staj yaparken aynı zamanda staj kapsamında bir işletmeye hizmet sunmaktadır. İşletmelerde staj yapan ortaöğretim öğrencilerinin

gerçekleştirdikleri bu hizmetler sonucunda işletmeye katkı sağlanmakta olup bu hizmetlerin karşılığı olarak da ortaöğretim öğrencilerine staj ücreti ödenmektedir.

27. Diğer taraftan işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencilerinin bir işletmeye hizmet sunması söz konusu değildir. Ortaöğretim öğrencilerinin işletme bulunamaması nedeniyle okulun uygulama sınıfında ders saatleri dışında alanla/dalla ilgili gerçekleştirdikleri çalışmalar, staj kapsamında değerlendirilmekte olup bu çalışmalar, ortaöğretim öğrencilerinin çalışmalarından yararlanmak amacıyla değil mesleki eğitimlerinin tamamlanması amacıyla gerçekleştirilmektedir.

28. Bununla birlikte kişinin çalıştırılmasının zorla çalıştırma olarak değerlendirilebilmesi için söz konusu çalıştırmanın kişinin mesleki gelişim ve kariyerine bir katkısının olup olmadığı hususlarının da gözönünde bulundurulması gerekir. Bu bağlamda işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencilerinin gerçekleştirdiği ve mesleki eğitimin bir parçası olan bu çalışmaların ortaöğretim öğrencilerinin mesleki bilgi ve becerilerini artırmaya, mesleki eğitimlerine katkı sunmaya yönelik olduğu açıktır. Dolayısıyla stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencilerinin gerçekleştirdiği çalışmalar nedeniyle bu öğrencilere ölçüsüz külfet yükletilmesi de söz konusu değildir.

29. Bu itibarla, staj yapacak işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencilerinin mesleki eğitim kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalarının zorla çalıştırma veya angarya olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

30. Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi

kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

31. Mesleki eğitim kapsamında stajını işletmelerde yapan ortaöğretim öğrencileri için okul müdürlüğü ile işletme yetkilileri arasında mesleki eğitim sözleşmesi imzalanmakta; taraflarca iş durumu ve çalışma koşulları da gözetilerek sözleşmede kararlaştırılan ücret, gerçekleştirilen hizmetin karşılığı olarak staj yapan ortaöğretim öğrencilerine ödenmektedir. İşletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencileri için herhangi bir işletme ile sözleşme imzalanmadığı gibi söz konusu öğrenciler tarafından işletmeye bir hizmet sunulması da söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla stajını işletmelerde yapan ortaöğretim öğrencileri ile işletme bulunamaması nedeniyle stajını okulda yapan ortaöğretim öğrencilerinin hukuksal durumları aynı değildir. Hukuksal durumları farklı olan bu ortaöğretim öğrencileri arasında eşitlik değerlendirmesi yapılamayacağından kuralda eşitlik ilkesine aykırılık da bulunmamaktadır.

32. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10. ve 18. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ve 55. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinde yer alan *"…ortaöğretim öğrencileri…"* ibaresinin Anayasa' ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 25/9/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2018/30
Karar Sayısı : 2018/94
Karar Tarihi : 25/9/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Samsun 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun;

A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin,

B. 136. maddesinin birinci fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Avukat olan davacının meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunduğu gerekçesiyle baro disiplin kurulu tarafından verilen uyarma cezasının iptali talebiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 134. ve 136. maddeleri şöyledir:

"Disiplin Cezalarının uygulanacağı haller:

Madde 134- (Değişik : 2/5/2001 - 4667/65 md.)

Avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla, meslekî çalışmada

görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanunda yazılı disiplin cezaları uygulanır."

"Cezaların uygulanma şekli:

Madde 136 – Bu kanunun avukatların hak ve ödevleri ile ilgili altıncı kısmında yazılı esaslara uymıyanlar hakkında ilk defasında en az kınama, tekrarında, davranışın ağırlığına göre, para veya işten çıkarma cezası ve 5 inci maddenin (a) bendinde yazılı bir suçtan kesin olarak hüküm giyme halinde meslekten çıkarma cezası uygulanır.

Beş yıllık bir dönem içinde iki veya daha çok defa disiplin cezasını gerektiren davranışta bulunan avukata her yeni suçu için bir öncekinden daha ağır ceza uygulanır.

Bir defa işten çıkarılan avukat, beş yıllık dönem içinde bu kanunun altıncı kısmındaki kurallara aykırı davranışta bulunursa meslekten çıkarılır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 15/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu

kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. Başvuru kararında 1136 sayılı Kanun'un 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesi ile 136. maddesinin birinci fıkrasının iptali talep edilmiştir.

4. Bakılmakta olan davada iptali talep edilen uyarma cezası, davacının sosyal paylaşım sitesinde yer alan ifadelerinin Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarının 4., 5., 26. ve 27. maddelerine aykırı olduğundan bahisle verilmiştir. Bu bağlamda 134. maddede yer alan *"Avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile…"*, *"…meslekî çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar…"* ibareleri ile kınama, para veya işten çıkarma cezalarının uygulanma şekli hakkında 136. madde davada uygulanacak kural değildir.

5. 134. maddede yer alan *"…uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla…"*, *"…hakkında bu Kanunda yazılı disiplin cezaları uygulanır."* ibareleri davada uygulanacak kural olmayan ibareler yönünden de ortak kural olduğundan esas incelemenin *"…meslek kurallarına…"* ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

6. Açıklanan nedenlerle 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun;

A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin:

1. *"Avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile..."* ve *"...meslekî çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar..."* ibarelerinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından bu ibarelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…meslek kurallarına…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. 136. maddesinin birinci fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle, avukatların uymakla yükümlü oldukları meslek kurallarına uygun davranmama hâlinde hangi fiillerinin hangi disiplin cezaları ile cezalandırılacağının Kanun'da belirlenmediği, kuralın hukuk devleti ilkesinin unsurlarından olan belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri ile bağdaşmadığı, soruşturma konusu fiilin ağırlığının belirlenmesinin disiplin kurullarının takdirine bırakıldığı, bu nedenle aynı fiile farklı müeyyide uygulanmasının mümkün olduğu, bunun kanunilik ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. İtiraz konusu kuralın yer aldığı maddede disiplin cezalarının uygulanacağı hâller düzenlenmiştir. Maddede; avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla mesleki çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanun'da yazılı disiplin cezalarının uygulanacağı hüküm altına

alınmaktadır. İtiraz konusu kural maddede yer alan *"…meslek kurallarına…"* ibaresidir.

10. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

11. Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi; bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanması yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında "*Kimse, ...kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz.*" denilerek *suçun kanuniliği*, üçüncü fıkrasında da "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*" denilerek *cezanın kanuniliği* ilkesi getirilmiştir. Anayasa'da öngörülen suçta ve cezada kanunilik ilkesi, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin suç sayıldığının ve bu fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde kanunda gösterilmesi; kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir.

13. Gerek adli gerekse idari suçlarda, davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değerin ihlali söz konusu olduğundan her iki suç türü arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. Adli suçlarla idari suçlar arasındaki

fark, esas itibarıyla nicelik yönünden olup adli suçlardaki haksızlık içeriği idari suçlara nazaran daha yoğundur. Öte yandan adli suçlar karşılığında öngörülen yaptırımlar idari suçlardan farklı olarak hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirse de her iki alanda öngörülen yaptırımlar yoğun maddi cebir içermektedir. Bu nedenle Anayasa'nın 38. maddesinde öngörülen ilkelerin idari suçlar yönünden de uygulanması gerekmektedir.

14. Bununla birlikte idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi nedeniyle hürriyeti bağlayıcı ceza dışında bir yaptırımın öngörülmesi karşısında Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere disiplin suçunun kanunda belirlenerek karşılığında bir disiplin cezasının gösterilmiş olması yeterli olup suç sayılan eylemler ve cezası kanunda gösterildikten sonra yasama organının uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin konularda alınacak önlemlerin kamu hizmetlerinin ve toplumsal ihtiyaçların değişkenliği çerçevesinde duyulan gereksinmelere uygunluğunu sağlamak amacıyla yürütme organına yetki vermesi idari kararlarla suç ihdası ve dolayısıyla kanunilik ilkesinin ihlali anlamına gelmemektedir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve kamu yararının devamlılığının sağlanması amacıyla yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev anlayışları, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış; bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Avukatlarla ilgili disiplin cezaları 1136 sayılı Kanun'un 135. maddesinde, uyarma, avukatın mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin kendisine bildirilmesi; kınama, mesleğinde ve davranışında kusurlu sayıldığının avukata bildirilmesi; on bin liradan yüz elli bin liraya kadar para cezası; işten çıkarma, avukatın veya

avukatlık ortaklığının üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere mesleki faaliyetlerinin yasaklanması ve meslekten çıkarma, avukatlık ruhsatnamesinin geri alınarak avukatın adının baro levhasından silinmesi ve avukatlık unvanının kaldırılması şeklinde belirlenmiştir.

18. Disiplin cezalarının uygulanma şekli ise Kanun'un 136. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede, Kanun'un avukatların hak ve ödevleri ile ilgili altıncı kısmında yazılı esaslara uymayanlar hakkında ilk defasında en az kınama, tekrarında davranışın ağırlığına göre para veya işten çıkarma cezası ve 5. maddenin (a) bendinde yazılı bir suçtan kesin olarak hüküm giyme hâlinde meslekten çıkarma cezası uygulanacağı; beş yıllık bir dönem içinde iki veya daha çok defa disiplin cezasını gerektiren davranışta bulunan avukata her yeni suçu için bir öncekinden daha ağır ceza uygulanacağı ve bir defa işten çıkarılan avukatın beş yıllık dönem içinde bu Kanun'un altıncı kısmındaki kurallara aykırı davranışta bulunursa meslekten çıkarılacağı hüküm altına alınmaktadır.

19. Bir kamu hizmeti olarak kabul edilen avukatlık mesleğinin ortak değerlere sahip olmasının aynı zamanda kamu menfaati gereği olduğunda kuşku yoktur. Bu bağlamda mesleğin ifasına yönelik gözönüne alınması gereken temel değerleri ifade eden avukatlık mesleği kuralları çeşitli uluslararası metinlere de konu olmuştur. *"Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları)"*, *"Avrupa Birliği Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkına 9 Numaralı Tavsiye Kararları"*, *"Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel Prensipleri"*, *"Uluslararası Avukatlar Birliği Morelia Şartı"*, *"21. Yüzyılda Avukatlık Meslek Kurallarına Dair Turin İlkeleri"* bu konudaki başlıca örneklerdir. Söz konusu uluslararası metinlerde avukatlık mesleğine yönelik genel kabul gören mesleki etik kuralları belirlenmiştir.

20. Avukatların hak ve ödevleri ile yükümlülükleri Kanun'un muhtelif maddelerinde düzenlenmiştir. Avukatlar ayrıca Kanun'un 34. maddesine göre yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek, avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak, Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlü kılınmıştır.

21. Kanun'un 110. maddesinde *"uyulması zorunlu meslek kurallarını tespit ve tavsiye etmek"* Türkiye Barolar Birliğinin görevlerinden biri olarak belirlenmiş, 117. maddesinde ise *"adaleti ve mesleği ilgilendiren işler hakkında teklifte bulunmak, uyulması zorunlu meslek kurallarını tespit etmek"* Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır. Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, avukatlık mesleğinin düzen ve geleneklerini korumak ve yüklediği görevleri tam olarak yerine getirmek amacıyla avukatlarla ilgili meslek kurallarını beş bölüm elli madde hâlinde belirlemiş ve Türkiye Barolar Birliği Bülteninde yayımlamıştır. Yayımlanan bu meslek kuralları; avukatların meslekleriyle ilgili genel kurallar, yargı organlarıyla ve adli mercilerle ilişkiler, meslektaşlar arası dayanışma ve ilişkiler, iş sahipleriyle ilişkiler ve avukatların barolarla ve Türkiye Barolar Birliği ile ilişkileri hakkında ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Kanun koyucunun avukatlık mesleğine ilişkin genel kurallara Kanun'da yer verdikten sonra meslek kuralları hakkında özel olarak ayrıntılı düzenlemeler yapma konusunda Türkiye Barolar Birliğini yetkilendirdiği anlaşılmaktadır. Her somut olayın özelliğine göre farklı şekilde tezahür edebilecek olan meslek kurallarına aykırılık teşkil edebilecek durumları sınırlı sayma yöntemiyle kanun metninde tek tek belirlemek mümkün olmadığı da dikkate alındığında Kanun'la verilen yetki çerçevesinde Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu tarafından kabul edilmek suretiyle oluşturulan, yayımlanmak suretiyle herkes tarafından ulaşılabilir kılınan ve uluslararası alanda da genel kabul gören meslek kurallarının belirsiz olduğu söylenemez.

22. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleri oldukları belirtilmiştir.

23. Anayasa'nın 135. maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Türkiye Barolar Birliğinin meslek mensuplarının

birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlük ile güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini korumak maksadıyla meslek kuralları belirlemesi, Anayasa'nın 135. maddesinde belirtilen meslek disiplinin korunması yönünde meslek kuruluşlarına verilen görevin bir tezahürü olarak görülebilir.

24. İtiraz konusu kural gereğince söz konusu meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlar hakkında Kanun'un 135. maddesinde yazılı disiplin cezaları uygulanacaktır. Kanun'un 158. maddesine göre Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu ve barolar disiplin kurulları gösterilen delilleri, soruşturma ve duruşmadan edinecekleri kanıya göre serbestçe takdir ederler. Bu kurullar; disiplin cezalarının verilmesinde avukatlık onurunu, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarını ve itibarını koruma, mesleğin amaç ve gereklerine ve adalete uygun olarak yerine getirilmesini sağlama ilkelerini gözönünde tutarlar.

25. Ayrıca Kanun'un 157. maddesinde disiplin kurulu kararına karşı itiraz usulü düzenlenmiştir. Buna göre Cumhuriyet savcısı ve ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde disiplin kurulu kararlarına karşı Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kuruluna itiraz edebilirler. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu, inceleme konusu kararın onanmasına veya kovuşturmanın derinleştirilmesi için kararın bozularak dosyanın ilgili baroya gönderilmesine karar verebileceği gibi yeniden incelemeyi gerektirmeyen hâllerde uygun görmediği kararı kaldırarak işin esası hakkında karar verebilir veya verilmiş olan kararı düzelterek onaylayabilir. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlar Adalet Bakanlığına (Bakanlık) ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde Bakanlıkça karar verilmediği veya karar onaylandığı takdirde kesinleşir. Ancak Bakanlık; uygun bulmadığı kararları bir daha görüşülmek üzere, gösterdiği gerekçesiyle birlikte Türkiye Barolar Birliğine geri gönderir. Geri gönderilen bu kararlar, Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunca üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği takdirde onaylanmış, aksi hâlde onaylanmamış sayılır; sonuç Türkiye Barolar Birliği tarafından Bakanlığa bildirilir. Şu kadar ki uyarma, kınama ve para cezasına ilişkin kararlar kesin olup Bakanlığın onayına tabi değildir. Kanun'un 8. maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları hükümleri burada da kıyasen uygulanır. 8. maddede adayların avukatlığa

kabul isteminin reddi veya kovuşturma sonuna kadar beklenmesine dair karara itiraz düzenlenmekte olup maddenin altıncı ve yedinci fıkralarına göre Bakanlığın verdiği kararlara karşı Türkiye Barolar Birliği, aday ve ilgili baro; Bakanlığın uygun bulmayıp bir daha görüşülmesi için geri göndermesi üzerine Türkiye Barolar Birliğince verilen kararlara karşı ise Bakanlık, aday ve ilgili baro idari yargı merciine başvurabilir. Barolar, kesinleşen kararları derhâl yerine getirmeye mecburdurlar.

26. Bu bağlamda disiplin kuruluna verilen yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılması yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesine yönelik gerekli mekanizmaların da kurulduğu dikkate alındığında itiraz konusu kural kapsamında verilecek disiplin cezaları bakımından keyfî yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlandığı anlaşıldığından itiraz konusu kuralda hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

27. Diğer taraftan kuralın suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin daha esnek uygulanması gereken disiplin suçuna ilişkin olması ve Türkiye Barolar Birliğinin meslek disiplinini koruması yönündeki Anayasa'nın 135. maddesinde belirtilen görevi de dikkate alınarak Kanun'da disiplin suçu ile cezasının gösterilmesinden sonra suça vücut verecek meslek kurallarının Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu tarafından belirlenmesinin suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinde yer alan *"…meslek kurallarına…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 25/9/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2018/110
Karar Sayısı : 2018/99
Karar Tarihi : 17/10/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onikinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…meslekten çıkarılma,…"* ibaresinin Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Zabıta memuru olarak görev yapan davacının soruşturma sonucunda Yüksek Disiplin Kurulu Kararı ile meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ve buna dayanılarak Belediye Kent Orkestrası Müdürlüğüne memur olarak atanmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu ibarenin yer aldığı 51. maddesi şöyledir:

"Zabıtanın görev ve yetkileri

Madde 51- Belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.

Görevini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır.

Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, ***meslekten çıkarılma,*** *giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.*

Zabıta hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. Zabıta personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye zabıta ve özel güvenlik hizmetlerinde fiilen çalışanlara, fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 6/9/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Muharrem İlhan KOÇ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralda belediye zabıta personeline verilecek meslekten çıkarma cezasının yönetmelikle düzenlenmesinin öngörüldüğü, kamu görevlisi olan belediye personeli

hakkındaki anılan disiplin cezasına ilişkin kanuni düzenlemenin ve güvencenin bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır"* denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu kapsamda yer alan belediye zabıta personelinin statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin *"diğer özlük işleri"* kavramı kapsamına girdiğinde kuşku bulunmamaktadır.

5. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

6. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında "*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz*" denilerek *suçun kanuniliği* ilkesi; üçüncü fıkrasında ise "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*" ifadesine yer verilerek *cezanın kanuniliği* ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi; kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

7. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı

ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değerin ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

8. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

9. Buna karşılık *suçta ve cezada kanunilik* ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14/1/2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vurgulandığı üzere söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanun, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek nitelikte olmalıdır.

10. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş; yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları, kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış; bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

11. Belediye zabıta personelinin disiplin suç ve cezaları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır.

12. İtiraz konusu kuralda *meslekten çıkarılma* işleminin hukuki niteliği açıkça belirtilmemiş, disiplin cezası olarak tesis edileceği yolunda bir ifadeye yer verilmemiştir. Bilindiği üzere kamu görevlilerinin yerine getirecekleri hizmetlerin niteliğinin gözetilerek belirli kamu görevlileri yönünden bu statünün kazanılmasının özel koşullara bağlanması ve bu koşulların kaybına bağlı olarak o statünün kaybının öngörülmesi de mümkündür. Bu anlamda meslekten çıkarılmanın bir disiplin cezası olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bununla birlikte *meslekten çıkarılma* işleminin bir disiplin cezası olarak tesisi de mümkün olduğundan itiraz konusu kuralın süregelen uygulaması da dikkate alınarak *meslekten çıkarılma* işlemlerinin bu yönde tesis edilecek disiplin cezası işlemlerini de kapsadığı anlaşılmaktadır.

13. Kanun'da belediye zabıta personelinin meslekten çıkarılmasını gerektiren eylemler gösterilmediği gibi bu cezayı vermeye yetkili makamlar ve cezanın kesinleşme usulü de belirtilmemiştir. Bu hâliyle anılan meslekten çıkarma yaptırımı yönünden belediye zabıta personeli için kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural; söz konusu disiplin cezasıyla ilgili genel ilkeleri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, bu disiplin cezasını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

14. İtiraz konusu kural yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirlemediğinden ilgililerin hangi somut fiil ve olguya meslekten çıkarma yaptırımının uygulanacağını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen *suçta ve cezada kanunilik* ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen *kanuni düzenleme* ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

15. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

16. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte; 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak, Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

17. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…meslekten çıkarılma,…"* ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…meslekten çıkarılma,…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 17/10/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2017/179
Karar Sayısı : 2018/106
Karar Tarihi : 8/11/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin, 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Uyuşturucu maddeyi satışa arz etme suçunu işlediği sabit görülerek sanık hakkında verilen hapis cezasına karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine yapılan incelemede itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalini talep etmiştir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 188. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

> *"Madde 188- "…(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 18/6/2014 –6545/66 md.) Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.*

(4) (Değişik: 27/3/2015-6638/11 md.) a) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması,

b) Üçüncü fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ***ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve*** *tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüzmetreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi,*

hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır…"

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 4/1/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

3. Başvuran Mahkeme, 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin, 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve…"* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

4. Bakılmakta olan dava 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde düzenlenen sosyal amaçla toplu bulunulan bina yakınında işlenen bir suçla ilgilidir. İtiraz konusu kuralda *"…amaçla toplu bulunulan bina ve..."* bölümü, kuralda bu ibareden önce yer alan *"...*

*tedavi, eğitim, askerî ... amaçla toplu bulunulan bina"*ları da kapsamakta ve bunlar yönünden de uygulanacak ortak kural niteliği taşımaktadır. Bu nedenle esasa ilişkin incelemenin "*...ve sosyal...*" ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

5. Açıklanan nedenlerle 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin, 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan*"…ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve…"* ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin "*...ve sosyal...*" ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararı ve ekleri Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*.... ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve ...*" ifadesinin yoruma açık olmasının farklı değerlendirmelere sebebiyet verebileceği, farklı mahkemelerce değişik sonuçlara ulaşılarak ceza artırımı ya da artırılmaması sonuçlarına yol açabileceği ileri sürülerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talep edilmiştir.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişilerin bu fiilleri okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına

iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlemeleri hâlinde haklarında verilecek cezaların yarı oranında artırılacağı öngörülmektedir. Söz konusu eylemlerin sosyal amaçla toplu bulunulan binalar ile bunlara belirli mesafedeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi hâlinde ceza artırımına ilişkin olan itiraz konusu kural, "…*ve sosyal*…" ibaresi ile sınırlı olarak incelenmiştir.

9. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

10. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri *belirlilikt*ir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Esas olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

11. Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında "*Kimse, ... kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz*" denilerek "*suçun kanuniliği*"; üçüncü fıkrasında da "*ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*" denilerek "*cezanın kanuniliği*" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'da öngörülen "*suçta ve cezada kanunilik ilkesi*" insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anlayışın öne çıktığı günümüzde, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

12. Anayasa'nın 58. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır"* denilmiştir. Kanun koyucunun, Anayasa ile kendisine verilen uyuşturucuyla mücadele

etmek için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü kapsamında ve ceza siyasetini belirleme yetkisi dâhilinde kanuni düzenlemeler yapabileceği kuşkusuzdur.

13. Ceza hukuku; toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili olduğundan suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu; Anayasa'nın temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçüde ceza yaptırımları veya ceza yaptırımına seçenek yaptırımlarla karşılanacağı, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

14. İtiraz konusu ibareyi de içeren 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendine göre ceza artırımı için öncelikle suçun işlendiği toplu bulunulan bina ve tesislerin genel veya herkesin serbestçe girebileceği yer olması, bu bina ve tesislerin örnekleme suretiyle sayılan okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla kullanılması gerekir. Ayrıca bu bina ve tesislerin değişik şekillerde belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafede bulunan yerlerde de suçun işlenmesi cezanın ağırlaştırılmasına sebep olacaktır.

15. İtiraz konusu kuralla korunmak istenen hukuki yarar kamu sağlığının korunmasıdır. Bu bağlamda takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu, sosyal amaçlarla toplu bulunulan bina ve tesisler ile buralara belli uzaklıkta bulunan umumi veya umuma açık yerlerde suçun işlenmesini söz konusu eylemlerin topluma yayılmasını sağlayan bir etken olarak görerek bunu ağırlaştırıcı bir sebep olarak kabul etmiş ve suçun yaygınlaşmasını önlemeyi amaçlamıştır.

16. Umumi veya umuma açık yerler kapsamına giren farklı sosyal amaçlarla toplanılacak bina ve tesislerin özellikle ekonomik, kültürel, sosyal ilişkilerin çeşitlilik gösterdiği çağımızda tek tek sayılması ve kanun koyucu

tarafından önceden öngörülmesi mümkün değildir. Kanun koyucu sadece tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesislerin okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi yerler olabileceğini belirterek bu bina ve tesislere örnekler vermiştir. Esasa ilişkin incelemenin konusunu oluşturan *"…ve sosyal…"* ibaresinin soyut bir kavram olması belirsizlik taşıdığı anlamına gelmemektedir. İtiraz konusu *"…ve sosyal…"* ibaresi ile ilgili olarak suçun işlendiği yerin, somut olayın özellikleri dikkate alınıp kuralda sayılan örnekler de gözetilerek sosyal amaçla bulunulan bir bina ve tesis olup olmadığı yargı organlarınca tespit edilecek ve kural bu suretle uygulanacaktır. Dolayısıyla itiraz konusu ibarenin *belirlilik* ve *kanunilik* ilkelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 13. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin, 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ve sosyal…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 8/11/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Anayasa Mahkemesinin birçok kararında ifade edildiği üzere, öngördüğü suç ve ceza siyaseti karşısında yasa koyucunun suçlar ve bunlara verilecek cezalar konusunda takdir yetkisi bulunmakla beraber; bu yetkinin Anayasa'nın temel ilkeleriyle uyumlu biçimde kullanılması gerekmektedir. Yine hukuk normlarının öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerine uygun olması, hukuk güvenliği ilkesini gözetmesi gerektiği hususu hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin (3) no'lu fıkrası, miktarı ne olursa olsun, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin satışını ağır bir yaptırıma (on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası) bağlamıştır. Başvurunun somutunda da, sanık 1,8 gram uyuşturucuyu 30 TL'ye bir başkasına satmış, temel ceza olarak da kendisine 10 yıl hapis cezası verilmiştir. İptal istemine konu aynı maddenin (4) no'lu fıkrasının (b) bendinde ise bu suçun, sayılan bina ve tesislere iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi halinde, verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağı

belirtilmektedir. Diğer bir deyişle, bentte sayılan hallerin gerçekleşmesi durumunda, (3) no'lu fıkra uyarınca verilecek taban ceza 10 yıldan 15 yıla çıkacaktır. İptali istenen (b) bendindeki "...ve sosyal amaçlarla toplu bulunulan bina ve..." ibaresinin "...ve sosyal..." ibaresiyle sınırlı olarak incelenmesinde, çoğunlukça, suçun işlendiği yerin somut olayın özellikleri dikkate alınarak yargı yerlerince somutlaştırılacağı, dolayısıyla kuralın belirsiz olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hükmedilecek cezada 5 yıl gibi ilave bir arttırım öngören ceza kuralının açık, belirli ve öngörülebilir özellikte olması, adalet ve hakkaniyet ilkelerine aykırı düşmemesi, mümkün olduğu kadar değişik yorumlara yol açmaması gerekir. Oysa kuralda belirtilen "sosyal amaçlarla bulunulan bina" kavramının ne olduğunu ortaya koymak güç olduğu gibi, bu haliyle kuralın kişiler yönünden hukuk güvenliği sağladığı da söylenemez. 5 yıl ceza arttırımı öngören bir kuralın yorumunu tamamen yargı yerlerine ve içtihada bırakmanın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düştüğü ve iptali gerektiği kanaatinde olduğumdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılamadım.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

I- ALFABETİK İNDEKS

1- İptal ve İtiraz Davaları

A

1. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı **Avukatlık Kanunu**'nun; A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin, B. 136. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/94, E: 2018/30)…….....…..... 2175**

B

2. 6/12/2017 tarihli ve 7063 sayılı **Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un 7. maddesiyle 22/6/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin; A. İkinci fıkrasında yer alan *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresinin, B. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/78, E: 2018/15)..... 1957**

3. 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı **Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 47. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 9. maddesine eklenen fıkraların, B. 58. maddesiyle 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen beşinci fıkranın, C. 71. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 29. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 56., 87., 123., 127., 161., 163. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/80, E: 2018/7).....…..... 1989**

4. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı **Belediye Kanunu**'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…meslekten çıkarılma,…"* ibaresinin Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/99, E: 2018/110).... 2187**

5. A. 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı **Bilirkişilik Kanunu**'nun; 1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasının, 2. 4. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin, b. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, 4. 12. maddesinin 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin, B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun; 1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına, 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin, 2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin, Anayasa'nın 2., 9., 10., 13., 36., 48., 49. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleri. **(K: 2018/75, E: 2017/20)…..... 1895**

6. 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı **Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 3. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, B. 12. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesine eklenen dördüncü fıkranın, C. 26. maddesiyle 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen *"Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak."* biçimindeki (c) bendinin, (dava konusu (c) bendi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 208. maddesiyle 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinden sonra gelmek üzere eklenen dört yeni bendin teselsül ettirilmesiyle mevcut madde metninde (f) bendi olarak yer almaktadır) Anayasa'nın 2., 90., 138. ve 139. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürür1üklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/89, E: 2017/158)..... 2139**

C

7. 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı **Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 2. maddesiyle 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun ek 8. maddesine eklenen fıkranın *"Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında,…"* bölümünün, B. 17. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen cümlenin, C. 21. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 19. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın *"...fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle... karar verebilir"* bölümünün, Ç. 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinin, D. 30. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"okunması"* ibaresinin *"anlatılması"* şeklinde değiştirilmesinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36., 37. ve 90. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/81, E: 2017/32)**..... **2019**

8. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı **Ceza Muhakemesi Kanunu**'nun 7. maddesinin Anayasa'nın 2., 5., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/86, E: 2018/11)**..... **2123**

9. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali talebi. **(K: 2018/77, E: 2017/170)**..... **1947**

G

10. 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı **Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/61, E: 2018/34)**..... **1597**

İ

11. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı **İcra ve İflas Kanunu**'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının; A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinin, B. (2) numaralı bendinin Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/84 E: 2018/9)……..... 2085**

12. 22/5/2003 tarihli 4857 sayılı **İş Kanunu**'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…mevduata uygulanan en yüksek…"* ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/87, E: 2018/68)…..... 2131**

13. 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı **İş Mahkemeleri Kanunu**'nun; A. 3. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin, 2. (12) numaralı fıkrasının; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinde yer alan *"…yargılama giderleri…"* ibaresinin, 3. (14) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin, B. 11. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresinin, C. 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada yer alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresinin, Ç. 13. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasında yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresinin, D. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddenin birinci fıkrasında yer alan *"…beş yıldır"* ibaresinin, E. 37. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 9., 11., 13., 36., 37., 49., 74. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/82, E: 2017/178)…….....…….....…… 2043**

M

14. 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı **Mesleki Eğitim Kanunu**'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 18. ve 55. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/93, E: 2018/28)**…….....……....…… **2163**

N

15. 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı **Noterlik Kanunu**'nun; A. 16/11/1989 tarihli ve 3588 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 109. maddesinin, 1. Birinci fıkrasının; a. 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 347. maddesiyle değişiklik yapılan birinci cümlesinin, b. İkinci cümlesinin, 2. İkinci fıkrasının, B. 111. maddesinin; 1. 5728 sayılı Kanun'un 348. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının; 2. İkinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 5., 18. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2018/90, E: 2017/163)….. 2151**

O

16. 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/54, E: 2018/48)**…….....….. **1487**

17. 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya

aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/55, E: 2018/49)**..... **1507**

18. 7/2/2018 tarihli ve 7089 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/56, E: 2018/55)**..... **1521**

19. 7/2/2018 tarihli ve 7090 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/57, E: 2018/56)**..... **1533**

20. 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/58, E: 2018/57)**..... **1545**

21. 8/2/2018 tarihli ve 7092 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/59, E: 2018/58)**..... **1565**

22. 13/2/2018 tarihli ve 7098 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/60, E: 2018/59)**……..... **1577**

23. 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/62, E: 2018/35)**……..... **1653**

24. 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/63, E: 2018/36)**……..... **1665**

25. 1/2/2018 tarihli ve 7071 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/64, E: 2018/37)**…….....…..... **1701**

26. 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11.

ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/65, E: 2018/38)**……. **1727**

27 1/2/2018 tarihli ve 7073 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Milli Savunma İle İlgili Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/66, E: 2018/39)**……. **1769**

28. 1/2/2018 tarihli ve 7074 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/67, E: 2018/40)**……. **1803**

29. 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı **Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/68, E: 2018/41)**……. **1817**

30 6/2/2018 tarihli ve 7084 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/69, E: 2018/50)**……. **1835**

31. 6/2/2018 tarihli ve 7085 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/70, E: 2018/51)**……..... **1849**

32. 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/71, E: 2018/52)**…….....…..... **1861**

33. 7/2/2018 tarihli ve 7087 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/72, E: 2018/53)**……..... **1873**

34. 7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek saptanmasına, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/73, E: 2018/54)**……..... **1883**

T

35. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 188. maddesinin, 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ve sosyal*

amaçla toplu bulunulan bina ve…" ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/106, E: 2017/179)..... 2195**

36. 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı **Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun**'un; A. 6. maddesinin, B. 7. maddesinin, C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "…*orman vasıflılar da dahil olmak üzere*…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 130. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/76, E: 2017/144)……..... 1917**

37. 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla **Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu**'nun; A. Tümünün Anayasa'ya esas bakımından aykırılığı nedeniyle iptaline, Bu talebin kabul edilmemesi hâlinde, B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* ibaresinin; C. 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümünün; Anayasa'nın 2., 7., 87., 91. maddelerine ve geçici 21. maddesinin (B) fıkrasına aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/79, E: 2018/100)…..... 1971**

38. 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı **Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu**'nun 17/1/2012 tarihli ve 6270 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 89. maddesinin yedinci ve onuncu fıkralarının Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2018/85, E: 2018/8)……..... 2101**

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	*İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı*	*Karar*	*Esas*	*Tür*	*Sf*
1136	Avukatlık Kanunu'nun; A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin, B. 136. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/94	2018/30	İTZ	2175
1512	Noterlik Kanunu'nun; A. 16/11/1989 tarihli ve 3588 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 109. maddesinin, 1. Birinci fıkrasının; a. 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 347. maddesiyle değişiklik yapılan birinci cümlesinin, b. İkinci cümlesinin, 2. İkinci fıkrasının, B. 111. maddesinin; 1. 5728 sayılı Kanun'un 348. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının; 2. İkinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 5., 18. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2018/90	2017/163	İTZ	2151
2004	İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle değiştirilen 278. maddesinin üçüncü fıkrasının; A. 9/11/1988 tarihli ve 3494 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı bendinin, B. (2) numaralı bendinin Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/84	2018/9	İTZ	2085
3308	Mesleki Eğitim Kanunu'nun 25. maddesinin, 2/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle değişiklik yapılan dördüncü cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 18. ve 55. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün	2018/93	2018/28	İTZ	2163

	durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
4857	İş Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan *"…mevduata uygulanan en yüksek…"* ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/87	2018/68	İTZ	2131
5237	Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin, 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve…"* ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/106	2017/179	İTZ	2195
5271	Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 7. maddesinin Anayasa'nın 2., 5., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/86	2018/11	İTZ	2123
5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (8) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali talebi.	2018/77	2017/170	İTZ	1947
5393	Belediye Kanunu'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…meslekten çıkarılma,…"* ibaresinin Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/99	2018/110	İTZ	2187
5434	Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 17/1/2012 tarihli ve 6270 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 89. maddesinin yedinci ve onuncu fıkralarının Anayasa'nın 10. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2018/85	2018/8	İTZ	2101
6754	A. Bilirkişilik Kanunu'nun; 1. 3. maddesinin (8) numaralı fıkrasının, 2. 4. maddesinin; a. (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin, b. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 3. 10. maddesinin (4) numaralı fıkrasının, 4. 12. maddesinin 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde	2018/75	2017/20	İPT İTZ	1895

	Kararname'nin 176. maddesiyle değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin, B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun; 1. 266. maddesinin (1) numaralı fıkrasına, 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin, 2. 6754 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen 268. maddesinin 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 161. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…uzmanlık dalında…"* ibaresinin, Anayasa'nın 2., 9., 10., 13., 36., 48., 49. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleri.				
6763	Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 2. maddesiyle 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun ek 8. maddesine eklenen fıkranın *"Sırf askerî suçlar ile hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçen askerî suçlar hakkında,…"* bölümünün, B. 17. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen cümlenin, C. 21. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 19. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın *"...fiili sebepler veya güvenlik gerekçesiyle... karar verebilir"* bölümünün, Ç. 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 191. maddesinin (3) numaralı fıkrasının değiştirilen (b) bendinin, D. 30. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"okunması"* ibaresinin *"anlatılması"* şeklinde değiştirilmesinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36., 37. ve 90. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/81	2017/32	İPT	2019

7034	Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un; A. 6. maddesinin, B. 7. maddesinin, C. Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "…*orman vasıflılar da dahil olmak üzere*…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 130. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/76	2017/144	İPT	1917
7035	Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 3. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın, B. 12. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesine eklenen dördüncü fıkranın, C. 26. maddesiyle 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen "*Bölge adliye ve bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü ile ilk derece mahkemeleri arasındaki iş dağılımını karara bağlamak.*" biçimindeki (c) bendinin, (dava konusu (c) bendi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 208. maddesiyle 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinden sonra gelmek üzere eklenen dört yeni bendin teselsül ettirilmesiyle mevcut madde metninde (f) bendi olarak yer almaktadır) Anayasa'nın 2., 90., 138. ve 139. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürür1üklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/89	2017/158	İPT	2139

7036	İş Mahkemeleri Kanunu'nun; A. 3. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır"* ibaresinin, 2. (12) numaralı fıkrasının; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinde yer alan *"…yargılama giderleri…"* ibaresinin, 3. (14) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin, B. 11. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…arabulucuya başvurmak zorundadır"* ibaresinin, C. 12. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesine eklenen dördüncü fıkrada yer alan *"…dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak…"* ibaresinin, Ç. 13. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 91. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasında yer alan *"…iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla…"* ibaresinin, D. 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddenin birinci fıkrasında yer alan *"…beş yıldır"* ibaresinin, E. 37. maddesiyle 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen ek 3. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 9., 11., 13., 36., 37., 49., 74. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/82	2017/178	İPT	2043
7061	Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 47. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 9. maddesine eklenen fıkraların, B. 58. maddesiyle 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen beşinci fıkranın,	2018/80	2018/7	İPT	1989

	C. 71. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 29. maddenin, Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 56., 87., 123., 127., 161., 163. ve 169. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7063	Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 22/6/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin; A. İkinci fıkrasında yer alan *"…Sağlık Bakanlığının daveti üzerine…"* ibaresinin, B. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/78	2018/15	İPT	1957
7068	Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/61	2018/34	İPT	1597
7069	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/62	2018/35	İPT	1653
7070	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok	2018/63	2018/36	İPT	1665

	hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.				
7071	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/64	2018/37	İPT	1701
7072	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/65	2018/38	İPT	1727
7073	Olağanüstü Hal Kapsamında Milli Savunma İle İlgili Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/66	2018/39	İPT	1769
7074	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/67	2018/40	İPT	1803

7075	Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/68	2018/41	İPT	1817
7082	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/54	2018/48	İPT	1487
7083	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/55	2018/49	İPT	1507
7084	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/69	2018/50	İPT	1835
7085	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15.,	2018/70	2018/51	İPT	1849

	121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.				
7086	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/71	2018/52	İPT	1861
7087	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/72	2018/53	İPT	1873
7088	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek saptanmasına, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/73	2018/54	İPT	1883
7089	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/56	2018/55	İPT	1521

7090	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/57	2018/56	İPT	1533
7091	Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/58	2018/57	İPT	1545
7092	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/59	2018/58	İPT	1565
7098	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/60	2018/59	İPT	1577

7142	Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'nun; A. Tümünün Anayasa'ya esas bakımından aykırılığı nedeniyle iptaline, Bu talebin kabul edilmemesi hâlinde, B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan *"...ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin..."* ibaresinin; C. 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihe kadar..."* bölümünün; Anayasa'nın 2., 7., 87., 91. maddelerine ve geçici 21. maddesinin (B) fıkrasına aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/79	2018/100	İPT	1971

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

1- Karar Numarasına Göre

Karar	Esas	Dava Türü*	Sayfa
2018/54	2018/48	İİD.....	1487
2018/55	2018/49	İİD.....	1507
2018/56	2018/55	İİD.....	1521
2018/57	2018/56	İİD.....	1533
2018/58	2018/57	İİD.....	1545
2018/59	2018/58	İİD.....	1565
2018/60	2018/59	İİD.....	1577
2018/61	2018/34	İİD.....	1597
2018/62	2018/35	İİD.....	1653
2018/63	2018/36	İİD.....	1665
2018/64	2018/37	İİD.....	1701
2018/65	2018/38	İİD.....	1727
2018/66	2018/39	İİD.....	1769
2018/67	2018/40	İİD.....	1803
2018/68	2018/41	İİD.....	1817
2018/69	2018/50	İİD.....	1835
2018/70	2018/51	İİD.....	1849
2018/71	2018/52	İİD.....	1861
2018/72	2018/53	İİD.....	1873
2018/73	2018/54	İİD.....	1883
2018/75	2017/20	İİD.....	1895
2018/76	2017/144	İİD.....	1917
2018/77	2017/170	İİD.....	1947
2018/78	2018/15	İİD.....	1957
2018/79	2018/100	İİD.....	1971

*** İİD:** İptal ve İtiraz Davası

2018/80	2018/7	İİD.....	1989
2018/81	2017/32	İİD.....	2019
2018/82	2017/178	İİD.....	2043
2018/84	2018/9	İİD.....	2085
2018/85	2018/8	İİD.....	2101
2018/86	2018/11	İİD.....	2123
2018/87	2018/68	İİD.....	2131
2018/89	2017/158	İİD.....	2139
2018/90	2017/163	İİD.....	2151
2018/93	2018/28	İİD.....	2163
2018/94	2018/30	İİD.....	2175
2018/99	2018/110	İİD.....	2187
2018/106	2017/179	İİD.....	2195

2- Esas Numarasına Göre

Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
2017/20	2018/75	İİD.....	1895
2017/32	2018/81	İİD.....	2019
2017/144	2018/76	İİD.....	1917
2017/158	2018/89	İİD.....	2139
2017/163	2018/90	İİD.....	2151
2017/170	2018/77	İİD.....	1947
2017/178	2018/82	İİD.....	2043
2017/179	2018/106	İİD.....	2195
2018/7	2018/80	İİD.....	1989
2018/8	2018/85	İİD.....	2101
2018/9	2018/84	İİD.....	2085
2018/11	2018/86	İİD.....	2123
2018/15	2018/78	İİD.....	1957
2018/28	2018/93	İİD.....	2163
2018/30	2018/94	İİD.....	2175
2018/34	2018/61	İİD.....	1597
2018/35	2018/62	İİD.....	1653
2018/36	2018/63	İİD.....	1665

2018/37	2018/64	İİD……	1701
2018/38	2018/65	İİD……	1727
2018/39	2018/66	İİD……	1769
2018/40	2018/67	İİD……	1803
2018/41	2018/68	İİD……	1817
2018/48	2018/54	İİD……	1487
2018/49	2018/55	İİD……	1507
2018/50	2018/69	İİD……	1835
2018/51	2018/70	İİD……	1849
2018/52	2018/71	İİD……	1861
2018/53	2018/72	İİD……	1873
2018/54	2018/73	İİD……	1883
2018/55	2018/56	İİD……	1521
2018/56	2018/57	İİD……	1533
2018/57	2018/58	İİD……	1545
2018/58	2018/59	İİD……	1565
2018/59	2018/60	İİD……	1577
2018/68	2018/87	İİD……	2131
2018/100	2018/79	İİD……	1971
2018/110	2018/99	İİD……	2187

3- Resmi Gazete Tarihine Göre

RG Tarihi	Sayısı	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
30.06.2018	30464 Mük.	2018/48	2018/54	İİD…….	1487
30.06.2018	30464 Mük.	2018/49	2018/55	İİD…….	1507
30.06.2018	30464 Mük.	2018/55	2018/56	İİD…….	1521
30.06.2018	30464 Mük.	2018/56	2018/57	İİD…….	1533
30.06.2018	30464 Mük.	2018/57	2018/58	İİD…….	1545
30.06.2018	30464 Mük.	2018/58	2018/59	İİD…….	1565
30.06.2018	30464 Mük.	2018/59	2018/60	İİD…….	1577
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/34	2018/61	İİD…….	1597
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/35	2018/62	İİD…….	1653
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/36	2018/63	İİD…….	1665
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/37	2018/64	İİD…….	1701
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/38	2018/65	İİD…….	1727

30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/39	2018/66	İİD…….	1769
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/40	2018/67	İİD…….	1803
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/41	2018/68	İİD…….	1817
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/50	2018/69	İİD…….	1835
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/51	2018/70	İİD…….	1849
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/52	2018/71	İİD…….	1861
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/53	2018/72	İİD…….	1873
30.06.2018	30464 2.Mük.	2018/54	2018/73	İİD…….	1883
16.08.2018	30511	2017/170	2018/77	İİD…….	1947
17.08.2018	30512	2018/100	2018/79	İİD…….	1971
06.10.2018	30577	2018/7	2018/80	İİD…….	1989
16.10.2018	30567	2018/68	2018/87	İİD…….	2131
24.10.2018	30575	2017/144	2018/76	İİD…….	1917
31.10.2018	30581	2018/11	2018/86	İİD…….	2123
14.11.2018	30595	2017/32	2018/81	İİD…….	2019
15.11.2018	30596	2018/9	2018/84	İİD…….	2085
26.11.2018	30607	2018/15	2018/78	İİD…….	1957
27.11.2018	30608	2017/158	2018/89	İİD…….	2139
28.11.2018	30609	2018/28	2018/93	İİD…….	2163
28.11.2018	30609	2018/110	2018/99	İİD…….	2187
29.11.2018	30610	2017/179	2018/106	İİD…….	2195
30.11.2018	30611	2017/20	2018/75	İİD…….	1895
30.11.2018	30611	2018/30	2018/94	İİD…….	2175
04.12.2018	30615	2018/8	2018/85	İİD…….	2101
06.12.2018	30617	2017/163	2018/90	İİD…….	2151
11.12.2018	30622	2017/178	2018/82	İİD…….	2043

4-Karar Tarihine Göre

Karar Tarihi	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
31.05.2018	2018/48	2018/54	İİD……	1487
31.05.2018	2018/49	2018/55	İİD……	1507
31.05.2018	2018/55	2018/56	İİD……	1521
31.05.2018	2018/56	2018/57	İİD……	1533
31.05.2018	2018/57	2018/58	İİD……	1545
31.05.2018	2018/58	2018/59	İİD……	1565

31.05.2018	2018/59	2018/60	İİD.....	1577
31.05.2018	2018/34	2018/61	İİD.....	1597
31.05.2018	2018/35	2018/62	İİD.....	1653
31.05.2018	2018/36	2018/63	İİD.....	1665
31.05.2018	2018/37	2018/64	İİD.....	1701
31.05.2018	2018/38	2018/65	İİD.....	1727
31.05.2018	2018/39	2018/66	İİD.....	1769
31.05.2018	2018/40	2018/67	İİD.....	1803
31.05.2018	2018/41	2018/68	İİD.....	1817
31.05.2018	2018/50	2018/69	İİD.....	1835
31.05.2018	2018/51	2018/70	İİD.....	1849
31.05.2018	2018/52	2018/71	İİD.....	1861
31.05.2018	2018/53	2018/72	İİD.....	1873
31.05.2018	2018/54	2018/73	İİD.....	1883
05.07.2018	2017/20	2018/75	İİD.....	1895
05.07.2018	2017/144	2018/76	İİD.....	1917
05.07.2018	2017/170	2018/77	İİD.....	1947
05.07.2018	2018/15	2018/78	İİD.....	1957
05.07.2018	2018/100	2018/79	İİD.....	1971
05.07.2018	2018/7	2018/80	İİD.....	1989
11.07.2018	2017/32	2018/81	İİD.....	2019
11.07.2018	2017/178	2018/82	İİD.....	2043
11.07.2018	2018/9	2018/84	İİD.....	2085
11.07.2018	2018/8	2018/85	İİD.....	2101
11.07.2018	2018/11	2018/86	İİD.....	2123
11.07.2018	2018/68	2018/87	İİD.....	2131
06.09.2018	2017/158	2018/89	İİD.....	2139
06.09.2018	2017/163	2018/90	İİD.....	2151
25.09.2018	2018/28	2018/93	İİD.....	2163
25.09.2018	2018/30	2018/94	İİD.....	2175
17.10.2018	2018/110	2018/99	İİD.....	2187
08.11.2018	2017/179	2018/106	İİD.....	2195

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 2167, 2172

m. 2: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 1904, 1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1927, 1930, 1951, 1952, 1955, 1977, 1980, 1981, 1983, 1985, 2001, 2005, 2006, 2012, 2013, 2015, 2024, 2025, 2027, 2031, 2032, 2034, 2035, 2038, 2039, 2049, 2050, 2055, 2058, 2060, 2061, 2062, 2065, 2067, 2068, 2069, 2070, 2072, 2081, 2089, 2095, 2098, 2124, 2128, 2132, 2133, 2137, 2145, 2147, 2155, 2156, 2160, 2178, 2179, 2184, 2197, 2198, 2200, 2202

m. 5: 1951, 1955, 2001, 2002, 2005, 2028, 2031, 2058, 2060, 2124, 2128, 2155, 2160

m. 6: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 2006, 2012

m. 7: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 1977, 1980, 1981, 1983, 2006, 2007, 2012

m. 8: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 1984, 2006, 2012

m. 9: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 1904, 1906, 1908, 1911, 1912, 1913, 2049, 2050, 2053, 2055, 2058, 2060, 2061

m. 10: 1908, 1911, 1921, 1924, 1925, 1926, 2024, 2027, 2089, 2095, 2098, 2110, 2112, 2113, 2116, 2118, 2121, 2167, 2171, 2172, 2178, 2184, 2197, 2200

m. 11: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 2049, 2055

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiş olup, iptal ve itiraz başvurularının gerekçe bölümlerinde dayanılan maddeleri içermemektedir.

m. 13: 1908, 1911, 2049, 2050, 2055, 2057, 2058, 2060, 2061, 2067, 2069, 2076, 2079, 2082, 2083, 2089, 2091, 2095, 2097, 2121, 2122, 2155, 2159, 2160, 2197, 2200

m. 15: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1842, 1854, 1855, 1866, 1876, 1888, 1984

m. 17: 1984

m. 18: 2155, 2156, 2157, 2160, 2167, 2169, 2172

m. 19: 1984

m. 35: 2089, 2090, 2092, 2093, 2095, 2097, 2110, 2113, 2116, 2121, 2122, 2155, 2158, 2160

m. 36: 1904, 1906, 1907, 1908, 1911, 1912, 1913, 2031, 2033, 2034, 2035, 2038, 2039, 2049, 2050, 2055, 2057, 2058, 2060, 2061, 2067, 2068, 2069, 2076, 2079, 2081, 2082, 2083, 2084, 2089, 2091, 2095, 2097, 2124, 2125, 2128, 2132, 2137

m. 37: 2031, 2034, 2049, 2055, 2060, 2061, 2070, 2071, 2072, 2126

m. 38: 2178, 2179, 2180, 2184, 2189, 2190, 2191, 2197, 2198, 2200

m. 48: 1908, 1911, 1912, 1913

m. 49: 1908, 1911, 1912, 1913, 2065, 2067, 2081

m. 55: 2167, 2172

m. 56: 2001, 2002, 2005, 2028, 2029, 2031

m. 58: 2028, 2029, 2031, 2198

m. 60: 2111

m. 73: 1984

m. 74: 2065, 2067

m. 82: 1984

m. 87: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1571, 1590, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1889, 1977, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 2013, 2015

m. 88: 1984, 2013

m. 89: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1571, 1590, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1857, 1866, 1876,

1889, 1984, 2013

m. 90: 1934, 1938, 1939, 1941, 1942, 2031, 2034, 2035, 2038, 2039, 2145, 2147

m. 91: 1977, 1978, 1979, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985

m. 93: 1984

m. 96: 1502, 1503, 1516, 1517, 1529, 1530, 1541, 1561, 1573, 1574, 1592, 1649, 1650, 1660, 1661, 1697, 1723, 1766, 1800, 1813, 1831, 1845, 1846, 1857, 1858, 1868, 1869, 1878, 1879, 1891, 1892, 1984

m. 98: 1984

m. 99: 1984

m. 100: 1984

m. 104: 1984

m. 105: 1984

m. 106: 1984

m. 107: 1984

m. 108: 1984

m. 109: 1984

m. 110: 1984

m. 111: 1984

m. 112: 1984

m. 113: 1984

m. 114: 1984

m. 115: 1984

m. 116: 1984

m. 117: 1984

m. 118: 1984

m. 119: 1984

m. 120: 1984

m. 121: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1647, 1657, 1694, 1720, 1763, 1797, 1810, 1828, 1842, 1855, 1866, 1876, 1888, 1984

m. 122: 1984

m. 123: 1960, 1984, 2006, 2007, 2011, 2012

m. 124: 1984

m. 125: 1984, 2070, 2072

m. 127: 1962, 1968, 1984, 2006, 2007, 2010, 2012

m. 128: 2070, 2071, 2072, 2189, 2191

m. 130: 1500, 1514, 1527, 1538, 1558, 1570, 1589, 1842, 1854, 1855, 1865, 1866, 1876, 1888, 1921, 1922, 1924, 1925, 1926, 1934, 1935, 1936, 1942, 1943

m. 131: 1984

m. 132: 1922, 1925, 1934, 1942

m. 134: 1984

m. 135: 1959, 1960, 1961, 1962, 1964, 1966, 1968, 1969, 1970, 2182, 2183, 2184

m. 137: 1984

m. 138: 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1910, 1911, 1912, 1913, 2145, 2147

m. 139: 2145, 2146, 2147

m. 141: 1905, 1908, 1911, 2035, 2124, 2125, 2128

m. 142: 2033, 2035, 2036, 2039, 2125, 2146

m. 148: 1502, 1503, 1515, 1516, 1517, 1528, 1529, 1530, 1540, 1541, 1542, 1560, 1561, 1572, 1573, 1574, 1591, 1592, 1593, 1648, 1649, 1650, 1659, 1660, 1661, 1697, 1698, 1723, 1724, 1765, 1766, 1799, 1800, 1812, 1813, 1831, 1832, 1844, 1845, 1846, 1857, 1858, 1867, 1868, 1869, 1878, 1879, 1891, 1892, 1984

m. 150: 1984

m. 151: 1984

m. 152: 1978, 1984, 2153

m. 153: 1930, 1931, 1932, 1978, 1984, 2098, 2192

m. 155: 1984, 2070, 2072

m. 159: 2146

m. 160: 1923, 1935, 1936

m. 161: 1984, 2013, 2015

m. 162: 1984, 2013

m. 163: 1978, 1984, 2013, 2015

m. 164: 1984

m. 166: 1984

m. 167: 1984

m. 169: 1927, 1929, 1930, 1944, 1945, 2001, 2002, 2004, 2005

Geçici 21. m: 1977, 1978, 1980, 1984